

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

แผนงานการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและเชิงนิเวศ ในเขต 4 จังหวัด

ภาคตะวันตก

The Development of Health Tourism & Eco Tourism in 4 Western Province

โดย

ผศ.ดร.รุ่งชัย ชวนไชยะกุล และคณะ

เมษายน 2557

บทคัดย่อ

แผนงานการวิจัยนี้เป็นการศึกษาบริบทการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและเชิงนิเวศในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนรองรับโครงการขยายตัวทางเศรษฐกิจภาคตะวันตกของประเทศ จากการเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษทวายโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกอย่างยั่งยืนรองรับโครงการขยายตัวทางเศรษฐกิจภาคตะวันตกของประเทศ จากการเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย 2) เพื่อส่งเสริมการลงทุนภาคธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้เป็นไปในแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3) เพื่อส่งเสริมและสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม การสร้างรายได้ของชุมชน องค์กรต่างๆ ในการร่วมบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และเชิงนิเวศ อย่างยั่งยืน

ในการศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 550 คน แบ่งเป็น 1) ประชาชนในพื้นที่ 70 คน 2) ประชาชนนอกพื้นที่ 30 คน 3) นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดตัวอย่างข้างต้น โดยใช้กลุ่มตัวอย่างรวม 200คน 4) นักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดตัวอย่างข้างต้นโดยใช้กลุ่มตัวอย่างรวม 200คน 5) บริษัทผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถามนักท่องเที่ยว แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานระดับแหล่งท่องเที่ยวแบบสอบถามการสำรวจข้อมูลสภาพปัญหาของประชาชน และการประชุมระดมความคิดเห็น วิเคราะห์เนื้อหาการสัมภาษณ์กับการประชุมระดมความเห็น ประกอบกันเป็นการสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาความสัมพันธ์ต่อบัณฑิตวุฒิปริญญาการวิจัย

ผลการศึกษาแผนงานวิจัยนี้ทำให้เกิด 1) ได้เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศเชื่อมโยงธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ส่งเสริมการลงทุนภาคธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและนิเวศในเส้นทาง 4 จังหวัดภาคตะวันตก 2) ได้แนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แบบมีส่วนร่วมของชุมชนเจ้าของพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 3) ได้ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวในรูปแบบการดูแลส่งเสริมสุขภาพควบคู่กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 4) ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและนิเวศ

จากผลการศึกษาตามแผนงานวิจัยนี้ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและมาตรการส่งเสริมนักท่องเที่ยวสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย ที่ภาครัฐและภาคเอกชนควรส่งเสริมนักท่องเที่ยวโดยพิจารณากำหนดนโยบายและมาตรการ แบ่งเป็นด้านต่างๆ คือนโยบายด้านการส่งเสริมตลาดนักท่องเที่ยว นโยบายด้านการส่งเสริมนักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ นโยบายการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว นโยบายการพัฒนาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย นโยบายด้านการส่งเสริมและสนับสนุนด้านที่พักและแหล่งท่องเที่ยว นโยบายการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว นโยบายด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน นโยบายด้านการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ และนโยบายด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

Abstract

This framework is the study in the context of medical and Eco-tourism in the area of four western provinces leading to sustainable tourism developing and supporting economic expanding project in the western from opening Dawei Economic Zone. The objectives are 1) to develop medical and Eco-tourism the area of four western provinces to support economic expanding project in the western from opening Dawei Economic Zone 2) to promote medical tourism business investment to be the same direction of Eco-tourism 3) to promote and build the process of participation and increasing in come by community and organizations in the sustainable medical and Eco- tourism management.

This study is qualitative research. The population and sample are 550. There are 70 people in the area, 30 people out of the area, 200 foreign tourists who traveled to these provinces and 200 Thai tourists who traveled to these provinces. The tools are the questionnaire of the tourists, survey of tourism site fundamental, the questionnaire of survey the status of problem from people and brainstorming meetings. Then, interview data with brainstorming meetings is analyzed and the relationship to the objective is synthesized.

The results of this study cause 1) obtain Eco-tourism routes connected medical tourism businesses and promote the investment from medical and Eco-tourism business sectors in the routes of four western provinces 2) obtain guideline Eco-tourism attraction site management with the community participation 3) obtain tourism products in the pattern of health maintenance together with environmental conservation 4) obtain the policy suggestions to develop medical and Eco-tourism.

According to the results, the policy suggestions and measure promoting tourists to Eco-tourism attraction sites in the area of four western provinces and Dawei Economic Zone. Government and public sectors should promote and the policy suggestions are divided into several policies: policy of tourist market promotion, policy of environment development in four western provinces to Dawei Economic Zone, policy of residence and tourism site promotion, policy of development of accommodation for tourists, policy of community products, policy of promoting public relations and policy of increasing capacity of the competitiveness.

Keywords : Medical tourism, Eco-tourism, Kanchanaburi, Dawei, BanPhunamron

บทสรุปผู้บริหาร

แผนงานการวิจัยนี้เป็นการศึกษาบริหารการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและเชิงนิเวศนิเวศ ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนรองรับโครงการขยายตัวทางเศรษฐกิจภาคตะวันตกของประเทศ จากการเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษทวายโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกอย่างยั่งยืนรองรับโครงการขยายตัวทางเศรษฐกิจภาคตะวันตกของประเทศ จากการเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย 2) เพื่อส่งเสริมการลงทุนภาคธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้เป็นไปในแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3) เพื่อส่งเสริมและสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม การสร้างรายได้ของชุมชน องค์กรต่างๆ ในการร่วมบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และเชิงนิเวศ อย่างยั่งยืน

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 550 คน แบ่งเป็น 1) ประชาชนในพื้นที่ 70 คน 2) ประชาชนนอกพื้นที่ 30 คน 3) นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดตัวอย่างข้างต้น โดยใช้กลุ่มตัวอย่างรวม 200คน 4) นักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดตัวอย่างข้างต้นโดยใช้กลุ่มตัวอย่างรวม 200คน 5) บริษัทผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถามนักท่องเที่ยวแบบสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ระดับแหล่งท่องเที่ยวแบบสอบถามการสำรวจข้อมูลสภาพปัญหาของประชาชน และการประชุมระดมความคิดเห็น วิเคราะห์เนื้อหาการสัมภาษณ์กับการประชุมระดมความเห็น ประกอบกันเป็นการสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาความสัมพันธ์ต่อบัณฑิตผู้ประสงค์การวิจัย

แผนงาน การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและเชิงนิเวศ ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก
แบ่งออกเป็น 2 โครงการย่อย

โครงการย่อยที่ 1 “สำรวจเพื่อพัฒนาเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขต 4 จังหวัด ภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 เพื่อสำรวจ รวบรวม จัดลำดับแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการพัฒนาในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก และจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตก เพื่อพัฒนาไปสู่แนวทางทางส่งเสริมให้เป็นพื้นที่ลงทุนภาคธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2 เพื่อเป็นศูนย์กลางด้านข้อมูล การอบรม เผยแพร่ ผลการศึกษาพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการบริหารจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้แก่ส่วนราชการและภาคเอกชน
- 3 เพื่อสร้างกลไกการพัฒนาการมีส่วนร่วมและตั้งกลุ่มในการพัฒนา ปรับปรุง ดูแลอนามัยสิ่งแวดล้อม และอนุรักษ์ธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก และขยายผลแนวคิดไปยังภาคส่วนอื่นๆ
- 4 เพื่อสร้างกระแสและกระตุ้นให้เกิดการรับรู้ของนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ ชุมชน และจังหวัดในการดูแลปัญหาอนามัยสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

โครงการย่อยที่ 2 “พัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปของงานบริการที่เกิดประโยชน์ต่อสุขภาพอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตก
- 2 ศึกษาถึงพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเขตพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตก
- 3 เพื่อศึกษาทัศนคติในการให้ความสำคัญต่อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เขตพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตก
- 4 เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ที่มาของโครงการ

การท่องเที่ยวเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจจากศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีหลากหลายในประเทศไทย และเป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งภายในและต่างประเทศ จำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่เข้าสู่ประเทศไทยตั้งแต่ปี 2541 จนถึง 2550 เพิ่มขึ้นจาก 7.76 เป็น 14.46 ล้านคน ซึ่งสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวในอัตราค่าหัวจาก 242,177 เป็น 547,782 ล้านบาท จำนวนนักท่องเที่ยวในประเทศตั้งแต่ปี 2541 จนถึง 2550 เพิ่มขึ้นจาก 51.68 เป็น 83.23 ล้านคน ซึ่งสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวในอัตราค่าหัวจาก 187,879 เป็น 380,417 ล้านบาท จะเห็นได้ว่าผลรวมรายได้จากการท่องเที่ยวภายในระยะเวลา 10 ปีมีสูงถึง 928,199 ล้านบาท

ซึ่งมีบทบาทสูงในทางเศรษฐกิจ มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ได้รับการบรรจุไว้ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ ภูมิภาค กลุ่มจังหวัด และจังหวัด ประกอบกับการที่ประเทศสหภาพพม่าและไทยมีโครงการพัฒนาพื้นที่ของประเทศไทยให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ชื่อโครงการว่า “การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย” ที่เกิดขึ้นในปี 2554 การดำเนินการว่าจะแล้วเสร็จในปี 2563 โครงการนี้ ถือเป็นศูนย์กลางระบบโลจิสติกส์และการค้าขนาดใหญ่ของภูมิภาค เชื่อมโยงการขนส่งและการค้าระหว่างประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และประเทศในแถบทะเลจีนใต้ ผ่านทะเลอันดามัน ไปสู่มหาสมุทรอินเดีย ซึ่งสามารถขนส่งสินค้าไปสู่กลุ่มประเทศตะวันออกกลาง, ทวีปยุโรป ทวีปแอฟริกา ช่วยประหยัดต้นทุนและระยะเวลาในการขนส่ง และในนิคมอุตสาหกรรมยังช่วยสร้างตลาดใหม่สำหรับการลงทุนของต่างประเทศ จากความต้องการที่เพิ่มขึ้นและการคมนาคมเชื่อมต่อระหว่างภูมิภาค

ผลของการวิจัยประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้ 1) ได้เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศเชื่อมโยงธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ส่งเสริมการลงทุนภาคธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและนิเวศในเส้นทาง 4 จังหวัดภาคตะวันตก 2) ได้แนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แบบมีส่วนร่วมของชุมชนเจ้าของพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 3) ได้ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวในรูปแบบการดูแลส่งเสริมสุขภาพควบคู่กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 4) ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและนิเวศ

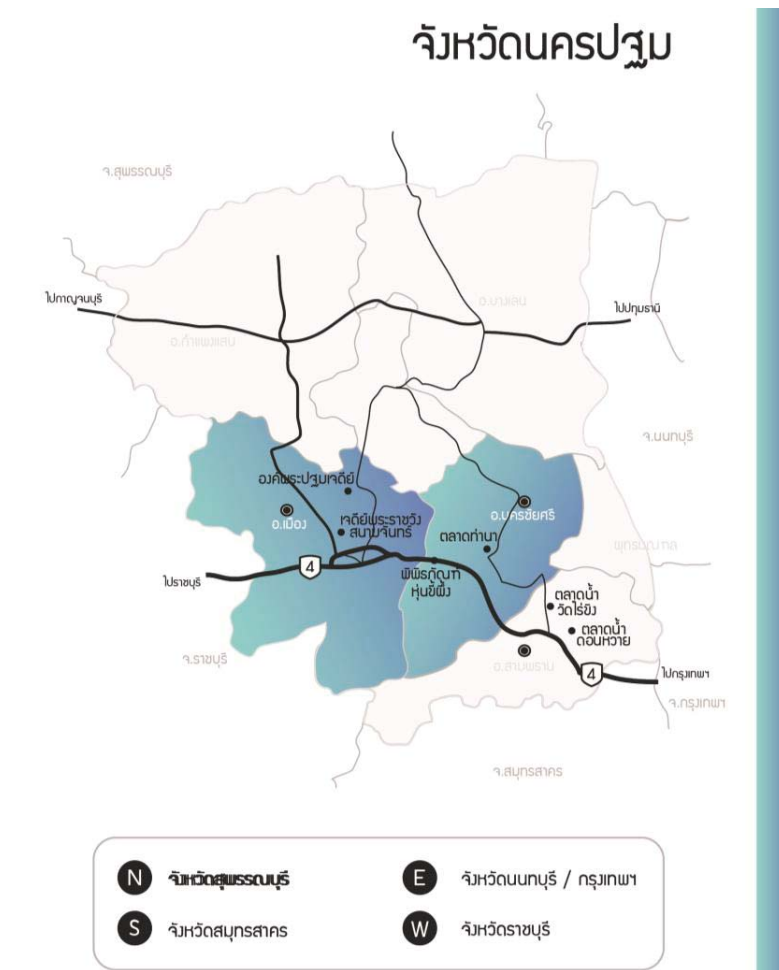
ส่วนที่ 1 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศเชื่อมโยงธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ส่งเสริมการลงทุนภาคธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและนิเวศในเส้นทาง 4 จังหวัดภาคตะวันตก

(ราชบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม กาญจนบุรี)

รูปภาพที่ 1 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ-สุขภาพ 4 จังหวัดภาคตะวันตก

1.1 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ-สุขภาพจังหวัดนครปฐม

1.1.1 **เส้นทางจังหวัดนครปฐม** จังหวัดนครปฐมสามารถเดินทางไปสู่ทวายได้ โดยเริ่มเดินทางจากอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐมใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 4 จนถึง กม.69 ให้เตรียมชุดชายหาดเพื่อขึ้นสะพานข้ามแยกไปทางอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จากนั้นใช้ทางหลวงหมายเลข 323 (ถ.แสงชูโต) ผ่านสามแยกกระจับ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี เข้าสู่ จังหวัดกาญจนบุรี ที่อำเภอท่ามะกา อำเภอท่าม่วง ไปจนถึงอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี และเข้าสู่ท่าเรือน้ำลึกทวาย

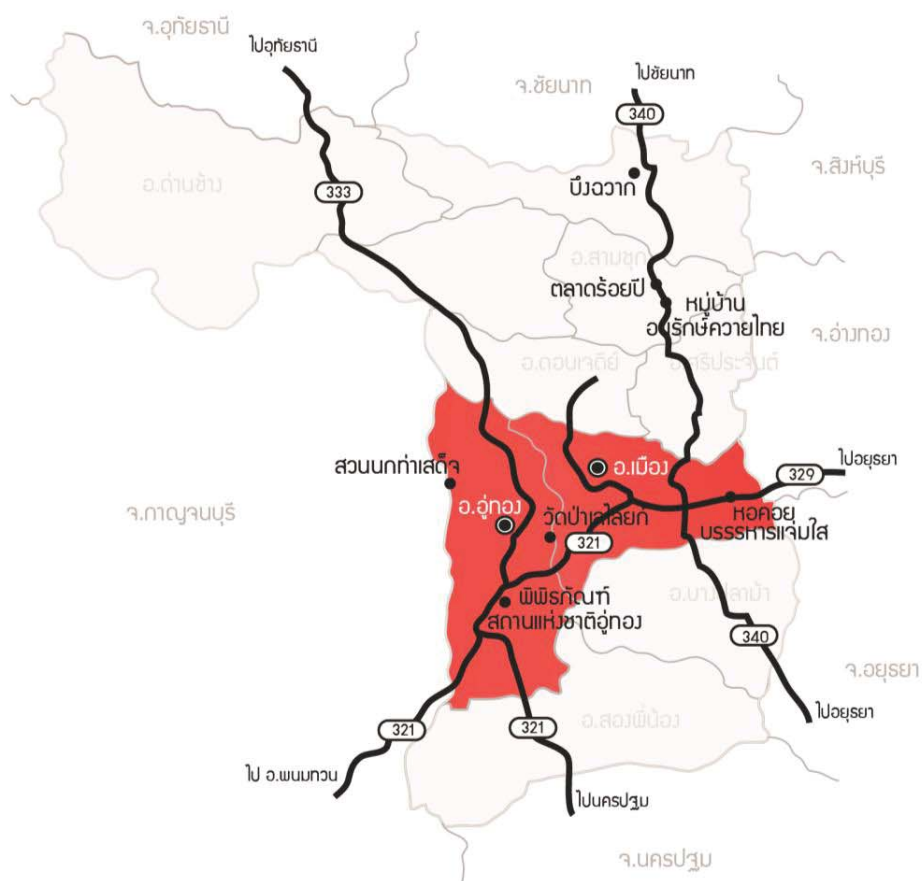
1.2 สรุปเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ-สุขภาพจังหวัดราชบุรี

1.1.2 เส้นทางจังหวัดราชบุรีจังหวัดราชบุรีสามารถเดินทางไปสู่ทวายได้ 2 เส้นทาง โดยใช้ทางหลักถนนเพชรเกษมหมายเลข 4 โดยผ่านอำเภอบ้านโป่ง สู่อำเภอท่ามะกา ผ่านตัวเมืองจังหวัดกาญจนบุรี และสู่ท่าเรือน้ำลึกทวาย ส่วนเส้นทางที่ 2 ใช้ถนนเพชรเกษมหมายเลข 4 เข้าตัวจังหวัดราชบุรี ผ่านอำเภอสวนผึ้ง ไปสู่ด่านมะขามเตี้ย เข้าท่าม่วงไปสู่จังหวัดกาญจนบุรี

1.2 สรุปเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ-สุขภาพจังหวัดสุพรรณบุรี

จังหวัดสุพรรณบุรี

N จังหวัดชัยนาท / อุทัยธานี

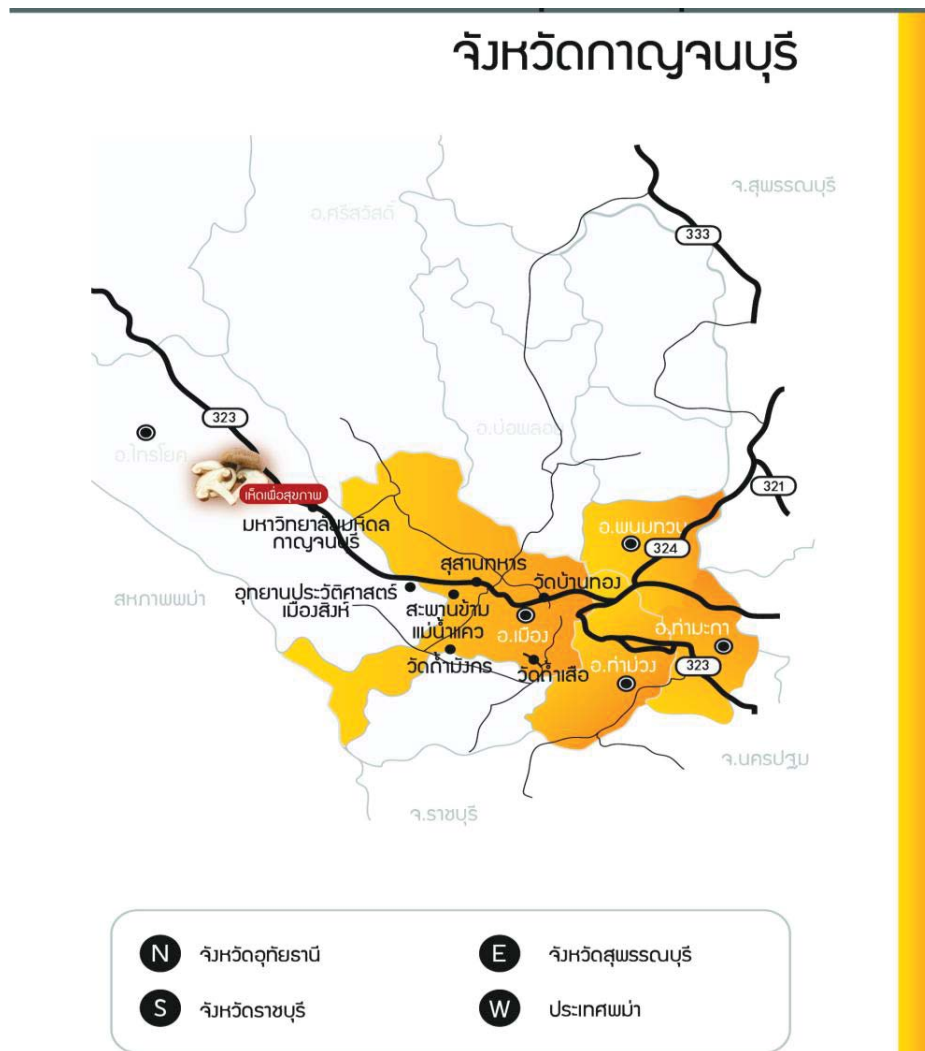
E จังหวัดอยุธยา / สิงห์บุรี

S จังหวัดนครปฐม

W จังหวัดกาญจนบุรี

1.3.1 เส้นทางจังหวัดสุพรรณบุรี สามารถเดินทางไปสู่ทวายได้ โดยเริ่มเดินทางจากอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ใช้เส้นทางถนนมัลลย์แมน ผ่านอำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 324 ผ่านอำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี และเข้าสู่ อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี และเข้าสู่ท่าเรือน้ำลึกทวาย

1.3 สรุปเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ-สุขภาพจังหวัดกาญจนบุรี

1.4.1 เส้นทางจังหวัดกาญจนบุรี-ท่าเรือน้ำลิกทวาย

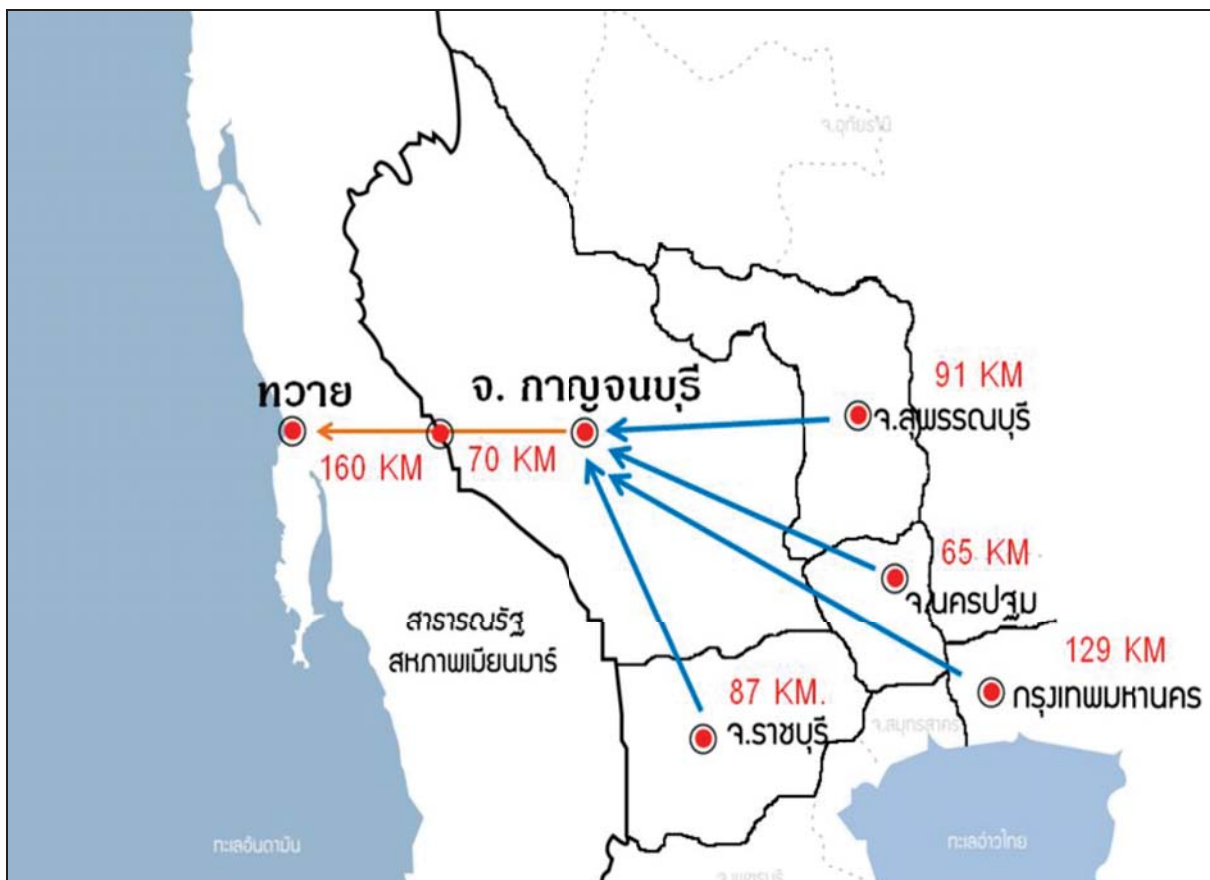
เส้นทางกรุงเทพ-จังหวัดกาญจนบุรี-ท่าเรือน้ำลิกทวาย

จากกรุงเทพฯ ไปตามถนนบรมราชชนนี แล้วใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ผ่านอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จากนั้นใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 323 ผ่านอำเภอบ้านโป่ง อำเภอท่ามะกา อำเภอท่าม่วง ถึงจังหวัดกาญจนบุรี และเข้าสู่ท่าเรือน้ำลิกทวายจังหวัดกาญจนบุรีสามารถเดินทางไปสู่ทวายได้ โดยเริ่มเดินทางจากอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ผ่านบ้านพุน้ำร้อน ตำบลบ้านเก่า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี เข้าสู่ท่าเรือน้ำลิกทวาย

ส่วนที่ 2 ได้ผลิตภัณฑการท่องเที่ยวในรูปแบบการดูแลส่งเสริมสุขภาพควบคู่กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ข้อมูลพื้นฐานเขตพื้นที่ท่องเที่ยว 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย

เส้นทางการสำรวจเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี, จังหวัดสุพรรณบุรี, จังหวัดนครปฐม และจังหวัดราชบุรี สู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย

รูปภาพที่ 2 เส้นทางการสำรวจพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย

สำรวจศึกษาพื้นที่ 4 จังหวัด (กาญจนบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม และราชบุรี) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบของงานบริการ ผลิตภัณฑการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รวมไปถึงระดับการรับรู้ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและอนุรักษ์

2.1 ข้อมูลผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของจังหวัดกาญจนบุรี

ตารางที่ 1 ผลการประเมินสถานะของผลิตภัณฑ์ จำนวน 11 ผลิตภัณฑ์

ลำดับ	ชื่อกลุ่ม	ชื่อผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดด้อย	หมายเหตุ
1	กาแฟสดจากไร่ คุณหญิง	กาแฟสด รสมีอค้า	มีหน้าร้านของตนเอง มีการ กระจายสินค้าออกต่างประเทศ มี การแปรรูปสินค้าออกเป็น หลากหลายประเภท ได้รับ GMP, อย. จากอิตาลี มีการ ประชาสัมพันธ์ในหลายๆช่องทาง	ขาดพื้นที่ที่เหมาะสมในการ ปลูกวัตถุดิบ (กาแฟ)	5 ดาว
2	กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรบ้าน หนองเต็งก้าวหน้า	ชาเขียว ใบหม่อน นพรัตน์	มีการปลูกวัตถุดิบเอง ได้รับ อย., มผช. มีการบริหารจัดการด้าน บุคลากรและการเงิน มีตลาด รองรับสินค้า	ขาดเครื่องมือเทคโนโลยีที่ ทันสมัย มีปัญหาเกี่ยวกับการ ติดต่อกับต่างประเทศ	5 ดาว
3	กลุ่มอาชีพสตรี อาสาพัฒนา เกษตรกรทุ่งสมอ	จมูกข้าว รุ่งอรุณบด รสใบเตย	มีหน้าร้านและโรงงานผลิตเป็น ของตนเอง สถานที่ผลิตที่ได้รับ มาตรฐาน GMP มีการบริหาร จัดการด้านบุคลากร มีตลาด รองรับสินค้า ได้รับมาตรฐาน อย. และ มคอ.	ขาดองค์ความรู้ในเครื่องมือที่ ทันสมัยบางชิ้น ไม่มีการ ตรวจสอบคุณภาพก่อนการ บรรจุ ขาดการบริหารจัดการ ด้านการเงิน	5 ดาว
4	กลุ่มผ้าทอมือบ้าน หนองขาว	ผ้าขาวม้า ร้อยสี (ลายตา จ๊ก)	มีหน้าร้านเป็นของตนเอง มีสินค้า หลากหลายรูปแบบ	ไม่สามารถวางแผนและควบคุม การผลิตได้ บุคลากรในการ ผลิตมีน้อย	5 ดาว
5	นพรัตน์ ทองแย้ม	ไส้อั่ว สมุนไพร	มีหน้าร้านเป็นของตนเอง ได้รับ GMP, อย. เป็นสินค้าขึ้นชื่อของ จังหวัดกาญจนบุรี	ขาดมาตรฐานในกระบวนการ และสถานที่ผลิต ผลิตภัณฑ์มี ปัญหาด้านการขนส่งทำให้เสีย เร็ว	5 ดาว
6	หมุยอสมุนไพรหอ ใบทอง	หมุยอ สมุนไพร	มีหน้าร้านเป็นของตนเอง มีการ จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ได้รับ	ขาดเครื่องจักรที่ทันสมัย ขาด ทักษะทางการตลาด	5 ดาว

ลำดับ	ชื่อกลุ่ม	ชื่อ ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดด้อย	หมายเหตุ
		ห่อใบตอง	GMP, อย, มผช.		
7	กลุ่มทองม้วน นวลศรี	ทองม้วน กรอบ	มีหน้าร้านเป็นของตนเอง และมี ตลาดส่งออกอย่างต่อเนื่อง เป็น สินค้าขึ้นชื่อ เป็นของฝากประจำ จังหวัดกาญจนบุรี	ไม่มีการจัดการสถานที่การผลิต และการตรวจสอบคุณภาพของ วัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ ขาดการ ดูแลเรื่องรายรับ-รายจ่าย และ การประชาสัมพันธ์สินค้า	4 ดาว
8	กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร ทุ่งสมอสามัคคี	จมูกข้าว กลิ้งหอม มะลิแดง (ตราป่า จุก)	มีหน้าร้านเป็นของตนเอง มี วัตถุดิบสำรองเพียงพอตลอดเวลา ได้รับ GMP, อย, มผช, มก, ธ.ก.ส และการรับรองแหล่งพืช (GAP)	ขาดอุปกรณ์และการทดสอบ คุณภาพของผลิตภัณฑ์ ไม่มีการ พัฒนารูปแบบของสินค้า ขาด องค์ความรู้ในการบริหาร จัดการด้านต่างๆ	4 ดาว
9	กลุ่มมัดย้อมทอผ้า บ้านหนองขาว	ผ้าขาวม้า ร้อยสี	เป็นสินค้าพื้นเมืองขึ้นชื่อของ จังหวัดกาญจนบุรี ใช้ภูมิปัญญา ชาวบ้านในการทอ มีหน้าร้านใน การขายสินค้า และมีการส่งออก อย่างต่อเนื่อง มีหน่วยราชการเคย เข้ามาช่วยออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้	ไม่มีการบริหารจัดการด้าน วัตถุดิบ บุคลากรและรายรับ- รายจ่าย บุคลากรในการผลิตมี น้อย และมีอายุสูงทำให้ได้ จำนวนผ้าทอจำนวนน้อยและ ไม่มีการออกแบบให้ทันสมัย หรือเพิ่มความหลากหลายของ สินค้าที่ผลิตจากผ้าทอ	4 ดาว
10	กลุ่มแม่บ้านป่า ชุมชนบ้านห้วย สะพานสามัคคี	ข้าวเกรียบ รวมรส	มีหน้าร้านเป็นของตนเอง และมี ตลาดส่งออกอย่างต่อเนื่อง มีการ จัดตั้งเป็นกลุ่มแม่บ้านหมุนเวียน ในการผลิต	สถานที่ผลิตยังไม่ได้มาตรฐาน เครื่องมือในการผลิตเก่าขาดการ ตรวจสอบ ผลิตไม่ทันตาม จำนวนสั่ง เงินทุนหมุนเวียน น้อย	4 ดาว

ดังนั้น เพื่อเป็นการยกระดับสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์สู่สากล จึงควรส่งเสริมให้มีการเข้าไป
ช่วยเหลือผู้ประกอบการทั้งในส่วนของการให้คำปรึกษาและการจัดอบรม เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพในการผลิต
และสร้างระบบความปลอดภัยให้แก่สถานประกอบการต่อไป

2.2 ข้อมูลผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี

ตารางที่ 2 ผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 12 ผลิตภัณฑ์

ลำดับ	ผู้ผลิต	ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดด้อย/ปัญหา
1	กลุ่มหัตถกรรมชุมชนตลาดบ้านทิง /ตลาดสามชุกร้อยละ ๒.2	ผลิตภัณฑ์จักสาน/ตะกร้า	มีหน้าร้านของตนเอง เป็นงานฝีมือที่มีความประณีต มีผลิตภัณฑ์ให้เลือกใช้งานได้หลากหลาย	การใช้แรงงานในท้องถิ่นที่เป็นการทำอาชีพเสริมไม่สามารถวางแผนและควบคุมการทำงานได้ ประกอบกับขาดบุคลากรที่มีทักษะเฉพาะทาง
2	ร้านเอกชัย /อาคารศูนย์รวมของฝากเอกชัย (ริมถนนสายบางบัวทอง-สุพรรณบุรี)	ขนมสาเล่ (สาเล่เอกชัย) และขนมอื่นๆ	ขนมสาเล่สูตรต้นฉบับที่เป็นเอกลักษณ์ทางด้านรสชาติและความนุ่มเนียนของเนื้อขนม นอกจากนี้ยังมีขนมอื่นๆหลากหลายชนิดและรสชาติให้เลือกซื้อหา	ผู้ผลิตต้องการขยายตลาดในกลุ่มลูกค้าเพิ่มขึ้นแต่ขาดการศึกษาค้นคว้าความต้องการของกลุ่มลูกค้าและอาศัยการพัฒนาต่อยอดจากสินค้าเดิม
3	สันติสมุนไพร /อ.ศรีประจันต์	ยาสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สุขภาพจากสมุนไพร	เป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพที่ผลิตจากสมุนไพรไทยที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจาก ออย. GMP เป็นต้น เป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ มีความปลอดภัย บำบัดและรักษาโรคได้	ผลิตภัณฑ์มีราคาค่อนข้างสูง ความไม่แน่นอนของวัตถุดิบ และงานวิจัยที่ส่งเสริมความน่าเชื่อถือและมาตรฐานสินค้า
4	กลุ่มศิลปสยามเบญจรงค์ /อ.หนองหญ้าไซ	เครื่องเบญจรงค์	เครื่องเบญจรงค์ที่มีความสวยงามประณีตในการเขียนลายลงลายด้วยน้ำทองพร้อมลวดลาย 5 สี อย่างละเอียดอ่อน	ค่าใช้จ่ายสำหรับเตาเผามีราคาแพง อีกทั้งปัจจุบันช่างที่มีฝีมือละเอียดในการลงลายมีน้อยลง
5	กลุ่มศิลปะไม้ /อ.บางปลาม้า	เฟอร์นิเจอร์ไม้	ไม้เป็นวัสดุที่เป็นที่ยอมรับ ทนทาน และมีลวดลายที่สวยงามในตัวเอง ทำให้เฟอร์นิเจอร์ที่ได้มีความแข็งแรงทนทาน สวยงาม	วัตถุดิบในการผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการ ช่างฝีมือขาดแคลน ขาดการพัฒนาบุคลากรให้มีความต่อเนื่อง

ลำดับ	ผู้ผลิต	ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดต่อ/ปัญหา
6	กลุ่มศิลปินหัตถกรรมบ้าน ธรรมคุณ /อ.เมืองสุพรรณบุรี	แฉกดินเผาแนวจิตรกรรม ไทย	ลวดลายจิตรกรรมบนแฉกดินเผาได้แรงบันดาลใจ มาจากวิถีชีวิตและความเป็นมาของหมู่บ้าน ภาพ จิตรกรรมของวัดที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ เรื่องราววรรณคดี การเล่นเด็กไทย และวิถีชนบทในสมัยก่อน ส่งผลให้ตัวผลิตภัณฑ์ดูมีเสน่ห์ นอกจากนี้ยังมีการ คิดค้นรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ออกมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ลูกค้าสมัยอีกด้วย	การขายตลาดยังจำกัดอยู่ในกลุ่มลูกค้าเดิม ขาด การต่อยอดสู่กลุ่มลูกค้าใหม่ ยังไม่มีการพัฒนา รูปแบบให้ทันสมัยตอบสนองต่อความต้องการใน วิถีชีวิตปัจจุบัน
7	กลุ่มเลี้ยงไหมบ้านทุ่ง แสมและทอผ้า /อ.หนองหญ้าไซ	ผ้าไหมมัดหมี่	ผ้าไหมมัดหมี่เป็นศิลปะการทอผ้าพื้นเมืองที่ได้รับ ความนิยมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และในภาคกลางบางจังหวัดของประเทศไทย ทำให้ ผ้ามัดหมี่มีเอกลักษณ์ลวดลายและความสวยงาม เฉพาะตัวแตกต่างกันไป และด้วยเทคนิคการมัด ย้อมผ้าไหมทำให้ผ้าไหมมัดหมี่ที่ได้มีสีสันสดใส สวยงาม	ขาดการส่งเสริมภาพลักษณ์ให้มีความหลากหลาย จากความเคยชินในกลุ่มผู้สูงอายุ แม้ว่าจะมีการ ออกแบบให้เกิดความทันสมัย
8	วิสาหกิจชุมชน พัฒนาการปลูกและแปรรูป ข้าวเพื่อสุขภาพ	ข้าวกล้องงอกหอมนิล	เป็นข้าวที่มีสีดำโดยกำเนิด รสชาติอร่อย และมี กลิ่นหอมเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีคุณค่าทาง โภชนาการ ทางยา วิตามิน เกลือแร่ต่างๆ ครบถ้วน โดยเฉพาะสาร GABA ป้องกันโรคอัลไซเมอร์จะมี ในข้าวกล้องสีนิลมากกว่าสี	ถ้าซื้อข้าวที่เก็บไว้นาน ข้าวจะแข็งและไม่อร่อย อีกทั้งเกษตรกรมีการปลูกข้าวสีนิลน้อย เพราะ ไม่ใช้พันธุ์ข้าวเศรษฐกิจ ดูแลยาก เลยทำให้มี ราคาแพงกว่าข้าวประเภทอื่น 2-3 เท่าตัว
9	กลุ่มแปกผ้าต้นมือ /อ.อุทอง	ผ้าปักต้นมือ	ผ้าต้นมือ เป็นงานหัตถกรรม ไม่มีการใช้เครื่องจักร ฝีมือประณีต และเป็นที่ยอมรับของชาวต่างชาติ (ได้	ไม่สามารถขยายตลาดแม้ว่าเป็นที่ยอมรับ เนื่องจากความสามารถในการผลิตยังอยู่ในระดับ

ลำดับ	ผู้ผลิต	ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดต่อ/ปัญหา
				ต่ำ ขาดบุคลากรช่างฝีมือ
10	ศูนย์พันธุ์พืชเพาะเลี้ยง /อ.อุ้มทอง	ไม้ผลและไม้ใบหลากหลายชนิด	เป็นสวนพันธุ์ไม้ที่ผสมผสานไม้ใบหลายชนิดที่ผ่านการคัดคว้าวิจัยและขยายพันธุ์จนได้พันธุ์ที่ดีที่สุดเพื่อให้เกษตรกรได้นำไปเพาะปลูกต่อไป	จะมีการจัดแสดงพันธุ์ไม้หมุนเวียนกันไปตามฤดูกาล ทำให้นักท่องเที่ยวต้องวางแผนล่วงหน้าหากต้องการชมพันธุ์ไม้ชนิดใดชนิดหนึ่ง
11	คุณประจวบ อ่อนละมูล /อ.บางปลาม้า	ไม้กวาดพันปี	เป็นไม้กวาดที่ทำจากใยมะพร้าวและดอกหญ้า มีความแข็งแรงทนทาน ด้ามจับสวยงาม มีรูปทรงที่เป็นเอกลักษณ์	ขาดแรงงานในการผลิต หากมีการขยายตลาดยังไม่มีความต้องการที่สามารถเพิ่มความสามารถในการผลิตได้
12	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร แก้วเจ้าจอม /อ.ด่านช้าง	ทองม้วนสมุนไพร	ทองม้วนสมุนไพรเพื่อสุขภาพ อาทิ ทองม้วนรสน้ำพริกเผาใบมะกรูด รสขิง รสชาเขียว รสใบหม่อน รสกระเทียม รสสาหร่าย และรสต้นหอม เป็นต้น	บรรจุภัณฑ์ยังไม่สามารถป้องกันความเสียหายในระหว่างขนส่ง ประกอบกับความไม่ทันสมัยไม่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มตลาดใหม่

2.3 ข้อมูลผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐม

ตารางที่ 3 ผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 15 ผลิตภัณฑ์

ลำดับ	ผู้ผลิต	ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดต่อ/ปัญหา
1	โรงงานไอศกรีมเชอร์รี่ /อ.สามพราน	ไอศกรีมกะทิตราเชอร์รี่	ไอศกรีมกะทิสดหลากหลายรูปแบบ อาทิ โคน ถ้วย และแท่ง	วัตถุดิบมีราคาผันผวนไม่สามารถควบคุมต้นทุนการผลิตได้ ขาดการส่งเสริมด้านการตลาด
2	ร้านสี่ หุย เสี่ยง /อ.เมืองนครปฐม	ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากหมู	สินค้าแปรรูปเนื้อหมูขึ้นชื่อของจังหวัดนครปฐมรสชาติอร่อย มีหลากหลายรูปแบบ อาทิ หมูแผ่น หมูแท่ง หมูเส้น หมูหยอง หมูหยองเส้นกรอบ หมูทุบ และกุนเชียงไร้น้ำมัน	ขาดการขยายตลาดไปในเขตเมือง การกระจายสินค้ายังคงเป็นปัญหาหลัก
3	กลุ่มทำหน่อไม้ฝรั่ง /อ.เมืองนครปฐม	หน่อไม้ฝรั่ง	หน่อไม้ฝรั่ง เป็นสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและได้รับความนิยมนมาก	ขาดการพัฒนาองค์ความรู้ในการเพาะปลูก หน่อไม้ฝรั่งในรูปแบบเบอร์แกมัส ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดที่มีอำนาจในการซื้อสูง
4	ชุมพล คอลเลกชั่น /อ.พุทธมณฑล	หงส์จากไขนกอium และ ผลิตภัณฑ์ไขนกแบบรูป	เป็นของตกแต่งประดับบ้าน มีสิริธรรมชาติ ภายในไปด้วยกัมมะหยี่ ตัวหงส์เป็นโลหะทำมาจากทองเหลืองชุบนิกเกิล มีลวดลายเส้นสายวิจิตรสวยงาม นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์จากไขนกอีกหลากหลาย อาทิ กระเป๋ากาไขนก โทรศัพท์เรือใบ เป็นต้น ซึ่งทำจากไขนกกระจอกเทศ ไขนกห่าน	กลุ่มลูกค้ายังคงเป็นกลุ่มเดิม ขาดการขยายตลาด การทำประชาสัมพันธ์ที่ตรงจุด
5	นายประวิทย์ บุญมี /อ.สามพราน	ส้มโอนครชัยศรี	ผลไม้ขึ้นชื่อของนครปฐม ด้วยคุณภาพและรสชาติที่อร่อยและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีรสหวานอร่อย เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งไทยและ	เนื่องจากเป็นสินค้าที่เป็นที่ยอมรับการทำตลาดจึงง่ายต่อการสื่อสาร แต่ยังขาดการตรวจสอบคุณภาพ

ลำดับ	ผู้ผลิต	ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดต่อ/ปัญหา
6	กลุ่มกะละแมทัพหลวง /อ.เมืงนครปฐม	กาดะแมญพร	ต่างประเทศ กาดะแมญพร สุทธิชัยพิช หอม หวาน มัน อร่อย มีหลายรสชาติ อาทิ รสใบเตย และมีบรรจุภัณฑ์ที่ น่ารักสวยงาม ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว อาทิ กาดะ แมแบบลูก ลูกเป็นพวง ลูกเป็นแถว หรือลูกเป็น กระเช้าอย่างสวยงาม	สินค้าส่วนใหญ่ใช้การขนส่งไปยังร้านค้าภายใน จังหวัด ด้วยรูปแบบสินค้าที่ไม่ได้มีการพัฒนาให้ เกิดความหลากหลาย
7	บ.ขนมเป็ญะแม่เอย /อ.เมืงนครปฐม	ขนมเป็ญะ	ขนมเป็ญะหลากหลายรส รวมรส อร่อย ถูกสุขอนามัย นอกจากนี้ยังมีบรรจุภัณฑ์และดีไซน์รูปแบบของ ตัวขนมเป็ญะที่สร้างสรรค์และสวยงามดึงดูดใจ นักท่องเที่ยว	ขาดเครื่องจักรที่รองรับการขยายตลาด แรงงาน ขาดแคลน
8	กลุ่มอาชีพตำบลท่า ตลาด /อ.สามพราน	ดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย- ญี่ปุ่น	ดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย-ญี่ปุ่น มีสีสันสวยงาม ตามธรรมชาติ ทำให้ดอกไม้ที่ได้นี้สีสันเหมือนจริง มากที่สุด และยังมีความคงทนถาวรอยู่ได้นาน ได้ มาตรฐาน มผช. นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนอีกด้วย	ขาดการส่งเสริมไปยังตลาดต่างประเทศที่มีความ ต้องการสินค้า
9	กลุ่มเจริญโรจน์ หัตถกรรม แม่ไม้วาย ไทย /อ.เมืงนครปฐม	มวยไทย "กลองไม้"	เป็นผลิตภัณฑ์ไม้สักกลอง ที่ถูกประดิษฐ์ขึ้นเป็น นักมวยที่สามารถวาดลวดลายได้หลากหลาย อิริยาบถ มีหลากหลายขนาดและรูปทรงบรรจุ ภัณฑ์ที่สวยงาม เล่าเรื่องราวและเอกลักษณ์ของ ศิลปะการต่อสู้ของไทยได้อย่างอ่อนช้อยและ สวยงาม นอกจากนี้ยังมีมีการออกแบบจัดทำเป็น	วัตถุดิบไม้สักหายาก ไม่สามารถขยายตลาดได้ ช่างฝีมือไม่เพียงพอ

ลำดับ	ผู้ผลิต	ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดต่อ/ปัญหา
			รูปแบบและอิริยาบถการใช้ชีวิตแบบไทยๆ สมัยก่อนอีกด้วย อาทิ การละเล่นของเด็กไทย การเล่นบรเลงดนตรีไทย เป็นต้น	
10	วิสาหกิจชุมชนตำบลดอนตูม /อ.บางเลน	มะเขือเทศสด แม่ฉุย	มะเขือเทศสด แม่ฉุย ได้รับการแปรรูปหลากหลายรสชาติ ทั้งแช่แข็ง อบแห้ง หรือแต่งรสด้วย เป็นต้น มีช่องทางการจำหน่ายที่หลากหลาย	ขาดการปรับปรุงด้านรูปลักษณ์ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่อย่างต่อเนื่อง
11	กลุ่มมะพร้าวน้ำหอม /อ.สามพราน	มะพร้าว น้ำหอม	ผลิตภัณฑ์ชื่อของนครปฐม มีรสชาติ กลิ่น และความหอมเฉพาะตัว	ขาดการส่งเสริมการปลูกมะพร้าว น้ำหอมที่เป็นที่ต้องการของตลาดต่างประเทศ ทำให้สินค้าไม่เพียงพอต่อความต้องการ
12	เมี่ยงคำสมุนไพร /อ.บางเลน	เมี่ยงคำลำพญา	เมี่ยงคำสมุนไพรเพื่อสุขภาพ และยังมีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม และแยกขายเป็นคำ เป็นแนวคิดที่แปลกใหม่	ขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในแสดงถึงความ เป็นอัตลักษณ์เฉพาะในชุมชน
13	กลุ่มไม้แขวนเสื้อกันแมลง /อ.กำแพงแสน	ไม้แขวนเสื้อผ้าฝ้าย/ไม้แขวนเสื้อกันแมลง	เป็นแนวคิดใหม่ที่จะช่วยปกป้องเสื้อผ้าจากการถูกแมลงกัดกิน โดยการบรรจุรากหญ้าแห้งหอมในเนื้อผ้าฝ้ายที่หอมไม่	ขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้าเชิงนวัตกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่มในสินค้า ขาด การศึกษาวิจัยต่อยอดไปสู่สินค้าที่มีความหลากหลาย
14	กลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก /อ.นครชัยศรี	แก้วถัก/ตุ๊กตาแก้วถัก	เป็นการนำแก้วมาทำให้อ่อนและถักขึ้นเป็นรูปต่างๆ อาทิ รถ หงส์ ตุ๊กตา ที่คนแก้ว ที่สวยงาม มีความสวยงามและประณีต มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นและดึงดูดใจนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ	ขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในกลุ่มลูกค้าต่างประเทศและการผลิตบุคลากรให้มีความต่อเนื่อง
15	กลุ่มผู้ประกอบการข้าว	ข้าวหอม	เอกลักษณ์ข้าวหอมนครปฐมอยู่ที่ความอร่อย	ไม่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย

ลำดับ	ผู้ผลิต	ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดต่อ/ปัญหา
	หลาามนครปฐม /จังหวัดนครปฐม		หวานมัน ข้าวเหนียวเหนียวเม็ดเล็กอ่อนนุ่มในปาก นอกจากสูตรดั้งเดิม คือ ข้าวหลามข้าวเหนียวขาว/ ดำแล้ว ยังมีการวิจัยและพัฒนาสูตรใหม่ๆ เพื่อ ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค เช่น ข้าว หลามหน้ากุ้ง ข้าวหลามอยู่ซัน เป็นต้น อีกทั้ง กระบวนการทำยังเป็นวิธีที่ปลอดภัยกว่าจำนวนทำ ให้ได้รับรสชาติอร่อยนุ่มนวลไม่เปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ ข้าวหลามนครปฐมยังได้ไปรับรอง มาตรฐานและเครื่องหมาย อย. เป็นจังหวัดแรก และจังหวัดเดียวในประเทศไทย	และยากต่อการบริโภค ยังคงมีรูปแบบเดิม

2.4 ข้อมูลผลผลิตจากการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 4 ผลผลิตส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี จำนวน 10 ผลผลิต

ลำดับ	ผู้ผลิต	ผลผลิต	จุดเด่น	จุดต่อ/ปัญหา
1	เกษตรกรผู้เพาะเห็ด /จังหวัดราชบุรี	เห็ดสายพันธุ์ต่างๆ	ราชบุรีเป็นแหล่งผลิตเห็ดรายใหญ่ของไทย ถือเป็นพืชที่มีคุณค่าและสารอาหารหลากหลาย นอกจากนี้ยังสามารถนำมาแปรรูปและผลิตเป็นอาหารได้หลากหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นอาหารคาว หรือของกินเล่น นอกจากนี้ กลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ดยังคิดค้นวิธีการเพิ่มมูลค่าผลผลิตโดยการแปรรูปเห็ดในรูปแบบต่างๆอีกด้วย	เกษตรกรขาดความรู้ด้านวิชาการในการเพาะเห็ด การระบาดของโรคแมลงในเห็ด ซึ่งเกษตรกรบางคนขาดความรู้และเลือกใช้สารเคมีในการป้องกัน ทำให้เห็ดที่ได้อาจมีสารเคมีตกค้างและไม่ผ่านมาตรฐาน ปัญหาที่สำคัญอีกประการ คือ ปัญหาผลผลิตเห็ดล้นตลาด ทำให้ราคาเห็ดต่ำลง และเกษตรกรไม่สามารถเก็บรักษาผลผลิตได้ สุดท้ายก็ต้องทิ้งหรือขายออกในราคาที่ขาดทุน
2	ศูนย์จำหน่ายสินค้า ราชบุรี /อ.บางแพ	ผักผลไม้อร์แกนิกปลอดสารพิษ และผลไม้ตามฤดูกาล/ ของที่ระลึกอื่นๆ	จำหน่ายสินค้าส่งออก ของฝาก พื้นเมือง โดยเฉพาะผักผลไม้ เป็นผลไม้อร์แกนิกปลอดสารพิษ อาทิ ฝรั่ง กีบจู ชมพูทับทิมจันทร์ ส้มโอ มะพร้าว นำมาหอมที่ได้มาตรฐานการส่งออก นอกจากนี้ยังท่องเที่ยวยังสามารถแวะพักผ่อนจากการเดินทาง โดยมีมุมพักผ่อนบรรยากาศสบาย มีร้านขายเครื่องดื่มและขนม มีบริการ free wifi หรือจะเดินชมผลิตภัณฑ์ภายในศูนย์ฯ	วัตถุดิบไม่เพียงพอ ไม่มีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ไม่สามารถเก็บผลิตภัณฑ์ไว้ได้นาน

ลำดับ	ผู้ผลิต	ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดต่อ/ปัญหา
3	รัตนโกสินทร์เซรามิกส์ 4 /อ.เมือง	สินค้าเซรามิก โอ่ง กระถาง ของที่ระลึก	โอ่งราชบุรี เป็นผลิตภัณฑ์เซรามิกขึ้นชื่อราชบุรีที่มีชื่อเสียง ได้รับความสนใจจากกลุ่มเป้าหมายหลายกลุ่ม อาทิ ในหมู่คนเฒ่าคนแก่ มักซื้อเป็นของฝากของใช้ ภายในบ้านพระธาตุนาน หากเป็นโอ่งที่มีลวดลายสวยงาม ก็จะเป็นที่ต้องการในหมู่นักสะสม เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีความหลากหลายทั้งสีล้น รูปทรง ลวดลาย และดีไซน์ของโอ่ง ทำให้น่าสนใจและดึงดูดใจนักท่องเที่ยว	สถานที่ผลิตยังไม่ได้มาตรฐาน เครื่องมือในการผลิตเก่าขาดการตรวจสอบ ผลิตไม่ทัน
4	โรงงานพาชาญา (PASAYA) /อ.บางแพ	ผลิตภัณฑ์ประเภทผ้า อาทิ ผ้าผ่าน ผ้าผวน เครื่องแต่งกาย ชุดเครื่องนอน ชุดบุโซฟา เป็นต้น	แบรนด์ PASAYA ได้เริ่มขั้นตอนการผลิตเองตั้งแต่การออกแบบลายผ้า เตรียมเส้น การทอ การฟอก ย้อมสีผ้า ตัดเย็บ และส่งมอบสินค้าถึงมือลูกค้า โดยทุกกระบวนการมีขั้นตอนของการตรวจสอบคุณภาพ อีกทั้งอาคารสถานที่ได้รับการออกแบบให้เหมาะสมกับสภาพการทำงานและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอีกด้วย	สินค้าราคาสูง
5	Monarch /อ.บ้านโป่ง	ผลิตภัณฑ์หวายส่งเคราะห์	ผลิตภัณฑ์หวายส่งเคราะห์ที่มีดีไซน์และหลากหลายรูปแบบการใช้งาน ทั้งเครื่องใช้ภายในบ้าน ของตกแต่งบ้าน และเฟอร์นิเจอร์ เป็นงานจากหวายเทียมจึงช่วยลดการตัดไม้ทำลายป่า ล้างทำความสะอาดได้ ไม่แตกหัก และไม่เกิดเชื้อรา ทั้งยังสานขึ้นรูปด้วยมือทำ ให้งานละเอียดและมีคุณภาพดี มีการผลิตและจำหน่ายทั้งภายในและต่างประเทศ	ป้ายโรงงานไม่ค่อยโดดเด่น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักจะขับรถเลยไป

ลำดับ	ผู้ผลิต	ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดต่อ/ปัญหา
6	ศิญาดา /อ.บ้านโป่ง	สปาขนาดเพื่อสุขภาพ	เป็นการขายบริการเพื่อดูแลสุขภาพ โดยการนำเอา ผ่อนคลายทั้งร่างกายและจิตใจ เพิ่มการไหลเวียนของ โลหิตและการทำงานของเส้นประสาท เป็นสปาที่ได้รับ มาตรฐาน บรรยายากาตภายในเนียบสงและเป็นส่วนตัว นอกจากนี้ยังมีสถานปฏิบัติธรรมสำหรับเงินงกลม สวดมนต์ นั่งสมาธิ เป็นต้น	ขาดการบริหารจัดการธุรกิจอย่างเป็นระบบ เป็น ธุรกิจที่ต้องการอาศัยความน่าเชื่อถือและคุณภาพ การบริการที่อาศัยบุคลากร
7	อาณาจักรมัย่านคำแม่ เก่า /อ.บางแพ	ไม้เท้า ไม้หม่ ไม้แปรรูป และเฟอร์นิเจอร์	ย่านคำแม่เก่าหลากหลายที่ตั้งเรียงรายไปตามถนนทาง หลวงหมายเลข 325 จำหน่ายผลิตภัณฑ์ไม้ และไม้ แปรรูป รวมไปถึงรับสั่งทำเฟอร์นิเจอร์ตามแบบ ข้อดี ของไม้เก่า คือ จะไม่หดไม่ยืด เนื้อไม้แข็ง และยังให้ ลวดลายที่สวยงาม	ขาดเครื่องมือเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีปัญหา เกี่ยวกับการขนส่ง
8	ตุ๊กตาบ้านสิงห์ /อ.โพธาราม	ตุ๊กตา	เป็นของที่ระลึกที่สร้างชื่อเสียงให้แก่ราชบุรี ได้รับ มาตรฐาน มอก. มีวางจำหน่ายตามสองข้างทางถนน เพชรเกษม ตุ๊กตาที่จำหน่ายมีคุณภาพ ฝีมือประณีต มี รูปแบบหลากหลายและราคาไม่แพง และยังรับสั่งทำ ตุ๊กตาตามแบบอีกด้วย จึงเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการ อนุรักษ์และส่งเสริมให้อยู่คู่บ้านคู่มืองราชบุรีต่อไป	ไม่สามารถวางแผนและควบคุมการผลิตได้ บุคลากรในการผลิตมีน้อย
9	ปิ่น คำหอม /อ.บ้านโป่ง	เบเกอรี่หลากหลายชนิด อาทิ ขนมปัง เค้ก ขนม ไทย	สินค้ามีความหลากหลายกว่า 200 ชนิด กระบวนการ ผลิตเน้นผลิตภัณฑ์คุณภาพ ใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพดี เส้นทางมาถึงร้านได้สะดวก หาที่จอดรถง่าย และเปิด จำหน่ายทุกวัน	ขาดมาตรฐานในกระบวนการและสถานที่ผลิต และขาดการประชาสัมพันธ์กลุ่มลูกค้าสำหรับการ ขยายตลาด

ลำดับ	ผู้ผลิต	ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดต่อ/ปัญหา
10	สหกรณ์โคนมหนองโพ ราชบุรี จำกัด /อ.โพธาราม	นม โยเกิร์ต ไอศกรีม	ผลิตภัณฑ์นม โยเกิร์ต และไอศกรีมที่มีคุณภาพ รสชาติหลากหลาย ราคาถูก และหาซื้อได้ง่ายตามศูนย์ จำหน่ายของสหกรณ์	สถานที่ผลิตยังไม่ได้มาตรฐาน เครื่องมือในการ ผลิตแก่ขาดการตรวจสอบ ผลิตไม่ทันตามจำนวน สั่ง เงินหมุนเวียนน้อย

ส่วนที่ 3 ได้แนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ส่วนที่ 3 ได้แนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แบบมีส่วนร่วมของชุมชนเจ้าของพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

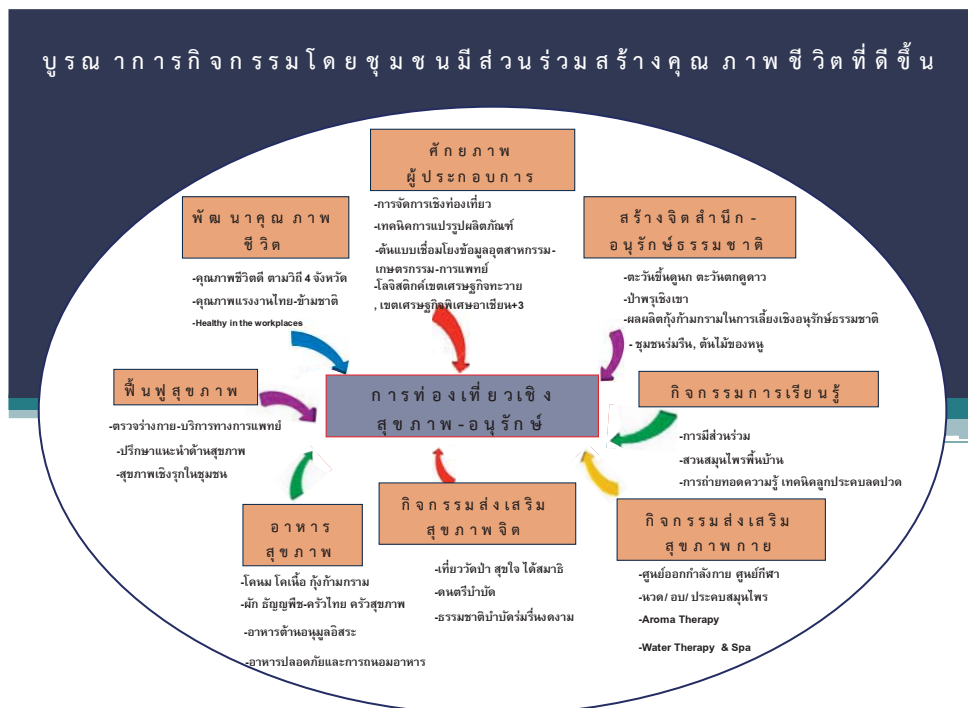
3.1 ผลการจัดกิจกรรมรณรงค์โครงการ ร่วมกับการพัฒนาการมีส่วนร่วม ในการดึงดูดกลุ่มเป้าหมายให้เข้ามามีส่วนร่วมในการฟื้นฟู ดูแล รักษาอนามัยสิ่งแวดล้อม และเชิงนิเวศแหล่งท่องเที่ยว ในลักษณะของการบูรณาการกิจกรรมและงานบริการด้านต่างๆ ได้แก่

- ด้านศักยภาพผู้ประกอบการ ได้แก่ การจัดการเชิงท่องเที่ยว
- ด้านสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ธรรมชาติ ได้แก่ การบริหารจัดการขยะต้นทาง การหมุนเวียนใช้

วัตถุดิบหรือวัสดุต่างๆ การทดสอบคุณภาพของแหล่งน้ำ การทดสอบคุณภาพของสิ่งแวดล้อมในชุมชน และธนาคารปลา

- ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ การให้ความรู้เรื่องการบริหารจัดการ ดินและน้ำ การให้ความรู้แบบบูรณาการในด้านการป้องกัน ส่งเสริมและดูแลสุขภาพแบบองค์รวม
- ด้านอาหารสุขภาพ ได้แก่ การให้ความรู้เรื่องการผลิตและการบริโภคอาหารที่ปลอดภัย

แผนภาพที่ 1 กิจกรรมและงานบริการด้านต่างๆ ที่บูรณาการโดยชุมชนมีส่วนร่วม

รายละเอียดกิจกรรมและงานบริการด้านต่างๆ ที่ชุมชนมีส่วนร่วมใช้ในการบูรณาการ มี 3

โครงการ รายละเอียดดังนี้

3.1.1 โครงการชุมชนร่วมฟื้น/ต้นไม้ของหนู/สายตรวจนิเวศน์ร่วมกับการพัฒนาการมีส่วนร่วม

ผลการจัดกิจกรรมมี ดังนี้

- 1) การบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องหรือ ถูกนำไปทั้งในพื้นที่สาธารณะหลายแห่ง
- 2) การหมุนเวียนใช้วัตถุหรือวัสดุต่าง ๆ ที่มีในครัวเรือนนำกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์

สูงสุด เช่น การนำขยะอินทรีย์ มาแปรรูปเป็น ปุ๋ยหมักชีวภาพ การหมักน้ำหมักสมุนไพรเพื่อนำมาใช้ในการด้าน การเกษตร เช่น สารสกัดไล่แมลงชนิดต่างๆ การทำผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดในครัวเรือน เช่น สบู่ ผงซักฟอก ยา สระผม น้ำยาล้างจาน ฯลฯ

- 3) การให้ความรู้เรื่องการบริหารจัดการ ดินและน้ำ เพื่อให้เหมาะสมกับการทำการเกษตร

โดยเน้นการให้ความรู้ด้านการทำเกษตรอินทรีย์ หรือ เกษตรธรรมชาติ ซึ่งให้ความสำคัญกับการปรับปรุงคุณภาพ ของดิน หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี ไม่มีการเผาทำลายหน้าดิน ฯลฯ เพื่อสร้างความสมดุลให้กับระบบนิเวศน์มากที่สุด เท่าที่จะเป็นไปได้

- 4) การให้ความรู้แบบบูรณาการในด้านการป้องกัน ส่งเสริมและดูแลสุขภาพแบบองค์รวม

โดยใช้หลักการธรรมชาติบำบัดหรือการแพทย์ทางเลือก โดยเฉพาะการดูแลสุขภาพให้สมบูรณ์แข็งแรง ลดความเสี่ยงและป้องกันภาวะการเกิดการเจ็บป่วยเรื้อรัง ในขณะเดียวกันก็ไม่ปฏิเสธการรักษาทางการแพทย์แผนปัจจุบัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการให้การรักษากรณีเร่งด่วน เช่น กรณีอุบัติเหตุ หรือรวมทั้งการวิเคราะห์ทางการแพทย์แผน ปัจจุบัน ซึ่งมีความเที่ยงตรงและมีการตรวจสอบได้ด้วยเทคโนโลยีทางการแพทย์สมัยใหม่ เป็นต้น

ส่วนที่ 4 ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและนิเวศ

นโยบายและมาตรการส่งเสริมนักท่องเที่ยวสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลเชิงคุณภาพ และข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่าง นำมาสรุปเสนอเป็นแนวคิดการแบ่งกลุ่มเป้าหมายเพื่อดำเนินการตลาด และข้อเสนอแนะที่ภาครัฐและภาคเอกชนควรส่งเสริมนักท่องเที่ยวสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย โดยพิจารณากำหนดนโยบายและมาตรการ ดังนี้

4.1 นโยบายด้านการส่งเสริมตลาดนักท่องเที่ยว

ภาครัฐควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนและต่อเนื่องในการส่งเสริมให้ประเทศไทยต้อนรับนักท่องเที่ยวสูงอายอย่างจริงจังเพราะกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่จากประเทศเพื่อนบ้านสูงขึ้น และขณะเดียวกันพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้มีความพร้อมและสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้จริง โดยเริ่มต้นจากการปรับปรุงเมืองท่องเที่ยวหลักสำหรับนักท่องเที่ยวก่อน

4.2 นโยบายด้านการส่งเสริมนักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ

รัฐบาลเล็งเห็นความสำคัญและโอกาสของการเจริญเติบโตของตลาดนักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ แต่ยังไม่ได้มีการสนับสนุนอย่างชัดเจน รัฐบาลจึงควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมตลาดนักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ ซึ่งจะทำควบคู่ไปกับการส่งเสริมตลาดนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้

4.3 นโยบายการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

นโยบายการพัฒนาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย

การพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและปรับปรุงสิ่งแวดล้อมมีความจำเป็นและรัฐบาลพึงกระทำ เพราะจะเป็นประโยชน์สำหรับการวางรากฐานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งรัฐบาลไทยเริ่มมองเห็นความสำคัญเช่นกัน

4.4 นโยบายด้านการส่งเสริมและสนับสนุนด้านที่พักและแหล่งท่องเที่ยว

รัฐบาลควรพิจารณาใส่ใจและส่งเสริมนักท่องเที่ยวในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวายให้ส่วนลดในการใช้บริการต่างๆ ที่จะมีผลดีแก่นักท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน รวมทั้งสนับสนุนธุรกิจที่พักแรม

4.5 นโยบายการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ แก่นักท่องเที่ยวจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจและมาซ้ำ และบอกต่อ อันจะส่งผลดีต่อการท่องเที่ยวไทยในระยะยาว

4.6 นโยบายด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

การยกระดับผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ได้รับการรับรองให้เป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายและสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ

4.7 นโยบายด้านการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์

สร้างการรับรู้เพื่อให้รู้จักและเกิดความตระหนักตื่นตัว โดยเปิดตัวและแนะนำผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวายผ่านสื่อต่างๆเช่น สื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ สร้างแรงจูงใจทั้งทางตรงและทางอ้อม

4.8 นโยบายด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

การสนองตอบนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับเขตเศรษฐกิจพิเศษทวายในด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวายจำเป็นต้องวิเคราะห์การถึงกลุ่มเป้าหมายและมีศักยภาพ กลุ่มใหม่ที่จะเกิดจากการท่องเที่ยวเชิงแนวใหม่และการเคลื่อนย้ายถิ่นที่อยู่ของประชากร

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผลในการดำเนินงาน

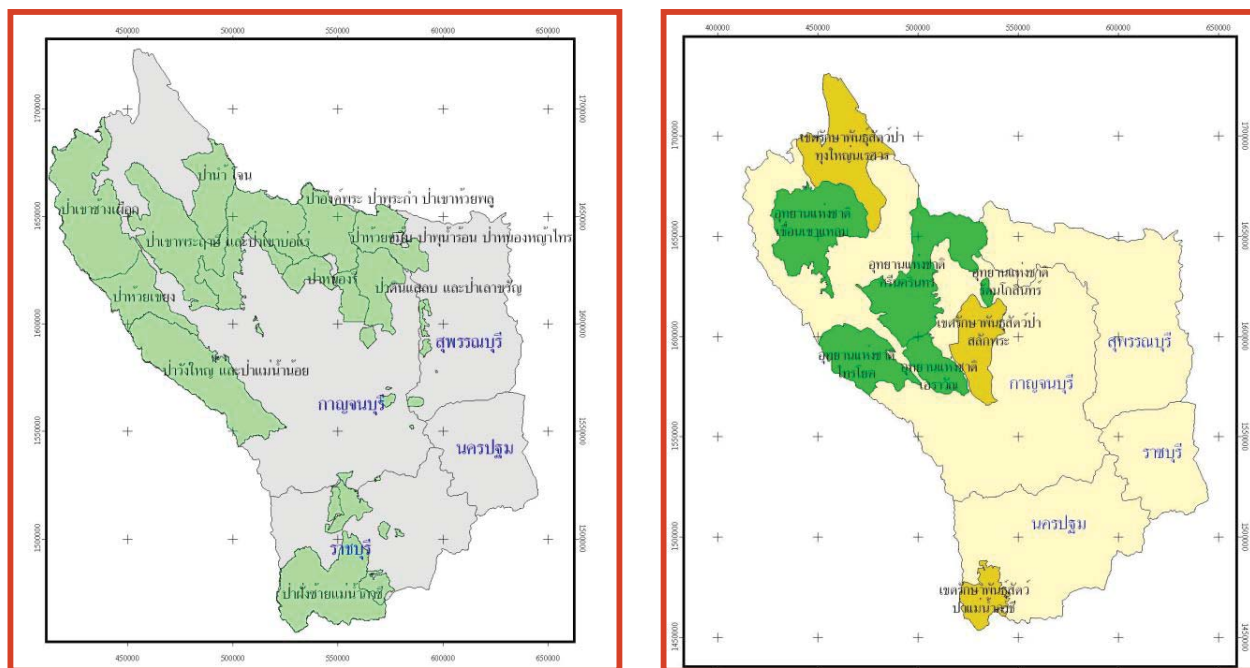
การท่องเที่ยวเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจจากศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีหลากหลายในประเทศไทย และเป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งภายในและต่างประเทศ จำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่เข้าสู่ประเทศไทยตั้งแต่ปี 2541 จนถึง 2550 เพิ่มขึ้นจาก 7.76 เป็น 14.46 ล้านคน ซึ่งสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวในอัตราก้าวหน้าจาก 242,177 เป็น 547,782 ล้านบาท จำนวนนักท่องเที่ยวในประเทศตั้งแต่ปี 2541 จนถึง 2550 เพิ่มขึ้นจาก 51.68 เป็น 83.23 ล้านคน ซึ่งสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวในอัตราก้าวหน้าจาก 187,879 เป็น 380,417 ล้านบาท จะเห็นได้ว่าผลรวมรายได้จากการท่องเที่ยวภายในระยะเวลา 10 ปีมีสูงถึง 928,199 ล้านบาท ซึ่งมีบทบาทสูงในทางเศรษฐกิจ มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ได้รับการบรรจุไว้ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ ภูมิภาค กลุ่มจังหวัด และจังหวัด

กลุ่ม 4 จังหวัด ภาคตะวันตก (จัดแบ่งภูมิภาคตามคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) ได้แก่ นครปฐม ราชบุรี สุพรรณบุรี และ กาญจนบุรี มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 32,160.8 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็นพื้นที่เกษตรกรรม 20,100,500 ไร่ ในจำนวนนี้มีพื้นที่ป่ารวมทั้งสิ้น 7,750,083 ไร่ (พื้นที่ป่าทั้งประเทศไทย 81,076,428 ไร่) ประชากรมีอาชีพเกษตรกรรม ปศุสัตว์เป็นหลัก สามารถสร้างผลผลิตทางการเกษตร สุกร จังหวัดนครปฐมมีการเลี้ยงสุกรมากที่สุดในประเทศ 1.5 ล้านตัว (คิดเป็นของเสียประมาณ 18 ล้านกิโลกรัม/วัน) จาก 1,684 ฟาร์ม โค กุ้งก้ามกราม ฯลฯ มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ โรงงานแปรรูปอาหาร สินค้าหัตถกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความหลากหลายและคุณภาพสูง ในอีกด้านหนึ่งที่เป็นผลจากการใช้พื้นที่เกษตรกรรม ใช้ทรัพยากรน้ำโดยขาดการวางแผนที่ดี การใช้สารเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิต ของเสียจากปศุสัตว์ ฯลฯ เหล่านี้ล้วนมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำสะอาดเพื่อการบริโภค การสะสมของมูลสัตว์ สภาพดินที่ด้อยคุณภาพ ทำให้คุณภาพชีวิตของประชากรในชุมชนถดถอยลง

ยุทธศาสตร์โดยรวมของทั้ง 4 จังหวัดเน้นการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แหล่งผลิตสินค้าเกษตร และอุตสาหกรรม ประตุการค้าชายแดน และมุ่งพัฒนาสู่คุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จัดให้เป็นกลุ่มจังหวัดที่ต้องได้รับการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของประเทศ เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ใน 4 จังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดกาญจนบุรี สามารถพัฒนาให้เป็นเมืองอุตสาหกรรมหน้าด่าน พร้อมๆกับพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับประชากรในกลุ่มประเทศยุโรปและญี่ปุ่น เป็นจุดผ่านแดน-ขนส่งสินค้าที่เกี่ยวกับความมั่นคงด้านพลังงาน สินค้าเกษตรกรรม จากทะเลอันดามันสู่อ่าวไทย ด้วยศักยภาพด้านภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมจัดเป็นพื้นที่สีเขียวที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ประกอบด้วยพื้นที่เกษตร พื้นที่ป่าไม้และพื้นที่อุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าจำนวนมาก (รูปที่ 1) มีอาณาเขตติดต่อกับกรุงเทพฯ มีความสะดวกสบายในด้านเส้นทางคมนาคม และมีความพร้อมด้านทรัพยากร

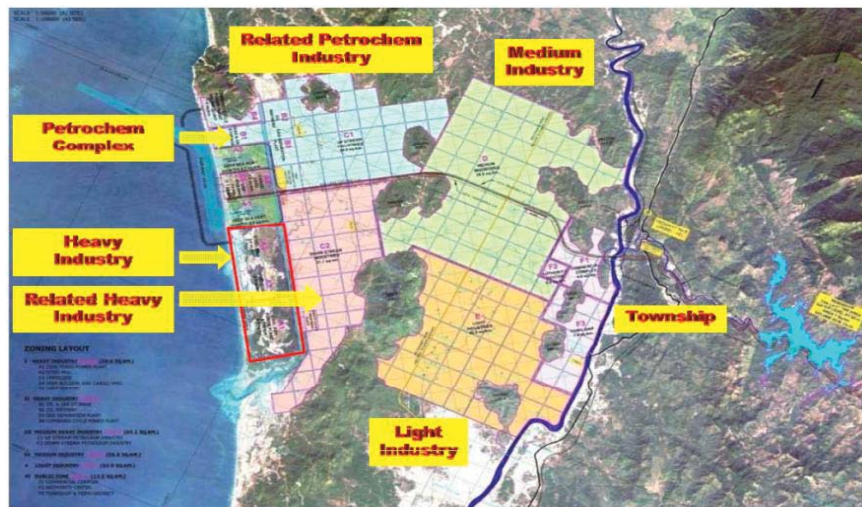
แผนงานการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและเชิงนิเวศในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก

ทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งน้ำตก ภูเขา และป่าไม้ เป็นแหล่งอุทยานแห่งชาติที่สำคัญและสามารถพัฒนาให้เกิดศักยภาพสูงในการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงสุขภาพ

รูปภาพที่ 1.1,1.2 ขอบเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ จังหวัดกาญจนบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม และราชบุรี (ซ้าย) และ
ขอบเขต พื้นที่อุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าจังหวัดกาญจนบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม ราชบุรี (ขวา)

ประกอบกับการที่ประเทศสหภาพพม่าและไทยมีโครงการพัฒนาพื้นที่ของประเทศให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ชื่อโครงการว่า “การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย” ที่เกิดขึ้นในปี 2554 การดำเนินการว่าจะแล้วเสร็จในปี 2563 โครงการนี้ ถือเป็นศูนย์กลางระบบโลจิสติกส์และการค้าขนาดใหญ่ของภูมิภาค เชื่อมโยงการขนส่งและการค้าระหว่างประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และประเทศในแถบทะเลจีนใต้ ผ่านทะเลอันดามัน ไปสู่มหาสมุทรอินเดีย ซึ่งสามารถขนส่งสินค้าไปสู่กลุ่มประเทศตะวันออกกลาง, ทวีปยุโรป ทวีปแอฟริกา ช่วยประหยัดต้นทุนและระยะเวลาในการขนส่ง และในนิคมอุตสาหกรรมยังช่วยสร้างตลาดใหม่สำหรับการลงทุนของต่างประเทศ จากความต้องการที่เพิ่มขึ้นและการคมนาคมเชื่อมต่อระหว่างภูมิภาค ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการค้า และการพัฒนาระหว่างประเทศในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงให้เจริญเติบโตในระยะยาวต่อไป (รูปที่3)

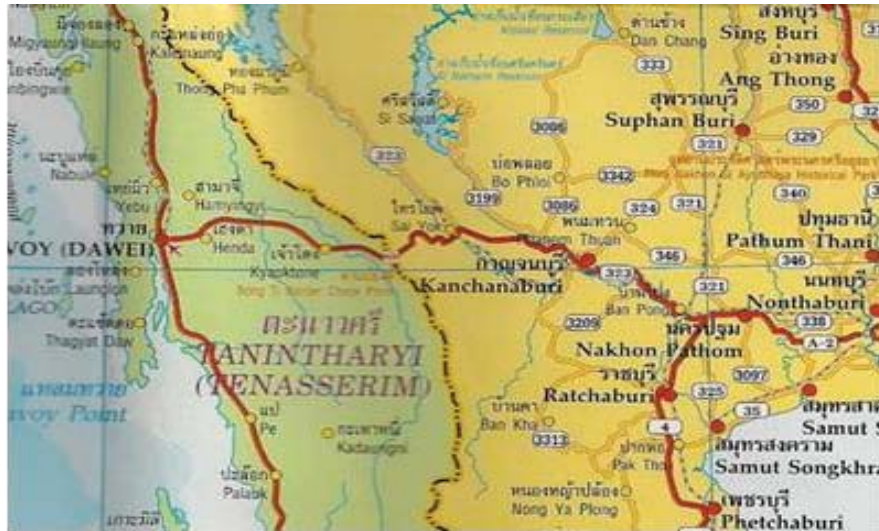

รูปภาพที่ 1.3 แผนผังการก่อสร้างโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย

พื้นที่โครงการตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของพม่า ห่างจากเมืองทวาย ประมาณ 30 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 400,000 ไร่ หรือ 250 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย ท่าเรือน้ำลึก 2 ท่า ส่วนที่เป็นนิคมอุตสาหกรรม ส่วนที่พักอาศัย ส่วนราชการ และส่วนอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมทั้งมีพื้นที่ริมทะเลเป็นแนวหาดทรายมีความยาวมากกว่า 12 กิโลเมตร โดย บริษัท อิตาลีเียน-ไทย ดีเวลล็อปเมนต์ จำกัด (มหาชน) หรือ ITD ได้ร่วมลงนามใน Framework Agreement กับ Myanma Port Authority, Ministry of Transport ของสหภาพพม่า เพื่อดำเนินการพัฒนาโครงการท่าเรือน้ำลึกทวาย นิคมอุตสาหกรรม และเส้นทางคมนาคมเชื่อมระหว่างประเทศไทยกับสหภาพพม่า ซึ่งบริษัทเป็นผู้ได้รับสัมปทานในการพัฒนาโครงการ ประกอบด้วย

- 1) ท่าเรือน้ำลึก
- 2) นิคมอุตสาหกรรม และอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ อาทิ โรงเหล็ก โรงปุ๋ยโรงไฟฟ้า และสาธารณูปโภคอื่นๆ
- 3) เส้นทางคมนาคมได้แก่ ถนน ทางรถไฟ และท่อส่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ เชื่อมระหว่างเมืองทวาย สหภาพพม่า กับประเทศไทยที่บ้านพุน้ำร้อน จ.กาญจนบุรี (รูปที่4,5)
  - ถนนไฮเวย์ กาญจนบุรี-ทวาย จากบ้านพุน้ำร้อน ต.บ้านเก่า อ.เมืองกาญจนบุรี เชื่อมโยงถึงท่าเรือน้ำลึกทวาย ระยะทาง 160 กิโลเมตร ซึ่งระยะทางจากทวายถึงกรุงเทพฯ มีระยะทางประมาณ 350 กิโลเมตร
- 4) ที่พักอาศัย ศูนย์การค้า ศูนย์การท่องเที่ยว รีสอร์ท และศูนย์พักผ่อนบริษัทฯ

แผนงานการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและเชิงนิเวศในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก

รูปภาพที่ 1.4 - 1.5 เส้นทาง กาญจนบุรี-ทวาย จากบ้านพุน้ำร้อน ต.บ้านเก่า อ.เมืองกาญจนบุรี
เชื่อมโยงถึงท่าเรือน้ำลึกทวาย ระยะทาง 160 กิโลเมตร

โดยอาศัยลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่สามารถร่นระยะทางในการขนส่งสินค้า (รูปที่ 6) เหล่านี้เป็นตัวแปรสำคัญให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย เป็นเส้นทางการค้าที่สำคัญที่จะเป็นทางคมนาคมขนส่งสินค้าของประเทศต่างๆจากฝั่งตะวันออกสู่ฝั่งตะวันตก โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่น เป็นประเทศที่มีความเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์ในภูมิภาคแถบนี้ ซึ่งอาจจะมีการสร้างชุมชนเป็นแบบพำนักระยะยาว และจะเกิดอุตสาหกรรมอื่นตามมามากมาย เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น จำนวนผู้คนจะเดินทางเพื่อประกอบธุรกิจค้าขายผ่านเส้นทางนี้หรือย้ายถิ่นฐานมาประกอบอาชีพจะมีเพิ่มมากขึ้น เมื่อมีการค้าขายเกิดขึ้นความต้องการที่จะหาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจย่อมมีมากขึ้น เพื่อหาความผ่อนคลายให้กับกายและใจ การบริหารจัดการท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญที่จะทำอย่างไร ในการที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้ให้เติบโต โดยที่ไม่เกิดการทำลายทรัพยากรหรือเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมจากการหลั่งไหลของจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเพิ่มมากขึ้น

รูปภาพที่ 1.6 เส้นทางการขนส่งประตูลุ่มมหาสมุทรอินเดีย

มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตกาญจนบุรีเป็นสถาบันการศึกษาที่มีข้อมูลทางวิชาการ งานวิจัย บุคลากร ที่มีได้รองรับด้านสุขอนามัยของประเทศเท่านั้น หากแต่ยังมีพันธกิจในการร่วมรับผิดชอบสังคมในด้านการดูแลระบบนิเวศน์ การบริหารจัดการการท่องเที่ยว การร่วมพัฒนาชุมชนให้มีรายได้และเศรษฐกิจที่เหมาะสม ปัจจุบันคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตกาญจนบุรีได้ดำเนินการสร้างต้นแบบการบริหารจัดการสาธารณสุขโรค โดยให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด มีการออกหน่วยปฏิบัติการในชุมชน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมทั้งการดูแลสุขภาพอนามัยส่วนบุคคล การจัดตั้งศูนย์อนามัยชุมชน การศึกษาสมุนไพรรักษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถแปรรูปและนำมาใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ อันเป็นการสร้างรายได้และองค์ความรู้เข้าสู่ชุมชน มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตกาญจนบุรีพิจารณาว่าหากสามารถทำการศึกษาวิจัยควบคู่ไปกับการบริการในการแก้ไขผลเสียจากสิ่งแวดล้อม การสร้างอาชีวอนามัยที่ดี การสร้างงานและรายได้จากผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว-งานบริการด้านสุขภาพ จะนำมาซึ่งองค์ความรู้ที่สำคัญ ซึ่งหากมีการปรับและทดลองใช้เป็นระยะอย่างเหมาะสม ก็จะนำมาซึ่งองค์ความรู้ที่สามารถทำการถ่ายทอดให้ประชาชน-สถานประกอบการในท้องถิ่นในการสร้างรายได้ สร้างงาน และพัฒนาตัวเองได้อย่างยั่งยืน

เป็นที่คาดการณ์ว่าจะเกิดการหลั่งไหลอพยพของแรงงานทั้งจากภูมิภาคอื่นของประเทศ และจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นอีกจำนวนมหาศาล ซึ่งปัญหาที่ตามมาประกอบด้วยสาธารณสุขโรคที่ไม่เพียงพอ การเข้าถึงระบบบริการสาธารณสุขของแรงงานที่ไม่ต้องต้องตามกฎหมาย การใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย การสร้างมลภาวะ ฯลฯ ในฐานะที่มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตกาญจนบุรีเป็นสถาบันการศึกษาที่ดูแลด้านสุขอนามัยของประชาชนในพื้นที่ จึงได้จัดทำโครงการวิจัยเพื่อรองรับปัญหาทางสาธารณสุขที่จะเกิดขึ้น รวมถึงดูแลการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมที่จะตามมาจากการขยายตัวของเศรษฐกิจทวาย สำหรับรูปแบบที่จะดำเนินการจึงใช้ศักยภาพของมหาวิทยาลัยมหิดลในการส่งเสริมสุขภาพผนวกกับบูรณาการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการเพิ่มขีดความสามารถทางการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน ที่ให้สอดคล้องถูกต้องตามแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวจึงเป็น

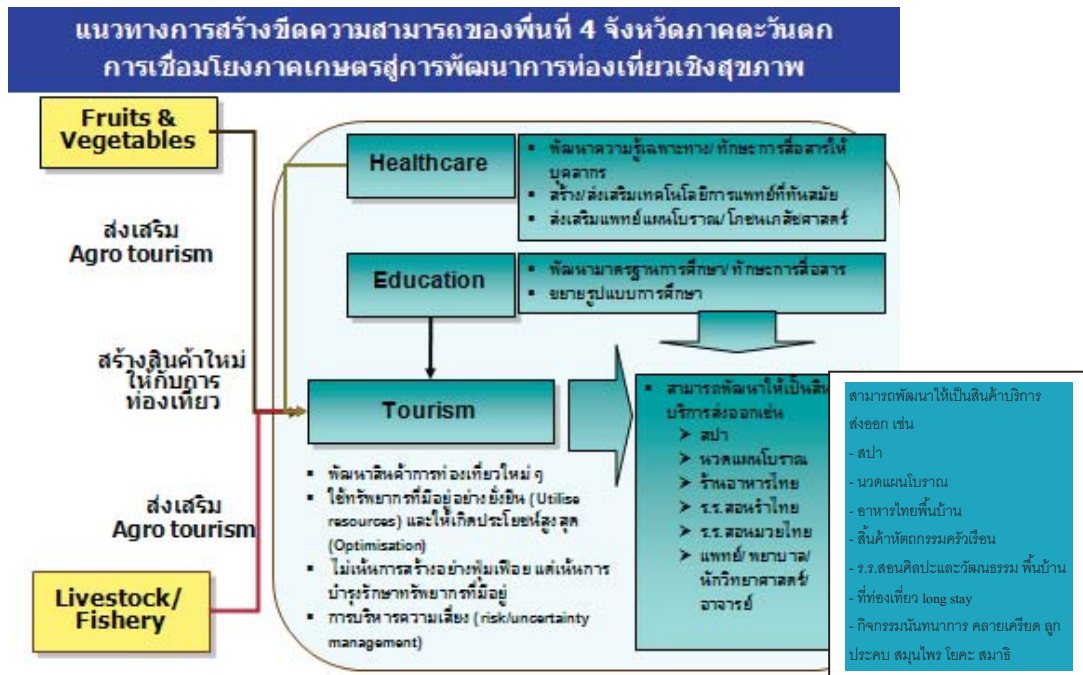
แผนงานการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและเชิงนิเวศในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก

ประเด็นที่สำคัญของสังคมไทย โดยเฉพาะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างองค์ความรู้ และกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์แผนพัฒนา ฉบับที่ 10 ไปสู่การปฏิบัติโดยมีประเด็นสาระหลักๆ ตามประเด็นยุทธศาสตร์ทั้ง 5 ด้าน คือ

- 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพคนไทยและสังคมสู่สังคมแห่งปัญญาและการเรียนรู้
- 2) ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมเป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ
- 3) ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน
- 4) ยุทธศาสตร์การพัฒนากฎหมายความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 5) ยุทธศาสตร์เสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ มุ่งเสริมสร้างความเป็นธรรมในสังคมอย่างยั่งยืน

เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนา และเพื่อให้งานบูรณาการงานด้านการท่องเที่ยวบรรลุตามเป้าหมาย จึงจัดทำโครงการศึกษารวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยว 4 จังหวัดภาคตะวันตก เพื่อการพัฒนาเส้นทางและแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการเรียนรู้อย่างยั่งยืน เพื่อบริการเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย ซึ่งเป็นโครงการที่สามารถสร้างและพัฒนาทรัพยากรบุคคล ในชุมชน และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีองค์ความรู้ในการตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลรักษา อนุรักษ์สภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เจาะกลุ่มตลาดท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพมากขึ้น สร้างฐานข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยวและบริการ เพิ่มช่องทางการตลาดสินค้าธุรกิจท่องเที่ยว การเพิ่มมูลค่าของธุรกิจท่องเที่ยวให้สูงขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในเชิงยุทธศาสตร์ และให้การสนับสนุนเครือข่าย รองรับการเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย ที่สามารถบูรณาการงานด้านการท่องเที่ยวไปด้วยอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถกำหนดทิศทางนโยบาย ตลอดจนแผนงาน/โครงการได้อย่างเหมาะสม (รูปที่ 9)

แผนงานการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและเชิงนิเวศในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก

รูปภาพที่ 1.7 แนวทางการสร้างขีดความสามารถของพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตก
ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ-เชิงนิเวศ

โดยมีโครงการวิจัยย่อยภายใต้แผนงาน 2 โครงการ ดังนี้

- 1) โครงการสำรวจเพื่อพัฒนาเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย
- 2) โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก สู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย

แผนงานการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและเชิงนิเวศในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก

1.2 วัตถุประสงค์หลักของแผนงานวิจัย

1. เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกอย่างยั่งยืนรองรับโครงการขยายตัวทางเศรษฐกิจภาคตะวันตกของประเทศ จากการเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย
2. เพื่อส่งเสริมการลงทุนภาคธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้เป็นไปในแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. เพื่อส่งเสริมและสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วม การสร้างรายได้ของชุมชน องค์กรต่างๆ ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และเชิงนิเวศ อย่างยั่งยืน

1.3 ขอบเขตงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาบริบทการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและเชิงนิเวศในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนรองรับโครงการขยายตัวทางเศรษฐกิจภาคตะวันตกของประเทศ จากการเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย

1.3.1 เป้าหมายของผลผลิต(output)และตัวชี้วัด

ตารางที่ 5 แสดงผลผลิตและตัวชี้วัดของแผนงานวิจัย

ผลผลิต	ตัวชี้วัด			
	เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ	เวลา	ต้นทุน
1.ได้เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศเชื่อมโยงธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ส่งเสริมการลงทุนภาคธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและนิเวศ	ไม่น้อยกว่า 3 เส้นทาง ที่สามารถนำไปใช้ครอบคลุม 4 จังหวัด	เป็นที่ยอมรับของชุมชน จังหวัดนำสู่การพัฒนาเส้นทาง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับชาติ	1 ปี	ลดต้นทุนด้านการพัฒนาและประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมการท่องเที่ยว ร้อยละ20
2.ได้แนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แบบมีส่วนร่วมของชุมชนเจ้าของพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	1 ชุมชนต่อจังหวัดเป็นอย่างน้อย	เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ยอมรับของประเทศ ลดการพึ่งพาจากภาครัฐ	1 ปี	ต้นทุนด้านการบริหารจัดการ การดูแลรักษา แหล่งท่องเที่ยวลดลง ร้อยละ20
3.ได้ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวในรูปแบบการดูแลส่งเสริมสุขภาพควบคู่กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	สามารถนำไปใช้ครอบคลุม 4 จังหวัด	เป็นที่ยอมรับของชุมชน จังหวัดนำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและนิเวศ	1 ปี	ลดต้นทุนด้านการทำพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ร้อยละ20เจาะกลุ่มเป้าหมายเพิ่มมากขึ้น
4.ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	สามารถนำไปใช้	จังหวัดให้การยอมรับและนำ	1 ปี	ลดต้นทุนด้านการ

แผนงานการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและเชิงนิเวศในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก

ผลผลิต	ตัวชี้วัด			
	เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ	เวลา	ต้นทุน
การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและนิเวศ	ครอบคลุม 4 จังหวัด	ข้อเสนอแนะไปปรับใช้เป็นนโยบาย		พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและนิเวศ ร้อยละ 20

1.3.2 เป้าหมายของผลลัพธ์(outcome)และตัวชี้วัด

ตารางที่ 6 แสดงผลลัพธ์และตัวชี้วัดของแผนงานวิจัย

ผลลัพธ์	ตัวชี้วัด			
	เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ	เวลา	ต้นทุน
1. ทำให้เกิดการลงทุนในภาคธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงสุขภาพสร้างรายได้ด้านการท่องเที่ยวเข้าจังหวัด	การเติบโตทางเศรษฐกิจ ในเขต 4 จังหวัด เพิ่มขึ้น ร้อยละ 5	เกิดการกระจายรายได้ของคนในพื้นที่ เป็นยอมรับและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	1 ปี	ลดต้นทุนด้านการพัฒนาและประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมการท่องเที่ยว ร้อยละ 20
2. ทำให้เกิดองค์ความรู้ต่อยอด ที่มีส่วนช่วยในการยกระดับพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตก	ไม่น้อยกว่า 1 ผลงาน / จังหวัด/ปี	เป็นที่ยอมรับของชุมชน จังหวัด และประเทศ เกิดการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น	ทุกๆ 1 ปี	ต้นทุนด้านบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ลดลงร้อยละ 20

1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 เกิดเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กระตุ้นการลงทุนภาคธุรกิจท่องเที่ยว สามารถเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้พื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตก กระจายรายได้สู่คนในชุมชนเส้นทางพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม

1.4.2. เกิดกลไกความร่วมมือ ระหว่างสถาบันการศึกษา ร่วมกับองค์กรท้องถิ่น-ชุมชน เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้สู่สังคม พร้อมกับการผลักดันให้เกิดหน่วยงานชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ ตระหนักเห็นถึงความสำคัญในการปรับปรุงฟื้นฟูอนุรักษ์ และดูแลอนามัยสิ่งแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน ยกย่องไปสู่การออกเป็นนโยบายภาครัฐ

1.4.3 เกิดกลไกความร่วมมือระหว่างแหล่งท่องเที่ยว ชุมชน กลุ่มประกอบธุรกิจด้านการบริการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ผลักดันไปสู่การเป็นพันธมิตรด้านการค้าร่วม เพื่อลดต้นทุน เพิ่มมูลค่าสินค้าผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ลงสู่ชุมชน

1.4.4 ทำให้อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยสูงขึ้น พร้อมทั้งอัตราความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศลดน้อยลง หรือไม่เกิดขึ้นเลย ซึ่งจะทำให้แหล่งท่องเที่ยวคงสภาพความสวยงามไว้ได้อย่างยั่งยืน

บทที่ 2

ทฤษฎี สมมติฐาน และ/หรือ กรอบแนวความคิดของแผนงานวิจัย

2.1 ทฤษฎี กรอบแนวคิด

2.1.1 การเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษห้วย ของสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพสังคม เศรษฐกิจ ทั้งต่อเอเชียโดยรวมและต่อประเทศไทยโดยเฉพาะประชากรและสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย จะเกิดอุตสาหกรรมภาคต่างๆเข้าไปลงทุนกิจกรรมหลากหลาย โดยเฉพาะธุรกิจภาคบริการ เพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจดังกล่าว

2.1.2 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีศักยภาพสูงในการส่งเสริมเศรษฐกิจของประชาชนในท้องถิ่นจังหวัดและภูมิภาค หากได้รับการบริหารจัดการที่ดี การประสานกับทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นน่าจะสร้างรายได้และส่งเสริมศักยภาพของประเทศไทย ให้เป็น Tourism Hub ได้

2.1.3 การเคลื่อนย้ายของแรงงานภายในและต่างประเทศเข้าสู่เขตเศรษฐกิจใน 4 จังหวัดภาคตะวันตก อาจทำให้เกิดผลกระทบทางด้านอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม

2.1.4 สถาบันการศึกษาและองค์กรในท้องถิ่นสามารถเป็นแกนนำในการสร้างและปรับปรุงเพื่อเพิ่มแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ บูรณาการด้านความรู้ สร้างบุคลากรที่มีความสามารถเพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวและดำรงรักษารวมถึงปกป้องการเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ของ 4 จังหวัดภาคตะวันตกได้เป็นอย่างดี (รูปที่ 2.1)

รูปภาพที่ 2.1 แนวคิดในการสร้างความยั่งยืนของการท่องเที่ยวของประเทศไทย

จากความสำคัญดังกล่าว จึงได้สนับสนุนให้เกิดแนวคิดการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างทางเลือกให้กับระบบการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่แตกต่างจากเดิม โดยเน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในรูปแบบของ"การท่องเที่ยวโดยชุมชน" โดยมุ่งพัฒนาให้ "คนในชุมชน" เป็นหัวใจสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวและไม่เพียงแต่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ได้เน้นถึงการสร้างศักยภาพของคนในท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ผู้ให้บริการ โดยใช้งานวิจัยเป็นเครื่องมือสร้างกระบวนการเรียนรู้ ให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อนำไปสู่การดูแลรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติโดยให้มีความสอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมรวมทั้งการเกื้อกูลต่อเศรษฐกิจของชุมชนในอนาคต (รูปที่9)

รูปภาพที่ 2.2 การบูรณาการกิจกรรมของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน

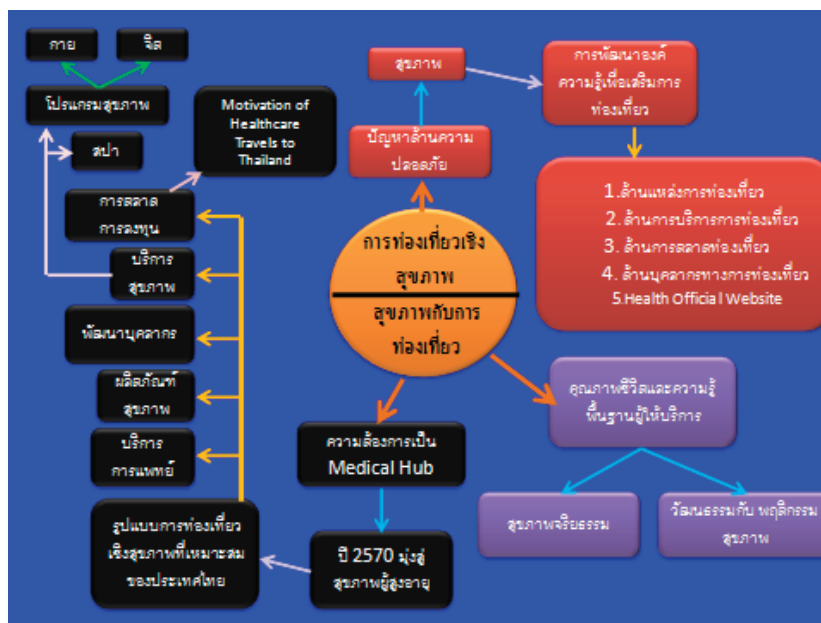
นอกจากนี้ การกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมอย่างสมดุลมากขึ้น ยังส่งเสริมให้ชาวบ้านได้เรียนรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยว การจัดการรายได้ และการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว สู่คนทุกกลุ่มในชุมชนอย่างเป็นธรรม ดังนั้น เป็นการยกระดับ "การท่องเที่ยวโดยชุมชน" ในมิติของ "การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน" ให้เป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่จะสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงด้านการท่องเที่ยวของโลก

ประกอบการท่องเที่ยวกระแสใหม่ที่เกิดขึ้นคือการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) เป็นการเดินทางท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยวัตถุประสงค์ เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตและพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งเวลาจากการท่องเที่ยว เพื่อทำกิจกรรมส่งเสริม

แผนงานการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและเชิงนิเวศในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก

สุขภาพและ / หรือการบำบัดรักษาฟื้นฟูสุขภาพ เช่น การรับคำปรึกษาแนะนำด้านสุขภาพ การออกกำลังกายอย่างถูกวิธี การนวด/ อบ/ ประคบสมุนไพร การฝึกปฏิบัติสมาธิ ตลอดจน การตรวจร่างกาย การรักษาพยาบาล และอื่นๆ โดยเป็นการท่องเที่ยว ที่มีจิตสำนึกต่อการส่งเสริมและรักษาสุขภาพและสิ่งแวดล้อม โดยทั่วไป การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) จึงมีการจัดรายการท่องเที่ยวพักผ่อนท่ามกลางธรรมชาติ เพื่อเรียนรู้วิถีใช้พลังงานจากธรรมชาติมาบำบัดรักษาและสร้างเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิต ให้สดชื่นผ่อนคลาย เป็นการเพิ่มพูนพลังกำลังให้สมบูรณ์แข็งแรง ปรับสภาพจิตใจและร่างกายให้สมดุล

จึงเป็นที่มาของแนวคิดการท่องเที่ยวแนวใหม่ คือ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและเชิงนิเวศ เป็นการผสมผสานการท่องเที่ยวที่เป็นการพักผ่อนร่างกายและจิตใจกับการศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติไปพร้อมๆกัน (รูปที่10)

รูปภาพที่ 2.3 แนวคิดการผสมผสานการท่องเที่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพกายและใจ

2.2 สถานการณ์ปัจจุบันของ 4 จังหวัดภาคตะวันตก

ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 กำหนดให้ภาคตะวันตกเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งในเขตพื้นที่ภาคกลาง และแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มจังหวัด

จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี นครปฐมและสุพรรณบุรี (4 จังหวัดกลุ่มภาคกลางตอนล่าง) มีพื้นที่รวมกัน 33,206 ตร.กม.หรือ 20.75 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 70 ของพื้นที่ภาคตะวันตกทั้งหมด และเท่ากับร้อยละ 6 ของพื้นที่ทั้งประเทศไทย โดยจังหวัดกาญจนบุรีมีพื้นที่มากที่สุด มีประชากรรวมกัน 3.3 ล้านคน (จังหวัดละกว่า 8 แสนคน) คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 5 ของประเทศ (64 ล้านคน) โดยจังหวัดนครปฐมมีจำนวนประชากรมากที่สุด ความหนาแน่นประชากรเฉลี่ย 105 คน/ ตร.กม. น้อยกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ (125 คน/ตร.กม.) จังหวัดที่มีประชากรหนาแน่นที่สุดคือ นครปฐม

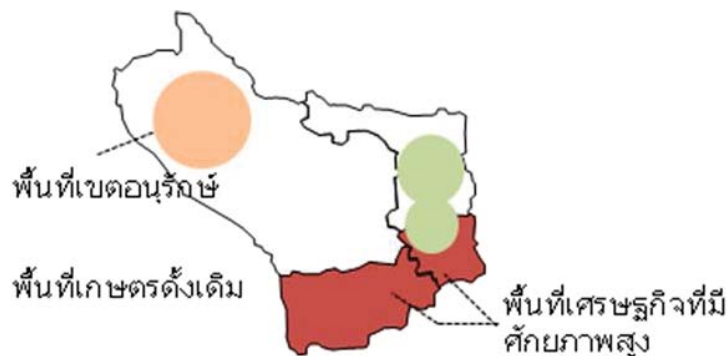
แผนงานการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและเชิงนิเวศในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก

	ประเทศ	ภาคตะวันตก	นครปฐม	กาญจนบุรี	ราชบุรี	สุพรรณบุรี
พื้นที่ (ตร.กม.)	513,120	46,088	2,168	19,483	5,197	5,358
ประชากร (คน)	64,076,033	5,064,546	866,064	838,914	842,684	845,053
ความหนาแน่น(คน/ตร.กม.)	125	110	399	43	162	158

ตารางที่ 7 พื้นที่ ประชากร และความหนาแน่นของประชากร

เศรษฐกิจในจังหวัดภาคตะวันตก เป็นแบบกลุ่มพึ่งพาภาคอุตสาหกรรมเป็นหลัก รองลงมาคือ เกษตรกรรม และการค้า โดยมีลักษณะภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ ดังนี้

- พื้นที่สูงเขตอนุรักษ์ - ตอนเหนือกาญจนบุรี(สังขละบุรี ศรีสวัสดิ์ ทองผาภูมิ ไทรโยค)
- พื้นที่เกษตรดั้งเดิม - สุพรรณบุรี กาญจนบุรีตอนล่าง บางส่วนนครปฐม และราชบุรี
- พื้นที่เศรษฐกิจที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูง - นครปฐม และราชบุรี

จังหวัดที่มีสัดส่วนการผลิตสูงที่สุดในกลุ่ม 4 จังหวัด คือ นครปฐม (ร้อยละ 20.4) นครปฐมยังเป็น จังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัด(GPP) และรายได้ต่อหัวสูงสุดของกลุ่ม (187,724 บาทต่อหัว) และ สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ กาญจนบุรี เป็นจังหวัดที่มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจเฉลี่ย 5 ปี สูงที่สุด (ร้อยละ 3.8) และสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ

	ประเทศ	ภาคตะวันตก	นครปฐม	กาญจนบุรี	ราชบุรี	สุพรรณบุรี
อัตราเพิ่ม GPP 50-54(%)	2.8	2.1	1.1	3.8	2.1	2.6
GPR/GPP (ล้านบาท)	11,120,518	402,664	184,579	76,269	130,444	68,922
GPP ต่อหัว (บาท)	164,512	108,727	187,724	95,744	154,749	76,549

ตารางที่ 8 สัดส่วนการผลิตในเขตจังหวัดภาคตะวันตก

<ul style="list-style-type: none"> ❑ ส่วนมากเป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับการเกษตร ได้แก่ โรงงานน้ำตาล โรงงานกระดาษ โรงงานแปรรูป-สินค้าเกษตร และโรงงานเครื่องจักรกลการเกษตร ❑ ฐานอุตสาหกรรมอยู่ที่จังหวัดนครปฐมมากที่สุด (ร้อยละ 22.3) รองลงมาคือจังหวัดราชบุรี (ร้อยละ 10.3) ❑ ส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดเล็กและกลาง 	<ul style="list-style-type: none"> ❑ ผลผลิตที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ผัก สุก ร และอ้อย ❑ การใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตรที่มีมากที่สุดคือ พื้นที่นา และพื้นที่ไร่ ❑ มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรสูงสุดคือ จังหวัด สุพรรณบุรี เนื่องจากมีพื้นที่นามากที่สุด 1.3 ล้านไร่ (ร้อยละ 44.1 ของภาค) ❑ จังหวัดกาญจนบุรีมีพื้นที่ปลูกพืชไร่มากที่สุด 1.6 ล้าน ไร่ (ร้อยละ 42.7 ของภาค) โดยเป็นแหล่งปลูกมันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และอ้อยโรงงาน
<ul style="list-style-type: none"> ❑ แหล่งการค้าสำคัญ ได้แก่ นครปฐม และราชบุรี ❑ การค้าชายแดนกับเมียนมาร์ที่จังหวัดกาญจนบุรีเพิ่ม สูงขึ้นต่อเนื่อง โดยปี 2555 มีมูลค่ารวมประมาณ 180,472 ล้านบาท เป็นการนำเข้าสูงถึง 61% ส่วนใหญ่เป็นการนำเข้า ภัตตาคารอาหารจากพม่าผ่านทางด่านเจดีย์สามองค์ ❑ ปัจจุบันมีการเปิดจุดผ่านแดนถาวรไทย-เมียนมาร์ที่บ้านพุน้ำ ร้อน จ.กาญจนบุรี 	<ul style="list-style-type: none"> ❑ มีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามและความหลากหลาย ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น ทะเล ป่าเขา น้ำตก แหล่ง ท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ❑ มีรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการ หลายแบบ เช่น การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ การท่องเที่ยว ผจญภัย เป็นต้น ❑ ปัจจุบันจังหวัดกาญจนบุรีมีจำนวนนักท่องเที่ยวมาก ที่สุด (5.7ล้านคน) และมีรายได้จากการท่องเที่ยวมากที่สุด (9 พันล้านบาท)

แผนภาพที่ 2.1 ลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ แหล่งทรัพยากรธรรมชาติของ 4 จังหวัดภาคตะวันตก

โครงสร้างประชากรมีแนวโน้มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ทำให้อัตราการพึ่งพิงรวมเพิ่มขึ้น (จากร้อยละ 46.8 ในปี 54 เป็นร้อยละ 49 ในปี 63) จังหวัดที่มีผู้สูงอายุมากที่สุดคือ สุพรรณบุรี รองลงมาคือ ราชบุรี สำหรับจังหวัดที่มีอัตราพึ่งพิงสูงที่สุดคือ สุพรรณบุรี ทุกจังหวัดในกลุ่มมีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่ำกว่าของ ประเทศ และส่วนใหญ่ (ยกเว้นนครปฐม) มีสัดส่วนคนจนสูงกว่าระดับประเทศ แรงงานส่วนใหญ่ยังทำงานใน ภาคการเกษตร รองลงมาคือ อุตสาหกรรม และการค้า แรงงานส่วนใหญ่จบการศึกษาไม่เกินระดับ ประถมศึกษา สัดส่วนคนดีอาชญากรรมลด แต่ยาเสพติดเพิ่ม

	ประเทศ	กาญจนบุรี	สุพรรณบุรี	ราชบุรี	นครปฐม
รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน(บาท/ปี)	23,236	15,210	15,928	18,713	22,955
สัดส่วนคนจน(ร้อยละ)	13.15	32.59	26.82	30.1	6.69

ตารางที่ 9 ข้อมูลรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนและสัดส่วนคนจนปี 2554

2.3 ข้อมูลบุคลากรด้านสุขภาพของ 4 จังหวัด

การเพิ่มบุคลากรทางการแพทย์ในพื้นที่ (ปี 2553 เทียบกับปี 2550) ทำให้โอกาสในการได้รับบริการสุขภาพดีขึ้น โดยรวมสัดส่วนของประชากรต่อบุคลากรทางการแพทย์ (ได้แก่ แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล วิชาชีพ และพยาบาลเทคนิค) ของทั้งกลุ่ม 4 จังหวัด มากกว่าค่าเฉลี่ยของทั้งประเทศ โดยกาญจนบุรีมีจำนวนบุคลากรในทุกสาขามากที่สุด กลุ่มจังหวัดมีบุคลากรด้านทันตแพทย์มากที่สุด รองลงมาเป็นพยาบาลเทคนิค และแพทย์ ทั้งนี้ พยาบาลวิชาชีพเป็นสาขาที่มีบุคลากรน้อยที่สุด

2.4 ทิศทางการพัฒนา 4 จังหวัดภาคตะวันตก

2.4.1 ด้านศักยภาพและโอกาส

- 2.4.1.1 ลักษณะทางกายภาพมีความหลากหลาย พัฒนาได้หลายรูปแบบ ทั้งเกษตร อุตสาหกรรม และท่องเที่ยว
- 2.4.1.2 มีศักยภาพในการพัฒนาในด้านการท่องเที่ยวโดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- 2.4.1.3 มีแนวชายแดนติดกับพม่า และอนาคตมีการพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับท่าเรือทวาย ทำให้มีโอกาสเป็นประตูเศรษฐกิจที่นำประเทศให้ก้าวหน้าไปสู่ศูนย์กลางนานาชาติ
- 2.4.1.4 มีแหล่งทรัพยากรน้ำ ทั้งแม่น้ำ และเป็นที่ตั้งเขื่อนที่สำคัญของประเทศ
- 2.4.1.5 ที่ตั้งไม่ไกลจากกรุงเทพฯ จึงเป็นพื้นที่รองรับการกระจายความเจริญและอุตสาหกรรมจากกรุงเทพฯ
- 2.4.1.6 มีโอกาสเป็นศูนย์กลางการศึกษาชั้นอุดมศึกษา และสามารถพัฒนาเป็นศูนย์วิจัยและพัฒนา จากการมีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย และจากการขยายการศึกษาในระดับอุดมศึกษา (มหาวิทยาลัย)ในพื้นที่

2.4.2 ปัญหาและข้อจำกัด

- 2.4.2.1 สภาพแวดล้อมที่เริ่มเสื่อมโทรม :
- 2.4.2.2 ดินที่อุดมสมบูรณ์มีจำกัดอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำเท่านั้น
- 2.4.2.3 การเกษตรเชิงพาณิชย์ใช้สารเคมีจำนวนมาก ทำลายสิ่งแวดล้อม และเกิดสารพิษตกค้าง
- 2.4.2.4 ป่าไม้ถูกบุกรุกทำลาย
- 2.4.2.5 การผลิตด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมยังไม่เชื่อมโยงและสนับสนุนกันอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และสาขาบริการยังไม่เข้มแข็ง
- 2.4.2.6 การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศก่อให้เกิดผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตร และทำให้ปัญหามลพิษ/น้ำท่วมมีความรุนแรงและเกิดขึ้น

2.4.2.7 ขาดการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ มีการรुक้าของโรงงาน
อุตสาหกรรมในพื้นที่เกษตรและที่อยู่อาศัย

2.4.2.8 ปัญหาแรงงานอพยพเข้าเมืองอย่างไม่ถูกต้องตามกฎหมายจำนวนมาก ก่อให้เกิดการ
แย่งงาน ปัญหาอาชญากรรม และปัญหาอื่นๆ

บทที่ 3 วิธีการวิจัย

3.1 วิธีการศึกษาวิจัย

3.1.1 โครงการย่อยที่ 1 โครงการสำรวจเพื่อพัฒนาเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย

3.1.1.1 สำรวจ ศึกษาพื้นที่และตรวจสอบเส้นทางกับแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยว บริเวณโดยรอบเส้นทางเมืองทวาย-บ้านน้ำพุร้อน-กาญจนบุรี

3.1.1.1.1 สำรวจ ตรวจสอบทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ในด้านขีดความสามารถรองรับนักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก และความสามารถในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3.1.1.1.2 ศึกษาสถานภาพของสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ณ ปัจจุบันใน 4 ด้าน ได้แก่ น้ำ ขยะ จำนวนพื้นที่สีเขียว ภูมิทัศน์

3.1.1.1.3 สอบถามความต้องการของรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประเภทของกิจกรรมเรียงลำดับจากต้องการมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด

3.1.1.2 สำรวจ สอบถาม เก็บข้อมูล ความพึงพอใจในเส้นทางท่องเที่ยว ความพึงพอใจด้านอนามัยแหล่งท่องเที่ยว โดยเก็บข้อมูลก่อน เป็นระยะๆ ทุกวงรอบ 3 เดือน กับ กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย จำนวน 350 คน ได้แก่

- ประชาชนในพื้นที่
- กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย
- กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ
- บริษัทผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3.1.1.3 จัดกิจกรรมรณรงค์โครงการ ร่วมกับการพัฒนาการมีส่วนร่วม ในการดึงดูดกลุ่มเป้าหมายให้เข้ามามีส่วนร่วมในการฟื้นฟู ดูแล รักษาอนามัยสิ่งแวดล้อม และเชิงนิเวศแหล่งท่องเที่ยว ในลักษณะของบูรณาการกิจกรรมและงานบริการ

3.1.1.4 การรวบรวมจัดหมวดหมู่ข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1.1.5 จัดทำคู่มือแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวต้นแบบ นำเสนอ

3.1.2 โครงการย่อยที่ 2 โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก สู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย

3.1.2.1 สำรวจ ศึกษาพื้นที่และตรวจสอบผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตก

3.1.2.2 สำรวจ สอบถาม เก็บข้อมูล ความพึงพอใจในเส้นทางท่องเที่ยว ความพึงพอใจด้านอนามัยแหล่งท่องเที่ยว โดยเก็บข้อมูลก่อน เป็นระยะทวงรอบ 3 เดือน กับ กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย จำนวน 550 คน ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกลุ่มทดลองโดยใช้รูปแบบของงานบริการเป็นสื่อ จะแบ่งประชากรออกเป็น 4 กลุ่ม จำนวนทั้งหมด 550 คน คือ

3.1.2.2.1 ประชาชนในพื้นที่ได้แก่ ผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี (จะทำการสุ่มตัวอย่างจาก อำเภอที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างรายได้หลัก/จังหวัด กับกลุ่มที่อยู่บริเวณเส้นทางบ้านพุน้ำร้อน – กาญจนบุรี) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างรวม 70 คน

3.1.2.2.2 ประชาชนนอกพื้นที่ได้แก่ ผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศสหภาพพม่า โดยใช้กลุ่มตัวอย่างรวม 30 คน

3.1.2.2.3 นักท่องเที่ยว แบ่งเป็น 2 ระดับ

- นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวภายในอำเภอตัวอย่างข้างต้น ในระยะเวลา 1 ปีของการศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างรวม 200 คน

- นักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวภายในอำเภอตัวอย่างข้างต้นในระยะเวลา 1 ปีของการศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างรวม 200 คน

3.1.2.2.4 บริษัทผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่มีการจัดโปรแกรมทัวร์ที่มาใช้บริการแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดกาญจนบุรี ระยะเวลา 1 ปีของการศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างรวม 50 คน

3.1.2.3 การรวบรวมจัดหมวดหมู่ข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1.2.4 จัดทำแนวทางการพัฒนา นำเสนอ

3.2 แผนการบริหารแผนงานวิจัยและแผนการดำเนินงาน พร้อมทั้งขั้นตอนการดำเนินงาน ตลอดแผนงานวิจัย

3.2.1 จัดตั้งศูนย์ประสานงานสร้างคุณค่า-พัฒนาและสร้างระบบแก่แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ เพื่อสร้างรายได้จากความต้องการของชุมชนเศรษฐกิจใหม่ที่จะเกิดขึ้นในการเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย

แผนงานการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและเชิงนิเวศ ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก

3.2.2 สร้างเครือข่ายระหว่างภาครัฐและเอกชนเพื่อจัดตั้งเป็นคณะกรรมการสร้าง กำกับและควบคุมแผนการดำเนินงาน

3.2.3 ประชุม-สำรวจพื้นที่ คัดสรร ติดตามตรวจสอบความต้องการ การจัดทำฐานข้อมูลประชากรเป้าหมายการท่องเที่ยว ข้อมูลสิ่งแวดล้อมและสาธารณูปโภค จัดทำการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ติดตามการทำงานของโครงการย่อยประจำจังหวัด ทุก 3 เดือน

3.2.4 จัดทำแนวทางการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย

3.2.5 จัดสัมมนารายงานสรุปผลกิจกรรม เพื่อสร้างความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงาน สร้างความสัมพันธ์อันดีของหน่วยงานจังหวัดกับชุมชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและเชิงนิเวศ ในเขตพื้นที่ 4 จังหวัด ภาคตะวันตก อย่างยั่งยืน

3.2.6 จัดทำคู่มือหรือสื่อประชาสัมพันธ์รณรงค์การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพเชิงนิเวศเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย

3.3 แผนการสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่จากการทำการวิจัยตามแผนงานวิจัย

โครงการนี้มีการสร้างและถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อดำรงการทำงานที่ต่อเนื่องใน 2 ระดับ ดังนี้

3.3.1 ระดับที่ 1. ระดับชุมชน เป็นการประชุมกลุ่มย่อยและการปฏิบัติสอน ณ พื้นที่เป้าหมายเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างความตระหนักในคุณค่าของถิ่นฐานที่อยู่และสิ่งแวดล้อม การสร้างทักษะการดูแลตรวจสอบสิ่งแวดล้อม การสร้างตัวกลางสื่อสารประชาสัมพันธ์ฯ เพื่อให้มีแกนนำเป็นตัวแทนในการทำงาน การบริหารจัดการและรายงานเพื่อการพัฒนาเป็นวงรอบต่อไป

3.3.2 ระดับที่ 2. ระดับการผลิตบุคลากรผ่านหลักสูตรของสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตกาญจนบุรี มีพันธกิจสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในท้องถิ่น และมีหลักสูตรในระดับปริญญาตรี 2 หลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยหลัก โดยเป็นหลักสูตรต่อยอดในการผลิตบุคลากรจากนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในท้องถิ่น 4 จังหวัดภาคตะวนออก คือ

ก) หลักสูตร วศ.บ.วิศวกรรมสิ่งแวดล้อมและภัยพิบัติ เป็นความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตกาญจนบุรี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตพญาไท และคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา หลักสูตรดังกล่าวเริ่มเปิดสอนในปี 2555

ข) หลักสูตร วทบ. การจัดการการออกกำลังกายเป็นความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตกาญจนบุรี วิทยาลัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา หลักสูตรดังกล่าวอยู่ในระหว่างการจัดทำโครงร่าง และคาดว่าจะเริ่มเปิดสอนได้ในปี 2556

มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตกาญจนบุรี มีแผนงานระยะยาวในการสร้างเครือข่ายทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นเพื่อร่วมสร้างหลักสูตรในสถาบันอื่นๆที่นำไปใช้เพื่อให้สามารถรองรับโครงการวิจัยหลักและดำรงความสามารถในการศึกษาวิจัยและการแข่งขันของภูมิภาคตะวันตกได้อย่างยั่งยืน

3.4 เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย

3.4.1 แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดังนี้

3.4.1.1 แบบสอบถามนักท่องเที่ยว

3.4.1.2 แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานระดับแหล่งท่องเที่ยว

3.4.1.3 แบบสอบถามการสำรวจข้อมูลสภาพปัญหาของประชาชน

3.4.2 การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ

3.4.2.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารรายงานต่างๆและเว็บไซต์ที่มีความเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว

และสิ่งแวดล้อมในเขตภาคตะวันตกทั้ง 4 จังหวัดเพื่อเป็นข้อมูลในการนำมาประยุกต์ใช้เบื้องต้นในการศึกษาและสำรวจเชิงลึก เพื่อลดระยะเวลา ขั้นตอน เงินทุน ในการศึกษาวิจัย เช่นข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด ข้อมูลประชากร และตำแหน่งที่ตั้งของจังหวัด

3.4.2.2 ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม

3.4.2.2.1 การเก็บและวิเคราะห์ตัวอย่าง การเก็บตัวอย่างข้อมูลปัจจัยทางด้านเคมีและฟิสิกส์(คุณภาพน้ำ) ในเขตลุ่มน้ำที่เชื่อมโยงกับน้ำตก โดยแบ่งตาม **Stream order** ของลุ่มน้ำ โดยครอบคลุมจังหวัดกาญจนบุรีและนครปฐม

3.4.2.2.2 การแบ่งลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำที่เก็บตัวอย่างจะทำการจัดบันทึกตามลักษณะของการแบ่งลุ่มน้ำและการแบ่งลำดับชั้นน้ำ (**stream orders**) เป็น 1, 2, 3, และ 4 ลำดับหรือ 5 ในบางสถานี ตามการปรากฏของแนวเขตลุ่มน้ำในแผนที่ 1: 50,000 และกำหนดการเรียกชื่อสถานีตามชื่อน้ำตกและลำธารที่เก็บตัวอย่างและในบางลำธารที่ไม่ปรากฏชื่อในแผนที่ จะทำการสอบถามจากชุมชนและกำหนดและจัดบันทึกตามการเรียกชื่อของชุมชนในท้องถิ่น (**local stream name**) และการกำหนดลำดับชั้นน้ำตามแผนภาพ

3.4.2.2.3 การเก็บตัวอย่างปลาโดยใช้เครื่อง **Smith Root Model LR24** (ปลาที่เก็บจะไม่ตายและคืนสู่แหล่งน้ำเดิมเสมอ และเก็บปลาบางชนิดที่ต้องนำมาจำแนกในห้องปฏิบัติการ และสำหรับเป็นตัวอย่างในการศึกษาต่อไป) ประยุกต์ตามวิธีของ (Beamish et al 2006)

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 หลังจากรวบรวมข้อมูลแล้วจะนำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์และประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ใช้สถิติต่างๆ ได้แก่ ค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

3.5.2 การจัดทำและวิเคราะห์ข้อมูล มีการจัดระบบข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้งหมดมาจัดหมวดหมู่และวิเคราะห์ จำแนก ตลาดจนการประเมินผลวิเคราะห์ศักยภาพตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

แผนภูมิสรุปกรอบแนวคิด ตัวชี้วัด และผลลัพธ์

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การวิจัยตามแผนงานการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและเชิงนิเวศ ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก เป็นการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เก็บข้อมูลจากภาคสนาม โดยการสำรวจและสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ แล้วนำมาสรุปผลและวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเป็น 2 โครงการย่อย ดังนี้

โครงการย่อยที่ 1 โครงการสำรวจเพื่อพัฒนาเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขต 4 จังหวัดภาค ตะวันตก สู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย

โครงการย่อยที่ 2 โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในเขต 4 จังหวัดภาค ตะวันตก สู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย

4.1 โครงการย่อยที่ 1 โครงการสำรวจเพื่อพัฒนาเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขต 4 จังหวัดภาค ตะวันตก สู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย

รูปภาพที่ 4.1 แผนที่เส้นทางกับแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยว บริเวณโดยรอบเส้นทาง เมืองทวาย-บ้าน น้ำพุร้อน-กาญจนบุรี

4.1.1 ผลการสำรวจ ศึกษาพื้นที่และตรวจสอบเส้นทางกับแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยว บริเวณโดยรอบเส้นทางเมืองทวาย-บ้านน้ำพุร้อน-กาญจนบุรี ได้สรุปผลการสำรวจศึกษาพื้นที่และตรวจสอบเส้นทางกับแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยว บริเวณโดยรอบเส้นทาง ดังนี้

4.1.1.1 ผลการสำรวจจังหวัดนครปฐม

ข้อมูลเบื้องต้น: การปกครองส่วนภูมิภาค แบ่งออกเป็น 7 อำเภอ ประกอบด้วย 106 ตำบล และ 930 หมู่บ้าน ได้แก่ อำเภอเมืองนครปฐม อำเภอกำแพงแสน อำเภอนครชัยศรี อำเภอดอนตูม อำเภอบางเลน อำเภอสองพี่น้อง อำเภอบางแพไร่นา มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด 21 แห่ง

4.1.1.2 ผลการสำรวจจังหวัดราชบุรี

ข้อมูลเบื้องต้น: จังหวัดราชบุรีประกอบไปด้วย 10 อำเภอ อ.เมืองราชบุรี อ.บ้านโป่ง อ.โพธาราม อ.ดำเนินสะดวก อ.บางแพ อ.ปากท่อ อ.วัดเพลง อ.จอมบึง อ.บ้านคา อ.สวนผึ้ง จังหวัดราชบุรีตั้งอยู่ในภาคกลางด้านทิศตะวันตกของประเทศไทย มีพื้นที่ชายแดนติดกับประเทศพม่า โดยมีเทือกเขาตะนาวศรีเป็นแนวพรมแดนเมืองราชบุรีอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 100 กิโลเมตร มีแม่น้ำแม่กลองเป็นแม่น้ำสายหลัก สภาพภูมิประเทศมีความหลากหลาย โดยเป็นพื้นที่ภูเขาสูง พื้นที่ราบสูง พื้นที่ราบลุ่ม และพื้นที่ลุ่มต่ำ ลักษณะภูมิอากาศได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากมหาสมุทรอินเดีย มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด 37 แห่ง

จุดเด่นด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรี มีด้วยกัน 3 ด้าน คือ

(1) ด้านความหลากหลายของชาติพันธุ์ โดยมีถึง 8 ชนเผ่า ได้แก่ ไทยทรงดำ ไทยมอญ ไทยจีน ไทยเขมร ไทยพม่า ไทยลาวเวียง ไทยยวน และไทยกระเหรี่ยง ส่งผลให้เกิดเสน่ห์บนความแตกต่างของวิถีชีวิตชุมชน

(2) ด้านความหลากหลายของศิลปวัฒนธรรม ทั้งศิลปะการปั้นโอ่ง ศิลปะการทอผ้าตีนจก ศิลปะการแสดงหนังใหญ่

(3) ด้านความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทั้งภูเขา น้ำตก ธารน้ำร้อน ถ้ำ ลำห้วย โป่ง และป่า

จังหวัดราชบุรีมีนโยบายส่งเสริมด้านกรท่องเที่ยวในแนวความคิด “ราชบุรีเที่ยวได้ตลอดทั้งปี” โดยสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในแต่ละเดือนหมุนเวียนกันไปทุกอำเภอตลอดปี เพื่อสร้างกระแสการท่องเที่ยวราชบุรีให้เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่มเป้าหมายทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เพื่อสัมผัสกับศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนริมฝั่งแม่กลอง และดื่มด่ำกับความงดงามของธรรมชาติ

4.1.1.3 ผลการสำรวจจังหวัดสุพรรณบุรี

ข้อมูลเบื้องต้น: ภูมิประเทศส่วนใหญ่ของสุพรรณบุรีเป็นที่ราบต่ำติดชายฝั่งแม่น้ำสุพรรณบุรี มีทิวเขาขนาดเล็กอยู่ทางเหนือและทางตะวันตก ด้านตะวันออกเฉียงใต้เป็นที่ราบลุ่มของแม่น้ำสุพรรณบุรี (แม่น้ำท่าจีน) ใช้เป็นพื้นที่ปลูกข้าว การปกครองแบ่งออกเป็น 10 อำเภอ 110 ตำบล 977 หมู่บ้าน ได้แก่ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี อำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอด่านช้าง อำเภอบางปลาม้า อำเภอศรีประจันต์ อำเภอดอนเจดีย์ อำเภอสองพี่น้อง อำเภอสามชูก อำเภออู่ทอง อำเภอหนองหญ้าไซ

4.1.1.4 ผลการสำรวจจังหวัดกาญจนบุรี

ข้อมูลเบื้องต้น: การปกครองแบ่งออกเป็น 13 อำเภอ 95 ตำบล 943 หมู่บ้าน 206 ชุมชน 31 เทศบาล 90 อบต. ได้แก่ อำเภอเมืองกาญจนบุรี อำเภอไทรโยค อำเภอบ่อพลอย อำเภอศรีสวัสดิ์ อำเภอท่ามะกา อำเภอท่าม่วง อำเภอทองผาภูมิ อำเภอสังขละบุรี อำเภอพนมทวน อำเภอเลาขวัญ อำเภอด่านมะขามเตี้ย อำเภอหนองปรือ อำเภอห้วยกระเจา

จังหวัด กาญจนบุรี มีศักยภาพสูงในการเป็นเขตเศรษฐกิจชายแดน และมีขีดความสามารถเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจภาคตะวันตก ในด้านการค้าการลงทุนชายแดน ได้อย่างดีเขตเศรษฐกิจชายแดนกาญจนบุรีเมื่อเชื่อมโยงกับท่าเรือน้ำลึกทวาย จะทำให้สามารถขนส่งและแปรรูป วัตถุดิบและสินค้าสู่ตลาดโลกได้สะดวกยิ่งขึ้น โดยจะเป็นพื้นที่เศรษฐกิจหลัก ที่จะกระตุ้นการพัฒนาอุตสาหกรรมและพาณิชย์- กรรมต่างๆ ของภาคตะวันตก

- จุดแข็ง Strength

- 1) กาญจนบุรีเป็นจังหวัดที่ใหญ่มีพื้นที่ที่กว้างทำให้มีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ยังคงความเป็น

ธรรมชาติได้อย่างสวยงาม

- 2) มีแหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย เช่น ภูเขา น้ำตก ถ้ำ เป็นต้น
- 3) มีแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์
4. อยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานคร การเดินทางคมนาคมสะดวกสบาย
5. มีแหล่งอุทยานประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน

จุดอ่อน Weakness

1. ขาดการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. การกระจายรายได้ยังไม่ทั่วถึง
3. มีปัญหาในเรื่องแรงงานต่างด้าว ชนกลุ่มน้อย โดยเฉพาะพรมแดนพม่าที่มีการลักลอบ เข้า

ประเทศอย่างผิดกฎหมาย

4. ที่ดินส่วนใหญ่ไม่มีการแสดงความเป็นเจ้าของทำให้ที่ดินนั้นไม่มีการใช้ประโยชน์

โอกาส Opportunity

1. การได้เป็นศูนย์กลางทางการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์
2. เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม
3. เป็นประตูการค้าระหว่างชายแดน ไทย-พม่า ตรงบริเวณด่านเจดีย์สามองค์ สังขละบุรี
4. มีการพัฒนาชุมชนดีเด่น สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน หางานหาเงิน ลดปัญหาการว่างงาน

ในชุมชน

5. การประชาสัมพันธ์ส่งเสริมทางการท่องเที่ยว โดยเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬา

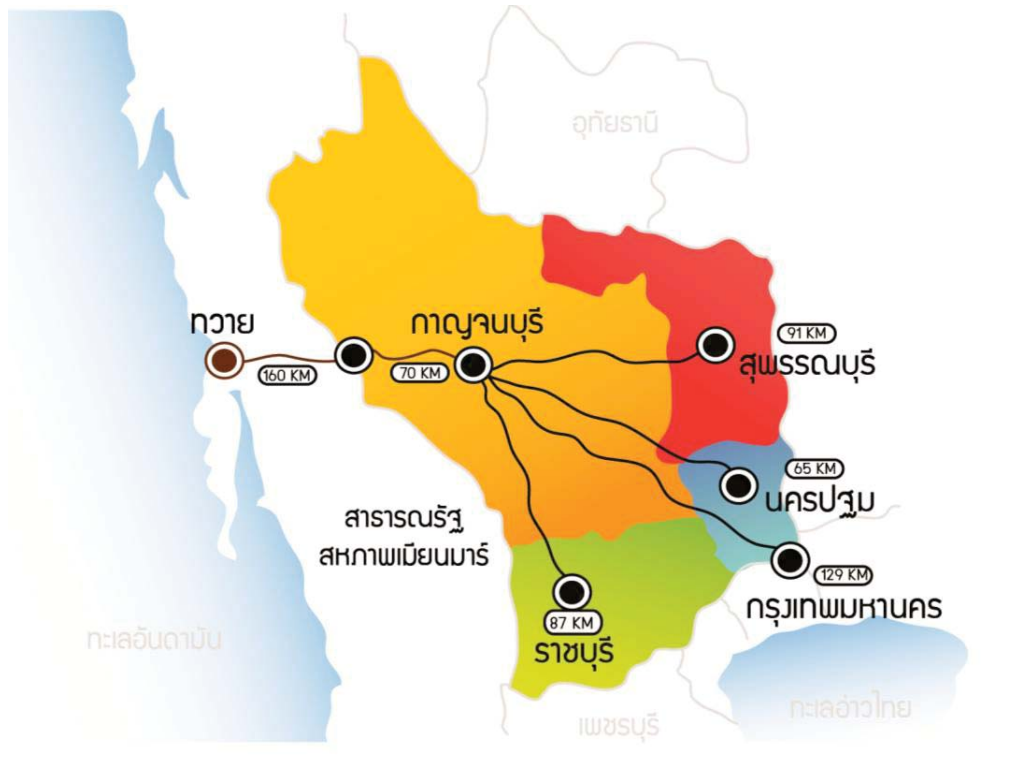
แห่งชาติชื่อว่า“กาญจนบุรีเกมส์”

อุปสรรค Threat

1. ขาดแคลนทรัพยากรบุคคลทางการท่องเที่ยว
2. งบประมาณในการส่งเสริมทางการท่องเที่ยวยังไม่เพียงพอ
3. การพัฒนาปัญหาการลักลอบเข้าเมือง การสกัดกั้นปราบปราม
4. การคมนาคมในที่ไกลทุรกันดารยังไม่มีความสะดวกอยู่ ในอำเภอสังขละบุรี เป็นต้น

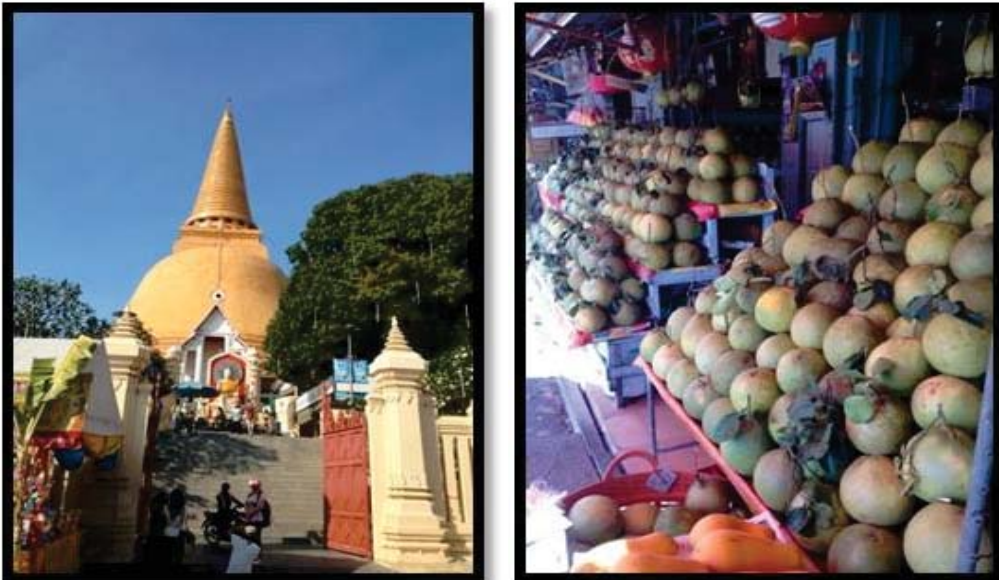
4.1.2 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศเชื่อมโยงธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ส่งเสริมการลงทุนภาคธุรกิจ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและนิเวศ4 จังหวัดภาคตะวันตก(จังหวัดนครปฐม สุพรรณบุรี ราชบุรี)

รูปภาพที่ 4.2 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและนิเวศ 4 จังหวัดภาคตะวันตก(จังหวัดนครปฐม สุพรรณบุรี ราชบุรี)

4.1.2.1 เส้นทางที่ 1 เส้นทางท่องเที่ยวจากกรุงเทพ - จังหวัดนครปฐม

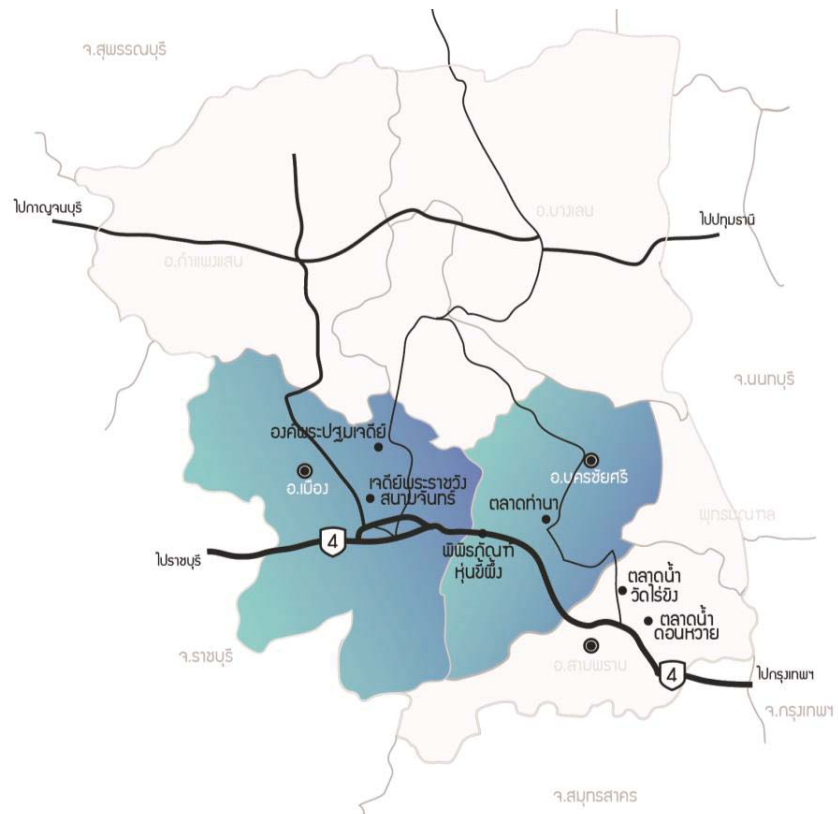
รูปที่ 4.3 ผลิตภัณฑ์จังหวัดนครปฐม

ข้อมูลพื้นฐาน

ข้อมูลเบื้องต้น: การปกครองส่วนภูมิภาค แบ่งออกเป็น 7 อำเภอ ประกอบด้วย 106 ตำบล และ 930 หมู่บ้าน ได้แก่ อำเภอเมืองนครปฐม อำเภอกำแพงแสน อำเภอนครชัยศรี อำเภอดอนตูม อำเภอบางเลน อำเภอสามพราน อำเภอพุทธมณฑล

จังหวัดนครปฐมมีแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด 21 แห่ง ได้แก่ วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร ตลาดดอนหวาย ตลาดท่านา ตลาดน้ำวัดลำพญา ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ตลาดผาหลวง พระประโทนเจดีย์ สวนสามพราน พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระปฐมเจดีย์ เนินพระ หรือ เนินยายหอม เนินวัดพระงาม พิพิธภัณฑ์ภาพยนตร์ไทย พิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตชาวนาไทย เจษฎาเทคนิคม่วนเยี่ยม พิพิธภัณฑ์ศิลปะนกฮูก พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย พุทธมณฑล ลานแสดงช้างและฟาร์มจระเข้สามพราน วัดกลางบางแก้วและพิพิธภัณฑ์พระพุทธรูปวิจิตรศิลป์ วัดไร่ขิง พระราชวังสนามจันทร์

แผนงานการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและเชิงนิเวศ ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก

รูปภาพที่ 4.4 สรุปเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์-สุขภาพจังหวัดนครปฐม

ข้อมูลเบื้องต้น: จังหวัดราชบุรีประกอบไปด้วย 10 อำเภอ อ.เมืองราชบุรี อ.บ้านโป่ง อ.โพธาราม อ.ดำเนินสะดวก อ.บางแพ อ.ปากท่อ อ.วัดเพลง อ.จอมบึง อ.บ้านคา อ.สวนผึ้ง จังหวัดราชบุรีตั้งอยู่ในภาคกลางด้านทิศตะวันตกของประเทศไทย มีพื้นที่ชายแดนติดกับประเทศพม่า โดยมีเทือกเขาตะนาวศรีเป็นแนวพรมแดน เมืองราชบุรีอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 100 กิโลเมตร มีแม่น้ำแม่กลองเป็นแม่น้ำสายหลัก สภาพภูมิประเทศมีความหลากหลาย โดยเป็นพื้นที่ภูเขาสูง พื้นที่ราบสูง พื้นที่ราบลุ่ม และพื้นที่ลุ่มต่ำ ลักษณะภูมิอากาศได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากมหาสมุทรอินเดีย

จังหวัดราชบุรี มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด 37 แห่ง ได้แก่ พระปฐมเจดีย์วัดพระศรีมหาธาตุวรวิหาร พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติราชบุรี เมืองโบราณคูบัว ค่ายภานุรังษี เทือกเขาสูง ถ้ำระฆัง เขาแก่นจันทน์ เขาวัง วัดหนองหอย วัดวรัญติทาวาส ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ตลาดน้ำคลองลัดพลี วัดขนอนหนังใหญ่ ค่ายหลวงบ้านไร่ วัดคงคารามและจิตรกรรมฝาผนังวัดคงคาราม วัดเขาช่องพรานและค้างคาวเขาช่องพราน สระน้ำโกสินารายณ์ วัดม่วงและพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง บึงกระจับ ถ้ำเขาปิ่น สวนพฤกษศาสตร์วรรณคดีภาคกลางและสวนสัตว์เปิดเขาประทับช้าง ถ้ำจอมพลและสวนรุกขชาติ เขากะโจม โป่งยุบ น้ำตกบ่อหวี ศูนย์ศึกษาพรรณไม้ป่า สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ (สวนป่าสิริกิติ์) น้ำตกผาชนแดน น้ำตกห้วยผาก ธารน้ำร้อนบ่อคลิ้ง อุทยานธรรมชาติวิทยา ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ น้ำตกเก้าโจน (น้ำตกเก้าชั้น) อุทยานเฉลิมพระเกียรติไทยประจัน อุทยานหุ่นขี้ผึ้งไทยสยาม วัดเกาะศาลพระ โบราณสถานโคกวิหาร ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง โบสถ์คริสต์พระหฤทัยวัดเพลง

จุดเด่นด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรี มีด้วยกัน 3 ด้าน คือ

- (1) ด้านความหลากหลายของชาติพันธุ์ โดยมีถึง 8 ชนเผ่า ได้แก่ ไทยทรงดำ ไทยมอญ ไทยจีน ไทยเขมร ไทยพื้นถิ่น ไทยลาวเวียง ไทยยวน และไทยกระเหรี่ยง ส่งผลให้เกิดเสน่ห์บนความแตกต่างของวิถีชีวิตชุมชน
- (2) ด้านความหลากหลายของศิลปวัฒนธรรม ทั้งศิลปะการปั้นโอ่ง ศิลปะการทอผ้าตีนจก ศิลปะการแสดงหนังใหญ่
- (3) ด้านความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทั้งภูเขา น้ำตก ธารน้ำร้อน ถ้ำ ลำห้วย โป่ง และป่า

จังหวัดราชบุรีมีนโยบายส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวในแนวความคิด “ราชบุรีเที่ยวได้ตลอดทั้งปี” โดยสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการ ท่องเที่ยวในแต่ละเดือนหมุนเวียนกันไปทุกอำเภอตลอดปี เพื่อสร้างกระแสการท่องเที่ยวราชบุรีให้เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่มเป้าหมายทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เพื่อสัมผัสกับศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนริมฝายแม่กลอง และดื่มด่ำกับความงดงามของธรรมชาติ

สรุปผลการสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและอนุรักษ์ของจังหวัดราชบุรี สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. แหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สุขภาพ ได้แก่ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก
2. แหล่งท่องเที่ยวที่กำลังพัฒนา ได้แก่ อำเภอสวนผึ้ง
3. แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพแต่ยังไม่ได้รับการพัฒนา ได้แก่ ธารน้ำพุร้อนบ่อคลึง อำเภอสวนผึ้ง

จังหวัดราชบุรีสามารถเดินทางไปสู่ทวายได้ 2 เส้นทาง โดยใช้ทางหลักถนนเพชรเกษมหมายเลข 4 โดยผ่านอำเภอบ้านโป่ง สู่ อำเภอลำทะเมนชัย ผ่านตัวเมืองจังหวัดกาญจนบุรี และสู่ท่าเรือน้ำลึกทวาย ส่วนเส้นทางที่ 2 ใช้ถนนเพชรเกษมหมายเลข 4 เข้าตัวจังหวัดราชบุรี ผ่านอำเภอสวนผึ้ง ไปสู่ ตำนมะขามเตี้ย เข้า ท่าม่วง ไปสู่ จังหวัดกาญจนบุรี

4.1.2.3 เส้นทางที่ 3 เส้นทางท่องเที่ยวจากกรุงเทพ – จังหวัดสุพรรณบุรี

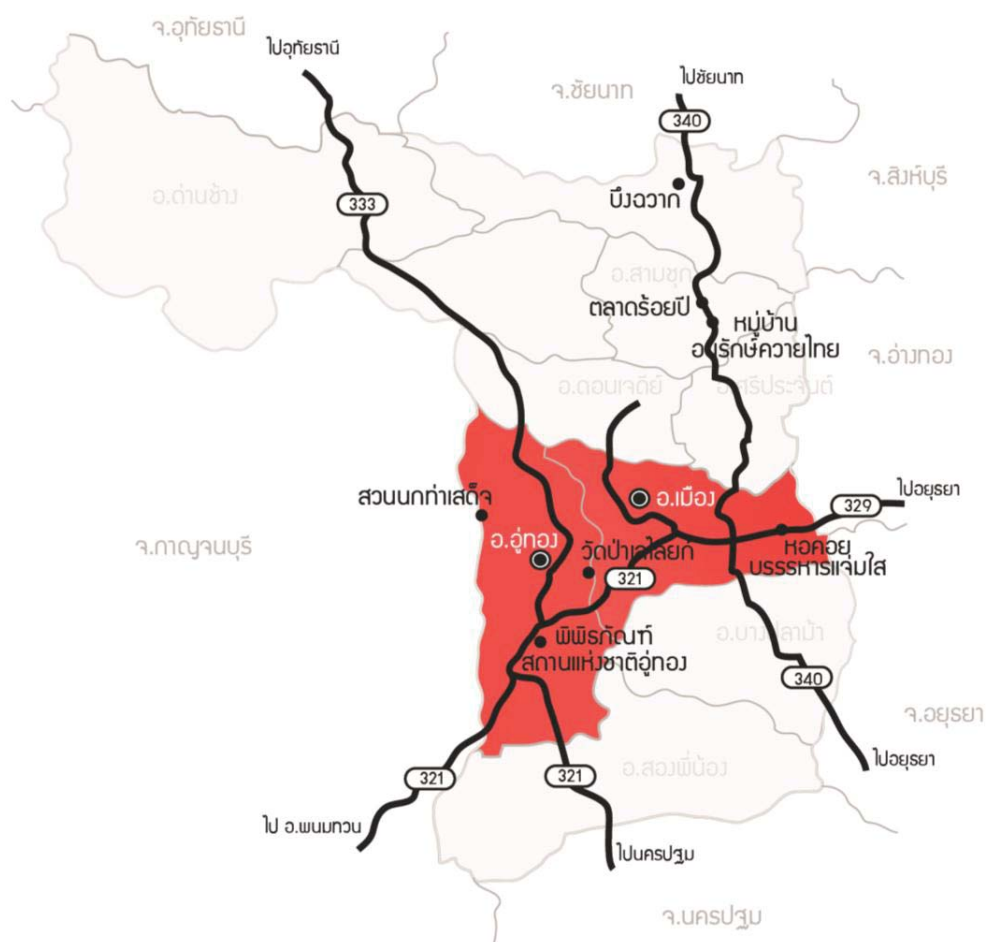
รูปที่ 4.6 ผลิตภัณฑ์จังหวัดสุพรรณบุรี

ข้อมูลพื้นฐาน

ข้อมูลเบื้องต้น: ภูมิประเทศส่วนใหญ่ของสุพรรณบุรีเป็นที่ราบต่ำติดชายฝั่งแม่น้ำสุพรรณบุรี มีทิวเขาขนาดเล็กอยู่ทางเหนือและทางตะวันตก ด้านตะวันออกเฉียงใต้เป็นที่ราบลุ่มของแม่น้ำสุพรรณบุรี (แม่น้ำท่าจีน) ใช้เป็นพื้นที่ปลูกข้าว การปกครองแบ่งออกเป็น 10 อำเภอ 110 ตำบล 977 หมู่บ้าน ได้แก่

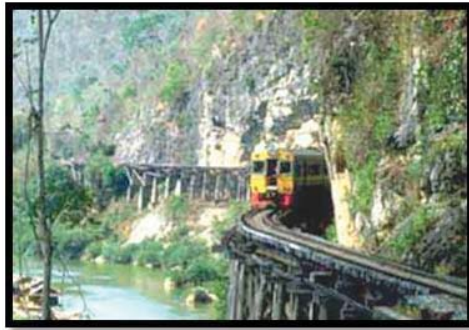
อำเภอเมืองสุพรรณบุรี อำเภอดำเนินสะดวก อำเภอด่านช้าง อำเภอบางปลาม้า อำเภอศรีประจันต์ อำเภอดอนเจดีย์ อำเภอสองพี่น้อง อำเภอสมาชูก อำเภอบางคนที อำเภอหนองหญ้าไซ

จังหวัดสุพรรณบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด 9 แห่ง ได้แก่ หอคอยบรรหาร-แจ่มใส ตลาดร้อยปี
เก้าห้อง อนุสรณ์สถานดอนเจดีย์ ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองสุพรรณบุรี ตลาดร้อยปีสามชุก วัดป่าเลไลยก์ หมู่บ้าน
อนุรักษ์ควายไทยบึงฉวนเฉลิมพระเกียรติ วัดพระศรีมหาธาตุ วัดแคและคุ้มขุนแผน

รูปภาพที่ 4.7 สรุปเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์-สุขภาพจังหวัดสุพรรณบุรี

4.1.2.4 เส้นทางที่ 4 เส้นทางท่องเที่ยวจากกรุงเทพ - จังหวัดกาญจนบุรี

ข้อมูลพื้นฐาน

ข้อมูลเบื้องต้น: การปกครองแบ่งออกเป็น 13 อำเภอ 95 ตำบล 943 หมู่บ้าน 206 ชุมชน 31 เทศบาล 90 อบต. ได้แก่ อำเภอเมืองกาญจนบุรี อำเภอไทรโยค อำเภอบ่อพลอย อำเภอศรีสวัสดิ์ อำเภอท่ามะกา อำเภอท่าม่วง อำเภอทองผาภูมิ อำเภอสังขละบุรี อำเภอพนมทวน อำเภอเลาขวัญ อำเภอด่านมะขามเตี้ย อำเภอหนองปรือ อำเภอห้วยกระเจา

จังหวัด กาญจนบุรี มีศักยภาพสูงในการเป็นเขตเศรษฐกิจชายแดน และมีขีดความสามารถเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจภาคตะวันตก ในด้านการค้าการลงทุนชายแดน ได้อย่างดีเขตเศรษฐกิจชายแดนกาญจนบุรี เมื่อเชื่อมโยงกับท่าเรือน้ำลึกทวาย จะทำให้สามารถขนส่งและแปรรูป วัตถุดิบและสินค้าสู่ตลาดโลกได้สะดวกยิ่งขึ้น โดยจะเป็นพื้นที่เศรษฐกิจหลัก ที่จะกระตุ้นการพัฒนาอุตสาหกรรมและ

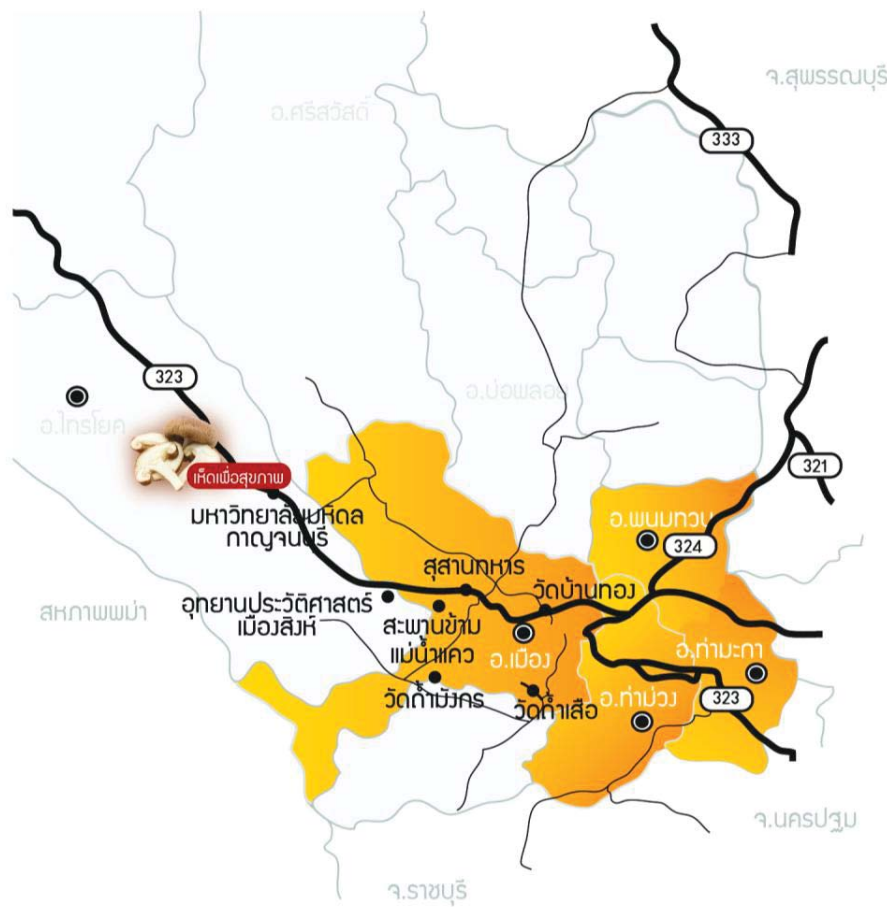
พาณิชยกรรมต่างๆ ของภาคตะวันตก

ในด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดกาญจนบุรี “เมืองประวัติศาสตร์ธรรมชาติ มหัศจรรย์ สวรรค์นักผจญภัย” มีศักยภาพในระดับสูง เป็นจังหวัดท่องเที่ยวหลักของภูมิภาคตะวันตก อุดมด้วยทรัพยากรทางการท่องเที่ยวอันหลากหลาย มีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามหลายแห่ง ทั้งสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณสถาน และแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ มีการส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการท่องเที่ยวที่ครบครันด้วยระยะเวลาการเดินทางสั้นๆ จากกรุงเทพมหานครเพียง 1-3 ชั่วโมงเท่านั้น การเดินทางสะดวกและรวดเร็วทั้งทางรถยนต์และรถไฟ

จังหวัดกาญจนบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด 23 แห่ง แบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เช่น น้ำตกเอราวัณ น้ำตกห้วยแม่ขมิ้น น้ำตกไทรโยคน้อย น้ำตกไทรโยคใหญ่ น้ำตกนางครวญ น้ำตกเกริงกระเวีย น้ำตกผาตาด ถ้ำธารลอด ถ้ำดาวดึงส์ ถ้ำพระธาตุ ถ้ำเสาหิน ถ้ำสวรรค์บันดาล น้ำพุร้อนหินดาด

- 2) แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เช่น สะพานข้ามแม่น้ำแคว อุทยานประวัติศาสตร์เมืองสิงห์
สุสานทหารสัมพันธมิตร โบราณสถานเจดีย์ยุทธหัตถี โบราณสถานพงตึก อนุสรณ์สถานช่องเขาขาด
- 3) แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น เขื่อนวชิราลงกรณ์ เขื่อนศรีนครินทร์ เขื่อนแม่กลอง
และเขื่อนท่าทุ่งนา เป็นต้น

รูปภาพที่ 4.8 สรุปเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์-สุขภาพจังหวัดกาญจนบุรี

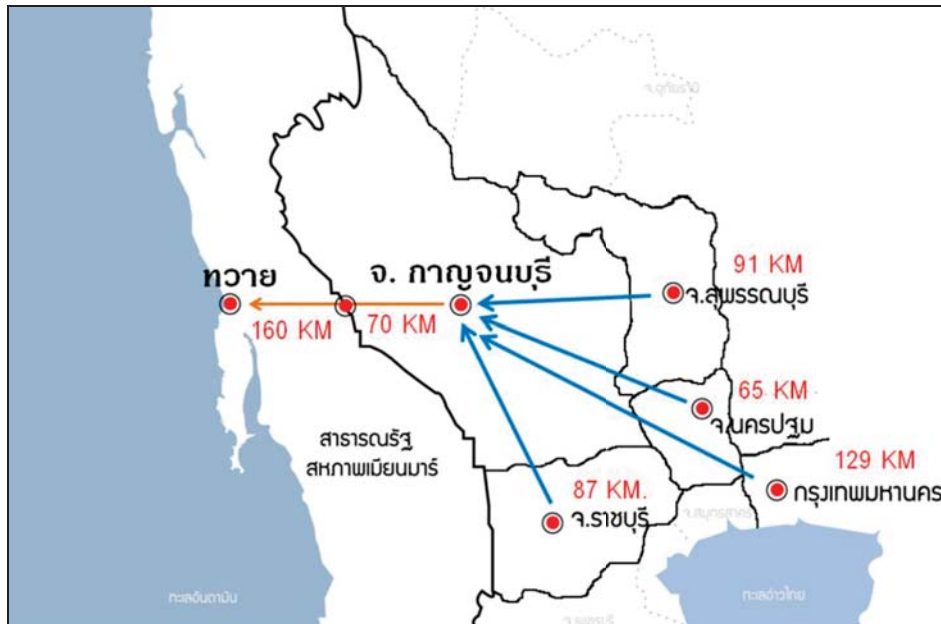
4.1.2.5 ผลการจัดกิจกรรมรณรงค์โครงการ ร่วมกับการพัฒนาการมีส่วนร่วม ในการดึงดูดกลุ่มเป้าหมายให้เข้ามามีส่วนร่วมในการฟื้นฟู ดูแล รักษาอนามัยสิ่งแวดล้อม และเชิงนิเวศแหล่งท่องเที่ยว ในลักษณะของบูรณาการกิจกรรมและงานบริการดังต่อไปนี้

- ชุมชนร่มรื่น
- ต้นไม้ของหนู
- สายตรวจนิเวศน์
- ธนาคารปลา
- การทดสอบคุณภาพของแหล่งน้ำ
- การทดสอบคุณภาพของสิ่งแวดล้อมในชุมชน
- สร้างผู้นำที่ความตระหนักถึงการมีส่วนร่วมกันพัฒนา

4.2 โครงการย่อยที่ 2 โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก สู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย

ข้อมูลพื้นฐานเขตพื้นที่ท่องเที่ยว 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย

เส้นทางการสำรวจเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี, จังหวัดสุพรรณบุรี, จังหวัดนครปฐม และจังหวัดราชบุรี สู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย

รูปภาพที่ 4.9 เส้นทางสำรวจพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย

สำรวจศึกษาพื้นที่ 4 จังหวัด (กาญจนบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม และราชบุรี) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปของงานบริการ ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รวมไปถึงระดับการรับรู้ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและอนุรักษ์

4.2.1 ข้อมูลผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของจังหวัดกาญจนบุรี

จากการสำรวจความต้องการการสนับสนุนในโครงการ OTOP Upgrade ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี รวมจำนวนทั้งหมด 11 ผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ในระดับ 4 ดาว และ 5 ดาว ตามบัญชีการคัดสรรปี 2553 ใน 3 ประเภท ได้แก่ กลุ่มประเภทอาหาร เครื่องดื่ม ผ้าและเครื่องแต่งกาย พบว่า โดยส่วนใหญ่กลุ่มได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์สินค้าของมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) และมาตรฐานองค์การอาหารและยา (อย.) รวมไปถึงมาตรฐาน GMP HALAL อีกด้วย ในส่วนของการดูแลอาคารสถานที่และอุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ สำหรับการผลิตยังพบว่าไม่เป็นไปตามมาตรฐานหลักการทำที่ควร รวมถึงการบริหารจัดการที่ดีในลักษณะของการสร้างกลุ่มและบุคลากร การหมุนเวียนงบประมาณเพื่อใช้ในกลุ่ม และการหาโอกาสในการสร้างช่องทางทางการตลาด แต่นอกเหนือจากกลุ่มดังกล่าวแล้ว พบว่ามีผู้ประกอบการบางรายที่สามารถดำเนินธุรกิจไปได้ด้วยดี เช่นกลุ่มอาชีพสตรีอาสาพัฒนาเกษตรกรทุ่งสมอ กาแฟสดจากไร่คุณหญิง และบางรายผลิตภัณฑ์ที่เป็นผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน ขาดบุคลากรในการผลิต ขาดเครื่องมืออุปกรณ์และคำแนะนำให้เกิดความแปลกใหม่ เช่น กลุ่มมัดย้อมทอผ้าบ้านหนองขาว (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 10 ผลการประเมินสถานะของผลิตภัณฑ์ จำนวน 11 ผลิตภัณฑ์

ลำดับ	ชื่อกลุ่ม	ชื่อ ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดด้อย	หมายเหตุ
1	กาแฟสดจากไร่ คุณหญิง	กาแฟสด รสมีอคกำ	มีหน้าร้านของตนเอง มีการ กระจายสินค้าออกต่างประเทศ มี การแปรรูปสินค้าออกเป็น หลากหลายประเภท ได้รับ GMP, อย, อย. จากอิตาลี มีการ ประชาสัมพันธ์ในหลายๆช่องทาง	ขาดพื้นที่ที่เหมาะสมในการ ปลูกวัตถุดิบ (กาแฟ)	5 ดาว
2	กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรบ้าน หนองเต็งก้าวหน้า	ชาเขียว ใบ หม่อน นพรัตน์	มีการปลูกวัตถุดิบเอง ได้รับ อย, มผช. มีการบริหารจัดการด้าน บุคลากรและการเงิน มีตลาด รองรับสินค้า	ขาดเครื่องมือเทคโนโลยีที่ ทันสมัย มีปัญหาเกี่ยวกับการ ติดต่อกับต่างประเทศ	5 ดาว
3	กลุ่มอาชีพสตรี อาสาพัฒนา เกษตรกรทุ่งสมอ	จมูกข้าว รุ่ง อรุณบด รส ใบเตย	มีหน้าร้านและโรงงานผลิตเป็น ของตนเอง สถานที่ผลิตที่ได้รับ มาตรฐาน GMP มีการบริหาร จัดการด้านบุคลากร มีตลาด รองรับสินค้า ได้รับมาตรฐาน อย. และ มคอ.	ขาดองค์ความรู้ในเครื่องมือที่ ทันสมัยบางชิ้น ไม่มีการ ตรวจสอบคุณภาพก่อนการ บรรจุ ขาดการบริหารจัดการ ด้านการเงิน	5 ดาว
4	กลุ่มผ้าทอมือบ้าน หนองขาว	ผ้าขาวม้า ร้อยสี (ลาย ตาจ๊ก)	มีหน้าร้านเป็นของตนเอง มีสินค้า หลากหลายรูปแบบ	ไม่สามารถวางแผนและควบคุม การผลิตได้ บุคลากรในการ ผลิตมีน้อย	5 ดาว
5	นางนพรัตน์ ทองแย้ม	ไส้อ้ว สมุนไพร	มีหน้าร้านเป็นของตัวเอง ได้รับ GMP, อยเป็นสินค้าขึ้นชื่อของ จังหวัดกาญจนบุรี	ขาดมาตรฐานในกระบวนการ และสถานที่ผลิต ผลิตภัณฑ์มี ปัญหาด้านการขนส่งทำให้เสีย เร็ว ขาดการทำบัญชีรายรับ- รายจ่าย	5 ดาว
6	หมวยสมุนไพรหอ ใบตอง	หมวย สมุนไพรหอ ใบตอง	มีหน้าร้านเป็นของตนเอง มีการ จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ได้รับ GMP, อย, มผช.	ขาดเครื่องจักรที่ทันสมัย ขาด ทักษะทางการตลาด	5 ดาว

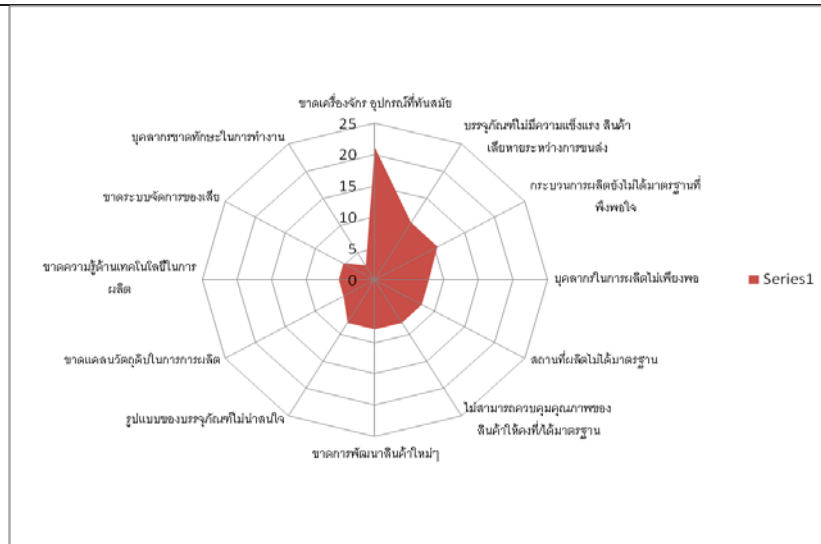
ลำดับ	ชื่อกลุ่ม	ชื่อ ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดด้อย	หมายเหตุ
7	กลุ่มทองม้วน นวลศรี	ทองม้วน กรอบ	มีหน้าร้านเป็นของตนเอง และมี ตลาดส่งออกอย่างต่อเนื่อง เป็น สินค้าขึ้นชื่อ เป็นของฝากประจำ จังหวัดกาญจนบุรี	ไม่มีการจัดการสถานที่การผลิต และการตรวจสอบคุณภาพของ วัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ ขาดการ ดูแลเรื่องรายรับ-รายจ่าย และ การประชาสัมพันธ์สินค้า	4 ดาว
8	กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร ทุ่งสมอสามัคคี	จมูกข้าว กลิ้งหอม มะลิแดง (ตราป่าจุก)	มีหน้าร้านเป็นของตนเอง มี วัตถุดิบสำรองเพียงพอตลอดเวลา ได้รับ GMP, อย, มพช, มก, ธ.ก.ส และการรับรองแหล่งพืช (GAP)	ขาดอุปกรณ์และการทดสอบ คุณภาพของผลิตภัณฑ์ ไม่มีการ พัฒนารูปแบบของสินค้า ขาด องค์ความรู้ในการบริหาร จัดการด้านต่างๆ	4 ดาว
9	กลุ่มมัดย้อมทอผ้า บ้านหนองขาว	ผ้าขาวม้า ร้อยสี	เป็นสินค้าพื้นเมืองขึ้นชื่อของ จังหวัดกาญจนบุรี ใช้ภูมิปัญญา ชาวบ้านในการทอ มีหน้าร้านใน การขายสินค้า และมีการส่งออก อย่างต่อเนื่อง มีหน่วยราชการเคย เข้ามาช่วยออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้	ไม่มีการบริหารจัดการด้าน วัตถุดิบ บุคลากรและรายรับ- รายจ่าย บุคลากรในการผลิตมี น้อย และมีอายุสูงทำให้ได้ จำนวนผ้าทอจำนวนน้อยและ ไม่มีการออกแบบให้ทันสมัย หรือเพิ่มความหลากหลายของ สินค้าที่ผลิตจากผ้าทอ	4 ดาว
10	ฟาริตฟาร์ม	นมแพะผู้พัน	มีการบริหารจัดการโรงเรือนและ สถานที่ผลิตเป็นอย่างดี วางแผน และควบคุมแรงงานได้อย่างดี	วัตถุดิบไม่เพียงพอ ไม่มีการ จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ไม่ สามารถเก็บผลิตภัณฑ์ไว้ได้ นาน	4 ดาว
11	กลุ่มแม่บ้านป่า ชุมชนบ้านห้วย สะพานสามัคคี	ข้าวเกรียบ รวมรส	มีหน้าร้านเป็นของตนเอง และมี ตลาดส่งออกอย่างต่อเนื่อง มีการ จัดตั้งเป็นกลุ่มแม่บ้านหมุนเวียน ในการผลิต	สถานที่ผลิตยังไม่ได้มาตรฐาน เครื่องมือในการผลิตเก่าขาด การตรวจสอบ ผลิตไม่ทันตาม จำนวนสั่ง เงินทุนหมุนเวียน น้อย	4 ดาว

ดังนั้น เพื่อเป็นการยกระดับสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์สู่สากล จึงควรส่งเสริมให้มีการเข้าไปช่วยเหลือผู้ประกอบการทั้งในส่วนของการให้คำปรึกษาและการจัดอบรม เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพในการผลิต และสร้างระบบความปลอดภัยให้แก่สถานประกอบการต่อไป

4.2.2 สรุปประเด็นปัญหาที่ต้องการพัฒนาของกลุ่ม OTOP

(1) ด้านการผลิต

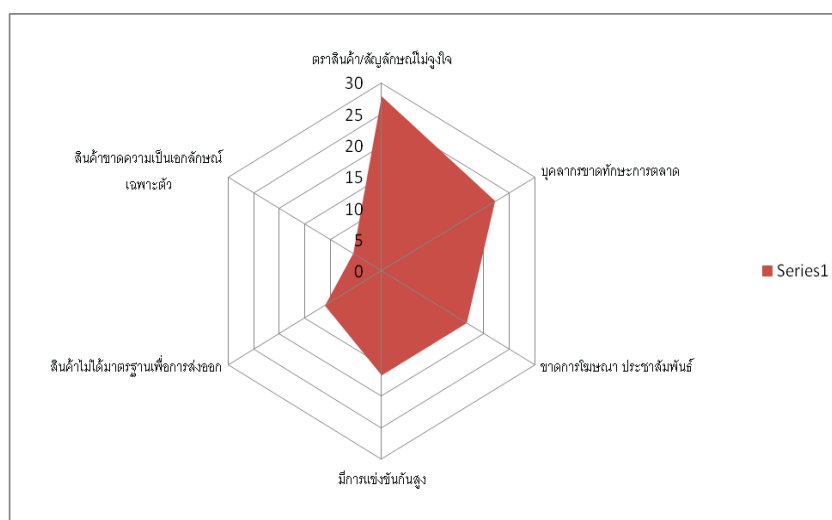
ด้านการผลิต	ร้อยละ
- ขาดเครื่องจักร อุปกรณ์ ที่ทันสมัย	21.05
- บรรจุภัณฑ์ไม่มีความแข็งแรง ทำให้สินค้าได้รับความเสียหายในระหว่างขนส่งและจัดเก็บ	10.53
- กระบวนการผลิตยังไม่ได้มาตรฐานที่พึงพอใจ	10.53
- บุคลากรในการผลิตไม่เพียงพอ	7.89
- สถานที่ในการผลิตไม่ได้มาตรฐาน	7.89
- ไม่สามารถควบคุมคุณภาพของสินค้าให้คงที่ / ได้ตามมาตรฐาน	7.89
- ขาดการพัฒนาสินค้าใหม่ ๆ	7.89
- รูปแบบของบรรจุภัณฑ์ไม่น่าสนใจ	7.89
- ขาดแคลนวัตถุดิบในการผลิต	5.26
- ขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีในการผลิต	5.26
- ขาดระบบการจัดการของเสีย	5.26
- บุคลากรขาดทักษะในการทำงาน	2.63

รูปภาพที่ 4.10 สัดส่วนปัญหาด้านการผลิต

(2) ด้านการตลาด

ด้านการตลาด	ร้อยละ
- ตราสินค้า / สัญลักษณ์ไม่ใส่ใจในการซื้อ	27.78
- บุคลากรขาดทักษะด้านการตลาด	22.22
- ขาดการโฆษณา ประชาสัมพันธ์	16.67
- มีการแข่งขันกันสูง	16.67
- สินค้าไม่ได้มาตรฐานเพื่อการส่งออก	11.11
- สินค้าขาดความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว	5.56

รูปภาพที่ 4.11 สัดส่วนปัญหาด้านการตลาด

4.2.3 ข้อมูลผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี

สุพรรณบุรี เป็นที่ราบติดชายฝั่งแม่น้ำสุพรรณบุรี มีทิวเขาน้อยใหญ่ไล่เรียงกันไป ในอดีตเป็นเมืองโบราณและมีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ไทย ทั้งยังเป็นเมืองต้นกำเนิดแห่งตำนานวรรณคดีไทย "ขุนช้างขุนแผน" อีกทั้งสภาพภูมิประเทศที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยดินน้ำและต้นไม้เขียวใหญ่ จึงเอื้ออำนวยต่อการประกอบกิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจหรือการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดสุพรรณบุรีที่โดดเด่นและได้รับความสนใจ ได้แก่

ตารางที่ 11 ผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 12 ผลิตภัณฑ์

ลำดับ	ผู้ผลิต	ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดด้อย/ปัญหา
1	กลุ่มหัตถกรรมชุมชนตลาดบ้านทิง /ตลาดสามชุกร้อยปี ช.2	ผลิตภัณฑ์จักสาน/ตะกร้า	มีหน้าร้านของตนเอง เป็นงานฝีมือที่มีความประณีต มีผลิตภัณฑ์ให้เลือกใช้งานได้หลากหลาย	การใช้แรงงานในท้องถิ่นที่เป็นการทำอาชีพเสริมไม่สามารถวางแผนและควบคุมการทำงานได้ ประกอบกับขาดบุคลากรที่มีทักษะเฉพาะทาง
2	ร้านเอกชัย /อาคารศูนย์รวมของฝากเอกชัย (ริมถนนสายบางบัวทอง-สุพรรณบุรี)	ขนมสาลี (สาลีเอกชัย) และขนมอื่นๆ	ขนมสาลีสูตรต้นรับที่เป็นเอกลักษณ์ทางด้านรสชาติและความนุ่มเนียนของเนื้อขนม นอกจากนี้ยังมีขนมอื่นๆหลากหลายชนิดและรสชาติให้เลือกซื้อหา	ผู้ผลิตต้องการขยายตลาดในกลุ่มลูกค้าเพิ่มขึ้นแต่ขาดการศึกษาความต้องการของกลุ่มลูกค้าและอาศัยการพัฒนาต่อยอดจากสินค้าเดิม
3	สันติสมุนไพร /อ.ศรีประจันต์	ยาสมุนไพรและผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพจากสมุนไพร	เป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพที่ผลิตจากสมุนไพรไทยที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจาก อย. GMP เป็นต้น เป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ มีความปลอดภัย ช่วยบำบัดและรักษาโรคได้	ผลิตภัณฑ์มีราคาค่อนข้างสูง ความไม่แน่นอนของวัตถุดิบ และงานวิจัยที่ส่งเสริมความน่าเชื่อถือและมาตรฐานสินค้า
4	กลุ่มศิลปสยามเบญจรงค์ /อ.หนองหญ้าไซ	เครื่องเบญจรงค์	เครื่องเบญจรงค์ที่มีความสวยงามประณีตในการเขียนลายลงลายด้วยน้ำทองพร้อมลวดสลัก 5 สี อย่างละเอียดอ่อน	ค่าใช้จ่ายสำหรับเตาเผามีราคาแพง อีกทั้งปัจจุบันช่างที่มีฝีมือละเอียดในการลงลายมีน้อยลง
5	กลุ่มศิลปะไม้เฟ /อ.บางปลาม้า	เฟอร์นิเจอร์ไม้	ไม้ที่เป็นวัสดุที่เป็นที่ยอมรับ ทนทาน และมีลวดลายที่สวยงามในตัวเอง ทำให้เฟอร์นิเจอร์ที่มีความแข็งแรงทนทาน สวยงาม	วัตถุดิบในการผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการ ช่างฝีมือขาดแคลน ขาดการพัฒนาบุคลากรให้มีความต่อเนื่อง
6	กลุ่มศิลปหัตถกรรม	แจกันดินเผาแนวจิตรกรรม	ลวดลายจิตรกรรมบนแจกันล้วนได้แรงบันดาลใจมา	การขยายตลาดยังจำกัดอยู่ในกลุ่มลูกค้าเดิม ขาด

ลำดับ	ผู้ผลิต	ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดต่อ/ปัญหา
	บ้านธรรมคุณ /อ.เมืองสุพรรณบุรี	ไทย	จากวิถีชีวิตและความเป็นมาของหมู่บ้าน ภาพจิตรกรรมของวัดที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ เรื่องราววรรณคดี การละเล่นเด็กไทย และวิถีชนบทในสมัยก่อน ส่งผลให้ตัวผลิตภัณฑ์ดูมีเสน่ห์ นอกจากนี้ยังมีการคิดค้นรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ออกมาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้ลีส้มยี่อีกด้วย	การต่อยอดสู่กลุ่มลูกค้าใหม่ ยังไม่มีการพัฒนารูปแบบให้ทันสมัยตอบสนองต่อความต้องการในวิถีชีวิตปัจจุบัน
7	กลุ่มเลี้ยงไหมบ้านทุ่ง แสมและทอผ้า /อ.หนองหญ้าไซ	ผ้าไหมมัดหมี่	ผ้าไหมมัดหมี่เป็นศิลปะการทอผ้าพื้นเมืองที่ได้รับความนิยมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และในภาคกลางบางจังหวัดของประเทศไทย ทำให้ผ้าไหมมัดหมี่เอกลักษณ์ลวดลายและความสวยงามเฉพาะตัวแตกต่างกันไป และด้วยเทคนิคการมัดย้อมผ้าไหมทำให้ผ้าไหมมัดหมี่ที่ได้มีสีสันสดใสสวยงาม	ขาดการส่งเสริมภาพลักษณ์ให้มีความหลากหลาย จากความเคยชินในกลุ่มผู้สูงอายุ แม้ว่าจะมีการออกแบบให้เกิดความทันสมัย
8	วิสาหกิจชุมชน พัฒนาการปลูกและ แปรรูปข้าวเพื่อสุขภาพ	ข้าวกล้องงอกหอมนิล	เป็นข้าวที่มีสีดำโดยกำเนิด รสชาติอร่อย และมีกลิ่นหอมเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีคุณค่าทางโภชนาการ ทางยา วิตามิน แร่ธาตุต่าง ๆ ครบถ้วน โดยเฉพาะสาร GABA ป้องกันโรคอัลไซเมอร์จะมีในข้าวกล้องสีนิลมากกว่าสีอื่น	ถ้าซื้อข้าวที่เก็บไว้นาน ข้าวจะแข็งและไม่อร่อย อีกทั้งเกษตรกรมีการปลูกข้าวสีนิลน้อย เพราะไม่ใช้พันธุ์ข้าวเศรษฐกิจ ดูแลยาก เลยทำให้มีราคาแพงกว่าข้าวประเภทอื่น 2-3 เท่าตัว
9	กลุ่มปักผ้าด้านมือ /อ.อุทุมพร	ผ้าปักด้านมือ	ผ้าด้านมือ เป็นงานหัตถกรรม ไม่มีการใช้เครื่องจักรฝีมือประณีต และเป็นที่ยอมรับของชาวต่างชาติ	ไม่สามารถขยายตลาดแม้ว่าเป็นที่ยอมรับเนื่องจากความสามารถในการผลิตยังอยู่ในระดับต่ำ ขาดบุคลากรช่างฝีมือ

ลำดับ	ผู้ผลิต	ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดต่อ/ปัญหา
10	ศูนย์พันธุ์พืชเพาะเลี้ยง /อ.อุ้มทอง	ไม้ผลและไม้ใบหลากหลายชนิด	เป็นสวนพันธุ์ไม้ที่มีทั้งไม้ผลและไม้ใบหลายชนิดที่ผ่านการค้นคว้าวิจัยและขยายพันธุ์จนได้พันธุ์ที่ดีที่สุดในพื้นที่ เพื่อให้เกิดประโยชน์นำไปเพาะปลูกต่อไป	จะมีการจัดแสดงพันธุ์ไม้หมุนเวียนกันไปตามฤดูกาล ทำให้นักท่องเที่ยวต้องวางแผนล่วงหน้าหากต้องการชมพันธุ์ไม้ชนิดใดชนิดหนึ่ง
11	คุณประจวบ อ่อนละมูล /อ.บางปลาม้า	ไม้กวาดพื้นปี	เป็นไม้กวาดที่ทำจากใยมะพร้าวและดอกหญ้า มีความแข็งแรงทนทาน ด้ามจับสวยงาม มีรูปทรงที่เป็นเอกลักษณ์	ขาดแรงงานในการผลิต หากมีการขยายตลาดยังไม่มีเครื่องจักรที่สามารถเพิ่มความสามารถในการผลิตได้
12	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร แก้วเจ้าจอม /อ.ด่านช้าง	ทองม้วนสมุนไพร	เป็นการพัฒนาทองม้วนรสกะทิแบบธรรมชาติมาเป็นทองม้วนสมุนไพรเพื่อสุขภาพ อาทิ ทองม้วนรสน้ำพริกเผไก่เบมะกรูด รสขิง รสชาเขียว รสใบหม่อน รสกระเทียม รสสาหร่าย และรสต้นหอม เป็นต้น	บรรจุภัณฑ์ยังไม่สามารถป้องกันความเสียหายในระหว่างขนส่งประกอบกับความไม่ทันสมัยละไม่เป็นที่ยอมรับในตลาดใหม่

รูปภาพที่ 4.12 ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสุพรรณบุรี

4.2.4 สรุปประเด็นปัญหาที่ต้องการพัฒนา

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานจากผู้ประกอบการภายในชุมชน พบว่า ประเด็นปัญหาที่ต้องการพัฒนาของจังหวัดสุพรรณบุรี คือ ปัญหาการขาดแรงงานการผลิตที่มีทักษะเฉพาะทาง อาทิ ช่างงานฝีมือ ช่างแกะสลัก ช่างวาดลาย เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้ประกอบการบางรายยังขาดความรู้ความสามารถในด้านการตลาด ประชาสัมพันธ์ การออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีเอกลักษณ์ ทันสมัย และดึงดูดกลุ่มตลาดใหม่ๆ ในส่วนปัญหาด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า ผลิตภัณฑ์บางรายมีราคาสูง เนื่องจากความไม่แน่นอนของราคาและปริมาณของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือในการผลิต

4.2.5 ข้อมูลผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐม

นครปฐม ตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำท่าจีน พื้นที่ทั่วไปราบลุ่ม ไม่มีภูเขา มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงหลายจังหวัด มีการเดินทางที่สะดวก ทำให้นครปฐมเป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกแห่งที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดนครปฐมที่มีความโดดเด่นและได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว มีดังนี้

ตารางที่ 12 ผลลัพธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 15 ผลลัพธ์ที่

ลำดับ	ผู้ผลิต	ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดด้อย/ปัญหา
1	โรงงานไอศกรีมเชอร์รี่ /อ.สามพราน	ไอศกรีมกะทิตราเชอร์รี่	ไอศกรีมกะทิสดหลากหลายรูปแบบ อาทิ โคน ถ้วย และแท่ง	วัตถุดิบราคาผันผวนไม่สามารถควบคุมต้นทุนการผลิตได้ ขาดการส่งเสริมด้านการตลาด
2	ร้านดี หุย เอียง /อ.เมืองนครปฐม	ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากหมู	สินค้าแปรรูปเนื้อหมูขึ้นชื่อของจังหวัดนครปฐม รสชาติอร่อย มีหลากหลายรูปแบบ อาทิ หมูแผ่น หมูแท่ง หมูเส้น หมูหยอง หมูหอยองเส้นกรอบ หมูทุบ และกุนเชียงไขมัน	ขาดการขยายตลาดไปในเขตเมือง การกระจายสินค้ายังคงเป็นปัญหาหลัก
3	กลุ่มทำหน่อไม้ฝรั่ง /อ.เมืองนครปฐม	หน่อไม้ฝรั่ง	หน่อไม้ฝรั่ง เป็นสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและได้รับความนิยมมาก	ขาดการพัฒนาองค์ความรู้ในการเพาะปลูก หน่อไม้ฝรั่งในรูปแบบออร์แกนิกส์ ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดที่มีอำนาจในการซื้อสูง
4	ชุมพล คอลเลคชั่น /อ.พุทธมณฑล	หงส์จากไขนกออีму และ ผลิตภัณฑ์ไขนกออีมุแปรรูป	เป็นของตกแต่งประดับบ้าน มีลัทธิธรรมชาติ ภายในบูธด้วยกำแพงหมี ตัวหงส์เป็นโลหะทำมาจากทองเหลือง ชุบนิกเกิล มีลวดลายเส้นสายวิจิตรสวยงาม นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์จากไขนกอกหลากหลาย อาทิ กระเป๋ากาไขนก ไทคัพพ์ เรือใบ เป็นต้น ซึ่งทำจากไขนกกระจอกเทศ ไขนกห่าน	กลุ่มลูกค้ายังคงเป็นกลุ่มเดิม ขาดการขยายตลาด การทำประชาสัมพันธ์ที่ตรงจุด
5	นายประวิทย์ บุญมี /อ.สามพราน	ส้มโอนครชัยศรี	ผลไม้ขึ้นชื่อของนครปฐม ด้วยคุณภาพและรสชาติที่อร่อยและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีรสหวานอร่อย เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศ	เนื่องจากเป็นสินค้าที่เป็นที่ยอมรับการทำตลาดจึงง่ายต่อการสื่อสาร แต่ยังคงขาดการตรวจสอบคุณภาพ
6	กลุ่มกะละแมพิพหลวง /อ.เมืองนครปฐม	กะละแมสุพรรณ	กะละแมสุพรรณ สูตรอัญพิช หอม หวาน มัน อร่อย มีหลายรสชาติ อาทิ รสใบเตย และมีบรรจุภัณฑ์ที่	สินค้าส่วนใหญ่ใช้การขนส่งไปยังร้านค้าภายในจังหวัด ด้วยรูปแบบสินค้าที่ไม่ได้มีการพัฒนาให้

ลำดับ	ผู้ผลิต	ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดด้อย/ปัญหา
			นารักสวยงาม ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว อาทิ กาละแมแบบลูก ลูกเป็นพวง ลูกเป็นแถว หรือลูกเป็นกระช่ออย่างสวยงาม	เกิดความหลากหลาย
7	บ.ขนมเปี๊ยะแม่เอ๋ย /อ.เมืองนครปฐม	ขนมเปี๊ยะ	ขนมเปี๊ยะหลากหลายรส รวบรวม ร้อยย ถูกสุขอนามัย นอกจากนี้นิยมบรรจุภัณฑ์และดีไซน์รูปลักษณ์ของตัวขนมเปี๊ยะที่สร้างสรรค์และสวยงามดึงดูดใจนักท่องเที่ยว	ขาดเครื่องจักรที่รองรับการขยายตลาด แรงงานขาดแคลน
8	กลุ่มอาชีพตำบลท่าตลาด /อ.สามพราน	ดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย-ญี่ปุ่น	ดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย-ญี่ปุ่น มีสีสันสวยงามตามธรรมชาติ ทำให้ดอกไม้ที่ได้นี้สีสันเหมือนจริงมากที่สุด และยังมีความคงทนถาวรอยู่ได้นาน ได้มาตรฐาน มผช. และรางวัล OTOP 2 ดาว นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนอีกด้วย	ขาดการลงทุนเสริมไม่ยังตลาดต่างประเทศที่มีความต้องการสินค้า
9	กลุ่มเจริญโรจน์ หัตถกรรม แม่ไม่ขมวยไทย /อ.เมืองนครปฐม	มวยไทย "กลองไม้"	เป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่สีก้าน ที่ถูกประดิษฐ์ขึ้นเป็นนักรมวยที่สามารถวาดลวดลายได้หลากหลายอิริยาบถ มีหลากหลายขนาดและรูปทรงบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม เล่าเรื่องราวและเอกลักษณ์ของศิลปะการต่อสู้ของไทยได้อย่างอ่อนช้อยและสวยงาม นอกจากนี้ยังมีการออกแบบจัดทำเป็นรูปลักษณ์และอิริยาบถการใช้ชีวิตแบบไทยสมัยก่อนอีกด้วย อาทิ การละเล่นของเด็กไทย การเล่นบรรเลงดนตรีไทย	วัตถุดิบไม่สีกหายาก ไม่สามารถขยายตลาดได้ ข้างฝีมือไม่เพียงพอ

ลำดับ	ผู้ผลิต	ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดด้อย/ปัญหา
			เป็นต้น	
10	วิสาหกิจชุมชนตำบลดอนตูม /อ.บางเลน	มะเขือเทศสด แม่ฉุย	มะเขือเทศสด แม่ฉุย ได้รับการแปรรูปหลากหลายรสชาติ ทั้งแช่แข็ง อบแห้ง หรือแต่งรสด้วย เป็นต้น มีช่องทางการจำหน่ายที่หลากหลาย	ขาดการปรับปรุงด้านรูปลักษณ์ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่อย่างต่อเนื่อง
11	กลุ่มมะพร้าวนำหอม /อ.สามพราน	มะพร้าวนำหอม	ผลไม้ขึ้นชื่อของนครปฐม มีรสชาติ กลิ่น และความหอมเฉพาะตัว	ขาดการส่งเสริมการปลูกมะพร้าวมาหอมที่เป็นที่ต้องการของตลาดต่างประเทศ ทำให้สินค้าไม่เพียงพอต่อความต้องการ
12	เมี่ยงคำสมุนไพร /อ.บางเลน	เมี่ยงคำลำพญา	เมี่ยงคำสมุนไพรเพื่อสุขภาพ และยังมีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม และแยกขายเป็นคำ เป็นแนวคิดที่แปลกใหม่	ขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในแสดงถึงความ เป็นอัตลักษณ์เฉพาะในชุมชน
13	กลุ่มไม้แขวนเสื้อกันแมลง /อ.กำแพงแสน	ไม้แขวนเสื้อผ้าฝ้าย/ไม้แขวนเสื้อกันแมลง	เป็นแนวคิดใหม่ที่ช่วยปกป้องเสื้อผ้าจากการถูกแมลงกัดกิน โดยการบริหารจรรยาบรรณในไม้ผ้าฝ้ายที่หอมุ่มไม่แฉวน	ขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้าเชิงนวัตกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่มในสินค้า ขาดการศึกษาวิจัยต่อยอดไปสู่สินค้าที่มีความหลากหลาย
14	กลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก /อ.นครชัยศรี	แก้วถัก/ตุ๊กตาแก้วถัก	เป็นการนำแก้วมาทำให้อ่อนและถักขึ้นเป็นรูปต่างๆ อาทิ รถ หงส์ ตุ๊กตา ที่คนแก้ว ที่เสียบวม มีความสวยงามและประณีต มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นและดึงดูดใจนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ	ขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในกลุ่มลูกค้าต่างประเทศและการผลิตบุคลากรให้มีความต่อเนื่อง
15	กลุ่มผู้ประกอบการข้าว หลาเมนครปฐม /จังหวัดนครปฐม	ข้าวหลาเมน	เอกลักษณ์ข้าวหลาเมนนครปฐมอยู่ที่ความอร่อย หวานมัน ข้าวเหนียวเงี้ยวเม็ดเล็กอ่อนนุ่มในตัว นอกจากสูตรดั้งเดิม คือ ข้าวหลาเมนข้าวเหนียวขาว/ดำแล้ว ยังมีการวิจัยและพัฒนาสูตรใหม่ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการ	ไม่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายและยากต่อการบริโภค ยังคงมีรูปแบบเดิม

ลำดับ	ผู้ผลิต	ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดด้อย/ปัญหา
			ต้องการของผู้บริโภค เช่น ชาวหลามหนำกุ้ง ชาวหลามอู่ฮั่น เป็นต้น อีกทั้งกระบวนการทำยังเป็นวิธีที่สืบทอดกันมาช้านานทำให้ได้รสชาติอร่อยนุ่มนวล ไม่เปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ ชาวหลามนครปฐมยังได้ไปรับรองมาตรฐานและเครื่องหมาย อย. เป็นจังหวัดแรกและจังหวัดเดียวในประเทศไทย	

รูปภาพที่ 4.13 ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสุพรรณบุรี

4.2.6 สรุปประเด็นปัญหาที่ต้องการพัฒนา

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานจากผู้ประกอบการภายในชุมชน พบว่า ประเด็นปัญหาที่ต้องการพัฒนาของจังหวัดสุพรรณบุรี คือ ปัญหาราคาต้นทุนวัตถุดิบผันผวนส่งผลให้การควบคุมค่าใช้จ่ายในการผลิตเป็นไปได้ยาก ขาดการพัฒนาองค์ความรู้ในเรื่องของการเพาะปลูกสินค้าประเภทเกษตรอินทรีย์ อาทิ หน่อไม้ฝรั่ง ส้มโอนครชัยศรี มะเขือเทศ และมะพร้าวน้ำหอม ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ขึ้นชื่อของนครปฐม ส่งผลให้คุณภาพของผลิตภัณฑ์ไม่สม่ำเสมอและไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด อีกทั้งปัญหาการขาดแคลนแรงงานในการผลิต ปัญหาผู้ผลิตขาดการประชาสัมพันธ์ และการจัดการกระจายสินค้าที่เหมาะสม จึงทำให้เสียโอกาสและช่องทางในการหาตลาดหรือกลุ่มเป้าหมายใหม่ๆ

4.2.7 ข้อมูลผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี

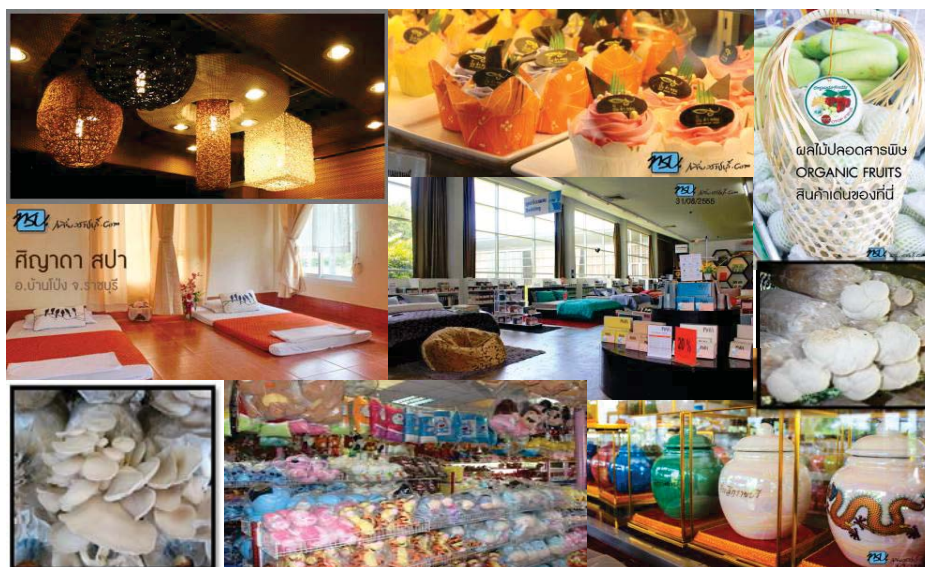
ราชบุรี มีสภาพภูมิประเทศที่มีความหลากหลาย เช่น พื้นที่ภูเขาสูง พื้นที่ราบสูง ราบลุ่ม และลุ่มต่ำ ลักษณะภูมิอากาศได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากมหาสมุทรอินเดีย ทำให้ราชบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสภาพอากาศที่แตกต่างกัน ทั้งยังมีพื้นที่ชายแดนติดกับประเทศพม่า โดยมีเทือกเขาตะนาวศรีเป็นแนวพรมแดนสันปันน้ำ ทำให้ราชบุรีมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และศิลปวัฒนธรรม ทำให้จังหวัดราชบุรีเป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่มีวิถีการดำเนินชีวิตที่มีเสน่ห์ดึงดูดใจ ผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยว จังหวัดราชบุรีมีอยู่หลากหลายประเภทด้วยกัน ดังนี้

ตารางที่ 13 ผลิตรัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี จำนวน 10 ผลิตรัณฑ์

ลำดับ	ผู้ผลิต	ผลิตรัณฑ์	จุดเด่น	จุดด้อย/ปัญหา
1	เกษตรกรผู้เพาะเห็ด /จังหวัดราชบุรี	เห็ดสายพันธุ์ต่างๆ	ราชบุรีเป็นแหล่งผลิตเห็ดรายใหญ่ของไทย เห็ดเป็นพืชที่มีคุณค่าและสารอาหารหลากหลาย นอกจากนี้ยังสามารถนำมาแปรรูปและผลิตเป็นอาหารได้หลากหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นอาหารคาว หรือของกินเล่น นอกจากนี้ กลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ดยังคิดค้นวิธีการเพิ่มมูลค่าผลผลิตโดยการแปรรูปเห็ดในรูปแบบต่างๆอีกด้วย	เกษตรกรขาดความรู้ด้านวิชาการในการเพาะเห็ด การระบาดของโรคแมลงในเห็ด ซึ่งเกษตรกรบางคนขาดความรู้และเลือกใช้สารเคมีในการป้องกันทำให้เห็ดที่ได้อาจมีสารเคมีตกค้างและผ่านมาตรฐาน ปัญหาที่สำคัญอีกประการ คือ ปัญหาผลผลิตเห็ดที่ล้นตลาด ทำให้ราคาเห็ดต่ำลง และเกษตรกรไม่สามารถเก็บรักษาผลผลิตได้ สุดท้ายก็ต้องทิ้งหรือขายออกในราคาที่ขาดทุน
2	ศูนย์จำหน่ายสินค้า ราชบุรี /อ.บางแพ	ผักผลไม้ปลอด สารพิษ และผลไม้ตาม ฤดูกาล/ ของที่ระลึกอื่นๆ	จำหน่ายสินค้าส่งออก ของฝากพื้นเมือง โดยเฉพาะผักผลไม้ เป็นผลไม้อร์แกนิกปลอดสารพิษ อาทิ ฝรั่ง กีบจู ชมพูทับทิมจันทร์ ส้มโอ มะพร้าว น้ำหอมที่ได้มาตรฐานการส่งออก นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังสามารถแวะพักผ่อนจากการเดินทาง โดยมีศูนย์พักบรรยากาศสบาย มีร้านขายเครื่องดื่มและขนม มีบริการ free wifi หรือจะเดินชมผลิตภัณฑ์ภายในศูนย์ฯ	วัตถุดิบไม่เพียงพอ ไม่มีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ไม่สามารถเก็บผลิตภัณฑ์ไว้ได้นาน
3	รัตนโกสินทร์เซรามิกค์ 4 /อ.เมือง	สินค้าเซรามิก โอ่ง กระถาง ของที่ระลึก	โอ่งราชบุรี เป็นผลิตภัณฑ์เซรามิกชิ้นที่ราชบุรีที่มีชื่อเสียง ได้รับความสนใจจากกลุ่มเป้าหมายหลายกลุ่ม อาทิ ในหมู่คนเฒ่าคนแก่ มักซื้อเป็นของฝากของ	สถานที่ผลิตยังไม่ได้มาตรฐาน เครื่องมือในการผลิตยังไม่ดีมาตรวจสอบ ผลิตรัณฑ์

ลำดับ	ผู้ผลิต	ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดด้อย/ปัญหา
			ใช้ภายในบ้านเพราะทนทาน หากเป็นโถงที่มีลวดลายสวยงามงาม ก็จะเป็นที่ต้องการในหมู่นักสะสม เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีความหลากหลายทั้งสีสัน รูปทรง ลวดลาย และดีไซน์ของโถง ทำให้น่าสนใจและดึงดูดใจนักท่องเที่ยว	
4	โรงงานพาสายา (PASAYA) /อ.บางแพ	ผลิตภัณฑ์ประเภทผ้า อาทิ ผ้าม่าน ผ้าผืน เครื่องแต่งกาย ชุดเครื่องนอน ชุดบุโซฟา เป็นต้น	แบรนด์ PASAYA ได้ริเริ่มขั้นตอนการผลิตเองตั้งแต่การออกแบบลายผ้า เตรียมเส้น การทอ การฟอก ย้อมสีผ้า ตัดเย็บ และส่งมอบสินค้าถึงมือลูกค้า โดยทุกกระบวนการมีขั้นตอนของการตรวจสอบคุณภาพ อีกทั้งอาคารสถานที่ได้รับการออกแบบให้เหมาะสมกับสภาพการทำงานและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอีกด้วย	สินค้าราคาสูง
5	Monarch /อ.บ้านโป่ง	ผลิตภัณฑ์หวายสังเคราะห์	ผลิตภัณฑ์หวายสังเคราะห์ที่มีดีไซน์และหลากหลายรูปแบบการใช้งาน ทั้งเครื่องใช้ภายในบ้าน ของตกแต่งบ้าน และเฟอร์นิเจอร์ เป็นงานจากหวายเทียม จึงช่วยลดการตัดไม้ทำลายป่า ล้างทำความสะอาดได้ ไม่แตกหัก และไม่เกิดเชื้อรา ทั้งยังสานขึ้นรูปด้วยมือ ทำให้งานละเอียดและมีคุณภาพดี มีการผลิตและจำหน่ายทั้งภายในและต่างประเทศ	ขายโรงงานไม่ค่อยโดดเด่น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักจะซื้อปรดเลยไป
6	ศิญาดา /อ.บ้านโป่ง	สปาแนวเพื่อสุขภาพ	เป็นการขายบริการเพื่อดูแลสุขภาพ โดยการนัดเพื่อผ่อนคลายทั้งร่างกายและจิตใจ เพิ่มการไหลเวียนของ	ขาดการบริหารจัดการธุรกิจอย่างเป็นระบบ เป็นธุรกิจที่ต้องงการอาศัยความน่าเชื่อถือและ

ลำดับ	ผู้ผลิต	ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดด้อย/ปัญหา
			โลติดและการทำงานของเส้นประสาท เป็นสเปาที่ได้รับมาตรฐาน บรรยากาศภายในเงียบสงบและเป็นส่วนตัว นอกจากนี้ยังมีสถานปฏิบัติธรรมสำหรับเดินจงกลม สวดมนต์ นั่งสมาธิ เป็นต้น	คุณภาพการบริการที่อาศัยบุคลากร
7	อาณาจักรมัย่านคำไม้ เก่า /อ.บางแพ	ไม้เก่า ไม้เหม ไม้แปรรูป และเฟอร์นิเจอร์	ย่านคำไม้เก่าหลากหลายที่ตั้งเรียงรายไปตามถนนทางหลวงหมายเลข 325 จำหน่ายผลิตภัณฑ์ไม้ และไม้แปรรูป รวมไปถึงรับสั่งทำเฟอร์นิเจอร์ตามแบบข้อดีของไม้เก่า	ขาดเครื่องมือเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีปัญหาเกี่ยวกับการขนส่ง
8	ตุ๊กตาบ้านสิงห์ /อ.โพธาราม	ตุ๊กตา	เป็นของที่ระลึกที่สร้างชื่อเสียงให้แก่ราชบุรี ได้รับมาตรฐาน มอก. มีวางจำหน่ายตามช่องทางทางถนนเพชรเกษม ตุ๊กตาที่จำหน่ายมีคุณภาพ ฝีมือประณีต มีรูปแบบหลากหลายและราคาไม่แพง และยังรับสั่งทำตุ๊กตาตามแบบอีกด้วย จึงเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการอนุรักษ์และส่งเสริมให้อยู่คู่บ้านคู่มืองราชบุรีต่อไป	ไม่สามารถวางแผนและควบคุมการผลิตได้ บุคลากรในการผลิตมีน้อย
9	ปั่น คำ หอม /อ.บ้านโป่ง	เบเกอรี่หลากหลายชนิด อาทิ ขนมปัง เค้ก ขนมไทย	สินค้ามีความหลากหลายกว่า 200 ชนิด กระบวนการผลิตเน้นผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ ใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพดี เส้นทางมาถึงร้านได้สะดวก หาทີ่อร่ง่าย และเปิดจำหน่ายทุกวัน	ขาดมาตรฐานในกระบวนการและสถานที่ ผลิต และขาดการประชาสัมพันธ์กลุ่มลูกค้า สำหรับการขยายตลาด
10	สหกรณ์โคนมหนองโพ ราชบุรี จำกัด /อ.โพธาราม	นม โยเกิร์ต ไอศกรีม	ผลิตภัณฑ์นม โยเกิร์ต และไอศกรีมที่มีคุณภาพ รสชาติหลากหลาย ราคาถูก และหาซื้อได้ง่ายตามศูนย์จำหน่ายของสหกรณ์	สถานที่ผลิตยังไม่ได้มาตรฐาน เครื่องมือในการผลิตเก่าขาดการตรวจสอบ ผลิตไม่ทันตามจำนวนสั่ง เงินทุนหมุนเวียนน้อย

รูปภาพที่ 4.14 ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดราชบุรี

4.2.8 สรุปประเด็นปัญหาที่ต้องการพัฒนา

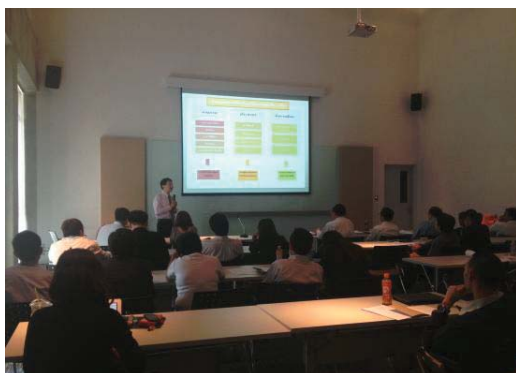
จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานจากผู้ประกอบการภายในชุมชน พบว่า ประเด็นปัญหาที่ต้องการพัฒนาของจังหวัดราชบุรี มีดังนี้ ในส่วนเกษตรกรผู้เพาะเห็ด พบว่า เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในการเพาะเห็ด การควบคุม และการป้องกันโรคแมลงในเห็ดอย่างถูกวิธี เป็นผลให้เกิดการเสื่อมเสียของผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ ในหลายผลิตภัณฑ์ยังไม่ได้มาตรฐานในส่วนของสถานที่และเครื่องมือในการผลิต การผลิตสินค้าไม่ทันตามกำหนด ผู้ผลิตมีการจัดทำบัญชีรายรับ-จ่ายที่มาเป็นระเบียบ เป็นเหตุให้เกิดปัญหาการขาดเงินทุนหมุนเวียนตามมาได้

4.3 การประชุมและฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาตลาดและสร้างผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวแนวใหม่

4.3.1 การประชุมกลุ่มย่อยในการสร้างประเด็นการวิจัยสำหรับแผนของประชากร

จัดประชุมขึ้นเมื่อ วันศุกร์ที่ 1 มีนาคม 2556 เวลา 13.00-14.00 น.

ณ ห้องมินิเธียเตอร์ ชั้น 3 อาคารศูนย์การเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา

4.3.2 การประชุมระดมสมองสรุปผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ "การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง

สุขภาพและอนุรักษ์ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกอย่างยั่งยืน"

จัดประชุมขึ้นเมื่อ วันพุธที่ 10 กรกฎาคม 2556 เวลา 9.00-16.00 น.

ณ ห้องมินิเธียเตอร์ ชั้น 3 อาคารศูนย์การเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา

4.3.3 การประชุมระดมสมองพัฒนาโจทย์วิจัย เตรียมรับโครงการทวาย

จัดประชุมขึ้นเมื่อ วันพฤหัสบดีที่ 14 กุมภาพันธ์ 2556 เวลา 10.00-12.00 น.

ณ ห้องประชุม Pr 401 ภาควิชาสรีรวิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

- 4.3.4 การประชุมระดมสมอง เพื่อจัดทำแนวทางการพัฒนาเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
จัดประชุมขึ้นเมื่อ วันศุกร์ที่ 30 พฤศจิกายน 2555 เวลา 7.30-16.30 น.
ณ ห้องประชุมอาคารศูนย์การเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา

- 4.3.5 การประชุมระดมสมองพัฒนา Research Master Plan and Roadmap
จัดประชุมขึ้นเมื่อ วันอังคารที่ 19 มีนาคม 2556 เวลา 13.00-14.00 น.
ณ โรงแรมเฟลิกซ์ ริเวอร์แคว รีสอร์ท จังหวัดกาญจนบุรี

4.3.6 โครงการฝึกอบรม พัฒนาศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถการบริหารจัดการภารกิจด้านการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และด้านสิ่งแวดล้อม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี รุ่นที่ 1
จัดประชุมขึ้นเมื่อ วันพฤหัสบดีที่ 15-17 มิถุนายน 2556
ณ ห้องประชุมอรพิม อาคารบริการวิชาการและบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

บทที่ 5

สรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลเชิงคุณภาพ และข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่าง นำมาสรุปเสนอเป็นแนวทางการแบ่งกลุ่มเป้าหมายเพื่อดำเนินการตลาด และข้อเสนอแนะที่ภาครัฐและภาคเอกชนควรส่งเสริมนักท่องเที่ยวสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย โดยพิจารณากำหนดนโยบายและมาตรการ ดังนี้

ตารางที่ การแบ่งกลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยวสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย

กลุ่มเป้าหมาย	พฤติกรรมและความต้องการ
นักท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน	ห้องพักควรมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ หรือห้องชุดบริการ/สถานพักตากอากาศ เน้นความปลอดภัย ใกล้เคียงร้านอาหาร โรงพยาบาล ศูนย์การค้า
นักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ	การใช้บริการสปาเพื่อรักษาสุขภาพเสริมความงาม การรักษาสุขภาพระดับกลาง เช่น ทำเลซิค การทำฟัน และการรักษาระดับสูง เช่น การผ่าตัดสะโพก กระดูกข้อเข่า และการฟักฟื้นที่โรงพยาบาล

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและมาตรการส่งเสริมนักท่องเที่ยวสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย ที่ภาครัฐและภาคเอกชนควรส่งเสริมนักท่องเที่ยวโดยพิจารณากำหนดนโยบายและมาตรการ ดังนี้

5.1 นโยบายด้านการส่งเสริมตลาดนักท่องเที่ยว

ภาครัฐควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนและต่อเนื่องในการส่งเสริมให้ประเทศไทยต้อนรับนักท่องเที่ยวสูงอายุอย่างจริงจัง และขณะเดียวกันพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้มีความพร้อมและสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้จริง โดยเริ่มต้นจากการปรับปรุงเมืองท่องเที่ยวหลักสำหรับนักท่องเที่ยวก่อน

มาตรการ

- 1) การจัดทำโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยการจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยวเพื่อเป็นจุดเริ่มต้น โดยภาครัฐขอความร่วมมือผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องในการลดราคาค่าบริการเป็นพิเศษ จัดเป็นรายการนำเที่ยว Special Package ประกอบด้วย ค่าโดยสาร การบริการที่พักแรม การนำเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญที่มีชุมชนมีส่วนร่วม กิจกรรมเพื่อการพักผ่อน รวมทั้งมีกิจกรรมดึงดูด อาทิ สปา การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวแหล่งธรรมชาติเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น
- 2) การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวเที่ยวนานขึ้น เกิดการใช้จ่ายที่สูงขึ้น ได้แก่
  - a. การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้พักผ่อนและผ่อนคลายอย่างเต็มที่ เช่น กิจกรรมเพื่อการผ่อนคลาย ควรเพิ่มกิจกรรมนวดและสปา การนั่งสมาธิ วิปัสสนา เป็นต้น
  - b. การจัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้และหาประสบการณ์ใหม่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวสูงอายุ ได้แก่
    - i. การเรียนนวด การเรียนรู้วิถีชีวิตในชุมชน การเรียนโภชนาการเพื่อการรับประทานอาหารที่เหมาะสมกับสุขภาพ การเรียนรู้การรักษาสุขภาพ การเล่นเกม ไข่ไก่ การจัดฝึกหัดกีฬาโดยมีครูผู้สอน เป็นต้น
    - ii. การนำชมศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การนำชมชีวิตความเป็นอยู่ที่เป็นเอกลักษณ์ของคนท้องถิ่นหรือชุมชนพื้นเมืองดั้งเดิม หรือนำชมภูมิปัญญาท้องถิ่น
  - c. การจัดโปรแกรมนำเที่ยวแบบ Cluster รวม 2-3 จังหวัดในการเที่ยวครั้งเดียวกัน
  - d. การจัดอาหารและเครื่องดื่มให้มีความหลากหลายและเพื่อสุขภาพที่ดีของนักท่องเที่ยว
  - e. การจัดโปรแกรมแบบ Slow Tourism คือไม่เร่งรีบ ท่องเที่ยวในชุมชนที่เรียบง่าย สบายๆ ใกล้ชิดธรรมชาติ ปลอดภัยมลพิษและไม่สร้างมลพิษ ดำเนินกิจกรรม เช่น เก็บผักปลอดสารพิษ ทำอาหารกินเอง
- 3) การเจาะตลาดกลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยว โดยติดต่อบริษัทนำเที่ยว (Tour Operator) ที่สนใจแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และจัดทำ Familiarization trip เพื่อนำเสนอโปรแกรมการท่องเที่ยว
- 4) การจัดทำ Web Site การท่องเที่ยวในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย
- 5) การโฆษณาประเทศไทยในฐานะจุดหมายปลายทางในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย ผ่านสื่อในต่างประเทศ เช่น โทรทัศน์ นิตยสารการท่องเที่ยว บ้ายบนทางหลวง เป็นต้น
- 6) การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย ผ่านสื่อสาธารณะ โดยการนำเสนอว่าประเทศไทยมีความพร้อมอย่างไร โดยการจัด Media Trip โดยเชิญนักเขียนและสื่อมวลชนจากต่างประเทศเยือนประเทศไทย
- 7) การจัดทำ Road show ไปยังประเทศเป้าหมาย โดยนำธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพไปด้วย เช่น โรงพยาบาล โรงแรม เป็นต้นการร่วมงาน Trade show และ Cultural Fair
- 8) การส่งเสริมการขายแบบ Word of Mouth หรือปากต่อปาก
- 9) การเสริมสร้างความน่าสนใจ (Appeal) และภาพลักษณ์ (Image) ของแหล่งท่องเที่ยวไทยที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

5.2 นโยบายด้านการส่งเสริมนักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ

รัฐบาลเล็งเห็นความสำคัญและโอกาสของการเจริญเติบโตของตลาดนักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ แต่ยังไม่ได้มีการสนับสนุนอย่างชัดเจน รัฐบาลจึงควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมตลาดนักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ ซึ่งจะทำให้ควบคู่ไปกับการส่งเสริมตลาดนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้

มาตรการ

- 1) การส่งเสริม Medical Tourism ให้ประเทศไทยเป็น Medical Hub เช่น การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ร่วมกับการส่งเสริมตลาดนักท่องเที่ยว
- 2) การเจาะตลาดผ่าน Medical Agent ที่มีความสามารถเป็นตัวกลางระหว่างนักท่องเที่ยว
- 3) การเจาะตลาดนักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ ผ่านโรงพยาบาล บริษัทประกันสุขภาพ บริษัทประกันชีวิตในต่างประเทศ หรือสินค้าสุขภาพที่ผู้สูงอายุบริโภค
- 4) การร่วมงานแสดงสินค้าประเภท Health and Wellness ที่จัดให้มีขึ้นในประเทศต่างๆ
- 5) การส่งเสริมการบริการด้าน Health and Wellness เช่น การตรวจร่างกาย การตรวจหัวใจ การทำฟัน โดยการให้โรงพยาบาลไปร่วม Road Show หรือไปร่วมงานแสดงสินค้าในต่างประเทศ

5.3 นโยบายการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

มาตรการ

- 1) การเพิ่มการรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวและปรับปรุงมาตรฐานความปลอดภัยของการบริการในเมืองท่องเที่ยว เช่น การเพิ่มจำนวนตำรวจท่องเที่ยว การปรับปรุงมาตรฐานของยานพาหนะและผู้ขับขี่รถโดยสาร เรือโดยสาร/นำเที่ยว เป็นต้น
- 2) การกำหนดมาตรการลงโทษด้านความปลอดภัยและดำเนินการลงโทษอย่างจริงจังแก่ผู้กระทำความผิด เช่น ผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวที่ละเลยการรักษาความปลอดภัย เช่น บริการคมนาคมขนส่ง เป็นต้น
- 3) การรณรงค์ให้เมืองท่องเที่ยวเป็นพื้นที่ที่มีความปลอดภัยโดยเน้นให้ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต่อนักท่องเที่ยวและสังคม และประชาชนในพื้นที่ให้เป็นเจ้าบ้านที่ดีช่วยเหลือและเฝ้าระวัง เพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยว
- 4) การจัดทำคู่มือป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นแก่นักท่องเที่ยวสูงอายุ เช่น การแนะนำและการระวังมิฉะนั้นจะทำให้เกิดอันตรายแก่นักท่องเที่ยวได้รับอันตรายทั้งชีวิตและทรัพย์สินได้

5.4 นโยบายการพัฒนาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย

การพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและปรับปรุงสิ่งแวดล้อมมีความจำเป็นและรัฐบาลพึงกระทำ เพราะจะเป็นประโยชน์สำหรับการวางรากฐานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งรัฐบาลไทยเริ่มมองเห็นความสำคัญเช่นกัน

มาตรการ

- 1) พัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวกบนถนนหนทางในบริเวณเมือง เช่น การปรับปรุงบาทวิถีให้มีระดับเดียวกัน การสร้างทางลาดชันสำหรับรถเข็น การปรับปรุงความสะอาดของห้องน้ำสาธารณะ การสร้างห้องน้ำสาธารณะสำหรับผู้พิการหรือมีโรคสำหรับผู้สูงอายุ
- 2) การปรับปรุงความสะอาด บนถนนหนทาง ชายหาด ห้องน้ำสาธารณะ และการลบลพิษในพื้นที่ท่องเที่ยว
- 3) การควบคุมดูแลผู้ขายสินค้าบริเวณท้องถนนที่ก่อความรำคาญให้แก่นักท่องเที่ยวสูงอายุ และกำหนดบทลงโทษให้เหมาะสม
- 4) การออกกฎระเบียบในการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างชัดเจน อาทิ ตรวจสอบสิ่งมีนเมา ก่อนเข้าอุทยานแห่งชาติ ตลอดจนตรวจสอบคุณภาพแหล่งน้ำ กำหนดช่วงเวลาฟื้นฟูสภาพแวดล้อม เป็นต้น

5.5 นโยบายด้านการส่งเสริมและสนับสนุนด้านที่พักและแหล่งท่องเที่ยว

รัฐบาลควรพิจารณาใส่ใจและส่งเสริมนักท่องเที่ยวในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ทวายเป็นส่วนลดในการใช้บริการต่างๆ ที่จะมีผลดีแก่นักท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน รวมทั้งสนับสนุนธุรกิจที่พักแรม ดังนี้

มาตรการ

- 1) การให้ส่วนลดหรือราคาพิเศษในการใช้บริการสาธารณะ การเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ในประเทศไทยสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งคนไทยและชาวต่างประเทศ เช่น อุทยานแห่งชาติ พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น
- 2) การปรับปรุงที่พักแรมให้รองรับได้มากขึ้น โดยรัฐบาลช่วยเหลือการลงทุนด้วยการให้เงินกู้ ดอกเบี้ยต่ำ

5.6 นโยบายการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ แก่นักท่องเที่ยวจะทำให้ให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจและมาซ้ำ และบอกต่อ อันจะส่งผลดีต่อการท่องเที่ยวไทยในระยะยาว มาตรการที่สำคัญ ได้แก่

มาตรการ

- 1) การพัฒนาและปรับปรุงภาษาต่างประเทศของมัคคุเทศก์และผู้ให้บริการที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาอังกฤษ และภาษาอื่นๆ เช่น ภาษาเยอรมัน สเปน อิตาลี ฝรั่งเศส เป็นต้น
- 2) การปรับปรุงมาตรฐานการรักษาความปลอดภัยบริเวณชายหาด เช่น การจัดเจ้าหน้าที่ประจำอุทยานแห่งชาติ เพื่อช่วยเหลือนักท่องเที่ยว การติดตั้งสัญลักษณ์เส้นทาง ความปลอดภัย

- 3) การจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวที่มีลักษณะเป็น One Stop Service Center ตั้งอยู่ตามเมืองท่องเที่ยวหลักในภูมิภาค เพื่อให้ข้อมูล คำแนะนำ การช่วยเหลือนักท่องเที่ยว การรักษาความปลอดภัย รวมทั้งการบริการนำเที่ยวโดยมัคคุเทศก์หรือเพื่อนเดินทาง (escort) ที่ถูกต้องตามกฎหมาย

5.7 นโยบายด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

การยกระดับผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ได้รับการรับรองให้เป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายและสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ

มาตรการ

- 1) การจัดทำมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อบริการการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนหรือระดับพื้นที่ที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร
- 2) การส่งเสริมด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ เน้นให้มีการพัฒนาแบบยั่งยืน อีกทั้งสนับสนุนนโยบายสำคัญของรัฐบาลโครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในการแก้ไขปัญหาความยากจนของชุมชน โดยมุ่งให้ความสำคัญของการนำภูมิปัญญาชาวบ้าน และทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น
- 3) การพัฒนาและสร้างมูลค่าของผลิตภัณฑ์ให้สูงขึ้น มีคุณภาพ มีจุดเด่น มีเอกลักษณ์ มีการพัฒนาท้องถิ่น สร้างชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้ สร้างงาน สร้างรายได้ด้านพัฒนาผู้ผลิตในชุมชน
- 4) การแก้ปัญหาในการทำผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน อาทิ การส่งผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิชาการเข้าไปให้ความรู้เบื้องต้นโดยการฝึกอบรมและให้คำปรึกษาแนะนำ ณ ตำบลสถานที่ผลิตจนมีขีดความสามารถขอรับการรับรองได้

5.8 นโยบายด้านการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์

สร้างการรับรู้เพื่อให้รู้จักและเกิดความตระหนักตื่นตัว โดยเปิดตัวและแนะนำผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวายผ่านสื่อต่างๆเช่น สื่อวิทยุ โทรทัศน์หนังสือพิมพ์ ฯลฯ สร้างแรงจูงใจทั้งทางตรงและทางอ้อม

มาตรการ

- 1) จัดประชุมผู้นำชุมชนหมู่บ้านที่มีผลิตภัณฑ์ชุมชนและเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ให้ทราบด้วยวิธีการต่างๆ เน้นใช้สื่อในท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ เช่น สปอตโฆษณา ทางวิทยุโทรทัศน์ ฯลฯ
- 2) ส่งเสริมความสำเร็จของผู้ได้รับการรับรองและยกย่องเชิดชูเพื่อเป็นแบบอย่างความสำเร็จของผลิตภัณฑ์ชาวบ้านภูมิปัญญาไทย และให้ผู้ผลิตเกิดภาพพจน์ที่ดีว่าเป็นสินค้าคุณภาพเทียบสินค้าแบรนด์เนมทั้งหลาย

- 3) การพัฒนากลยุทธ์เพื่อต่อยอดการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวายและการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายที่ต้องสามารถตอบสนองใจให้กับผู้บริโภคได้ทุกเพศ ทุกวัย โดยเฉพาะในปัจจุบันที่กระแสการดูแลสุขภาพร่างกายและจิตใจเป็นหลักทั้งผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า,เครื่องประดับ,ของตกแต่งเพื่อสุขภาพ,อาหารและเครื่องดื่ม, ผลิตภัณฑ์เพื่อ ความงามและสปา ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพ และลานน้ำชาเพื่อสุขภาพ
- 4) การพัฒนาเป็นสินค้าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก สู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวายเพื่อสุขภาพครบทั้งวงจรการผลิต ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ จนเป็นผลิตภัณฑ์ชั้นนำและผลิตภัณฑ์มาตรฐานสากล ที่เป็นที่ยอมรับในตลาดต่างประเทศอย่างกว้างขวาง
- 5) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน อาทิ สมาพันธ์ สมาคม และกรม กระทรวงที่เกี่ยวข้อง ในผลิตภัณฑ์ดูแลสุขภาพด้วยความรู้จากภูมิปัญญาไทย
- 6) การสนับสนุนผู้ผลิตรายย่อยให้ทำผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและสนับสนุนด้านการตลาดโดยการให้เครื่องมือรับรองซึ่งจะเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน และยกระดับการผลิต

5.9 นโยบายด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

การสนองตอบนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับเขตเศรษฐกิจพิเศษทวายในด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวายจำเป็นต้องวิเคราะห์การถึงกลุ่มเป้าหมาย ศักยภาพ

มาตรการ

- 1) การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวายเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของธุรกิจชุมชน อาทิ ส่งเสริมความสามารถของบุคลากร
- 2) การสร้างรูปลักษณ์ความเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ให้เกิดความร่วมมือและความเป็นสากล อาทิ โครงการช่วยเหลือด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ศูนย์ประสานงานตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ จัดคลินิกแนะนำด้านการวางแผนธุรกิจระดับครัวเรือนหรือชุมชน
- 3) การเงินทุนในการต่อยอดผลิตภัณฑ์ระดับครัวเรือนสู่ระดับชุมชน และพัฒนาต่อไปในระดับประเทศโดยอาศัยโครงการส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งอาจอยู่ในช่วงพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน หรือเตรียมการขยายตลาดกำลังการผลิต

กล่าวโดยสรุป ภาคีทางการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนควรร่วมมือเร่งดำเนินมาตรการตามนโยบายที่กล่าวข้างต้น เพื่อส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวายให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น อันจะนำไปสู่รายได้ของประเทศที่เพิ่มมากขึ้น

โครงการย่อยที่ 1

“โครงการสำรวจเพื่อพัฒนาเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย”

Abstract

The study and survey project to develop Eco tourism route in the area of four western provinces for Dawei Economic Zone Project. Was aimed to 1) Survey and collect the Eco tourism routes in the area of four western provinces 2) to be the center of data, training and introduce the results of this study about development of Eco tourism and environmental health management 3) to build the mechanism of the participation and forming the team to develop the environmental health management and conserve the natural attractions in the community in the area of four western provinces 4) to create trend and activate for acknowledgement from tourists, entrepreneur, community and province about environmental health management in the tourism attractions. The methodology are 1) survey/study and check the routes and tourist resource sites around Dawei - Ban Phunamron – Kanchanaburi 2) survey/check tourist resource sites in the sense of tourist carrying capacity, accommodations and capability to develop into Eco-tourism attractions 3) study the status of tourism attraction environment 4) launch the project campaign with developing participation to attract the target group to restore and look after environmental health and Eco-tourism attractions 5) survey satisfaction of tourism routes from 400 Thai and foreign tourists 6) create prototype manual about tourism routes

The results of the study are the map showing the Eco-tourism routes in the area of four western provinces. The result of tourist resource sites in the sense of tourist carrying capacity of Nakhon Pathom is recognized for the accommodations covering all aspects: residences, public toilets, food/souvenir shop, interpretative system, public utility, health service management, tourism service center, developing environment, launch activities with community to garbage management, reuse, soil and water management and the holistic health care. The result of water quality test is water resources in the area of the waterfall are lower than the Surface Water Quality Standards. The result of tourists' satisfaction is specified that the aspects of services when ranked in the level of 'Good'.

Policy suggestions are that government and public sectors should promote tourism market, medical tourism, security for tourists, develop the environment, support residences and attractions, and improve accommodations for tourists.

บทคัดย่อ

โครงการสำรวจเพื่อพัฒนาเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจ รวบรวมจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตก 2) เป็นศูนย์กลางด้านข้อมูล การอบรม เผยแพร่ผลการศึกษาพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการบริหารจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อม 3) สร้างกลไกการพัฒนาการมีส่วนร่วมและตั้งกลุ่มในการพัฒนา ปรับปรุง ดูแลอนามัยสิ่งแวดล้อม และอนุรักษ์ธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก 4) สร้างกระแสและกระตุ้นให้เกิดการรับรู้ของนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ ชุมชนและจังหวัดในการดูแลปัญหาอนามัยสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ วิธีดำเนินงานวิจัย 1)สำรวจ/ศึกษาพื้นที่และตรวจสอบเส้นทางกับแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวบริเวณโดยรอบเส้นทางเมืองทวาย-บ้านพุน้ำร้อน-กาญจนบุรี 2)สำรวจ /ตรวจสอบทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในด้านขีดความสามารถรองรับนักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก และความสามารถในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3) ศึกษาสถานภาพของสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว 4) จัดกิจกรรมรณรงค์โครงการร่วมกับพัฒนาการมีส่วนร่วมในการดึงดูดกลุ่มเป้าหมายให้เข้ามามีส่วนร่วมในการฟื้นฟู ดูแล รักษาอนามัยสิ่งแวดล้อม และเชิงนิเวศแหล่งท่องเที่ยวในลักษณะของบูรณาการกิจกรรม 5)สำรวจความพึงพอใจในเส้นทางท่องเที่ยวและอนามัยแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ จำนวน 400 คน 6)จัดทำคู่มือแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวต้นแบบ

ผลการวิจัย ได้ข้อมูลแผนที่แสดงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตก ผลการสำรวจทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในด้านขีดความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวของจังหวัดนครปฐม พบว่ามีสิ่งอำนวยความสะดวกครอบคลุมทุกด้าน ได้แก่ ที่พัก ห้องน้ำสาธารณะ ร้านจำหน่ายอาหาร/ของที่ระลึก ระบบสื่อความหมาย สาธารณูปโภค ระบบกำจัดขยะส่วนที่ต้องจัดบริการเพิ่มขึ้น ได้แก่ อาคารบริการนักท่องเที่ยว การรักษาความปลอดภัย การจัดบริการเชิงสุขภาพ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม การจัดกิจกรรมพัฒนาร่วมกับชุมชนในเรื่องการบริหารจัดการขยะ การหมุนเวียนใช้วัตถุดิบ การบริหารจัดการดินและน้ำ การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำตรวจวัดปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม พบว่า แหล่งน้ำในบริเวณน้ำตกยังอยู่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของคุณภาพน้ำผิวดิน ผลการสำรวจความพึงพอใจแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อบริการทุกด้านในระดับดี

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ภาครัฐและเอกชนควรมีนโยบายและมาตรการ ดังนี้ ส่งเสริมรวมตัวกันของเอกชนที่มีสาธารณูปโภคแตกต่างกันเพื่อสร้างการพึ่งพาให้เกิดการหลอมรวมเป็นตลาดเดียวส่งเสริมตลาดนักท่องเที่ยว ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว การพัฒนาและปรับปรุงสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมและสนับสนุนด้านที่พักและแหล่งท่องเที่ยว และการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของโครงการ

ประเทศสหภาพพม่าและไทยมีโครงการพัฒนาพื้นที่ของประเทศให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ชื่อโครงการว่า “การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย” ในปี 2554 - 2563 โครงการนี้ ถือเป็นศูนย์กลางระบบโลจิสติกส์ และการค้าขนาดใหญ่ของภูมิภาค เชื่อมโยงการขนส่งและการค้าระหว่างประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และประเทศในแถบทะเลจีนใต้ ผ่านทะเลอันดามัน ไปสู่มหาสมุทรอินเดีย ทำให้ประเทศไทยมีความจำเป็นต้องพัฒนาเส้นทางของการขนส่งสินค้าเชื่อมโยง ระหว่างท่าเรือน้ำลึกทวาย ท่าเรือแหลมฉบัง และประเทศอื่นในภูมิภาค เพื่อให้ไทยเป็นศูนย์กลางการขนส่ง และโลจิสติกส์ของภูมิภาค จึงได้ดำเนินการโครงการ Westgate Land Bridge โครงการเส้นทางทวาย-พุน้ำร้อน และท่าเรือทวาย สหภาพพม่า เป็นโครงการก่อสร้างเส้นทางเชื่อมโยงชายฝั่งทะเลตะวันตก - ทวาย - พุน้ำร้อน - กาญจนบุรี - แหลมฉบัง (รูปที่1)

รูปภาพที่ 1.1 โครงข่ายเส้นทางหลวงเชื่อมโยงท่าเรือน้ำลึกทวาย (พม่า - กรุงเทพฯ - ท่าเรือแหลมฉบัง)

ในส่วนแรกจะเป็นโครงการความร่วมมือในการก่อสร้างถนนระยะทาง 160 กม. จากเมืองทวายมายังบ้านพุน้ำร้อน จังหวัดกาญจนบุรี โครงการจะแล้วเสร็จในปี 2556 จะทำให้ช่องทางบ้านพุน้ำร้อนพร้อมเปิดเป็นจุดผ่านแดนถาวร นอกจากนั้นไทยมีแนวทางพัฒนาเส้นทางถนนเชื่อมโยงระหว่าง บ้านพุน้ำร้อน จังหวัดกาญจนบุรี กับเมืองทวาย สหภาพพม่า อีกหลายเส้นทาง ดังนี้

(1) เส้นทางถนนเชื่อมโยงระหว่างบ้านพุน้ำร้อน - ทวาย มีหลายเส้นทาง ได้แก่

- เส้นทาง บ้านพุน้ำร้อน - ตำบลบ้านเก่า - เมืองปิล็อก - ชองเซียง

- เส้นทางด่านเจดีย์สามองค์ - สังขละบุรี - เมืองพญาตองซู - เมืองเยห์ - เมืองกะเหล่งอ่อง -

ทวาย เส้นทางนี้ยังไม่มี การสร้างเส้นทาง เนื่องจากยังมีปัญหากับชนกลุ่มน้อย ในเมืองยะวะดี ซึ่งเป็นอุปสรรค ในการสร้างถนน

- เส้นทางอำเภอไทรโยค - ด่านบ้องตี้ - เมืองเจ้าโตง - เมืองเฮงดา - เมืองทวาย เส้นทางนี้เป็น เส้นทางที่เข้าประเทศไทยสั้นที่สุด ที่ด่านบ้องตี้ อำเภอไทรโยค แต่อ้อมเขาตะนาวศรีมากกว่าด้านบ้านพุน้ำร้อน

(2) เส้นทางจากจังหวัดกาญจนบุรีถึงพุน้ำร้อน ระยะทาง 70 กม.อยู่ในแผนการก่อสร้างของกระทรวงคมนาคมแล้ว ยังขาดระยะทางอีก 600 เมตร ซึ่งต้องปักปันเขตแดนกับสหภาพพม่า ตามแนวสันปันน้ำ เส้นทางในสหภาพพม่าจะผ่านช่องเขาตะนาวศรี - แม่น้ำตะนาวศรี - หมู่บ้านเต่าตองลง - บ้านพุน้ำร้อน (รูปที่2)

(3) เส้นทาง บางใหญ่-นครปฐม-กาญจนบุรี ระยะทาง 99 กม. อยู่ในแผนงานของกรมทางหลวงระหว่างรองประมาณสนับสนุน (รูปที่1)

รูปภาพที่ 1.2 เส้นทางเชื่อมต่อจังหวัดกาญจนบุรีถึงพุน้ำร้อน (เส้นสีเขียว) เส้นทางที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศสายแรก

เมื่อโครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษทวายเกิดขึ้น จะเกิดการเคลื่อนย้ายแรงงาน พุน ในภาคการผลิต เมื่อนั้นแล้ว จะส่งผลให้เกิดความต้องการแสวงหากิจกรรมนันทนาการ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของประชากรจำนวนมากที่ย้ายถิ่นฐานมาทำงานหรือเดินทางติดต่อทางธุรกิจ ธุรกิจบริการท่องเที่ยวได้รับผลประโยชน์ มีโอกาสที่จะได้รับการลงทุน พัฒนา ให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

อีกทั้งยุทธศาสตร์โดยรวมของทั้ง 4 จังหวัด ภาคตะวันตก (จัดแบ่งภูมิภาคตามคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) ได้แก่ นครปฐม ราชบุรี สุพรรณบุรี และ กาญจนบุรี มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 32,160.8 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็นพื้นที่เกษตรกรรม 20,100,500 ไร่ ในจำนวนนี้มีพื้นที่ป่ารวมทั้งสิ้น 7,750,083 ไร่ (พื้นที่ป่าทั้งประเทศไทย 81,076,428 ไร่) เน้นการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แหล่งผลิตสินค้าเกษตร และอุตสาหกรรม ประตุการค้าชายแดน และมุ่งพัฒนาสู่คุณภาพชีวิต ที่ยั่งยืน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จัดให้เป็นกลุ่มจังหวัดที่ต้องได้รับการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของประเทศ เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ใน 4 จังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดกาญจนบุรี สามารถพัฒนาให้เป็นเมืองอุตสาหกรรมหน้าด่าน พร้อมๆกับพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ซึ่งมีความสัมพันธ์

เกี่ยวเนื่องกับประชากรในกลุ่มประเทศยุโรปและญี่ปุ่น เป็นจุดผ่านแดน-ขนส่งสินค้าที่เกี่ยวกับความมั่นคงด้านพลังงาน สินค้าเกษตรกรรม จากทะเลอันดามันสู่อ่าวไทย ด้วยศักยภาพด้านภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมจัดเป็นพื้นที่สีเขียวที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ประกอบด้วยพื้นที่เกษตร พื้นที่ป่าไม้และพื้นที่อุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าจำนวนมาก มีอาณาเขตติดต่อกับกรุงเทพฯ มีความสะดวกสบายในด้านเส้นทางคมนาคม และมีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งน้ำตก ภูเขา และป่าไม้ เป็นแหล่งอุทยานแห่งชาติที่สำคัญและสามารถพัฒนาให้เกิดศักยภาพสูงในการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงสุขภาพ

ในรอบ 3-4 ปีที่ผ่านมา สถิตินักท่องเที่ยวจากชาติอาเซียน เพิ่มขึ้นกว่าเท่าตัวแม้ว่าจะจะเป็นกลุ่มที่ยังมีกำลังซื้อไม่สูงมาก ความใกล้เคียงของวัฒนธรรมความเป็นอยู่จะทำให้ ความเข้าใจในสินค้าและบริการแปรรูปสร้างรายได้ เพิ่มขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่เพียงจะก่อให้เกิดผลดีทางเศรษฐกิจแล้วยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม เช่น ปัญหาการทำลายทัศนียภาพ ปัญหามลภาวะ สภาพทางสังคม เช่น ปัญหาค่าครองชีพ รวมทั้งวิถีชีวิตของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวให้เสื่อมโทรมลง เนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติและทรัพยากรทางศิลปวัฒนธรรมที่มีอยู่ภายในประเทศเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ขณะที่ทรัพยากรเหล่านี้มีอยู่อย่างจำกัดไม่เพียงพอที่จะรองรับความเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ ทำให้การจัดการแหล่งท่องเที่ยวมักประสบปัญหาที่สวนทางกันระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสังคมกับการพัฒนาอยู่เสมอ

ดังนั้น เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนา จึงได้เกิดรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ขึ้น โดยมีรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นนั้นๆ และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อให้ตระหนักถึงคุณค่าต่อการรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนในท้องถิ่น (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย 2541 : 4)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงเป็นนโยบายและแนวทางที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยผลักดันให้เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ต้องมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามวิสัยทัศน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีการจัดการสิ่งแวดล้อมภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสืบไป ซึ่งนโยบายและแนวทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 - พ.ศ.2554) ที่เน้นให้ความสำคัญกับการสร้างองค์ความรู้ และกระบวนการเรียนรู้ให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์กับการอนุรักษ์ฟื้นฟู โดยการสร้างชุมชนให้มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมดูแลรักษาฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสมและยั่งยืน (รูปที่3)

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากประชาชนเป็นเจ้าของท้องถิ่นมีความรู้สึกในการเป็นเจ้าของซึ่งมีความรัก ความหวงแหน พึ่งพิง และใช้ประโยชน์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวอยู่แล้ว สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนแก่ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวได้ โดยชุมชนจะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานของรัฐกับชุมชนเอง และระหว่างชุมชนกับเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความสมบูรณ์ควบคู่ไปกับการเจริญเติบโตของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อที่จะคงสภาพความสมบูรณ์

รูปภาพที่ 1.3 การขาดจิตสำนึกของผู้ประกอบการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการใช้ทรัพยากรที่เหมาะสม

นครปฐม ราชบุรี สุพรรณบุรี และกาญจนบุรี 4 จังหวัด ภาคตะวันตกจากการจัดแบ่งภูมิภาคตามคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นกลุ่มจังหวัดหนึ่งที่ได้รับการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกหนึ่งแห่งที่สำคัญของภาคตะวันตก เนื่องจากจัดเป็นพื้นที่สีเขียวที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ที่มีศักยภาพสูงในด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และมีอาณาเขตติดต่อกับกรุงเทพฯ มีความสะดวกสบายในด้านเส้นทางคมนาคม และมีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งน้ำตก ภูเขา และป่าไม้ แต่เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคตะวันตกโดยส่วนใหญ่มีใช้ แหล่งท่องเที่ยวเชิงพักผ่อนหย่อนใจ เชิงนันทนาการ จึงมีอัตราการเดินทางของนักท่องเที่ยวเข้าไปในพื้นที่ดังกล่าวน้อย ประกอบกับแนวโน้มการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นลักษณะเชิงนันทนาการมากขึ้น จึงมีการทำลายป่าไม้เพื่อใช้ประโยชน์ปรับปรุงพื้นที่ให้เป็นสถานพักผ่อนตากอากาศ สถานที่ท่องเที่ยวใหม่ ซึ่งในปัจจุบันพบว่าแหล่งท่องเที่ยวลักษณะนี้ได้ก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญตามมาคือ ปัญหาขยะมูลฝอยที่เพิ่มมากขึ้นตามจำนวนนักท่องเที่ยว ปัญหาน้ำเสียและปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ความหนาแน่นของพื้นที่สีเขียวลดลงที่เกิดจากตัดไม้ทำลายป่าจากสถานประกอบการต่างๆ เป็นต้น ฉะนั้นหากปล่อยให้สถานการณ์เป็นเช่นนี้ต่อไป ประชาชนในท้องถิ่นจะต้องได้รับผลกระทบจากความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น ซึ่งการแก้ปัญหาที่แนวทางหนึ่งที่จะสามารถลดปัญหาที่เกิดขึ้นได้ คือ การส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้ประชาชนเกิดความตื่นตัว และตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการป้องกันดูแล วางแผนและจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่กำลังประสบปัญหาอยู่ให้หมดไป หรือบรรเทาลงไปได้ ทั้งนี้เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและคงความงดงามของแหล่งท่องเที่ยวให้คงอยู่

ด้วยเหตุนี้ การกำหนดแผนแม่บทการที่จะให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการปรับปรุง พื้นฟูด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว และเชื่อมต่อกับยุทธศาสตร์ระดับชาติและพื้นที่ในแนวทางปฏิบัติ โดยจัดกลุ่มตามสภาพพื้นที่หรือลักษณะเด่นของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ และให้การบริหารจัดการการท่องเที่ยวครอบคลุมทุกมิติ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาวิจัยเพื่อกำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการจัดทำแผนแม่บทด้านกระบวนการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควบคู่การส่งเสริมสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วม

ปรับปรุง พื้นฟูด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม กับทุกภาคส่วน เพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางการพัฒนาในระดับพื้นที่ และแนวทางไปสู่การปฏิบัติและการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของทั้ง 4 จังหวัดอย่างมีระบบ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1. เพื่อสำรวจ รวบรวม จัดลำดับแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการพัฒนาในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก และจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตก เพื่อพัฒนาไปสู่แนวทางทางส่งเสริมให้เป็นพื้นที่ลงทุนภาคธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.2.2. เพื่อเป็นศูนย์กลางด้านข้อมูล การอบรม เผยแพร่ ผลการศึกษาพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการบริหารจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้แก่ส่วนราชการและภาคเอกชน

1.2.3. เพื่อสร้างกลไกการพัฒนาการมีส่วนร่วมและตั้งกลุ่มในการพัฒนา ปรับปรุง ดูแลอนามัยสิ่งแวดล้อม และอนุรักษ์ธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก และขยายผลแนวคิดไปยังภาคส่วนอื่นๆ

1.2.4. เพื่อสร้างกระแสและกระตุ้นให้เกิดการรับรู้ของนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ ชุมชน และจังหวัดในการดูแลปัญหาอนามัยสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในการวิจัยครั้งนี้ จะใช้เส้นทางหลักจุดเริ่มต้นจากบ้านพุน้ำร้อน ตำบลบ้านเก่า อำเภอมะนัง จังหวัดกาญจนบุรี – ตัวเมือง จังหวัดกาญจนบุรี เส้นทางรองอื่นครอบคลุมทั้ง 13 อำเภอ ของจังหวัดกาญจนบุรี และเส้นทางหลักที่เชื่อมโยงระหว่าง กาญจนบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม

1.3.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกลุ่มทดลองโดยใช้รูปแบบของงานบริการเป็นสื่อ จะแบ่งประชากรออกเป็น 4 กลุ่ม จำนวนทั้งหมด 550 คน คือ

1.3.2.1 ประชาชนในพื้นที่ได้แก่ ผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี (จะทำการสุ่มตัวอย่างจาก อำเภอที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างรายได้หลัก/จังหวัด กับกลุ่มที่อยู่บริเวณเส้นทางบ้านพุน้ำร้อน – กาญจนบุรี) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างรวม 70 คน

1.3.2.2 ประชาชนนอกพื้นที่ได้แก่ ผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศสหภาพพม่า โดยใช้กลุ่มตัวอย่างรวม 30 คน

1.3.2.3 นักท่องเที่ยว แบ่งเป็น 2 ระดับ

- นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวภายในอำเภอตัวอย่างข้างต้นในระยะเวลา 1 ปีของการศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างรวม 200 คน

- นักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวภายในอำเภอตัวอย่างข้างต้นในระยะเวลา 1 ปีของการศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างรวม 200 คน

1.3.2.4 บริษัทผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่มีการจัดโปรแกรมทัวร์ที่มารับบริการแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดกาญจนบุรี ระยะเวลา 1 ปีของการศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างรวม 50 คน

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1. มีศูนย์กลางเทคโนโลยีข้อมูลสารสนเทศ ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ ผลงานวิจัยในวารสารที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวกับข้อมูลเส้นทางแหล่งท่องเที่ยว 4 จังหวัดภาคตะวันตก ให้ความรู้และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.4.2. เกิดการผลักดันให้เกิดหน่วยงานชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ ตระหนักเห็นถึงความสำคัญในการปรับปรุงฟื้นฟู ดูแลรักษานามัยสิ่งแวดล้อม แหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน ยกกระดับไปสู่การออกเป็นนโยบายภาครัฐ

1.4.3. เกิดกลไกความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยร่วมกับองค์กร – ชุมชน เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้สู่สังคม พร้อมกับผลักดันให้เกิดการปรับหลักสูตรการสอน ผลิตรายการ นวัตกรรมใหม่ เพื่อเป็นผู้นำขับเคลื่อนชุมชนในระดับต่างๆ ในการบริหารจัดการด้านนามัยสิ่งแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ 4 จังหวัด ภาคตะวันตก

1.4.4. มหาวิทยาลัยต่างๆ ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างเครือข่ายทางการศึกษา สร้างบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบบริการทางสุขภาพ ระบบนิเวศ คุณค่าทรัพยากรธรรมชาติ และการอนุรักษ์ธรรมชาติ รับผิดชอบต่อชาติ

1.4.5. ทำให้อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทมีสูงขึ้น พร้อมทั้งอัตราความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศลดน้อยลง หรือไม่เกิดขึ้นเลย ซึ่งจะทำให้แหล่งท่องเที่ยวคงสภาพความสวยงามไว้ได้อย่างยั่งยืน

1.5 นิยามคำศัพท์

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ชื่นชม และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพสภาพธรรมชาติ, สภาพสังคม, วัฒนธรรม, วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรู้และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ ความต้องการพื้นฐานในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตและพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งเวลาจากการท่องเที่ยว เพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและ/หรือการบำบัดรักษาฟื้นฟูสุขภาพ เช่น การรับคำปรึกษาแนะนำด้านสุขภาพ การรักษาพยาบาล และอื่นๆ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ทุกแห่งตั้งแต่แหล่งธรรมชาติ, โบราณสถาน ไปจนถึงชุมชนท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งเน้นที่คงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เสริมสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นการคืนประโยชน์สู่ธรรมชาติและชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม และเป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ระบบสื่อความหมาย หมายถึง การถ่ายทอดความคิดหรือความรู้สึกให้เห็นพ้องต้องกันของบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลหนึ่ง โดยผ่านช่องทางต่างๆ ได้แก่ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว, เจ้าหน้าที่ให้บริการข้อมูล, ป้ายสื่อความหมาย, สื่อสิ่งพิมพ์, การจัดนิทรรศการ, โสตทัศนอุปกรณ์

บทที่ 2

ทฤษฎี สมมติฐาน และหรือกรอบแนวความคิดของการวิจัย

2.1 แนวคิด

1) ประเทศไทยยังขาดองค์ความรู้เชิงบูรณาการ ในการบริหารจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสิ่งแวดล้อมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวยังขาดกระบวนการบริหารจัดการแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยว ขาดความเชื่อมโยงระหว่างคนในเขตพื้นที่กับหน่วยงานที่รับผิดชอบ

2) เพิ่มศักยภาพและสร้างมูลค่าของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวภาคฝั่งตะวันตก โดยเฉพาะเขตพื้นที่ 4 จังหวัดเนื่องจากความเหมาะสมของภูมิประเทศในการที่จะส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อเป็นแหล่งศึกษาระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมของประเทศให้คงอยู่ยั่งยืน

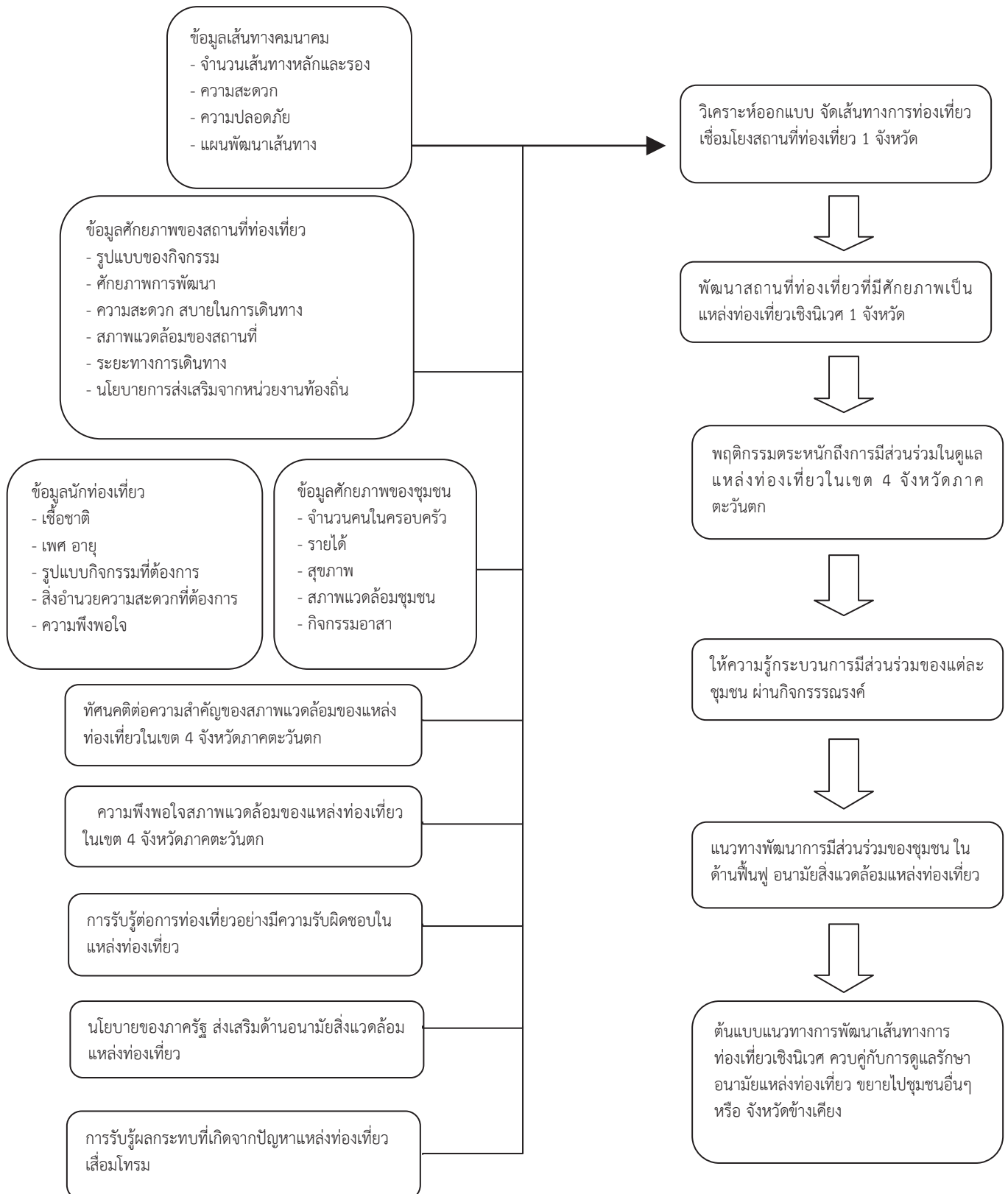
3) การอนุรักษ์พื้นที่สีเขียวพร้อมกับการพัฒนาประเทศ ที่จำเป็นต้องมีองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เพื่อปลูกฝังและให้ความรู้แก่ประชาชนโดยรอบ ในด้านการดูแลและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

4) การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูอนามัยสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและพื้นที่ของราษฎร โดยเป็นที่ยึดดำเนินการศึกษาทดลองวิจัย ให้เป็นแหล่งความรู้ สามารถให้บริการแก่ราษฎรที่เข้ามาศึกษาหาความรู้ได้ เป็นพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิตที่ประชาชนทั่วไปจะเข้ามาศึกษาดูงาน และนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

5) การปรับหลักสูตรการเรียนการสอนนักศึกษา มีความสำคัญยิ่ง เพื่อสร้างบุคลากรรุ่นใหม่ที่มีความตระหนัก มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการบริหารจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยชุมชนมีส่วนร่วม

6) ยุทธศาสตร์ในพัฒนา 4 จังหวัดภาคตะวันตก ด้วยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการ การมีส่วนร่วมจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งชุมชน สถานประกอบการ ธุรกิจบริการ ภาครัฐ เพื่อให้เกิดความร่วมมือสอดคล้องและสนับสนุนกันและกัน ในการที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืนบนฐานองค์ความรู้

แนวคิดนี้เชื่อว่าจะเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวภาคตะวันตก จากเดิมที่เป็นเส้นทางขนส่งสินค้าเกษตรกรรม ที่มีใช้เส้นทางท่องเที่ยวหลัก สถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งอยู่ห่างกันไกล และมีแหล่งท่องเที่ยวเป็นลักษณะที่ต้องใช้กำลังร่างกายใช้เวลาในการเดินทางไม่เป็นที่น่าสนใจ แต่จากการเปลี่ยนแปลงการคมนาคมพัฒนาเส้นทางเชื่อมต่อกับโครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย ทำให้การเดินทางเพื่อท่องเที่ยวในบริเวณพื้นที่ภาคตะวันตกอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย เพื่อเป็นการรองรับการพัฒนาที่จะเกิดขึ้น ให้สามารถเพิ่มขีดความสามารถด้านเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ จำเป็นต้องค้นหาสถานที่ธรรมชาติที่น่าสนใจ นำมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และสร้างเส้นทางท่องเที่ยวขึ้นมาเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ โดยจำแนกเป็นเส้นทางสายต่างๆ โดยอาศัยศักยภาพของสภาพภูมิประเทศที่มีทั้งป่าไม้ ภูเขา น้ำตก เหมาะในการส่งเสริมให้เกิดอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แต่การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว จำเป็นที่ต้องให้องค์ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ หน่วยงาน สถานประกอบการ ธุรกิจบริการ และภาครัฐ และ ให้ตระหนักเห็นถึงความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเกิดอนามัยสิ่งแวดล้อม ให้มีความสำคัญกับการดำเนินงานขยายผลไปสู่ประชาชนให้มากยิ่งขึ้น เพื่อดำรงรักษาไว้ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามสมบูรณ์

แผนภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

2.2 การทบทวนวรรณกรรม / สารสนเทศ (Information) ที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1) การท่องเที่ยวเป็นการใช้เวลาว่างของมนุษย์เพื่อแสวงหาความสุขและความเพลิดเพลินจากแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยือน เป็นการช่วยผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าและความเครียด ทำให้สุขภาพทางกายและจิตใจสดชื่นดีขึ้น พร้อมทั้งจะกลับไปเผชิญกับภารกิจต่างๆ และการดำรงชีวิตที่จำเจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้มีการศึกษาเรียนรู้ประสบการณ์ความแปลกใหม่ตลอดเวลา การเดินทางช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ชีวิตในด้านต่างๆ และเข้าใจสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยือนดีขึ้น ซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มจิตสำนึกที่มีต่อสิ่งแวดล้อม

3) หากการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีระบบที่ดี จะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและบริเวณโดยรอบได้ ซึ่งเรื่องนี้ในอดีตไม่ได้สนใจกันมากนัก จนกระทั่งกระแสการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับโลกได้เข้ามามีบทบาทในประเทศไทย หลายฝ่ายเริ่มมองเห็นคุณค่าของการท่องเที่ยวต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากขึ้นตามลำดับ

4) การท่องเที่ยวเป็นกลไกธรรมชาติที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่น เปิดโอกาสให้มีการเรียนรู้วัฒนธรรมของแต่ละฝ่ายดีขึ้น และนำไปสู่ความเข้าใจและมีมิตรภาพที่ดีต่อกัน

5) การท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้การไหลเวียนของเศรษฐกิจและการจ้างงานทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาคและประเทศโดยรวม

หลักการสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมี 2 ประการ คือ ประการแรก ต้องเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และประการที่ 2 ต้องเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

2.2.2 หลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (sustainable tourism) มีหลักการที่สอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainable development) คือ จะต้องมีการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ในระยะเวลายาวนาน และมีการกระจายผลประโยชน์ให้แก่คนส่วนใหญ่ รวมทั้งมีการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสีย เมื่อนำหลักการนี้มาปรับใช้กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงมีจุดเน้นที่สำคัญดังนี้

1) จะต้องดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยว ให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ในระยะเวลายาวนานจนถึงชั่วลูกชั่วหลาน มิใช่เพียงเพื่อคนรุ่นปัจจุบันเท่านั้น

2) ลดการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง และลดปริมาณของเสียที่จะเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม

3) มีการกระจายรายได้และผลประโยชน์ให้แก่คนในท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ เปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นได้เข้าร่วมในการจัดการ และการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

4) มีการประชุมปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว สถานบริการและชุมชนในท้องถิ่น เพื่อการวางแผนงาน และการจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม

5) มีการสร้างเครือข่ายเพื่อเผยแพร่แนวคิด การศึกษาวิจัย และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ออกไปในหมู่ประชาชน ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศอย่างกว้างขวาง

2.2.3 นโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ว่าจ้างสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ให้ทำการศึกษาโครงการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

นโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย เสนอไว้ในรายงานมีดังนี้

- 1) ต้องมีการควบคุมดูแลรักษา และจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้คงสภาพ เดิมแท้ไว้ให้มากที่สุด หลีกเลี่ยง หรือลดเว้นการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่อ่อนไหวง่ายต่อการถูกกระทบหรือฟื้นตัวได้ยาก
- 2) ต้องคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม และปรับให้เกิดความสมดุลกับรูปแบบและกิจกรรมที่มีอยู่แต่เดิม
- 3) ต้องคำนึงถึงการพัฒนาด้านการให้การศึกษา สร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักษาระบบนิเวศร่วมกัน มากกว่าการมุ่งเน้นความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ และการมีรายได้แต่เพียงอย่างเดียว
- 4) ต้องให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรในท้องถิ่น ในการจัดการทรัพยากร การบริการ การแลกเปลี่ยนความรู้และวัฒนธรรมของชุมชนในกระบวนการท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา หรือการให้ประชาชนมีตัวแทนเป็นคณะกรรมการร่วมในทุกระดับ
- 5) ให้องค์กรต่างๆ กำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และกำหนดวิธีการจัดการที่เหมาะสม
- 6) นำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้าสู่แผนพัฒนาระดับต่างๆ อย่างมีความสำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาภาค พร้อมทั้งให้มีการจัดสรรและกระจายงบประมาณอย่างทั่วถึงและเพียงพอ
- 7) สนับสนุนการศึกษาวิจัย และประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างรอบด้าน เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการ การแก้ไขปัญหา และการปรับปรุงแผนอย่างเป็นขั้นตอน
- 8) มีการใช้กฎหมายในการควบคุมดูแลและรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการแนะนำ ตักเตือน และการสร้างวินัยการท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย
- 9) จัดทำแนวทางปฏิบัติ หรือคู่มือการจัดการให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถูกต้อง
- 10) จัดให้มีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งในทางแนวดิ่งและแนวนอน โดยให้มีการประสานงานด้านข้อมูลข่าวสารและ การจัดการร่วมกันในทุกระดับ

2.2.4 การจำแนกระบบนิเวศ

1) ระบบนิเวศทางบก (land ecosystem) หมายถึง ระบบนิเวศที่ปรากฏอยู่บนพื้นแผ่นดิน ซึ่งเป็นภูเขา ที่ราบสูง ที่ราบ หุบเขา ในบริเวณดังกล่าวถ้าหากปล่อยให้ไปตามธรรมชาติ โดยมนุษย์ไม่เข้าไปตัดแปลงหรือทำลาย ก็จะมีพืชพรรณธรรมชาติและสัตว์ป่าอาศัยอยู่ในประเทศไทย ระบบนิเวศทางบกที่ยังคงสภาพตามธรรมชาติ ดั้งเดิม ส่วนใหญ่พบอยู่ตามบริเวณป่าเขา ซึ่งได้รับการอนุรักษ์ไว้ตามกฎหมาย เช่น อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า

2) ระบบนิเวศทางทะเล (marine ecosystem) หมายถึง ระบบนิเวศที่ปรากฏอยู่ตามบริเวณชายฝั่งทะเล และในท้องทะเล ได้แก่ เกาะ สันดอนและสันทรายชายฝั่ง หาดปะการัง ปะการังใต้น้ำ ในประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางทะเลอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งทางด้านอ่าวไทยและทางด้าน

ทะเลอันดามัน เป็นตัวอย่างของระบบนิเวศทางทะเลในเขตภูมิอากาศร้อน ซึ่งยังคงมีความอุดมสมบูรณ์และความงดงามตามธรรมชาติอยู่มาก เป็นที่รู้จักและชื่นชอบของนักท่องเที่ยวทั่วโลก

3) ระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ (wetland ecosystem) ระบบนี้ได้รับการกำหนดขึ้นใหม่ ต่างหากจากระบบนิเวศทางบกและระบบนิเวศ ทางทะเล คือ "ที่ลุ่ม ที่ราบลุ่ม ที่ลุ่มชื้นแฉะ พรุ แหล่งน้ำทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่มีน้ำขังหรือท่วมอยู่ถาวร และชั่วคราว ทั้งที่เป็นแหล่งน้ำนิ่งและน้ำไหล ทั้งที่เป็นน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม รวมไปถึงที่ชายฝั่งทะเล และที่ในทะเล ในบริเวณซึ่งเมื่อน้ำลดลงต่ำสุด มีความลึกของระดับน้ำไม่เกิน ๖ เมตรในประเทศไทย พื้นที่ชุ่มน้ำประกอบด้วยป่าชายเลน ป่าพรุ หนอง บึง ทะเลสาบ แม่น้ำ ลำคลอง อ่างเก็บน้ำ ฯลฯ

2.2.5 รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ได้มีการนำเสนอให้นักท่องเที่ยว

1) การเดินเส้นทางธรรมชาติ เส้นทางธรรมชาติ (nature trail) หมายถึง เส้นทางที่กำหนดไว้ หรือแนะนำให้นักท่องเที่ยวเดินชมสภาพธรรมชาติของพื้นที่แห่งหนึ่งแห่งใด เช่น บริเวณป่าไม้ในอุทยานแห่งชาติวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ทั้งนี้เพื่อมิให้นักท่องเที่ยวหลงทางหรือเดินสะเปะสะปะไปเหยียบย่ำทำลายพืชพรรณไม้ หรือได้รับอันตราย

2) การส่องสัตว์ / ดูนก เป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาพฤติกรรมของสัตว์ป่าและนกชนิดต่างๆ ในแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของมัน โดยการมองจากกล้องส่องทางไกล การส่องไฟฉายในช่วงเวลากลางคืน และการถ่ายภาพ

3) การสำรวจถ้ำ / น้ำตก เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่นิยมกันมาก เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้เป็นจำนวนมากในประเทศไทย ส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาให้เดินทางเข้าถึงได้ไม่ยากนัก ถ้ำเป็นลักษณะภูมิประเทศที่พบมากในบริเวณภูเขาหินปูน ภายในถ้ำมักมีหินงอกหินย้อยสวยงาม

4) การปีนเขา / ไต่เขา เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่คนไทยส่วนใหญ่ยังไม่เคยชิน และเพิ่งจะเริ่มนำเข้ามาเผยแพร่โดยนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเมื่อไม่นานมานี้ การปีนเขา / ไต่เขาต้องอาศัยประสบการณ์เพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดอุบัติเหตุ ผู้วิจัยได้เชิญ สมาคมปีนหน้าผาแห่งประเทศไทยมาร่วมประชุมและมีการเยี่ยมชมสถานที่จริงที่บ้านหนองเป็ด ตำบลลุ่มสุม อำเภอไทรโยค ซึ่งมีหน้าผาที่สวยงามความสูงและลักษณะลาดชันเหมาะสมสามารถปรับไปสู่การสร้างเป็นแหล่งท่องเที่ยวปีนหน้าผาจำลองได้ แต่เบื้องต้นไม่สามารถบูรณาการเส้นทางจราจรทางเข้าผ่านเข้าพื้นที่เนื่องจากเป็นพื้นที่ของเอกชน

5) การล่องแก่ง ลำน้ำบางสายที่มีแก่งหินพาดผ่านกลางลำน้ำทำให้น้ำไหลเชี่ยว มากเป็นพิเศษ หรืออาจมีโขดหินโผล่พ้นพื้นน้ำกั้นขวางทางเป็นตอนๆ ลักษณะเช่นนี้ทำให้เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวแบบผจญภัยที่เรียกว่า การล่องแก่ง (rapids shooting)

6) การนั่งเรือ / แพ ชมสภาพภูมิประเทศ เป็นการท่องเที่ยวแบบพักผ่อนสบายๆ ซึ่งเหมาะสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทยที่มีแม่น้ำลำคลองเป็นจำนวนมาก นักท่องเที่ยวได้ชมสภาพภูมิประเทศตามสองฝั่งลำน้ำ และสังเกตดูชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมของสิ่งก่อสร้างต่างๆ ในท้องถิ่นนั้นๆ ในกรณีโรงพยาบาลหลวงพ่อบึง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมผู้วิจัยพบว่า แม้จะมีการท่องเที่ยวแบบล่องแพมานานมากกว่า 10 ปี แต่ปัญหาปัจจุบัน คือลูกค้ายังเป็นกลุ่มเดิมที่ไม่สามารถเพิ่มจำนวนขยายฐานลูกค้าเพิ่มเติม

7) การพายเรือแคนู / เรือคายัก เรือแคนู (Canoe) และเรือคายัก (kayak) เป็นรูปแบบของเรือพายที่นำมาจากต่างประเทศ เพื่อนำมาใช้ในการท่องเที่ยวตามลำน้ำ เป็นเรือพายขนาดเล็กนั่งได้ ๑ - ๓ คน ตัวเรือใช้วัสดุที่คงทนแต่น้ำหนักเบา ไม่ล่มได้ง่าย และพายได้คล่องตัว

8) การขี่ม้า / นั่งช้าง การขี่ม้าหรือนั่งช้างเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่สร้างความสนุกสนาน ตื่นเต้นให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้าไปชมสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ โดยเฉพาะการนั่งช้างเหมาะสำหรับการเข้าไปในบริเวณป่าอันเป็นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของสัตว์ชนิดนี้

9) การขี่รถจักรยานชมสภาพภูมิประเทศ การขี่รถจักรยานชมสภาพภูมิประเทศให้ทั้งความเพลิดเพลินในการชมสภาพภูมิประเทศสองข้างทาง และการออกกำลังกาย จึงเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมค่อนข้างมาก ปัจจุบันมีรถจักรยานที่ออกแบบให้ขี่ได้คล่องแคล่วและเบาแรง เหมาะสำหรับการเดินทางในระยะไกล และการเดินทางขึ้นลงตามลาดเขา เรียกชื่อรถจักรยานดังกล่าวว่า รถจักรยานเสือภูเขา

11) การกางเต็นท์นอนพักแรม การกางเต็นท์นอนพักแรมเป็นกิจกรรมที่นิยมทำกันในบริเวณอุทยานแห่งชาติ หรือในสถานที่ซึ่งจัดสิ่งอำนวยความสะดวกไว้ให้โดยเฉพาะ เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวซึ่งนักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับธรรมชาติอย่างใกล้ชิด

2.2.6 แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะหมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ทุกแห่งตั้งแต่แหล่งธรรมชาติ โบราณสถาน ไปจนถึงชุมชนท้องถิ่น เพราะฉะนั้นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า อุทยานประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณคดี ไปจนถึงชุมชนต่างๆ ที่เปิดให้มีการท่องเที่ยวแต่ปัจจุบันเรื่องการป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการให้ข้อมูลความรู้แก่ผู้มาเยือน ตามคำจำกัดความกระทำได้บ้างในระดับหนึ่ง คือยังไม่สมบูรณ์หรือได้มาตรฐานเพียงพอ ภาคตะวันตกของไทยมีอุทยานแห่งชาติ 12 แห่งซึ่งเกือบทั้งหมด ตั้งอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี ตามแนวเทือกเขาตะนาวศรี แต่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาหินปูนและป่าดงดิบชื้น เป็นที่อาศัยของสัตว์ป่าขนาดใหญ่ ที่มีข่าวการทำร้ายประชาชนอยู่ทุกปี รวมถึงแนวป่า รวมถึงแนวป่าถาวรนี้เป็นที่พำนัก และทางผ่านของชนพื้นเมืองและหลายเผ่าพันธุ์ทำให้อุทยานแห่งชาติบริเวณนี้ไม่เป็นนิยมในการท่องเที่ยวนัก

2.2.7 ลักษณะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

โดยลักษณะทั่วไปของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีดังนี้

- 1) เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการเชิงนิเวศไว้ รวมถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ธรรมชาตินั้นๆ
- 2) มุ่งเน้นที่คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ
- 3) เน้นให้ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว
- 4) ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสเรียนรู้ หรือมีประสบการณ์โดยตรงกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ นอกจากจะได้รับความพึงพอใจแล้ว ยังเป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม
- 5) เป็นการท่องเที่ยวที่คืนประโยชน์สู่ธรรมชาติและชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม
- 6) เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

2.2.8 การท่องเที่ยวกับสิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวมีหลากหลายลักษณะขึ้นอยู่กับประเภทของแหล่งท่องเที่ยว โดยทั่วไปประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ชีวภาพและทางสังคมหรือวัฒนธรรม รวมทั้งวิถีชีวิตของคนในสังคม สิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวและการดำรงชีวิตของคนที่อยู่อาศัยอยู่เพราะเป็นฐานของการส่งเสริมและพัฒนการท่องเที่ยวอันสำคัญยิ่ง

ดังนั้น การท่องเที่ยวกับสิ่งแวดล้อมจึงสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก เปรียบเสมือน "ปากกับสัตว์ป่า" หรือ "ปลากับน้ำ" หากสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง เช่น อากาศเป็นพิษ น้ำเสีย การจราจรแออัด ระบบนิเวศของป่าถูกทำลาย ชายหาดสกปรก หรือปะการังเสื่อมโทรม ฯลฯ การท่องเที่ยวก็ไม่สามารถดำเนินต่อไปได้อย่างยั่งยืน ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณนั้นก็จะมีคุณภาพชีวิตด้อยลง ผู้ประกอบการท่องเที่ยวกลุ่มต่างๆ จะขาดรายได้ และการจ้างงานจะลดน้อยถอยลง ซึ่งทั้งหมดเป็นผลเสียต่อสังคมโดยรวม

ในอดีตที่ผ่านมา หลายประเทศในโลกเคยประสบปัญหาดังกล่าวมาแล้ว ประเทศไทยเองก็มีบทเรียนในเรื่องนี้ตามแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่ง ในลักษณะใหญ่ๆ คือ

1. สาเหตุสำคัญเกือบทุกกรณีมักเกิดจากการพัฒนาสาธารณูปโภคสาธารณูปการและสิ่งอำนวยความสะดวก ประเภทสิ่งปลูกสร้าง สร้างเกินขอบเขตหรือกำลังความสามารถที่แหล่งท่องเที่ยวจะรับได้ ขาดการแบ่งโซนที่ถูกต้องเหมาะสม คำนึงถึงปริมาณนักท่องเที่ยวมากกว่าคุณภาพ และขาดการให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและฐานทรัพยากร
2. ผู้มาเยือนไม่มีความเคารพต่อวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น โดยขาดการวางแผนและการจัดการที่ดี ทำให้คนในท้องถิ่นต่อต้านการพัฒนาทิ้งให้ร้าง สกปรกรายได้ซึ่งเกิดจากการท่องเที่ยวในแต่ละปี จึงไม่มากพอที่จะนำมาใช้ในการฟื้นฟูหรือบูรณะสิ่งแวดล้อมตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ได้

2.2.9 ผลกระทบจากการท่องเที่ยว

โดยรวมผลกระทบจากการท่องเที่ยวคือ กระแสเงินตราและค่านิยมที่ผิดๆ จากการท่องเที่ยว ชุมชนจะต้องมีความเข้มแข็งเพื่อเป็นฐานรากสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และเป็นเกราะป้องกันกระแสความย่ำแย่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลประโยชน์ในรูปของเงินตราที่มากับการท่องเที่ยวเราเห็นตัวอย่างเรื่องการพัฒนาของประเทศมามาก ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาในด้านใดก็ตาม ผลลัพธ์สุดท้ายในด้านลบมักจะตกอยู่กับชุมชนท้องถิ่น แต่ด้านบวกซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของรัฐบาลกลับถึงมือชุมชนชนบท ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศค่อนข้างจำกัด เพราะกระบวนการของการพัฒนาเหล่านั้นให้ความสำคัญหรือนำหนักกับการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมน้อยมาก และบางกรณีการมีส่วนร่วมที่เปิดให้ก็มักจะเป็นช่วงปลายของโครงการหรือใกล้จบโครงการแล้ว จนชุมชนไม่อาจจะเตรียมตัวเตรียมใจรับสถานการณ์ได้ทัน เพราะเนื่องมาจากขาดองค์ความรู้ ข้อมูล และทักษะที่พร้อมจะรับผลพวงอันเกิดจากการพัฒนาได้ แทนที่การพัฒนาจะเป็นประโยชน์แต่กลับเป็นผลเสียแก่คนหมู่มาในชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาแบบไม่ยั่งยืน

2.2.10 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยคิดว่าหากสามารถสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนได้ก็น่าจะเป็นทางเลือกที่สำคัญไปสู่การบูรณาการสร้างรายได้จากแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนนั้นๆ ได้ ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมมี 5 ทฤษฎี ซึ่ง อคิน รพีพัฒน์ (อ้างถึงใน ยุพาพร รูปงาม, 2545, หน้า

7-9) ได้สรุปไว้ ดังนี้

1) ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion)

Maslow (อ้างถึงใน อคิน รพีพัฒน์, 2527, หน้า 7-8) กล่าวว่า การเกลี้ยกล่อม หมายถึง การใช้คำพูดหรือการเขียนเพื่อมุ่งให้เกิดความเชื่อถือและการกระทำ ซึ่งการเกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการปฏิบัติงานและถ้าจะให้เกิดผลดีผู้เกลี้ยกล่อมจะต้องมีศิลปะในการสร้างความสนใจในเรื่องที่จะเกลี้ยกล่อม โดยเฉพาะในเรื่องความต้องการของคน ตามหลักทฤษฎีของ Maslow ที่เรียกว่าลำดับขั้นความต้องการ (hierarchy of needs) คือ ความต้องการของคนจะเป็นไปตามลำดับจากน้อยไปมาก มีทั้งหมด 5 ระดับ ดังนี้

1.1) ความต้องการทางด้านสรีระวิทยา (physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (survival need) ได้แก่ ความต้องการทางด้านอาหาร ยา เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ

1.2) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต (safety and security needs) ได้แก่ ความต้องการที่อยู่อาศัยอย่างมีความปลอดภัยจากการถูกทำร้ายร่างกาย หรือถูก ขโมยทรัพย์สิน หรือความมั่นคงในการทำงานและการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงในสังคม

1.3) ความต้องการทางด้านสังคม (social needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก ความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

1.4) ความต้องการที่จะมีเกียรติยศชื่อเสียง (self-esteem needs) ได้แก่ ภาวะภูมิใจ ความต้องการดีเด่นในเรื่องหนึ่งที่จะได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ความต้องการ ด้านนี้เป็นความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความมั่นใจในตัวเองในเรื่องความสามารถ และความสำคัญของบุคคล

1.5) ความต้องการความสำเร็จแห่งตน (self-actualization needs) เป็นความต้องการในระบบสูงสุดที่อยากจะให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิด ของตนเองเพื่อจะพัฒนาตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ความต้องการนี้จึงเป็นความต้องการ พิเศษของบุคคลที่จะพยายามผลักดันชีวิตของตนเองให้เป็นแนวทางที่ดีที่สุด

2) ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ (National Morale)

คนเรามีความต้องการทางกายและใจถ้าคนมีขวัญดีพอ ผลของการทำงานจะสูงตามไปด้วย แต่ถ้าขวัญไม่ดีผลงานก็ต่ำไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากว่าขวัญเป็นสถานการณ์ทางจิตใจที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมต่างๆ นั่นเอง การจะสร้างขวัญให้ดีต้องพยายามสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การไม่เอาเปรียบ การให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เป็นต้น และเมื่อใดก็ตามถ้าคนทำงานมีขวัญดี จะ เกิดสำนึกในความรับผิดชอบ อันจะเกิดผลดีแก่หน่วยงานทั้งในส่วนที่เป็นขวัญส่วนบุคคล และขวัญของกลุ่ม ดังนั้น จะเป็นไปได้ว่าขวัญของคนเราโดยเฉพาะคนมีขวัญที่ดีย่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้เช่นกัน (ยุพาพร รูปงาม, 2545, หน้า 8)

3) ทฤษฎีสร้างความรู้รักชาตินิยม (Nationalism)

ปัจจัยประการหนึ่งที่น่าสู่การมีส่วนร่วม คือ การสร้างความรู้รักชาตินิยมให้เกิดขึ้น หมายถึง ความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองที่จะอุทิศหรือ เน้นค่านิยมเรื่องผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติ มีความพอใจในชาติของตัวเอง พอใจเกียรติภูมิ จงรักภักดี ผูกพันต่อท้องถิ่น (ยุพาพร รูปงาม, 2545, หน้า 8)

4) ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership)

การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของการรวมกลุ่มคน จูงใจไปยังเป้าประสงค์โดยทั่วไปแล้ว ผู้นำอาจจะมีทั้งผู้นำที่ดีเรียกว่า ผู้นำปฏิฐาน (positive leader) ผู้นำพลวัต คือ เคลื่อนไหวทำงานอยู่เสมอ

(dynamic leader) และผู้นำไม่มีกิจ ไม่มีผลงานสร้างสรรค์ ที่เรียกว่า ผู้นำนินเฮส (negative leader) ผลของการให้ทฤษฎีการสร้างผู้นำ จึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือปฏิบัติงานอย่างมีขวัญกำลังใจ งานมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้น การสร้างผู้นำที่ดี ย่อมจะนำไปสู่ การมีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่าง ๆ ด้วยดีนั่นเอง (ยุพาพร รูปงาม, 2545, หน้า 8)

5) ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administration and Method)

การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือเป็นวิธีหนึ่งที่ย่างเพราะใช้กฎหมาย ระเบียบแบบแผนเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ แต่อย่างใดก็ตามผลของ ความร่วมมือยังไม่มีระบบใดดีที่สุดในเรื่องการใช้

บริหารเพราะธรรมชาติของคน ถ้าทำงานตามความสมัครใจอย่างตั้งใจไม่มีใครบังคับก็จะทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ควบคุมเลยก็ไม่เป็นไปตามนโยบายและความจำเป็นของรัฐ เพราะการใช้ระบบบริหาร เป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเพิ่มความคาดหวังผลประโยชน์ (ยุพาพร รูปงาม, 2545, หน้า 8-9)

2.2.11 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2555) การศึกษาสำรวจพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทย ปี 2555 พบว่า ประชาชนที่อายุ 15 ปี ขึ้นไปเกี่ยวกับการเดินทางจากถิ่นที่อยู่อาศัยประจำในจังหวัดหนึ่งไปยังสถานที่อีกจังหวัดหนึ่ง มีจุดประสงค์เพื่อการท่องเที่ยวพักผ่อน เยี่ยมครอบครัว/ญาติมิตร ไม่ใช้การเดินทางเพื่อไปศึกษาต่อมีจำนวนเพิ่มขึ้นร้อยละ 54.80 มีลักษณะไม่พักค้าง วัตถุประสงค์เพื่อการไหว้พระมีถึงร้อยละ 28.4 มากเป็นอันดับสอง

เกศรา สุขเพชร1 และ วาริชต์ มัธยมบุรุษ (2554) การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ อย่างมีส่วนร่วม สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุกรณีศึกษา พื้นที่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแม่เมาะและชุมชนรอบ จังหวัดลำปางพบว่าสถานที่แหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะลานชมวิว 360 องศา ทุงดอกบัวตอง และลานกางเต็นท์ ควรมีการปรับถนนให้สามารถเดินโดยรอบได้ หรือจัดเส้นทางธรรมชาติของทุ่งดอกบัวตอง และห้องน้ำที่ไว้คอยบริการให้ถูกสุขลักษณะและจำนวนที่มากพอในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ควรจัดทำป้ายเกี่ยวกับข้อมูลตามเส้นทางท่องเที่ยว โดยเฉพาะจุดชมวิว ที่ขาดข้อมูลเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาการปิดหน้าดิน การสร้างจุดชมวิว360 องศา

สุดาทิพย์ นันทโชค (2555) พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในเขตจังหวัดสิงห์บุรีของนักท่องเที่ยว สูงอายุ พบว่า (1) เพศ สถานภาพ แหล่งที่มาของรายได้ในปัจจุบัน และจังหวัดที่อาศัยอยู่ปัจจุบัน มีผลต่อความถี่ในการเดินทางมาท่องเที่ยวต่อเดือน บุคคลผู้ร่วมเดินทาง และพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา โดยรวม (2) ทักษะคติในการมองตนเองของผู้สูงอายุ ด้านมุมมองในเรื่องความรู้สึก ความคิด การกระทำ และด้านมุมมองในเรื่องอายุ มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในเขตจังหวัดสิงห์บุรี ด้านระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยวเฉลี่ยแต่ละครั้ง และด้านกิจกรรมที่ใช้จ่ายไปมากที่สุดเมื่อเดินทางมาท่องเที่ยว (3) ลักษณะปัจจัยทางด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวประเภทร้านอาหารนันทนาการ และอาหาร ประเภทศูนย์บริการข้อมูลของวัด ประเภทที่พัก/โทรศัพท์/ที่ฝากของประเภทที่จอดรถ มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในเขตจังหวัดสิงห์บุรี ด้านบุคคลผู้ร่วมเดินทาง ด้านความถี่ในการเดินทางมาท่องเที่ยว / เดือน ด้านระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยวเฉลี่ยแต่ละครั้ง (4)รูปแบบการดำเนินชีวิตของนักท่องเที่ยววัยสูงอายุ ด้านกิจกรรม ด้านความสนใจ และ ด้านความคิดเห็น กิจกรรม มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในเขตจังหวัดสิงห์บุรี ด้านจำนวนเงินที่ใช้จ่ายในการเดินทางมาท่องเที่ยวแต่ละครั้ง และด้านระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยวเฉลี่ยแต่ละครั้ง

วิศิษฐ์ เดชมาก; และคณะ. (2552). ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการทำบุญไหว้พระ 9 วัด ซึ่งจากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวมาทำบุญไหว้พระกับครอบครัวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.8 สถานภาพ มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในเขตจังหวัดสิงห์บุรี ด้านบุคคลผู้ร่วมเดินทาง กล่าวคือ สถานภาพสามารถบอกรูปแบบการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวได้ โดยนักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพสมรส จะมึรูปแบบการท่องเที่ยวแบบครอบครัวโดยมีลูกหลานเป็นบุคคลผู้ร่วมเดินทาง

ธนภูมิ ปองเสียมม (2552) การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวโบราณสถานในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งจากการศึกษาพบว่า เพศหญิงท่องเที่ยวโบราณสถานมากกว่าเพศชาย เดินทางมาเพื่อทำบุญในวันเสาร์และวันอาทิตย์ มักจะมา 1-2 ครั้งต่อปี

ศิริวรรณ ปิตุวรรณ. (2551). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย กรณีศึกษา: บึงฉวากเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสุพรรณบุรี. พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีภูมิลำเนา ที่แตกต่างกัน มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยว ด้านความถี่ในการเดินทางมาท่องเที่ยว ด้านจำนวนบุคคลที่มาท่องเที่ยว และด้านแนวโน้มการกลับมาท่องเที่ยวในอนาคตแตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และยังสอดคล้องกับวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) พบว่านักท่องเที่ยวสูงอายุที่เดินทางมาท่องเที่ยววัดในจังหวัดสิงห์บุรีส่วนใหญ่เดินทางมาจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยนักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าจังหวัดสิงห์บุรีมีแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาที่น่าสนใจหลายแห่ง และระยะทางที่ใช้ในการเดินทางไม่ไกลจากจังหวัดที่อยู่อาศัยมากนัก ซึ่งทำให้ง่ายต่อการเดินทาง

ศิริจรรยา ประพุดติกิจ. (2553). การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดตราด เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวโดยรวมมีศักยภาพในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นต่อศักยภาพด้านศิลปวัฒนธรรม และ ด้านธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก โดยมีผลคะแนนเฉลี่ย 3.60 และ 3.55 ตามลำดับ เมื่อศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยจำแนกตามสถานที่ท่องเที่ยว พบว่า ล่องแก่งคลองห้วยแร้ง มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก จากนั้นผลการวิจัยมาจัดเส้นทางจำนวน 4 เส้นทาง เส้นทางท่องเที่ยวที่ 1 ได้แก่ วัดบุปผาราม สถานีวิจัยและพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 4 (ตราด) และล่องแก่งคลองห้วยแร้ง เส้นทางท่องเที่ยวที่ 2 ได้แก่ วัดไผ่ล้อม ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง โบราณสถานจวนเรซิงค์มโปต และ วัดโยธานิมิต เส้นทางท่องเที่ยวที่ 3 ได้แก่ หาดลานทราย สวนผลไม้บ้านห้วยน้ำขาว และศูนย์ศึกษาธรรมชาติป่าชายเลนบ้านเปร็ดใน เส้นทางท่องเที่ยวที่ 4 ได้แก่ วัดบุปผาราม, ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง, ตลาดเก่าริมคลองบางพระ, สถานีวิจัยและพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 4 (ตราด)

ผลการวิเคราะห์ พบว่า เส้นทางท่องเที่ยวที่ 4 มีจุดแข็งมากที่สุด โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสะดวกในการเข้าถึง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ รองลงมา คือ เส้นทางท่องเที่ยวที่ 1, 2 และ 3 โดยมีจุดอ่อน คือ แหล่งท่องเที่ยวมีป้ายบอกทางแหล่งที่น้อย และขาดการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมความสะอาด โอกาส คือ แหล่งท่องเที่ยวในแต่ละเส้นทางสามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวแห่งอื่นตลอดจนสามารถพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุปสรรค คือ ขาดการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ข้อจำกัดด้านเวลา ตลอดจนขาดบุคลากรด้านการท่องเที่ยว รวมถึงการขาดงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

วัชรภรณ์ ระยับศรี (2551) วิจัยเรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธของ นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่มาเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ มีค่าใช้จ่ายในการทำบุญ น้อยกว่า 1,000 บาท และยังสอดคล้องกับวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) พบว่า นักท่องเที่ยวสูงอายุส่วนใหญ่ใช้จ่ายในการทำบุญแต่ละครั้งต่ำกว่า 500 บาท

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย และสถานที่ทำการทดลอง/เก็บข้อมูล

3.1 วิธีดำเนินการวิจัย

1) สำรวจ ศึกษาพื้นที่และตรวจสอบเส้นทางกับแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยว บริเวณโดยรอบเส้นทางเมืองทวาย - บ้านน้ำพุร้อน - กาญจนบุรี

1.1) สำรวจ ตรวจสอบทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ในด้านศักยภาพการรองรับนักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก และความสามารถในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.2) ศึกษาสถานภาพของสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ณ ปัจจุบันใน 4 ด้านได้แก่ น้ำ ขยะ จำนวนพื้นที่สีเขียว ภูมิทัศน์

2) จัดกิจกรรมรณรงค์โครงการ ร่วมกับพัฒนาการมีส่วนร่วม ในการดึงดูดกลุ่มเป้าหมายให้เข้ามามีส่วนร่วมในการฟื้นฟู ดูแล รักษาอนามัยสิ่งแวดล้อม และเชิงนิเวศแหล่งท่องเที่ยว ในลักษณะของบูรณาการกิจกรรม และงานบริการดังต่อไปนี้

- ชุมชนริมรั้ว
- ต้นไม้
- สายตรวจนิเวศน์
- สายพันธุ์ปลา
- การทดสอบคุณภาพของแหล่งน้ำ
- การทดสอบคุณภาพของสิ่งแวดล้อมในชุมชน
- สร้างผู้นำที่มีความตระหนักถึงการมีส่วนร่วมกันพัฒนา

3) สำรวจ สอดถาม เก็บข้อมูล ความพึงพอใจในเส้นทางท่องเที่ยว ความพึงพอใจด้านอนามัยแหล่งท่องเที่ยว โดยเก็บข้อมูลก่อน เป็นระยะๆ ทุกกรอบ 3 เดือน กับ กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย จำนวน 550 คน ได้แก่

- ประชาชนในพื้นที่
- กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย
- กลุ่มนักท่องเที่ยวต่างประเทศ
- บริษัทผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4) จัดทำคู่มือแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวต้นแบบ นำเสนอ

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ใน 4 จังหวัด หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง สถานประกอบการ ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และนักวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ใช้เป็นตัวอย่างในการทดลองจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวขึ้นโดยกำหนดจากตัวแทนของประชากรที่ประกอบด้วย ประชาชนที่อาศัยอยู่ใน 4 จังหวัด หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง สถานประกอบการ ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และนักวิจัย และคณะผู้วิจัย นำมากำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเป็นนักท่องเที่ยวเฉพาะกิจ เรียกชื่อว่า “กลุ่มนักท่องเที่ยวจำลอง” ใช้ในการทดลองกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือในรูปแบบ Package Tour โดยมีวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองด้วยวิธีการทางสถิติ โดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non

Probability Sampling) คือแบบการสุ่มแบบไม่ตั้งใจ (Accident or Haphazard Collection) โดยวิธีจับฉลากมา ดังนี้

1. ตัวแทนหน่วยงานราชการ	1 คน
2. ตัวแทนหน่วยงานเอกชน	1 คน
3. ตัวแทนผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว	1 คน
4. ตัวแทนประชาชนทั่วไป	1 คน
5. ตัวแทนองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น	1 คน
6. คณะนักวิจัย	11 คน
รวม	16 คน

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้แบ่งเป็น 4 กลุ่ม จำนวนทั้งหมด 550 คน คือ

1) ประชาชนในพื้นที่ได้แก่ ผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี (จะทำการสุ่มตัวอย่างจาก อำเภอที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างรายได้หลัก/จังหวัด กับกลุ่มที่อยู่บริเวณเส้นทางบ้านพุน้ำร้อน - กาญจนบุรี) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างรวม 70 คน

2) ประชาชนนอกพื้นที่ได้แก่ ผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศสหภาพพม่า โดยใช้กลุ่มตัวอย่างรวม 30 คน

3) นักท่องเที่ยว แบ่งเป็น 2 ระดับ

- นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวภายในอำเภอตัวอย่างข้างต้นใน

ระยะเวลา 1 ปีของการศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างรวม 200 คน

- นักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวภายในอำเภอตัวอย่างข้างต้นใน

ระยะเวลา 1 ปีของการศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างรวม 200 คน

4) บริษัทผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่มีการจัดโปรแกรมทัวร์ ที่มาใช้บริการแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดกาญจนบุรี ระยะเวลา 1 ปีของการศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างรวม 50 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยการวิจัยเชิงปริมาณได้สร้างแบบสอบถามขึ้น เพื่อสำรวจความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวจำลอง ในกรณีการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวขึ้นใน 4 จังหวัด และการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ใช้เครื่องมือคือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เลือกรีวิวประเมินโดยใช้ปัจจัย (Factor Rating Method) และการจัดประชุมระดมความคิด ของคณะนักวิจัยและกลุ่มตัวอย่าง

1 การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ

ศึกษาข้อมูลจากเอกสารรายงานต่างๆและเว็บไซต์ที่มีความเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในเขตภาคตะวันตกทั้ง 4 จังหวัดเพื่อเป็นข้อมูลในการนำมาประยุกต์ใช้เบื้องต้นในการศึกษาและสำรวจเชิงลึก เพื่อลดระยะเวลา ขั้นตอน เงินทุน ในการศึกษาวิจัย เช่นข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด ข้อมูลประชากร และตำแหน่งที่ตั้งของจังหวัด

2 ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม

2.1) การเก็บและวิเคราะห์ตัวอย่าง การเก็บตัวอย่างข้อมูลปัจจัยทางด้านเคมีและฟิสิกส์ (คุณภาพน้ำ) ในเขตลุ่มน้ำที่เชื่อมโยงกับน้ำตก โดยแบ่งตาม Stream order ของลุ่มน้ำ โดยครอบคลุมจังหวัดกาญจนบุรีและนครปฐม

2.2) การแบ่งลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำที่เก็บตัวอย่างจะทำการจัดบันทึกตามลักษณะของการแบ่ง

ลุ่มน้ำและการแบ่งลำดับชั้นน้ำ (stream orders) เป็น 1, 2, 3, และ 4 ลำดับหรือ 5 ในบางสถานี ตามการปรากฏของแนวเขตลุ่มน้ำในแผนที่ 1: 50,000 และกำหนดการเรียกชื่อสถานีตามชื่อน้ำตกและลำธารที่เก็บตัวอย่างและในบางลำธารที่ไม่ปรากฏชื่อในแผนที่ จะทำการสอบถามจากชุมชนและกำหนดและจดบันทึกตามการเรียกชื่อของชุมชนในท้องถิ่น (local stream name) และการกำหนดลำดับชั้นน้ำตามแผนภาพ

2.3) การเก็บตัวอย่างปลาโดยใช้เครื่อง Smith Root Model LR24 (ปลาที่เก็บจะไม่ตายและปล่อยคืนสู่แหล่งน้ำเดิมเสมอ และเก็บปลาบางชนิดที่ต้องนำมาจำแนกในห้องปฏิบัติการ และสำหรับเป็นตัวอย่างในการศึกษาต่อไป) ประยุกต์ตามวิธีของ (Beamish et al, 2006) ภาคผนวก

3 แบบสอบถามและแบบสำรวจ ประกอบด้วย

- 1) แบบสอบถามนักท่องเที่ยว
- 2) แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานระดับแหล่งท่องเที่ยว
- 3) แบบสอบถามการสำรวจข้อมูลสภาพปัญหาของประชาชน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้แล้วมาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ จากนั้นนำมาจัดระเบียบข้อมูลเพื่อเตรียมการสำหรับการวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์โดยใช้ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทั้ง univariate และ bivariate โดย cross tabulated ตัวแปรตามกับปัจจัยต่างๆ วิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ และใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมานในการวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค

2 การสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์โดยการนำข้อมูลซึ่งได้จากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการระดมความคิดเห็น หลังจากออกพื้นที่สำรวจทั้งเขตแดนไทยและพม่า ซึ่งเป็นส่วนของข้อเสนอแนะ ประเด็นปัญหา จัดหมวดหมู่ เชื่อมโยงข้อมูลที่ได้ สังเคราะห์และสรุปผลโดยอาศัยความสอดคล้องและความเป็นเหตุเป็นผลอย่างเป็นระบบ มีกิจกรรมดังนี้

โดยกิจกรรมจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 : ทดลองกิจกรรมการท่องเที่ยวตามเส้นทางทดลองโดยกลุ่มนักท่องเที่ยวจำลอง

1. ประชุมชี้แจงนักวิจัยทราบการดำเนินงาน
2. สำรวจพื้นที่/ประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว
3. จัดทำผังเส้นทางและกำหนดจุดแวะ
4. ลงพื้นที่ครั้งที่ 2 เพื่อติดต่อประสานงาน
5. กำหนดกิจกรรมการเดินทางและสำรวจความพึงพอใจ
6. วิเคราะห์ข้อมูลเส้นทางบริบทเขตสี่จังหวัด ตามเส้นทางท่องเที่ยวที่กำหนดขึ้นในประเทศไทย จากแบบสอบถามจำนวน 16 ชุด
7. สรุปผลเส้นทางและวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของแต่ละเส้นทาง
8. สรุปผลจัดทำรายงานเส้นทางท่องเที่ยวที่เหมาะสมจากนครปฐมถึงกาญจนบุรี

ส่วนที่ 2 : กิจกรรมวิเคราะห์ข้อมูลบ้านเมตตาและทวายในเขตสหภาพเมียนมาร์จากแบบสัมภาษณ์

1. สำรวจข้อมูลพื้นที่ 2 ครั้ง เพื่อทำแบบสัมภาษณ์และเตรียมการเดินทาง
  2. ลงพื้นที่พักแรมพื้นที่บ้านเมตตาและ
  3. สำรวจพื้นที่เก็บข้อมูลชุมชน บ้านเมตตา มณฑลตะนาวศรี
  4. สำรวจพื้นที่เก็บข้อมูลชุมชน จากบ้านเมตตา ไปถึงทวาย เก็บข้อมูลพื้นที่ทวาย
  - 5 . วิเคราะห์ข้อมูลสรุปผล รายงานข้อมูลพื้นฐานการท่องเที่ยว บ้านเมตตาและทวาย
- นำเสนอข้อมูลพื้นที่จัดทำ Cross-border tourism เพื่อขอทุนสนับสนุนใน ระยะที่ 2

แผนการพัฒนารูปคลากรวิจัย

โครงการวิจัยมีแผนในการพัฒนารูปคลากรให้เป็นนักวิจัยที่มีประสบการณ์โดยเรียนรู้จากการกระทำในสถานที่จริง ฝึกหัด เก็บข้อมูล สังเคราะห์ สร้างประสบการณ์ให้นักวิจัยมีความชำนาญมากขึ้น

ผู้ช่วยนักวิจัย

3 คน

อาจารย์ใหม่

2 คน

นักศึกษา

50 คน (เส้นทางในประเทศไทย)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

1) ผลการสำรวจ ศึกษาพื้นที่และตรวจสอบเส้นทางกับแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยว บริเวณโดยรอบเส้นทางเมืองทวาย-บ้านน้ำพุร้อน-กาญจนบุรี

- ผลสำรวจ ตรวจสอบทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ในด้านขีดความสามารถรองรับนักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก และความสามารถในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

- ผลการศึกษาสถานภาพของสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ณ ปัจจุบันใน 4 ด้านได้แก่ น้ำ ขยะ จำนวนพื้นที่สีเขียว ภูมิทัศน์

2) ผลการจัดกิจกรรมรณรงค์โครงการ ร่วมกับการพัฒนาการมีส่วนร่วม ในการดึงดูดกลุ่มเป้าหมายให้เข้ามามีส่วนร่วมในการฟื้นฟู ดูแล รักษาอนามัยสิ่งแวดล้อม และเชิงนิเวศแหล่งท่องเที่ยว ในลักษณะของการบูรณาการกิจกรรม และงานบริการดังต่อไปนี้

- ชุมชนริมรีน/ ต้นไม้/ สายตรวจนิเวศน์

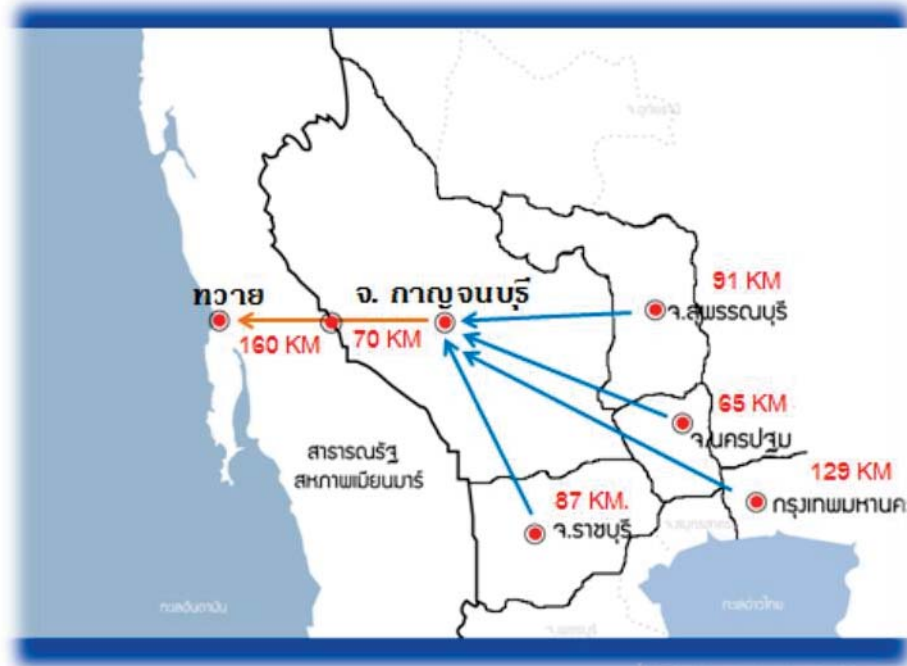
- สายพันธุ์ปลา/การทดสอบคุณภาพของแหล่งน้ำ/ การทดสอบคุณภาพของสิ่งแวดล้อมในชุมชน

- สร้างผู้นำที่ความตระหนักถึงการมีส่วนร่วมกันพัฒนา

3) ข้อมูลความพึงพอใจในเส้นทางท่องเที่ยว

4) การจัดทำคู่มือแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวต้นแบบนำเสนอ

4.1 ผลการสำรวจ ศึกษาพื้นที่และตรวจสอบเส้นทางกับแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยว บริเวณโดยรอบเส้นทาง เมืองทวาย-บ้านน้ำพุร้อน-กาญจนบุรี

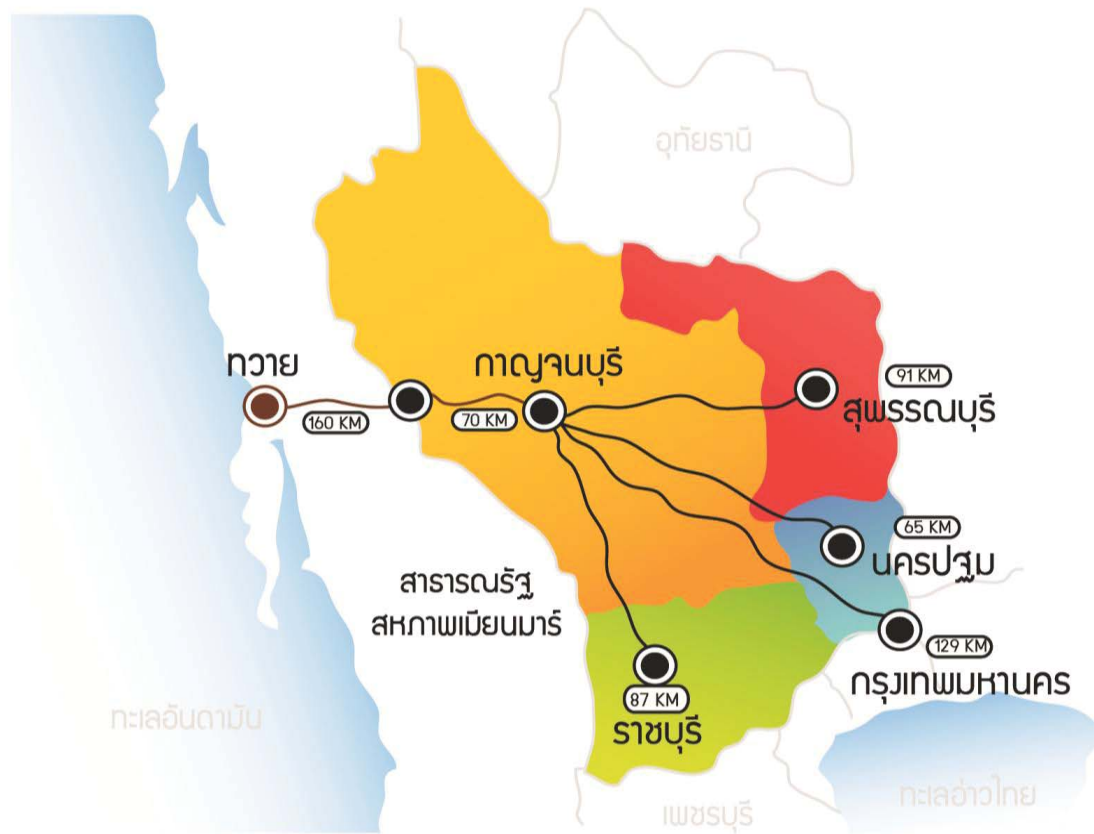

รูปภาพที่ 4.1 เส้นทางสำรวจเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก สู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย (จังหวัดนครปฐม, จังหวัดราชบุรี, จังหวัดสุพรรณบุรี, จังหวัดกาญจนบุรี)

สำรวจศึกษาพื้นที่และตรวจสอบเส้นทางกับแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวในด้านขีดความสามารถรองรับนักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก และความสามารถในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและอนุรักษ์บริเวณ 4 จังหวัดภาคตะวันตก (กาญจนบุรี ราชบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี)

สรุปเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์-สุขภาพ 4 จังหวัดภาคตะวันตก (จังหวัดนครปฐม สุพรรณบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี)

(ราชบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม กาญจนบุรี)

รูปภาพที่ 4.2 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ-สุขภาพ 4 จังหวัดภาคตะวันตก
(จังหวัดนครปฐม สุพรรณบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี)

สถานที่ท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐม

- ล่องเรือเที่ยวชมคลองมหาสวัสดิ์และคลองต่างๆ ควรนำร่มและหมวกไปด้วย โดยเฉพาะในหน้าร้อน เพราะแดดค่อนข้างแรงแต่หากไม่ได้นำติดตัวไปที่ท่าเรือบางแห่งมีบริการให้ยืม
- เที่ยวตลาดน้ำแห่งต่างๆ ควรตรวจสอบเรื่องเวลาออกเดินทาง เพราะตลาดน้ำบางแห่งมีเฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์ หรือเฉพาะช่วงเวลาเช้าเท่านั้น ในขณะที่บางแห่งมีทุกวันตั้งแต่เช้าจรดเย็น

การเดินทาง

นครปฐมอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ไปตามเส้นทางถนนเพชรเกษม 56 กิโลเมตร หรือตามเส้นทางถนนบรมราชชนนี (ปิ่นเกล้า-นครชัยศรี) ประมาณ 51 กิโลเมตร และตามเส้นทางรถไฟประมาณ 62 กิโลเมตร นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางสู่จังหวัดนครปฐมได้อย่างสะดวกหลายวิธี ทั้งโดยรถยนต์ส่วนตัว รถประจำทาง และรถไฟ

โดยรถไฟ

การรถไฟแห่งประเทศไทยมีบริการรถไฟออกจากสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) และสถานีรถไฟธนบุรี ไปยังจังหวัดนครปฐมทุกวัน ทั้งรถธรรมดา รถเร็ว รถด่วน รถด่วนพิเศษ และรถพิเศษชานเมือง ใช้เวลาเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมง สามารถขึ้นรถได้ที่สถานีหัวลำโพง สามเสน บางซื่อ และบางบำหรุ

นักท่องเที่ยวสามารถสอบถามข้อมูลการเดินทางและราคาตั๋วโดยสารของการรถไฟแห่งประเทศไทยได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ 1690 (ทุกวันตลอด 24 ชั่วโมง) หรือทางเว็บไซต์ www.railway.co.th และจองตั๋วรถไฟก่อนวันเดินทางไม่น้อยกว่า 3 วัน ได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ 0-2220-4444 ทุกวัน เวลา 08.30-16.30 น.

โดยรถยนต์

จากกรุงเทพฯ สามารถไปได้ 2 เส้นทาง คือ ใช้ทางหลวงหมายเลข 4 (เพชรเกษม) ผ่านอ้อมน้อย อ้อมใหญ่ สามพราน ไปจนถึงจังหวัดนครปฐม หรือใช้ถนนบรมราชชนนี ผ่านพุทธมณฑล นครชัยศรี ไปจนถึงตัวจังหวัดนครปฐม

โดยรถประจำทาง

มีรถประจำทางปรับอากาศสายกรุงเทพฯ-นครปฐม ออกจากสถานีขนส่งสายใต้ ถนนบรมราชชนนี ทุกวัน วันละหลายเที่ยว ตั้งแต่เวลา 05.30-23.15 น. สอบถามรายละเอียดได้ที่บริษัท ขนส่ง จำกัด โทร.1490 www.transport.co.th

ปัจจุบันบริษัทขนส่ง จำกัด ได้เปิดให้บริการจองตั๋วรถโดยสารออนไลน์แล้วติดต่อได้ที่ www.thaiticketmajor.com

การเดินทางภายใน นครปฐม

ในตัวจังหวัดนครปฐมมีรถชนิดต่างๆ ให้บริการ นักท่องเที่ยวสามารถเลือกใช้บริการยานพาหนะต่างๆ ได้หลายรูปแบบตามความเหมาะสม

รถสองแถว มีบริการจากสถานีขนส่งไปยังที่ต่างๆ ในตัวเมือง นักท่องเที่ยวอาจเหมารถสองแถวไปเที่ยวได้ทั้งในเมืองและต่างอำเภอ คิดราคาวันละ 1,000-2,000 บาท ขึ้นอยู่กับระยะทางและการต่อรอง

รถสามล้อเครื่องและมอเตอร์ไซด์รับจ้าง จอดอยู่ตามจุดต่างๆ ในจังหวัด เช่น หน้าตลาดเทศบาล หน้าสถานีขนส่ง บริเวณรอบพระปฐมเจดีย์ ค่าบริการมีทั้งแบบตกลงกันตามแต่ระยะทางและแบบเหมาจ่าย

ระยะทางจากอำเภอเมืองนครปฐมไปยังอำเภอต่างๆ คือ

อำเภอนครชัยศรี	14	กิโลเมตร
อำเภอพุทธมณฑล	20	กิโลเมตร
อำเภอสามปราน	21	กิโลเมตร
อำเภอกำแพงแสน	26	กิโลเมตร
อำเภอดอนตูม	31	กิโลเมตร
อำเภอบางเลน	46	กิโลเมตร

สถานที่ท่องเที่ยวนครปฐมที่น่าสนใจ

วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร

เป็นพระสถูปเจดีย์ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย จังหวัดนครปฐมได้ใช้พระปฐมเจดีย์เป็นตราประจำจังหวัด พระปฐมเจดีย์ที่เห็นอยู่ในปัจจุบันนี้เป็นองค์ที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 4 เมื่อ พ.ศ. 2396 โดยโปรดเกล้าฯ ให้สร้างครอบพระเจดีย์องค์เดิมซึ่งเป็นเจดีย์เก่าแก่มีฐานแบบโอคว่ำและมียอดปรangkongอยู่ข้างบน สันนิษฐานว่ามีอายุอยู่ในตอนต้นพุทธศตวรรษที่ 4

ตลาดดอนหวาย

ตั้งอยู่ที่ตำบลบางกระทิก หลังวัดดอนหวาย เป็นตลาดที่ยิ่งเหลือสภาพตลาดเก่าในอดีตสมัยรัชกาลที่ 6 ให้เห็นลักษณะตัวอาคารเป็นอาคารไม้เก่า ๆ ที่อยู่ติดริมแม่น้ำท่าจีน มีพ่อค้า แม่ค้า ขายเรือสำเภาสินค้า และอาหารมาจำหน่ายในบริเวณวัดดอนหวาย อาหารขึ้นชื่อที่นี่จะเป็นอาหารคาวหวาน เช่น เป็นพะโล้ ห่อหมกปลาช่อน ปลาตะเพียนต้มเค็มสามรส ปลาทุ้มเค็มชานอ้อย ก้วยจับนายตือ ขนมตาล ข้าวเผ้าคลุก มีตลาดนัดสินค้าทางการเกษตรที่วัดดอนหวายทุกวัน ตั้งแต่เวลา 06.00-18.00 น. วันเสาร์-อาทิตย์จะมีของขายมาก

นอกจากนี้ที่ตลาดดอนหวายมีบริการเรือล่องแม่น้ำท่าจีนด้วยเรือเอี่ยมจุ่น และเรือกระแซง โดยแบ่งออกเป็น 2 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางแรก จากวัดดอนหวาย ผ่านวัดท่าพุท วัดไร่ขิง และวังปลา ใช้เวลา 1 ชั่วโมง 15 นาที เส้นทางที่สอง จากวัดดอนหวาย ผ่านวัดไร่ขิง วังปลา ลอดใต้สะพานโพธิ์แก้ว ร.ร.ภปร.ราชวิทยาลัย วัดสรรเพชร วัดเดชาอนุสรณ์และสวนสามพราน ใช้เวลา 2 ชั่วโมง แบ่งออกเป็นรอบๆ สอบถามเพิ่มเติมได้ที่ ศรีสวัสดิ์ ย่อนยุค อาจารย์สวัสดิ์ โทร. 0 3439 3637, 08 1448 8876, 08 1659 5805 มิตรสายชล โทร. 08 1446 8556, 08 4146 5616, 08 1482 1107 เรือรุ่งฟ้า โทร.08 1241 8027, 08 1196 3372, เรือโชคดี โทร. 08 1241 8027, 08 1196 3327

ตลาดท่านา

ตลาดท่านา หรือตลาดนครชัยศรี อยู่ในตำบลนครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี เป็นตลาดโบราณย่านชุมชนริมแม่น้ำที่นักท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดนครปฐม เปิดค้าขายมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 นับเป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์ที่

มีสถาปัตยกรรมการก่อสร้างที่เก่าแก่และหาได้ยาก และอยู่ในความดูแลของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ จึงทำให้ตลาดแห่งนี้มีการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ ด้วยรูปแบบอาคารร้านตลาดสร้างด้วยไม้ซึ่งยังคงกลิ่นอายแบบดั้งเดิมเหมือนเมื่อ 70 กว่าปีที่ผ่านมา เป็นแหล่งร้านอาหารริมน้ำและย่านจำหน่ายของกินอร่อย ๆ มากมาย อาทิ เป็ดพะโล้ ขนมปังเย็น ปลากริมไข่เต่า บัวลอย รวมถึงผลไม้มากมายโดยเฉพาะ ส้มโอนครชัยศรี นอกจากนี้ยังมีศาลอาม่า นอกจากจะเป็นศาลเจ้าเพื่อให้ประชาชนมากราบไหว้แล้ว ยังเปิดสอนภาษาจีนโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายอีกด้วย

นอกจากบรรยากาศตลาดแล้วยังสามารถแวะเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง เช่น วัดบางพระที่มีพระดังอย่างหลวงพ่อบึง วัดกลางบางแก้วกราบไหว้หลวงพ่อบุญ ตลาดต้นสนซึ่งเป็นตลาดเก่าแก่อีกแห่งหนึ่ง ตลาดท่านาเปิดทุกวันแต่จะคึกคักในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์

ตลาดน้ำวัดลำพญา

ตั้งอยู่บริเวณหน้าวัดลำพญา ริมแม่น้ำนครชัยศรี(ท่าจีน) ลำพระยา เดิมเป็นชื่อของหมู่บ้าน ในสมัยที่ยังเป็นอำเภอบางปลา มณฑลนครชัยศรี มีประวัติเล่าว่าในสมัยรัชกาลที่ 5 พระยากรมท่าชุดคลองบริเวณท้ายตลาดในปัจจุบันเพื่อการจับจองที่นา ชุมชนชาวบ้านสองกลุ่ม คือ ชาวมอญอพยพมาจากสามโคกในปลายสมัยรัชกาลที่ 3 ตั้งบ้านเรือนอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำท่าอาชีพรการเกษตร และชาวจีนซึ่งตั้งบ้านเรือนอยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำทำการค้าขาย บริเวณนี้จึงกลายเป็นตลาดริมน้ำวัดนี้ถือกำเนิดราวปี พ.ศ. 2400 อยู่คู่ชุมชนแห่งนี้มานานนับ 100 ปี ได้รับการบูรณะและพัฒนาให้สวยงาม สงบร่มเย็น เป็นที่ประดิษฐานของหลวงพ่อมงคลมาลา นิमित พระพุทธรูปปางมารวิชัย สร้างด้วยศิลาแลง พอกปูนและปิดทองทับ มีงานนมัสการในวันแรม 14 ค่ำ เดือน 4 ถึงวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 5 รวม 3 วัน

ตลาดน้ำวัดลำพญาแห่งนี้ริเริ่มโดย สภาวัฒนธรรมตำบลลำพญา ร่วมกับวัดลำพญา เป็นแหล่งรวมพืชผักผลไม้ ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เช่น เครื่องจักสาน ผ้าทอ ผ้าย้อม และอาหารราคาถูก มีอาหารไทยจำหน่าย อาทิ ก๋วยเตี๋ยวเรือ ขนมหวาน ขนมเปียะ ห่อหมก ผัก และผลไม้ บริเวณหน้าวัดมีปลานานาชนิด เช่น ปลาสร้อย ปลากระแห ปลาแรด ปลาเทโพ นอกจากนี้ทางวัดมีบริการจักรยานน้ำ เรือล่องแม่น้ำท่าจีนโดยมีเรือบริการหลายประเภทดังนี้

เรือแจวโบราณ ล่องลำน้ำท่าจีน ออกจากหน้าวัดลำพญาไปนมัสการศาลเจ้าแม่ทับทิมซึ่งเป็นศาลศักดิ์สิทธิ์ประจำตำบลลำพญา ใช้เวลาประมาณ 30 นาที

เรือลาก ล่องแม่น้ำท่าจีนไป-กลับ ออกจากหน้าวัดลำพญาไปวัดสุขวัฒนาราม ที่บริเวณหน้าวัดลำพญามีวังปลาชุกชุมสามารถให้อาหารปลาได้

เรือกระแซง ออกจากหน้าวัดลำพญาไปวัดบางพระ (วัดหลวงพ่อบึง) ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมงครึ่ง

ตลาดน้ำแห่งนี้มีเฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์และวันหยุดราชการ ตั้งแต่เวลาประมาณ 06.00-17.00 น. สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ ประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำวัดลำพญา โทร. 01763 4179, 0 1659 7371, 01721 4874 สภาวัฒนธรรมตำบลลำพญา โทร. 03439 1626 วัดลำพญา โทร. 0 3439 1985 โรงเรียนวัดลำพญา โทร. 03439 2022

ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ตั้งอยู่ที่ตำบลสัมปทวน มีจำหน่ายอาหาร ผลไม้ นานาชนิดและแพปลา ทั้งยังมีบริการล่องเรือชมทิวทัศน์แม่น้ำนครชัยศรี ชมวิถีชีวิตชุมชนและเที่ยวชมวัดต่างๆ ติดต่อเรือศรีสุขสันต์ สามารถล่องไปทางทิศเหนือไปวัดลำพญา หรือ ทางทิศใต้ไปวัดไร่ขิง โทร. 0 3429 9036, 08 1829 8035 เป็นตลาดน้ำที่วางระบบการค้าขายแบบภูมิปัญญาแบบไทย มีการจำหน่ายอาหาร ผลไม้ นานาชนิด และแพปลา มีการแสดงพิเศษ เช่น การชกมวยทะเล มวยไทย การแสดงดนตรี และการแสดงโชว์ต่าง ๆ ที่น่าสนใจ หมุนเวียนกันไปทุกสัปดาห์ นอกจากนี้ยังมีบริการล่องเรือชมทิวทัศน์แม่น้ำนครชัยศรี ชมวิถีชีวิตชุมชนและวัดต่าง ๆ ติดต่อเรือศรีสุขสันต์ สามารถล่องไปทางทิศเหนือไปวัดลำพญา หรือทางทิศใต้ไปวัดไร่ขิง โทร. 034 299 036, 081 829 8035 เปิดทุกวัน เสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์

ตลาดบางหลวง

ตั้งอยู่ที่อำเภอบางเลน ตลาดบางหลวงเป็นชุมชนเก่าแก่ริมแม่น้ำท่าจีนอายุกว่า 100 ปี เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2446 ในปัจจุบันตลาดยังคงสภาพความสวยงามและบรรยากาศของสถาปัตยกรรมตลาดเก่าในอดีตไว้อย่างสมบูรณ์ ทั้งรูปแบบวิถีชีวิต ที่เรียบง่าย การค้าขายของคนในชุมชน รวมทั้งประเพณีและวัฒนธรรม ที่ผสมกลมกลืนระหว่างวัฒนธรรมไทย-จีนที่สืบทอดกันมาเป็นเวลากว่า 100 ปี อาทิ ร้านขายยาจีนสมุนไพร ร้านทำฟันปลอม ร้านทำทอง ร้านบัดกรีโลหะ ร้านทำเส้นก๋วยเตี๋ยว ฯลฯ นอกจากนี้ทุกวันเสาร์-อาทิตย์ จะมีการจำหน่ายสินค้าทางการเกษตร ผักผลไม้สด ๆ ปลา กุ้ง อาหารขึ้นชื่อทั้งหวาน-คาว อาทิ ปอเปี๊ยะสูตรจีนโบราณ ข้าวเกรียบปากหม้อไส้ผักที่ไม่เหมือนใคร หมูสะเต๊ะ เป็ดพะโล้ ก๋วยเตี๋ยว ก๋วยจั๊บน้ำใส ขนมจีบไส้หน่อไม้และไส้ผัก กาแฟสูตรโบราณ และยังมีขนมไทย ๆ ที่ทำใหม่ สดทุกวัน ตลาดเปิดเฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์ เวลา 09.00-17.00 น. ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ <http://www.bangluang.go.th/market.htm> หรือโทร. 08 9882 2233, 08 9171 2075, 08 1910 9683

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมล่องเรือชมแม่น้ำท่าจีน ค่าบริการคนละ 30 บาท ชมนกปากห่างที่มาวางไข่ในช่วงหน้าหนาว ไหว้หลวงปู่คล้าย วัดศิลามูล ไหว้หลวงปู่ทา เกจิอาจารย์วัดบางหลวงวัดเก่าแก่อายุกว่า 130 ปี ขี่จักรยานชมสวนและนกอพยพ ขี่จักรยานน้ำ

พระประโทณเจติย

เป็นโบราณสถานที่ตั้งอยู่ในวัดพระประโทณเจติย ตำบลพระประโทน อยู่ห่างจากพระปฐมเจติยไปตามถนนเพชรเกษมทางทิศตะวันออกเป็นระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร รูปทรงเดิมของพระประโทณเจติย เป็นทรงโอคว่ำ ตามลักษณะของเจติยสมัยทวารวดี เนื่องจากวัดพระประโทณตั้งอยู่กลางเมืองโบราณนครชัยศรี ในบริเวณมีการขุดพบโบราณวัตถุเป็นจำนวนมาก เช่น พระพุทธรูป เศียรพระพุทธรูปปูนปั้น พระดินเผา รวมทั้งโลหะสำริดรูปพญาคูขี้เหี้ยบนาค รัชกาลที่ 6 ทรงใช้เป็นเครื่องหมายราชการของพระองค์ สอบถามเพิ่มเติมได้ที่ โทร. 0 3421 2011, 0 3421 2313, 0 3424 2440

สวนสามพราน

เป็นสถานที่พักผ่อนตั้งอยู่ริมถนนเพชรเกษม ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 32 กิโลเมตร อยู่ติดแม่น้ำนครชัยศรี มีเนื้อที่ประมาณ 137.5 ไร่ ผสมผสานความเด่นทางด้านวัฒนธรรมกับธรรมชาติและสุขภาพ หลอมรวมภูมิปัญญาไทยเข้าสู่กระบวนการรักษาลักษณะไทยอย่างดี จนได้รับรางวัลแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการนันทนาการ ประจำปี 2551 ภายในจัดแต่งเป็นสวนดอกไม้ นานาชนิด หมู่บ้านไทย และบางส่วนเป็นโรงแรม ที่พัก และสนามกอล์ฟ

นอกจากนี้ในช่วงตั้งแต่เวลา 10.00-12.00 น. มีกิจกรรมวิถีไทย 12 กิจกรรม ให้เลือกทดลองทำด้วยตัวเอง เช่น การปั้นเครื่องปั้นดินเผา, การร้อยมาลัย, การแกะสลักผลไม้ ฯลฯ ค่าใช้จ่ายคนละ 200 บาท ส่วนในช่วงบ่ายเป็นการแสดงทางวัฒนธรรมพื้นบ้านให้ชมเป็นประจำทุกวัน สวนสามพรานเปิดให้เข้าชมตั้งแต่เวลา 08.00-18.00 น. อัตราค่าผ่านประตูเข้าชมสวน ชาวไทย ผู้ใหญ่ 100 บาท เด็ก 60 บาท ชาวต่างชาติ ผู้ใหญ่ 600 บาท เด็ก 350 บาท สอบถามเพิ่มเติมได้ที่ โทร. 0 2295 3261-4, 0 3432 2588-93

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

พระปฐมเจดีย์

ตั้งอยู่ในบริเวณองค์พระปฐมเจดีย์ด้านทิศใต้เป็นอาคารทรงไทยประยุกต์ 2 ชั้น โบราณวัตถุที่รวบรวมได้ในระยะแรกได้ถูกนำมาเก็บรักษาไว้ที่ระเบียงครอบองค์พระปฐมเจดีย์ กระทั่ง พ.ศ. 2454 จึงได้ย้ายไปไว้ในวิหารตรงข้ามพระอุโบสถ ซึ่งต่อมาเรียกว่า พระปฐมเจดีย์พิพิธภัณฑสถาน (ปัจจุบันยังคงเป็นพิพิธภัณฑสถานในความดูแลของวัดพระปฐมเจดีย์) พ.ศ. 2477 ได้ยกฐานะเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในความดูแลของกรมศิลปากร และเมื่อจำนวนโบราณวัตถุเพิ่มมากขึ้น อาคารหลังเดิมคับแคบ ต่อมาในปี พ.ศ. 2510 กรมศิลปากรได้รับงบประมาณให้สร้างอาคารพิพิธภัณฑสถานหลังปัจจุบันขึ้น และเคลื่อนย้ายโบราณวัตถุจากหลังเดิมมาจัดแสดงไว้ที่นี่ โดยโบราณวัตถุส่วนใหญ่เป็นหลักฐานในวัฒนธรรมทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ 12-16) การจัดแสดงแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แนะนำลักษณะทั่วไปของจังหวัดนครปฐม ประวัติความเป็นมาของดินแดนแห่งนี้ การตั้งถิ่นฐานของชุมชนก่อนประวัติศาสตร์ การติดต่อรับพุทธศาสนาและวัฒนธรรมจากอินเดียเข้ามาผสมผสานกับความเชื่อและวัฒนธรรมท้องถิ่น ภาพปูนปั้นรูปชาวต่างประเทศ ศิลาจารึกที่พบบริเวณเมืองโบราณนครปฐม

ส่วนที่ 2 เสนอเรื่องราวด้านศาสนาและความเชื่อของชุมชนทวารวดีที่นครปฐมสะท้อนผ่านงานศิลปกรรมประเภทต่างๆ โบราณวัตถุที่จัดแสดงในส่วนนี้ประกอบด้วย ชิ้นส่วนสถาปัตยกรรมและประติมากรรมประเภทต่างๆ เช่น พระพุทธรูป ภาพสลักเล่าเรื่องพุทธประวัติ ภาพปูนปั้นเรื่องชาดกประดับฐานเจดีย์และธรรมจักร

ส่วนที่ 3 เรื่องราวของนครปฐมหลังความรุ่งเรืองสมัยทวารวดี จนถึงสมัยที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าให้ปฏิสังขรณ์องค์พระปฐมเจดีย์และเป็นงานสำคัญที่สืบเนื่องต่อมาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นช่วงที่นครปฐมได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นมณฑลนครชัยศรี และในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าให้ก่อสร้างพระราชวังสนามจันทร์ขึ้น เมืองนครปฐมได้รับการพัฒนาเรื่อยมา

สอบถามเพิ่มเติมได้ที่ โทร. 0 3427 0300, 0 3424 2500 โทรสาร 0 3424 2500 พิพิธภัณฑสถานเปิดให้บริการทุกวัน ระหว่างเวลา 09.00-16.00 น. ค่าเข้าชมชาวไทย 20 บาท ชาวต่างประเทศ 100 บาท

เนินพระหรือเนินยายหอม

อยู่ที่วัดดอนยายหอม ตำบลดอนยายหอม จากจังหวัดนครปฐมไปตามถนนเพชรเกษมมุ่งเข้ากรุงเทพฯ ประมาณ 5 กิโลเมตร จะเห็นสามแยกเลี้ยวขวาเข้าถนนเศรษฐกิจ 2 (ทางหลวงหมายเลข 3097 บ้านแพ้ว-ดอนยายหอม) เข้าไปประมาณ 8 กิโลเมตร จะถึงเนินพระหรือเนินยายหอมซึ่งอยู่ด้านซ้ายเข้าไปอีกประมาณ 150 เมตร อยู่กลางทุ่งนาใกล้กับถนนสายนครปฐม อำเภอบ้านแพ้ว

เป็นโบราณสถานที่เก่าแก่มาเมื่อ พ.ศ.2479 พระธรรมวาทิตถาจารย์ (หลวงพ่อเงิน) เจ้าอาวาสวัดดอนยายหอม ได้ขุดเอาอิฐที่หักพังแถวขานเนินไปสร้างพระอุโบสถ เมื่อขุดลึกลงไปพบศิลาเหลี่ยมเขียวสองต้น

สูงประมาณ 4 เมตร มีลายจำหลักที่ปลายเสา คล้ายกับเสาประตูสามัญเจดีย์ของพระเจ้าอโศกมหาราชกับทวารวดี ทำด้วยศิลา 1 ตัว พระพุทธรูปศิลาสมัยทวารวดี 1 องค์ พระสมาธรรมจักรทำด้วยหินแต่หักพัง เสาศิลานี้ตอนบนมีง่ามสำหรับวางพระสมาธรรมจักร เป็นแบบเดียวกับที่พบในบริเวณองค์พระปฐมเจดีย์วัดพระงาม วัดพระประโทน และพระราชวังสนามจันทร์ ปัจจุบันเสาศิลานี้อยู่ที่วัดดอนยายหอม ส่วนทวารวดีกับพระพุทธรูปส่งไปเก็บไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จากโบราณวัตถุที่พบเหล่านี้เป็นหลักฐานยืนยันว่าเดิมบริเวณนี้เป็นวัดเก่า และตัวเนินคงจะเป็นฐานเจดีย์ขนาดใหญ่ที่อยู่ภายในบริเวณวัด ตั้งแต่สมัยทวารวดีหรือก่อนหน้านั้น และมีอายุกว่า 1,000 ปี มาแล้ว ถือว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์และสำคัญ

เนินวัดพระงาม

ตั้งอยู่ที่วัดพระงาม(วัดโสดาพุทธาราม) ตำบลนครปฐม ไม่ไกลจากสถานีรถไฟนครปฐม เป็นสถานที่ที่ค้นพบพระเจดีย์ขนาดใหญ่สมัยทวารวดีและยังขุดค้นพบโบราณวัตถุต่างๆ เช่น พระพุทธรูปศิลาหักพัง พระสมาธรรมจักร ทวารวดี พระพุทธรูปสัมฤทธิ์ และพระพิมพ์ดินเผาซึ่งเป็นของเก่าแก่ฝีมืองดงามมากยากจะหาที่อื่นเทียบได้ สมเด็จเจ้ากรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงอธิบายว่า ที่เรียกว่า วัดพระงาม นั้นเพราะพระพุทธรูปดินเผาที่ขุดได้จากบริเวณวัดนี้งามเป็นเลิศนั่นเอง ปัจจุบันบางส่วนเก็บไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ และหลายชิ้นเก็บไว้ที่องค์พระปฐมเจดีย์ โบราณวัตถุที่ขุดค้นพบในบริเวณนี้ล้วนแต่เป็นวัตถุเก่าสมัยทวารวดีซึ่งเป็นสมัยเดียวกับวัตถุที่ค้นพบบริเวณองค์พระปฐมเจดีย์

พิพิธภัณฑสถานภาพยนตร์ไทย

ตั้งอยู่ในสถาบันศิลปกรรม กรมศิลปากร ถนนพุทธมณฑลสาย 5 นครปฐม ในอาคารซึ่งเป็นโรงถ่ายภาพยนตร์จำลอง จัดแสดงประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ไทย ขบวนการผลิตภาพยนตร์ไทย อุปกรณ์ประกอบฉาก มีการจัดแสดงหุ่นบุคคลสำคัญในวงการหนังไทยทั้งดาราและผู้สร้างหนังเพื่อยกย่องผู้ร่วมบุกเบิกสร้างสรรค์วงการหนังไทยเช่น หุ่นมิตร ชัยบัญชา นักแสดงที่อยู่ในความทรงจำของทุกคน โต๊ะทำงานของปยุต เงากระจ่าง ผู้สร้างภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องแรกของไทยคือเรื่องสุดสาคร เปิดวันเสาร์ เวลา 13.00-17.00 น. ไม่เสียค่าเข้าชม สอบถามรายละเอียด โทร. 0 2482 2013-5, 0 2482 1087-8 (เข้าชมเป็นรอบ ละคร 15-20 คน)

พิพิธภัณฑวัตถุชีวิตชาวนาไทย

ตั้งอยู่เลขที่ 9/1 หมู่ 4 บ้านลานแหลม ถนนนครชัยศรี-ดอนตูม กิโลเมตรที่ 14-15 ตำบลวัดละมุด ในบริเวณบ้านของอาจารย์เริงชัยและคุณป้าพยอม แจ่มนิยม ซึ่งใช้บ้านของท่านเป็นที่เก็บรวบรวมและจัดแสดงเครื่องมือ เครื่องใช้ของชาวนาไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เพื่อสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและเล่าขานตำนานวิถีชาวนาไทย ตัวอาคารเป็นเรือนไทยเครื่องผูก 2 ห้อง จัดแสดงวิถีชีวิตชาวนาย้อนไปเมื่อประมาณ 40 ปีก่อน เครื่องมือเครื่องใช้การเกษตร เครื่องมือจับปลา เครื่องมือก่อสร้างบ้านเรือน ผู้สนใจสามารถชมการเกษตรแบบดั้งเดิม การเกษตรแบบพอเพียง สาธิตการผลิตข้าวกล้อง ข้าวซ้อมมือ การหุงข้าวด้วยหม้อดิน การผลิตหัตถกรรมจักสานผักตบชวาของอำเภอนครชัยศรี โดยควรติดต่อล่วงหน้าก่อนเข้าชม เปิดทุกวัน ตั้งแต่เวลา 08.30-17.00 น. อัตราค่าเข้าชม 20 บาท สอบถามเพิ่มเติมได้ที่ โทร. 0 3429 6086, 08 1991 6084, 08 5186 4404, 08 7165 1681

เจษฎาเทคนิคมิวเซียม

ตั้งอยู่เลขที่ 100 หมู่ 2 ตำบลจี่วราย อำเภอนครชัยศรี เป็นพิพิธภัณฑที่รวบรวมและจัดแสดงยานยนต์ เครื่องกล ยานพาหนะ หลากหลายชนิดจากทั่วทุกมุมโลก ตั้งอยู่ที่เลขที่ 100 หมู่ 2 ตำบลจี่วราย ก่อตั้งโดยนายเจษฎา เดชสกุลฤทธิ์ นักธุรกิจชาวไทยที่ชื่นชอบการเดินทางท่องเที่ยวไปทั่วโลก เมื่อมีโอกาสเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ

ต่าง ๆ ในต่างแดน ทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการสะสมชิ้น โดยยานพาหนะที่รวบรวมนี้มีทั้ง ยานพาหนะทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ เช่น รถเล็ก รถการ์ตูน เรือดำน้ำสัญชาติรัสเซีย เครื่องบินโบอิง 747 เครื่องบินไทรสตาร์ ฯลฯ เปิดให้ชมวันอังคาร-วันอาทิตย์ ในเวลา 9.00-17.00 น. ผู้สนใจเยี่ยมชมสอบถามรายละเอียดได้ที่ โทร. +668 9679 8778, +66 2883 2880 หรือเยี่ยมชมเว็บไซต์ www.jesadatechnikmuseum.com

พิพิธภัณฑ์ศิลปะนกฮูก

“พิพิธภัณฑ์ศิลปะนกฮูก” อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม ...เป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องราวระหว่างมนุษย์กับนกฮูก (Owl) ซึ่งมีที่มาจากการเล่ากันก่อนนอนเคล้าคลอกับเสียงของนกฮูกในยามค่ำคืน เป็นแรงบันดาลใจของการเริ่มต้นสะสมผลงานศิลปะการออกแบบที่ได้มาจากนกฮูกในรูปแบบต่างๆ จากทั่วภูมิภาคของไทยและนานาประเทศ โดยมีการจัดวางติดตั้งชิ้นงานไว้อย่างน่าชมและศึกษา

ภายในพิพิธภัณฑ์มีห้องเรียนรู้ศิลปะการออกแบบพร้อมวิทยากรและครูที่มีประสบการณ์ด้านการออกแบบทั้งเด็กและผู้ใหญ่ Owl Art Museum Shop ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ร้านเครื่องดื่ม นอกจากนี้ยังมีการจัดตลาดนัดคนรักนกฮูกทุกวันเสาร์สัปดาห์แรกของเดือนของทุกอย่างที่นำมาจำหน่าย เป็นของที่มีการออกแบบจากนกฮูกเท่านั้น สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ โทร. +66 3433 9721 , +668 9254 7366 , +668 1809 6867

พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย

ตั้งอยู่เลขที่ 43/2 หมู่ 1 ถนนบรมราชชนนี (บ้านเกล้า-นครชัยศรี) กิโลเมตรที่ 31 ตำบลขุนแก้ว เป็นสถานที่จัดแสดงหุ่นขี้ผึ้งไฟเบอร์กลาสซึ่งมีความสวยงามและเหมือนจริงให้ความรู้สึกลึ้นมวล์ ซึ่งเป็นผลงานสร้างสรรค์ของคุณดวงแก้ว พัทธการศิลป์และกลุ่มศิลปินไทยซึ่งใช้เวลาค้นคว้าทดลองกว่า 10 ปี โดยมีวัตถุประสงค์ในอันที่จะส่งเสริม เผยแพร่และอนุรักษ์ไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของไทย ก่อตั้งโครงการเมื่อปีพ.ศ.2525 เปิดเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2532 ภายในอาคารแบ่งออกเป็น 2 ชั้น ชั้นล่าง จัดเป็นห้องแสดงถาวรจำนวน 7 ห้องประกอบด้วยหุ่นชุดต่างๆ ได้แก่ ชุดพระอริยสงฆ์ ชุดพระบรมรูปอดีตพระมหากษัตริย์ราชวงศ์จักรีและชุดมูมหนึ่งชีวิตเป็นการแสดงชุดหมากrukไทย ชุดครอบครัวไทย ชุดเลิกทาส เป็นต้น ชั้นบน จัดเป็นห้องแสดงนิทรรศการชั่วคราวชุดต่างๆหมุนเวียนตามความเหมาะสม ปัจจุบันจัดแสดงเรื่องชุดครูเพลงไทย ชุดบุคคลสำคัญของโลก ชุดวรรณคดีไทย พระอภัยมณีของสุนทรภู่ ชุดการเล่นของเด็กไทย ชุดประวัติศาสตร์ไทย พิพิธภัณฑ์ฯ เปิดบริการทุกวันไม่เว้นวันหยุด (จันทร์-ศุกร์ เปิดตั้งแต่เวลา 09.00-17.30 น. วันเสาร์-อาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์ เปิดเวลา 08.30-18.00 น.) อัตราค่าเข้าชม คนไทย 50 บาท นักศึกษาในเครื่องแบบและพระภิกษุ 20 บาท นักเรียนอนุบาล-ม.6 และ เด็ก(สูงไม่เกิน 130 ซม.) 10 บาท ชาวต่างประเทศ ผู้ใหญ่ 200 บาท เด็ก 100 บาท สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ โทร. +66 3433 2061, +66 3433 2607 โทรสาร +66 3433 2061

พุทธมณฑล

เป็นสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนา ตั้งอยู่ที่ตำบลศาลายา มีพื้นที่ประมาณ 2,500 ไร่ พุทธมณฑลเป็นสถานที่ซึ่งรัฐบาลและประชาชนชาวไทยร่วมใจกันจัดสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2500 เนื่องในโอกาสที่พุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองมาได้ถึง 2,500 ปี บริเวณจุดศูนย์กลางของพุทธมณฑลเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปปางลีลา เป็นพระประธานของพุทธมณฑลมีความสูง 2,500 กระเบียด (ประมาณ 15.875 เมตร) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานนามว่า “พระศรีศากยวาทพลาญานประธานพุทธมณฑลสุทธารศน์” รอบองค์พระประธานเป็นสถานที่จำลองของสังเวชนียสถาน 4 ตำบล คือ ตำบลอันเป็นที่ประสูติ ตรัสรู้ แสดงปฐมเทศนา

และเสด็จดับขันธปรินิพพานนอกจากนี้ยังมีศาสนาสถานที่สำคัญอื่น ๆ ได้แก่ พระวิหารพุทธมณฑล ตำหนักสมเด็จพระสังฆราช และที่พำนักสงฆ์อาคันตุกะ หอประชุมทางกิจการพระพุทธศาสนา ศาลาปฏิบัติกรรมฐาน พิพิธภัณฑสถานทางพุทธศาสนา หอสมุดพระพุทธศาสนา สวนไม้ดอกไม้ประดับต่าง ๆ และในปัจจุบันใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีในวันสำคัญทางศาสนา อาทิ วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา เป็นต้น เปิดเวลา 05.00-19.00 น. ผู้ที่จะเข้าชมเป็นหมู่คณะโปรดแจ้งความจำนงค์ได้ที่ ฝ่ายประชาสัมพันธ์พุทธมณฑล โทร. +66 2441 9012, +66 2441 9009, +66 2441 9801-2, +66 2441 9440 กองพุทธสารนิเทศ โทร. +66 2441 4515

ลานแสดงช้างและฟาร์มจระเข้สามพราน

ลานแสดงช้างและฟาร์มจระเข้สามพราน ตั้งอยู่บนถนนเพชรเกษม กิโลเมตรที่ 30 อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ในเนื้อที่กว่า 130 ไร่ จัดเป็นสถานที่พักผ่อนที่เปิดให้ชมการแสดงระดับนานาชาติ ตั้งแต่ 08.30 – 17.30 น. ทุกวันชมการแสดงช้างประกอบเสียง ประเพณีการคล้องช้างอันศักดิ์สิทธิ์ ความผูกพันของช้างกับชาวส่วย ผู้สืบทอดการเลี้ยงช้างมาหลายชั่วอายุคน ช้างเตะฟุตบอล เต้นรำ สงครามยุทธหัตถีที่ยิ่งใหญ่ และการแสดงอื่น ๆ อีกกว่า 10 รายการ ด้วยระบบ Sound Track และ Effect ประกอบการแสดงการแสดงจับจระเข้โชว์ด้วยมือเปล่าจากหมอจระเข้ผู้สืบสานตำนานไกรทอง วิถีปากเงินในปาก และการหยอดหัวใส่ปากจระเข้ ชม..จระเข้สตั๊ดยุคไดโนเสาร์นับ หมื่นตัว ในฟาร์มที่ได้รับการยกย่องว่าสะอาดที่สุด และจัดระบบนิเวศน์ได้ลงตัวที่สุดแห่งหนึ่งของโลก (Accredit by CITES 1991) ที่ตั้ง 117 หมู่ 6 ถนนเพชรเกษม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 73110 ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ www.elephantshow.com โทร. 0 2295 2938 โทรสาร 0 2294 5211

วัดกลางบางแก้วและพิพิธภัณฑสถานพระพุทธรูปวิจิตร

เป็นวัดโบราณริมแม่น้ำท่าจีน แต่เดิมชื่อวัดคงคาราม ตั้งอยู่ที่ตำบลนครชัยศรี ภายในมีโบสถ์ วิหาร และพระประธานเก่าแก่ ซึ่งนักโบราณคดีสันนิษฐานว่า สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ภายในมีพิพิธภัณฑสถานพระพุทธรูปวิจิตร ก่อตั้งขึ้นโดยพระครูสิทธิชัยคณาภิรักษ์ เจ้าคณะอำเภอนครชัยศรีและเป็นเจ้าอาวาสวัดกลางบางแก้วคนปัจจุบัน เพื่อเก็บรักษาโบราณวัตถุและศิลปวัตถุล้ำค่าต่างๆ รวมทั้งข้าวของเครื่องใช้ของอดีตเจ้าอาวาส 2 รูป คือ หลวงปู่บุญ หรือ ท่านเจ้าคุณพุทธวิจิตรนายก(บุญ ชันธโชติ) ซึ่งปกครองวัดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2429–2478 และหลวงปู่เพิ่ม พระพุทธรูปวิจิตรนายก(เพิ่ม ปุณฺณวสุโน) ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของหลวงปู่บุญและสืบตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสวัดต่อมา ภายในแบ่งออกเป็น 3 ชั้น ได้แก่

ชั้นที่หนึ่ง จัดแสดงประวัติและข้าวของเครื่องใช้ของหลวงปู่บุญและหลวงปู่เพิ่ม เครื่องรางของขลัง วัตถุมงคลและพระบูชาของหลวงปู่ อีกส่วนหนึ่งจัดเป็นเรื่องราวไทย สมุนไพร ยารักษาโรค ปฏิทิน โหราศาสตร์เขียนด้วยลายมือหลวงปู่ รูปปั้นและรูปถ่ายของหลวงปู่ นอกจากนี้ยังมีคัมภีร์โบราณ สมุดข่อย ตำราโหราศาสตร์ ตำรายาไทย สมุดภาพพระมาลัย

ชั้นที่สอง จัดแสดงเครื่องถ้วยชามของใช้ แก้วเจียรไน เครื่องทองเหลือง ธรรมาสันมุกของหลวงปู่บุญ ซึ่งพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในรัชกาลที่ 8 สร้างถวาย

ชั้นที่สาม จัดแสดงพระพุทธรูป และพระบูชาไม้แกะ ธรรมาสันบุษบกเก่าสลักไม้ลงรักปิดทอง และกุฏิเก่าของหลวงปู่ที่นำมาประกอบในลักษณะเดิม เพื่อประดิษฐานหุ่นขี้ผึ้งของหลวงปู่เหมือนกับสมัยที่ท่านยังมีชีวิตอยู่

พิพิธภัณฑ์เปิดทุกวันพฤหัสบดี – อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ ตั้งแต่เวลา 09.00-16.00 น. ค่าเข้าชมผู้ใหญ่ 20 บาท เด็กนักเรียน นักศึกษา 10 บาท (เข้าชมเป็นหมู่คณะ ต้องทำหนังสือจดหมายติดต่อล่วงหน้า เรียน เจ้าอาวาสวัดกลางบางแก้ว) สอบถามเพิ่มเติมได้ที่ โทร. 0 3433 1462, 0 3433 2182

วัดไร่ขิง

ตั้งอยู่ที่ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน บนฝั่งแม่น้ำท่าจีนหรือแม่น้ำนครชัยศรี ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 32 กิโลเมตร วัดไร่ขิงนี้ สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพฯ ทรงพระราชทานนามว่า “วัดมงคลจินดาราม (ไร่ขิง)” แต่ชาวบ้านเรียกกันเต็ม ๆ ว่า “วัดมงคลจินดารามไร่ขิง” จนกระทั่งเหลือแต่ชื่อ วัดไร่ขิงอาณาเขตวัดแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ เขตศาสนสถานและเขตสาธารณสถานซึ่งเป็นพื้นที่ของโรงเรียนและโรงพยาบาลมีถนนตัดผ่านกลาง วัดนี้เป็นวัดราษฎร์ ยังไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่าสร้างเมื่อใด อาศัยจากคำบอกเล่าว่า สร้างตั้งแต่ พ.ศ. 2394 สมัยสมเด็จพระพุฒาจารย์(พุก) รัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา เมื่อสร้างวัดเสร็จได้อัญเชิญพระพุทธรูปมาจากวัดศาลาปูน (ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นฝีมือช่างสมัยไทยล้านนาและล้านช้าง ตามตำนานเล่าว่าลอยน้ำมาและอัญเชิญขึ้นไว้ที่วัดศาลาปูน) ตำบลหอรบตันไชย อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาประดิษฐานไว้เป็นพระประธานวัด ชาวบ้านเรียกว่า “หลวงพ่อดาวไร่ขิง” เป็นพระพุทธรูปเนื้อทองสัมฤทธิ์ ปางมารวิชัยแบบประยุกต์ หน้าตักกว้าง 4 ศอก 2 นิ้ว สูง 4 ศอก 16 นิ้วเศษ ลักษณะผิวดำคล้ายสมัยเชียงแสน พระหัตถ์เรียงงามตามแบบสุโขทัย พระพักตร์ดูคล้ายรัตนโกสินทร์ ประดิษฐานเหนือฐานชุกชี พระอุโบสถ เป็นทรงโรง ศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ฝาผนังก่ออิฐถือปูนหน้าบันเป็นลายพฤกษชาติ ติดข้อฟ้าใบระกาทางหงส์ หลังคามุงด้วยกระเบื้องเคลือบสลับสี ชุ่มประตูปั้นลายปูนปั้นเครือเถา บานประตูด้านนอกเป็นลายรดน้ำรูปท้าวจตุโลกบาล ด้านในเป็นภาพสีรูปสุรยักษ์ เขี้ยวขวาง บานหน้าต่างเป็นลายรดน้ำรูปต้นไม้พร้อมด้วยสิ่งสารพัด ด้านในเป็นภาพเขียนสีรูปดอกไม้ ส่วนชุมหน้าต่างเป็นรูปปูนปั้นลายเครือเถา รอบพระอุโบสถมีวิหารประจำทิศต่างๆ ทั้งสี่ทิศ หน้าบันใช้ปูนปั้นเป็นลายเทพพนม ไม่มีชุมประตูปะตูหน้าต่าง ศาลาจัตุรมุข ตั้งอยู่ด้านหน้าและด้านหลังของอุโบสถเป็นศาลาทรงไทย 4 มุข หน้าบันทั้งสี่ด้านมีภาพปูนปั้นเป็นเรื่องราวพุทธประวัติตั้งแต่ประสูติจนถึงปรินิพพานและการแบ่งพระบรมสารีริกธาตุ ขอบล่างเป็นรูปปั้นราหูอมจันทร์ ปลายเสาทุกต้นมีบัวหงาย มณฑปกลางสระน้ำ เป็นที่ประดิษฐานรอยพระพุทธรูปจำลอง ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันตกของอุโบสถวัดไร่ขิงเป็นวัดที่พุทธศาสนิกชนรู้จักกันดี นิยมเดินทางไปนมัสการหลวงพ่อดาวไร่ขิงกันอยู่เสมอ ทุกวันศุกร์และเช้าอาทิตย์จะมีตลาดนัดอาหารและผลไม้จำหน่าย ที่บริเวณริมแม่น้ำหน้าวัดเป็นเขตอภัยทาน รมรื่น มีปลาสร้อยตัวโตนับพันอาศัยอยู่ นักท่องเที่ยวสามารถซื้อขนมปังเลี้ยงอาหารปลาได้อีกด้วย สอบถามรายละเอียดได้ที่ โทร. 0 3431 1384, 0 3432 3056

ข้อมูลพื้นฐาน

ข้อมูลเบื้องต้น : การปกครองส่วนภูมิภาค แบ่งออกเป็น 7 อำเภอ ประกอบด้วย 106 ตำบล และ 930 หมู่บ้าน ได้แก่ อำเภอเมืองนครปฐม อำเภอกำแพงแสน อำเภอนครชัยศรี อำเภอดอนตูม อำเภอบางเลน อำเภอสสามพราน อำเภอพุทธมณฑล

จังหวัดนครปฐมมีแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร, ตลาดดอนหวาย, ตลาดท่านา, ตลาดน้ำวัดลำพญา, ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง, ตลาดผาหลวง, พระประโทนเจดีย์, สวนสามพราน, พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระปฐมเจดีย์, เนินพระหรือเนินยายหอม, เนินวัดพระงาม, พิพิธภัณฑ์ภาพยนตร์ไทย, พิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตชาวนาไทย, เกษฏาเทคนิควังช้าง, พิพิธภัณฑ์ศิลปะนุกฐก, พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย, พุทธมณฑล, ลานแสดงช้างและฟาร์มจระเข้สามพราน, วัดกลางบางแก้วและพิพิธภัณฑ์พระพุทธวิถีนายก, วัดไร่ขิง, พระราชวังสนามจันทร์

ข้อมูลพื้นฐาน

ข้อมูลเบื้องต้น : จังหวัดราชบุรีประกอบไปด้วย 10 อำเภอ อ.เมืองราชบุรี, อ.บ้านโป่ง, อ.โพธาราม, อ.ดำเนินสะดวก, อ.บางแพ, อ.ปากท่อ, อ.วัดเพลง, อ.จอมบึง, อ.บ้านคา, อ.สวนผึ้ง จังหวัดราชบุรีตั้งอยู่ในภาคกลางด้านทิศตะวันตกของประเทศไทย มีพื้นที่ชายแดนติดกับประเทศพม่า โดยมีเทือกเขาตะนาวศรีเป็นแนวพรมแดน เมืองราชบุรีอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 100 กิโลเมตร มีแม่น้ำแม่กลองเป็นแม่น้ำสายหลัก สภาพภูมิประเทศมีความหลากหลาย โดยเป็นพื้นที่ภูเขาสูง พื้นที่ราบสูง พื้นที่ราบลุ่ม และพื้นที่ลุ่มต่ำ ลักษณะภูมิอากาศได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากมหาสมุทรอินเดีย

จังหวัดราชบุรี มีแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ พระปรางค์วัดพระศรีมหาธาตุวรวิหาร, พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติราชบุรี, เมืองโบราณคูบัว, ค่ายภานุรังสี, เทือกเขาสูง, ถ้ำระฆัง, เขาแก่นจันทร์, เขาวัง, วัดหนองหอย, วัดวรัญติทาวาส, ตลาดน้ำดำเนินสะดวก, ตลาดน้ำคลองลัดพลี, วัดขนอนหนังใหญ่, ค่ายหลวงบ้านไร่, วัดคงคารามและจิตรกรรมฝาผนังวัดคงคาราม, วัดเขาช่องพรานและค้ำควาเขาช่องพราน, สระน้ำโกสินารายณ์, วัดม่วงและพิพิธภัณฑสถานบ้านวัดม่วง, บึงกระจับ, ถ้ำเขাপั่น, สวนพฤกษศาสตร์วรรณคดีภาคกลางและสวนสัตว์เปิดเขาประทับช้าง, ถ้ำจอมพลและสวนรุกขชาติ, เขาระโจม, โป่งยุบ, น้ำตกบ่อหวี, ศูนย์ศึกษาพรรณไม้ป่าสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ (สวนป่าสิริกิติ์), น้ำตกผาชนแดน, น้ำตกห้วยผาก, ธารน้ำร้อนบ่อคลิ้ง, อุทยานธรรมชาติวิทยา ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ, น้ำตกเก้าโจน (น้ำตกเก้าชั้น), อุทยานเฉลิมพระเกียรติไทยประจัน, อุทยานหุ่นขี้ผึ้งไทยสยาม, วัดเกาะศาลพระ, โบราณสถานโคกวิหาร, ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง, โบสถ์คริสต์พระหฤทัยวัดเพลง

จุดเด่นด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรี มีด้วยกัน 3 ด้าน คือ

(1) ด้านความหลากหลายของชาติพันธุ์ โดยมีถึง 8 ชนเผ่า ได้แก่ ไทยทรงดำ, ไทยมอญ, ไทยจีน, ไทยเขมร, ไทยพื้นถิ่น, ไทยลาวเวียง, ไทยยวน และไทยกระเหรี่ยง ส่งผลให้เกิดเสน่ห์บนความแตกต่างของวิถีชีวิตชุมชน

(2) ด้านความหลากหลายของศิลปวัฒนธรรม ทั้งศิลปะการปั้นโอ่ง ศิลปะการทอผ้าตีนจก ศิลปะการแสดงหนังใหญ่

(3) ด้านความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทั้งภูเขา น้ำตก ธารน้ำร้อน ถ้ำ ลำห้วย โป่ง และป่า

จังหวัดราชบุรีมีนโยบายส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวในแนวความคิด “ราชบุรีเที่ยวได้ตลอดทั้งปี” โดยสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในแต่ละเดือนหมุนเวียนกันไปทุกอำเภอตลอดปี เพื่อสร้างกระแสการท่องเที่ยวราชบุรีให้เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่มเป้าหมายทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เพื่อสัมผัสกับศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนริมฝักฝักแม่กลอง และดื่มด่ำกับความงดงามของธรรมชาติ

สรุปผลการสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและอนุรักษ์ของจังหวัดราชบุรี สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. แหล่งท่องเที่ยวที่น่าจะสร้างเป็นโมเดลรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้แก่ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ที่ดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องมา 100 ปี มีคนไปเที่ยวทั้งทางบกและทางน้ำเป็นจำนวนมาก
2. แหล่งท่องเที่ยวที่กำลังพัฒนา ได้แก่ อำเภอสวนผึ้ง
3. แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพแต่ยังไม่ได้รับการพัฒนา ได้แก่ ธารน้ำพุร้อนบ่อคลึง อำเภอสวนผึ้ง

เส้นทางจังหวัดราชบุรี-จังหวัดกาญจนบุรี-ท่าเรือน้ำลิกทวาย

จังหวัดราชบุรีสามารถเดินทางไปสู่ทวายได้ 2 เส้นทาง โดยใช้ทางหลักถนนเพชรเกษมหมายเลข 4 โดยผ่านอำเภอบ้านโป่ง สู่อำเภอตามะกา ผ่านตัวเมืองจังหวัดกาญจนบุรี และสู่ท่าเรือน้ำลิกทวาย ส่วนเส้นทางที่ 2 ใช้ถนนเพชรเกษมหมายเลข 4 เข้าตัวจังหวัดราชบุรี ผ่านอำเภอสวนผึ้ง ไปสู่ด่านมะขามเตี้ย เข้าท่าม่วง ไปสู่จังหวัดกาญจนบุรี

ระยะทางจากจังหวัดราชบุรีถึงกาญจนบุรี 87 กิโลเมตร และระยะทางจากจังหวัดกาญจนบุรีถึงบ้านพุร้อน ตำบลบ้านเก่า อำเภอมะเขือ จังหวัดกาญจนบุรี ระยะทาง 70 กิโลเมตร และระยะทางจากบ้านพุร้อน ถึงท่าเรือน้ำลิกทวาย 160 กิโลเมตร รวมระยะทางทั้งสิ้น 317 กิโลเมตร

จังหวัดสุพรรณบุรี

ข้อมูลพื้นฐาน

ข้อมูลเบื้องต้น: ภูมิประเทศส่วนใหญ่ของสุพรรณบุรีเป็นที่ราบต่ำติดชายฝั่งแม่น้ำสุพรรณบุรี มีทิวเขาขนาดเล็กอยู่ทางเหนือและทางตะวันตก ด้านตะวันออกเฉียงใต้เป็นที่ราบลุ่มของแม่น้ำสุพรรณบุรี (แม่น้ำท่าจีน) ใช้เป็นพื้นที่ปลูกข้าว การปกครองแบ่งออกเป็น 10 อำเภอ 110 ตำบล 977 หมู่บ้าน ได้แก่ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี อำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอด่านช้าง อำเภอบางปลาม้า อำเภอศรีประจันต์ อำเภอดอนเจดีย์ อำเภอสองพี่น้อง อำเภอสามชูก อำเภ่อู่ทอง อำเภอหนองหญ้าไซ

จังหวัดสุพรรณบุรีมีแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ หอคอยบรรหาร – แจ่มใส, ตลาดร้อยปี, ตลาดเก่าห้อง, อนุสรณ์สถานดอนเจดีย์, ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองสุพรรณบุรี, ตลาดร้อยปีสามชุก, วัดป่าเลไลย์, หมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทยบึงฉวากเฉลิมพระเกียรติ, วัดพระศรีมหาธาตุ, วัดแคและคุ้มขุนแผน

ข้อมูลพื้นฐาน

ข้อมูลเบื้องต้น : การปกครองแบ่งออกเป็น 13 อำเภอ 95 ตำบล 943 หมู่บ้าน 206 ชุมชน 31 เทศบาล 90 อบต. ได้แก่ อำเภอเมืองกาญจนบุรี, อำเภอไทรโยค, อำเภอบ่อพลอย, อำเภอศรีสวัสดิ์, อำเภอท่ามะกา, อำเภอท่าม่วง, อำเภอทองผาภูมิ, อำเภอสังขละบุรี, อำเภอพนมทวน, อำเภอเลาขวัญ, อำเภอด่านมะขามเตี้ย, อำเภอหนองปรือ, อำเภอห้วยกระเจา

จังหวัดกาญจนบุรี มีศักยภาพสูงในการเป็นเขตเศรษฐกิจชายแดน และมีขีดความสามารถเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจภาคตะวันตก ในด้านการค้าการลงทุนชายแดน ได้อย่างดีเขตเศรษฐกิจชายแดนกาญจนบุรี เมื่อเชื่อมโยงกับท่าเรือน้ำลึกทวาย จะทำให้สามารถขนส่งและแปรรูป วัตถุดิบและสินค้าสู่ตลาดโลกได้สะดวกยิ่งขึ้น โดยจะเป็นพื้นที่เศรษฐกิจหลัก ที่จะกระตุ้นการพัฒนาอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมต่างๆ ของภาคตะวันตก

ในด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดกาญจนบุรี “เมืองประวัติศาสตร์ธรรมชาติ มหัศจรรย์ สวรรค์นักผจญภัย” มีศักยภาพในระดับสูง เป็นจังหวัดท่องเที่ยวหลักของภูมิภาคตะวันตก อุดมด้วยทรัพยากรทางการท่องเที่ยวอันหลากหลาย มีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามหลายแห่ง ทั้งสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณสถาน และแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ มีการส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการท่องเที่ยวที่ครบครันด้วยระยะเวลาการเดินทางสั้นๆ จากกรุงเทพมหานครเพียง 1-3 ชั่วโมงเท่านั้น การเดินทางสะดวกและรวดเร็วทั้งทางรถยนต์และรถไฟ

จังหวัดกาญจนบุรีมีแหล่งท่องเที่ยว แบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เช่น น้ำตกเอราวัณ, น้ำตกห้วยแม่ขมิ้น, น้ำตกไทรโยคน้อย, น้ำตกไทรโยคใหญ่, น้ำตกนางครวญ, น้ำตกเกริงกระเวีย, น้ำตกผาดาด, ถ้ำธารลอด, ถ้ำดาวดิงส์, ถ้ำพระธาตุ, ถ้ำเสาหิน, ถ้ำสวรรค์บันดาล, น้ำพุร้อนหินดาด

2. แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เช่น สะพานข้ามแม่น้ำแคว, อุทยานประวัติศาสตร์เมืองสิงห์, สุสานทหารสัมพันธมิตร, โบราณสถานเจดีย์ยุทธหัตถี, โบราณสถานพงตึก, อนุสรณ์สถานช่องเขาขาด

3. แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น เขื่อนวชิราลงกรณ์, เขื่อนศรีนครินทร์, เขื่อนแม่กลอง และเขื่อนท่าทุ่งนา

สถานการณ์ท่องเที่ยวของจังหวัดกาญจนบุรี มีสภาพขึ้นๆลงๆปี 2553-2554 จำแนกตามไตรมาส ดังนี้

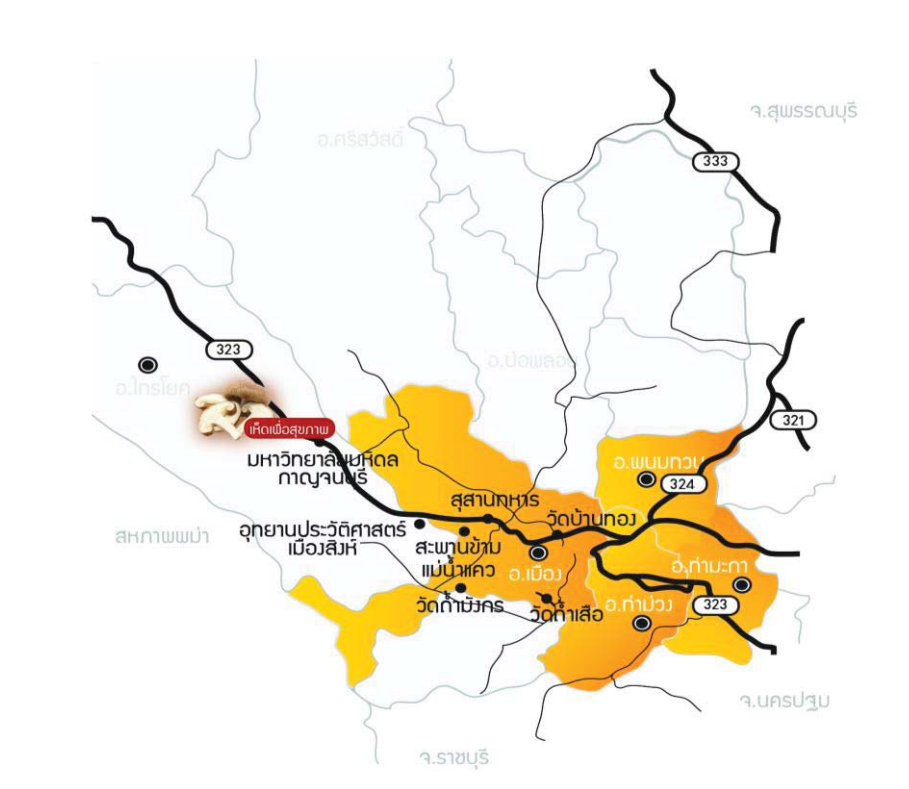
ไตรมาส 1 บรรยากาศการท่องเที่ยวอยู่ในเกณฑ์คึกคัก เนื่องจากอยู่ในช่วงเทศกาลปีใหม่และตรุษจีน โดยแหล่งท่องเที่ยวที่คนส่วนใหญ่นิยมไปกันมาก ได้แก่ สะพานข้ามแม่น้ำแคว, น้ำตกเอราวัณ, เขื่อนศรีนครินทร์ และพร้อมมิตรสตูดิโอ

ไตรมาส 2 บรรยายการท่องเที่ยวอยู่ในเกณฑ์คึกคักมากกว่าไตรมาส 1 เนื่องจากมีเทศกาลวันหยุดยาวและวันหยุดนักขัตฤกษ์ ที่มีความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับ จ.กาญจนบุรี คือ วันสงกรานต์และวันหยุดอื่นๆ ได้แก่ วันแรงงานแห่งชาติ, วันจักรี, วันฉัตรมงคล, วันวิสาขบูชา และวันพืชมงคล

ไตรมาส 3 บรรยายการท่องเที่ยวอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างเงียบเหงา เนื่องจากเป็นช่วงฤดูฝน อีกทั้งไม่มีกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว

ไตรมาส 4 บรรยายการท่องเที่ยวอยู่ในเกณฑ์คึกคักมากกว่าไตรมาส 3 เนื่องจากเป็นช่วงเข้าสู่ฤดูหนาว ใกล้เคียงปี อีกทั้งมีการจัดกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น เช่น งานลอยกระทง, งานสะพานข้ามแม่น้ำแคว เป็นต้น

สรุปเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์-สุขภาพจังหวัดกาญจนบุรี

รูปภาพที่ 4.7 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์-สุขภาพจังหวัดกาญจนบุรี

เส้นทางจังหวัดกาญจนบุรี-ท่าเรือน้ำลึกทวาย

จังหวัดกาญจนบุรีสามารถเดินทางไปสู่ทวายได้ โดยเริ่มเดินทางจากอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ผ่านบ้านพุร้อน ตำบลบ้านเก่า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี เข้าสู่ท่าเรือน้ำลึกทวาย

ระยะทางจากจังหวัดกาญจนบุรีถึงบ้านพุร้อน ตำบลบ้านเก่า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ระยะทาง 70 กิโลเมตร และระยะทางจากบ้านพุร้อน ถึงท่าเรือน้ำลึกทวาย 160 กิโลเมตร รวมระยะทางทั้งสิ้น 230 กิโลเมตร

จำนวนแหล่งท่องเที่ยว 4 จังหวัดภาคตะวันตก

ตารางที่ 4.1 จำนวนแหล่งท่องเที่ยว 4 จังหวัดภาคตะวันตก จำแนกรายจังหวัด

จังหวัด	จำนวนแหล่งท่องเที่ยว
กาญจนบุรี	23
สุพรรณบุรี	9
นครปฐม	21
ราชบุรี	37
รวม	90

จากตารางที่ 1 : แหล่งท่องเที่ยวใน 4 จังหวัดภาคตะวันตก จำนวนทั้งสิ้น 90 แห่ง เมื่อจำแนกเป็นรายจังหวัด จังหวัดกาญจนบุรีมีแหล่งท่องเที่ยว 23 แห่ง จังหวัดสุพรรณบุรีมีแหล่งท่องเที่ยว 9 แห่ง จังหวัดนครปฐมมีแหล่งท่องเที่ยว 21 แห่ง และจังหวัดราชบุรีมีแหล่งท่องเที่ยว 37 แห่ง

4.1.1 ผลสำรวจ ตรวจสอบทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ในด้านขีดความสามารถรองรับนักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก และความสามารถในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จังหวัดนครปฐม

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของประเภทสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดนครปฐม

N=6

สิ่งอำนวยความสะดวก		จำนวน	ร้อยละ
ที่พักในแหล่งท่องเที่ยว	มี	2	33.3
	ไม่มี	4	66.7
ห้องน้ำสาธารณะ	มี	6	100
	ไม่มี	0	0
ห้องน้ำแยกชายหญิง	แยก	2	33.3
	ไม่แยก	4	66.7
อาคารบริการนักท่องเที่ยว	มี	4	66.7
	ไม่มี	2	33.3
ศาลานั่งพัก	มี	3	50.0
	ไม่มี	3	50.0
ร้านจำหน่ายอาหาร	มี	6	100
	ไม่มี	0	0
ร้านขายของที่ระลึก	มี	6	100
	ไม่มี	0	0
ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	มี	5	83.4
	ไม่มี	1	16.6
เจ้าหน้าที่บริการข้อมูล	มี	5	83.4
	ไม่มี	1	16.6
ป้ายสื่อความหมาย	ชัดเจน	6	100

สิ่งอำนวยความสะดวก		จำนวน	ร้อยละ
	ไม่ชัดเจน	0	0
สื่อสิ่งพิมพ์	มี	3	50.0
	ไม่มี	3	50.0
การจัดนิทรรศการ	มี	5	83.4
	ไม่มี	1	16.6
โสตทัศนอุปกรณ์	มี	3	50.0
	ไม่มี	3	50.0
การรักษาความปลอดภัย	มี	4	66.7
	ไม่มี	2	33.3
เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย	มี	3	50.0
	ไม่มี	3	50.0
ป้อมยามและจุดแจ้งเหตุ	มี	3	50.0
	ไม่มี	3	50.0
ที่รองรับขยะ	เพียงพอ	6	100
	ไม่เพียงพอ	0	0
การจัดเก็บขยะ	มี	6	100
	ไม่มี	0	0
หน่วยงานที่เก็บขยะ	เทศบาล	6	100
ลักษณะการทำลายขยะ	ฝังกลบ	6	100
	เผา	6	100
บริการโทรศัพท์สาธารณะ	มี	6	100
	ไม่มี	0	0
บริการสัญญาณ internet	มี	2	33.3
	ไม่มี	4	66.7
สัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่	มี	6	100
	ไม่มี	0	0
ไฟฟ้าส่องสว่างบริเวณทางเดิน	มี	6	100
ถนน บ้านพัก	ไม่มี	0	0
แหล่งน้ำดื่มของนักท่องเที่ยว	ซื้อจากร้านค้า	6	100
แหล่งน้ำใช้ของนักท่องเที่ยว	ประปาท้องถิ่น	5	83.4
	ประปาส่วนภูมิภาค	1	16.6
การเก็บอัตราค่าใช้บริการ	เก็บ	1	16.6
	ไม่เก็บ	5	83.4
กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว	มี	6	100
	ไม่มี	0	0
ความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวในวันหยุด	ไม่แออัด	1	16.6
	ค่อนข้างแออัด	4	66.7

สิ่งอำนวยความสะดวก		จำนวน	ร้อยละ
	แออัดมาก	1	16.6

ผลการวิจัยพบว่า แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครปฐมส่วนมากมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวอย่างครบถ้วน ได้แก่

1. ที่พัก แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครปฐม ร้อยละ 33.3 มีที่พักในแหล่งท่องเที่ยว และร้อยละ 66.7 ไม่มีที่พักในแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวอยู่ไม่ไกลจากอำเภอ ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปกลับได้สะดวก

2. ห้องน้ำสาธารณะ แหล่งท่องเที่ยวทุกแห่ง ร้อยละ 100 มีห้องน้ำสาธารณะ โดยเป็นห้องน้ำแยกชายหญิง ร้อยละ 33.3 และไม่คิดค่าบริการกับนักท่องเที่ยว บางแห่งมีจำนวนห้องน้ำน้อยไม่เพียงพอ ได้แก่ พระราชวังสนามจันทร์ บางแห่งเป็นแบบนั่งราบ ได้แก่ วัดไร่ขิง

3. อาคารบริการนักท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว ร้อยละ 66.7 มีอาคารบริการนักท่องเที่ยว ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ ห้องแสดงนิทรรศการ อาคารใช้วัสดุที่มีความคงทนและมีความกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม การจัดแสดงของแต่ละอาคารจะมีเจ้าหน้าที่คอยให้ข้อมูลแก่ผู้เยี่ยมชม บางแห่งไม่มีอาคารบริการนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ วัดไร่ขิง บางแห่งเก็บค่าเข้าชม ได้แก่ พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งสามพราน และแหล่งท่องเที่ยว ร้อยละ 50.0 จัดศาลานั่งพักสำหรับนักท่องเที่ยว

4. ร้านจำหน่ายอาหาร แหล่งท่องเที่ยวทุกแห่ง ร้อยละ 100 มีร้านจำหน่ายอาหารบริการสำหรับนักท่องเที่ยว

5. ของที่ระลึก แหล่งท่องเที่ยวทุกแห่ง ร้อยละ 100 มีร้านจำหน่ายของที่ระลึก ส่วนมากนักท่องเที่ยวนิยมเลือกของที่ระลึกที่สัญลักษณ์ของจังหวัด เช่น ภาพพระปฐมเจดีย์, พระพุทธรูปพระบูชา, เหรียญที่ระลึก, หนังสือเล่าเรื่อง

6. ระบบสื่อความหมาย แหล่งท่องเที่ยว ร้อยละ 83.4 มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มีหน้าที่ให้คำแนะนำบริการและบอกถึงวิธีการปฏิบัติตนเมื่ออยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว และมีเจ้าหน้าที่ให้บริการการนำเสนอข้อมูลให้กับนักท่องเที่ยว บางแห่งหากนักท่องเที่ยวเดินทางไปเป็นหมู่คณะทางแหล่งท่องเที่ยวก็มีบริการมัคคุเทศก์นำชมสถานที่ แหล่งท่องเที่ยวทุกแห่ง ร้อยละ 100 มีป้ายสื่อความหมาย ได้แก่ ป้ายบอกชื่อสถานที่และบอกทางไปตามจุดต่างๆ ชัดเจน แหล่งท่องเที่ยว ร้อยละ 50 มีการจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับแจกเพื่อแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งเจ้าหน้าที่มอบให้ ณ จุดที่ซื้อบัตรเข้าชมหรือสอบถามกับเจ้าหน้าที่ประจำตึกได้ และแหล่งท่องเที่ยว ร้อยละ 83.4 จัดนิทรรศการบริการนักท่องเที่ยว มีการใช้สื่อทัศนอุปกรณ์ร่วมด้วย ร้อยละ 50

7. การรักษาความปลอดภัย แหล่งท่องเที่ยว ร้อยละ 66.7 มีระบบรักษาความปลอดภัย โดยร้อยละ 50 มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยคอยให้บริการตามจุดต่างๆ และร้อยละ 50.0 มีป้อมยามและจุดแจ้งเหตุ

8. ระบบกำจัดขยะ แหล่งท่องเที่ยวทุกแห่ง ร้อยละ 100 มีที่รองรับขยะเพียงพอ มีการจัดเก็บโดยเทศบาล และทำลายขยะด้วยวิธีเผาและฝังกลบ

9. สาธารณูปโภค แหล่งท่องเที่ยวทุกแห่ง ร้อยละ 100 มีบริการโทรศัพท์สาธารณะทั้งแบบหยอดเหรียญและบัตรโทรศัพท์ และสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่ ร้อยละ 33.3 มีบริการสัญญาณ Internet และให้บริการฟรี ได้แก่ พระปฐมเจดีย์, พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งสามพราน, ด้านไฟฟ้าแหล่งท่องเที่ยวทุกแห่ง, ร้อยละ 100 ติดตั้งระบบไฟฟ้าส่องสว่างอย่างทั่วถึงทั้งบริเวณทางเดิน, ถนน, บ้านพัก ส่วนแหล่งน้ำดื่มของนักท่องเที่ยว ร้อยละ 100 ชื่อน้ำดื่มจากร้านค้า และแหล่งน้ำใช้ส่วนมากมาจากประปาท้องถิ่น ร้อยละ 83.4

10. จำนวนนักท่องเที่ยว ความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวในวันหยุดและฤดูการท่องเที่ยวส่วนมากร้อยละ 66.7 ค่อนข้างหนาแน่น แหล่งท่องเที่ยวส่วนมากร้อยละ 83.4 ไม่เก็บค่าบริการเข้าชม และร้อยละ 100 ของแหล่งท่องเที่ยวมีการจัดกิจกรรม ได้แก่ จักรยาน, วึ่งออกกำลังกาย, เดินเล่น, ถ่ายภาพกับสิ่งแวดล้อม, ชมศิลปวัฒนธรรม, ทำบุญถวายสังฆทานและปล่อยสัตว์, ปิดทองหลวงพ่อวัดไร่ขิง, ให้อาหารปลาในแม่น้ำท่าจีน, ร่องเรือดูธรรมชาติสองฝั่งแม่น้ำท่าจีน แต่ยังคงขาดกิจกรรมเชิงสุขภาพ เช่น นวดแผนไทย, นวดสปา, แช่น้ำร้อน ฯลฯ

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของสาเหตุความเสื่อมโทรมในแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดนครปฐม

สาเหตุความเสื่อมโทรมในแหล่งท่องเที่ยว		จำนวน	ร้อยละ
ทำลายโดยน้ำมีอมุนุขย์	น้อย	6	100
	ปานกลาง	0	0
	มาก	0	0
การค้าและบริการในแหล่งท่องเที่ยว	น้อย	6	100
	ปานกลาง	0	0
	มาก	0	0
ถูกบดบังทัศนียภาพ	น้อย	6	100
	ปานกลาง	0	0
	มาก	0	0
แหล่งอุตสาหกรรม/พาณิชยกรรม/เกษตรกรรมข้างเคียง	น้อย	6	100
	ปานกลาง	0	0
	มาก	0	0

จากตารางที่ 4.3 พบว่า แหล่งท่องเที่ยวทุกแห่งร้อยละ 100 มีสาเหตุของความเสื่อมโทรมจากการทำลายโดยน้ำมีอมุนุขย์ การค้าและบริการในแหล่งท่องเที่ยว การถูกบดบังทัศนียภาพและเป็นแหล่งอุตสาหกรรม/พาณิชยกรรม/เกษตรกรรมข้างเคียงในระดับน้อย

จังหวัดสุพรรณบุรี

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของประเภทสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดสุพรรณบุรี

N=7

สิ่งอำนวยความสะดวก		จำนวน	ร้อยละ
ที่พักในแหล่งท่องเที่ยว	มี	7	100
	ไม่มี	0	0
ห้องน้ำสาธารณะ	มี	7	100
	ไม่มี	0	0
ห้องน้ำแยกชายหญิง	แยก	7	100
ป้ายสื่อความหมาย	ชัดเจน	7	100
	ไม่ชัดเจน	0	0
สื่อสิ่งพิมพ์	มี	7	100
	ไม่มี	0	0
การจัดนิทรรศการ	มี	7	100
	ไม่มี	0	0
ที่รองรับขยะ	เพียงพอ	7	100
	ไม่เพียงพอ	0	0
การจัดเก็บขยะ	มี	7	100
	ไม่มี	0	0
หน่วยงานที่เก็บขยะ	เทศบาล	7	100
ลักษณะการทำลายขยะ	ฝังกลบ	7	100
	เผา	7	100
บริการโทรศัพท์สาธารณะ	มี	7	100
	ไม่มี	0	0
บริการสัญญาณ internet	มี	7	100
	ไม่มี	0	0
สัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่	มี	7	100
	ไม่มี	0	0
ไฟฟ้าส่องสว่างบริเวณทางเดิน	มี	7	100
ถนน บ้านพัก	ไม่มี	0	0
แหล่งน้ำดื่มของนักท่องเที่ยว	ซื้อจากร้านค้า	7	100
แหล่งน้ำใช้ของนักท่องเที่ยว	ประปาท้องถิ่น	7	100

จากตารางที่ 4.4 พบว่า แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 7 แห่ง (ร้อยละ 100) มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวอย่างครบถ้วน ได้แก่ ที่พักในแหล่งท่องเที่ยว บริการห้องน้ำสาธารณะโดยแยกชายหญิง มีป้ายสื่อความหมายที่ชัดเจน มีสื่อสิ่งพิมพ์สำหรับแจกนักท่องเที่ยว มีการจัดนิทรรศการ มีที่รองรับขยะเพียงพอ โดยมีเทศบาลเป็นหน่วยงานดูแลการจัดเก็บขยะแล้วนำไปทำลายโดยวิธีเผาและฝังกลบ มีบริการโทรศัพท์สาธารณะ มีบริการสัญญาณ internet ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว มีสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่มีการติดตั้งระบบ

ไฟฟ้าส่องสว่างอย่างทั่วถึงทั้งบริเวณทางเดิน, ถนน, บ้านพัก ด้านแหล่งน้ำตึมนักท่องเที่ยวจะซื้อจากร้านค้าในแหล่งท่องเที่ยว และแหล่งน้ำใช้เป็นระบบประปาท้องถิ่น

ปัญหาและอุปสรรค

ด้านสภาพทางกายภาพ

1. แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งลานจอดรถไม่เพียงพอและขาดระเบียบ
2. บางแห่งไม่มีอาคารบริการนักท่องเที่ยว พิกิทัศน์และห้องแสดงนิทรรศการ
3. ศาลานั่งพักผ่อนไม่เพียงพอ

ข้อเสนอแนะ

1. ลานจอดรถ ควรจัดให้มีพื้นที่ด้านใดด้านหนึ่งเป็นลานจอดรถ โดยแบ่งเป็นรถบัสนักท่องเที่ยวและรถยนต์ส่วนบุคคล รถจักรยานยนต์ มีการแลกบัตรเมื่อเข้า – ออก มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยคอยอำนวยความสะดวกให้คณะทัวร์ หรือนักท่องเที่ยว
2. ควรมีศาลานั่งพักบริการนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นโดยควรจัดให้อยู่ในโซนที่ใกล้ร้านค้าขายของที่ระลึก เพื่อให้เกิดความปลอดภัยไปด้วย

ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

1. ห้องน้ำสาธารณะบางแห่งไม่สะอาด ไม่เพียงพอ ไม่แยกชายหญิงห้องน้ำ อากาศร้อน และอากาศถ่ายเทไม่ดี
2. ไฟฟ้าข้างทางสว่างไม่เพียงพอ ควรติดตั้งเพิ่มขึ้น
3. น้ำดื่มไม่มีบริการฟรีนักท่องเที่ยว
4. ส่วนใหญ่ไม่มีบริการสัญญาณ internet

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจัดให้มีโรงอาหารที่จัดขึ้นโดยส่วนกลางที่มีการควบคุมราคาและความสะอาดหรืออาจจัดให้มีบริการอาหารฟรีแก่นักท่องเที่ยว เช่น อาจมีก๋วยเตี๋ยวหรือลาบหน้าเลียงนักท่องเที่ยวพร้อมบริการน้ำดื่มฟรี โรงอาหารควรจัดสร้างอย่างถูกสุขลักษณะมีใช้การทางเดินที่
2. ติดตั้งระบบไฟฟ้าเพิ่มขึ้น
3. จัดบริการน้ำดื่มฟรีบริการแก่นักท่องเที่ยว
4. การบริหารจัดการเรื่องสัญญาณ internet ซึ่งเป็นปัญหาทางเทคนิคของจุดสัญญาณ
5. ห้องน้ำ จัดให้มีพนักงานดูแลความสะอาดของห้องน้ำและภายในห้องน้ำก็ควรจัดให้มีความสวยงามเมื่อนักท่องเที่ยวมาถึงก็อยากจะเข้าห้องน้ำทำธุระส่วนตัวล้างหน้า ล้างมือ บรรยากาศของห้องน้ำควรมีสีสวยงามมีกลิ่นของน้ำหอม น้ำที่ไหลจากก๊อกก็ดูสะอาดใส น้ำไหลแรง ติดพัดลมระบายอากาศ
6. ปรับปรุงเรื่องความสะอาดและรสชาติของอาหาร

ด้านสิ่งแวดล้อม

1. ปัญหาน้ำในลำคลองไม่สะอาดและมีสีเขียวเข้ม หากไม่แก้ไขอาจทำให้เป็นมลภาวะทำลายบรรยากาศของการท่องเที่ยว
2. ปัญหาขาดระเบียบ สภาพตลาดบางแห่งอยู่ในลักษณะต่างคนต่างทำเพราะเป็นพื้นที่เอกชนร่วมกันหลายราย ทำให้ขาดระเบียบ
3. การทิ้งเศษอาหารลงในแม่น้ำและมีขยะลอยปะปนอยู่ในน้ำ บางแห่งทัศนียภาพโดยทั่วไปยังไม่สะอาดเท่าที่ควรเพราะยังพบเห็นเศษขยะหล่นตาม
4. ถนน และในซอกมุมมีความชื้นแฉะ

ข้อเสนอแนะ

1. จัดให้เจ้าหน้าที่ดูแลความสะอาดทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยว
2. ดูแล/แก้ไขปัญหาน้ำเสีย เพราะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของนักท่องเที่ยวและทำลายบรรยากาศแหล่งท่องเที่ยว
3. กำหนดระเบียบข้อกำหนดของตลาด

ด้านสวัสดิภาพของนักท่องเที่ยว

1. บางแห่งไม่มีป้อมยามและจุดแจ้งเหตุ ขาดเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย
  2. ขาดระบบการจัดการในเรื่องความปลอดภัยที่ชัดเจน ที่ลานจอดรถจะมี อปพร. มาโบกรถในวันที่มีตลาดและมาทำหน้าที่โบกรถอย่างเดียว
  3. ไม่มีศูนย์รักษาความปลอดภัยหรือกองอำนวยการกลางในการดูแลนักท่องเที่ยว
- ข้อเสนอแนะ จัดให้มีศูนย์รักษาความปลอดภัยหรือกองอำนวยการกลางในการดูแลนักท่องเที่ยว เพิ่มป้อมยามและจุดแจ้งเหตุ

ด้านกิจกรรม

1. ไม่มีการจัดกิจกรรมเชิงสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยว เช่น นวดแผนไทย นวดประคบ แช่น้ำร้อน
2. ควรมีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยว เช่น จัดให้มีการแสดงกลางแจ้งหรือเปิดให้ประชาชนเข้ามานั่งพักผ่อนหย่อนใจเหมือนสวนสาธารณะประจำจังหวัดเพราะหากเก็บเงินตลอดเวลาประชาชนที่อยู่โดยรอบก็อาจไม่สนใจให้ได้เข้ามาพักผ่อนออกกำลังกาย หรือพาครอบครัวมานั่งเล่นซักรยาน สร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว หรืออาจกำหนดเวลาการเก็บเงินหากเป็นประชาชนในพื้นที่ไม่เก็บหรือหลัง 16.00 น. ไม่เก็บค่าเข้า

ด้านนโยบายการจัดการ

1. ควรมีแผนงานและงบประมาณจัดสรรให้กับแหล่งท่องเที่ยวได้มีการปรับปรุงและดูแลอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ
2. ค่าที่พักแพงเกินไป
3. บางแห่งป้ายบอกทางไม่ชัดเจน
4. ควรมีรถไฟฟ้าให้บริการเที่ยวชมสถานที่ในแต่ละจุด
5. มีจุดซื้อของฝากน้อยเกินไป
6. ควรมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น
7. ของที่ระลึกราคาแพง
8. ค่าเข้าชมราคาแพง
9. ปัญหาด้านจราจร
10. ควรมีรถประจำทางหรือรถรับส่งเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยว
11. ควรมีเจ้าหน้าที่ควบคุมบริเวณลานจอดรถ
12. ขาดแคลนทรัพยากรบุคคลทางการท่องเที่ยว
13. งบประมาณในด้านการส่งเสริมทางการท่องเที่ยวยังไม่เพียงพอ
14. การพัฒนาปัญหาการลักลอบเข้าเมือง การสกัดกั้นปราบปราม
15. บางแห่งทางเดินสำหรับซื้อสินค้าแคบมาก ทำให้นักท่องเที่ยวต้องเบียดกันซื้อหาสินค้า การจัดวางสินค้าของผู้ค้าบางส่วนก็ไม่เป็นระเบียบ ทำให้เกิดความไม่สะดวกแก่นักท่องเที่ยว
16. ขาดการประชาสัมพันธ์ในเรื่องที่อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงการประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการต่างๆ หรือเตือนเรื่องมิฉ้อฉล
17. บางแห่งไม่พบว่ามีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และเจ้าหน้าที่บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว
18. บางแห่งป้ายประชาสัมพันธ์ไม่ชัดเจน มีเพียงป้ายบอกถึงชื่อสถานที่ ขาดป้ายบอกทาง และสัญลักษณ์ต่างๆ เช่น ห้องน้ำ หรือทางหนีไฟ
19. ไม่มีการจัดเก็บข้อมูลในเรื่องจำนวนนักท่องเที่ยว
20. สินค้าที่ระลึกไม่แสดงอัตลักษณ์ของตนเองอย่างชัดเจนหรือบ่งบอกถึงวัฒนธรรม เช่น เรื่องเล่าของชาวดอนทวาย

ข้อเสนอแนะ

1. จุดประชาสัมพันธ์ ควรมีการให้ข้อมูลทั้งที่เป็นภาษาไทยและอังกฤษ เพราะมีนักท่องเที่ยวต่างชาตินิยมมาไหว้พระเป็นจำนวนมาก การให้ข้อมูลข่าวสารควรเป็นไปอย่างทั่วถึง หรืออาจมีตำรวจท่องเที่ยวมาคอยดูแลในเรื่องความปลอดภัย
2. การสร้างภาพลักษณ์ การสร้างภาพลักษณ์ที่อบอุ่นและน่าประทับใจจะเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่จะดึงดูดให้นักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวซ้ำอีกเมื่อมีโอกาส

4.1.2 ผลการศึกษาสถานภาพของสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ณ ปัจจุบันใน 4 ด้าน ได้แก่ น้ำ ขยะ จำนวนพื้นที่สีเขียว ภูมิทัศน์

จังหวัดกาญจนบุรี

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จังหวัดกาญจนบุรีมีพื้นที่ตอนบนของจังหวัดยังมีสภาพป่า ซึ่งมีแหล่งต้นน้ำลำธารและเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีปริมาณน้ำฝน 804.7 มิลลิเมตรต่อปี จำนวนวันที่ฝนตก 77 วันในปี 2550 พื้นที่ของจังหวัดมีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่าน คือ แม่น้ำแควน้อย, แม่น้ำแควใหญ่ และแม่น้ำแม่กลอง มีแหล่งกักเก็บน้ำหลายแห่งเพื่อการเกษตร การท่องเที่ยว และการผลิตกระแสไฟฟ้า จังหวัดกาญจนบุรี มีแหล่งท่องเที่ยวอยู่เป็นจำนวนมาก

- แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ได้แก่ น้ำตกเอราวัณ, น้ำตกห้วยแม่ขมิ้น, น้ำตกไทรโยคน้อย, น้ำตกไทรโยคใหญ่, น้ำตกนางครวญ, น้ำตกเกริงกระเวีย, น้ำตกผาตาด, ถ้ำธารลอด, ถ้ำดาวดิงส์, ถ้ำพระธาตุ, ถ้ำเสาหิน, ถ้ำสวรรค์บันดาล, น้ำพุร้อนหินดาด

- แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ สะพานข้ามแม่น้ำแคว, อุทยานประวัติศาสตร์เมืองสิงห์, สุสานทหารสัมพันธมิตร, โบราณสถานเจดีย์ยุทธหัตถี, โบราณสถานพงตึก, อนุสรณ์สถานช่องเขาขาด

- แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ เขื่อนวชิราลงกรณ์, เขื่อนศรีนครินทร์, เขื่อนแม่กลอง และเขื่อนท่าทุ่งนา

ผลการวิเคราะห์ SWOT

จุดแข็ง (Strength)

1. กาญจนบุรีเป็นจังหวัดที่ใหญ่มีพื้นที่ที่กว้างทำให้มีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ยังคงความเป็นธรรมชาติได้อย่างสวยงาม

2. มีแหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย เช่น ภูเขา น้ำตก ถ้ำ เป็นต้น

3. มีแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์

4. อยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานคร การเดินทางคมนาคมสะดวกสบาย

5. มีแหล่งอุทยานประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน

จุดอ่อน (Weakness)

1. ขาดการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. การกระจายรายได้ยังไม่ทั่วถึง

3. มีปัญหาในเรื่องแรงงานต่างด้าว ชนกลุ่มน้อย โดยเฉพาะพรมแดนพม่าที่มีการลักลอบ เข้าประเทศอย่างผิดกฎหมาย

4. ที่ดินส่วนใหญ่ไม่มีการแสดงความเป็นเจ้าของทำให้ที่ดินนั้นไม่มีการใช้ประโยชน์

โอกาส (Opportunity)

1. การได้เป็นศูนย์กลางทางการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์

2. เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม

3. เป็นประตูการค้าระหว่างชายแดน ไทย-พม่า ตรงบริเวณด่านเจดีย์สามองค์ สังขละบุรี

4. มีการพัฒนาชุมชนดีเด่น สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน หางานหาเงิน ลดปัญหาการว่างงานในชุมชน

5. ประสบความสำเร็จการส่งเสริมทางการท่องเที่ยว โดยมีตัวอย่างจากการเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาแห่งชาติชื่อว่า “กาญจนบุรีเกมส์” ปี 2552

อุปสรรค (Threat)

1. ขาดแคลนทรัพยากรบุคคลทางการท่องเที่ยว

2. งบประมาณในการส่งเสริมทางการท่องเที่ยวยังไม่เพียงพอ
3. การพัฒนาปัญหาการลักลอบเข้าเมือง การสกัดกั้นปราบปราม
4. การคมนาคมในที่ไกลทุรกันดารยังไม่มีความสะดวกอยู่ในอำเภอสังขละบุรี เป็นต้น

4.2 ผลการจัดกิจกรรมรณรงค์โครงการ ร่วมกับการพัฒนาการมีส่วนร่วม ในการดึงดูดกลุ่มเป้าหมายให้เข้ามามีส่วนร่วมในการฟื้นฟู ดูแล รักษาอนามัยสิ่งแวดล้อม และเชิงนิเวศแหล่งท่องเที่ยว

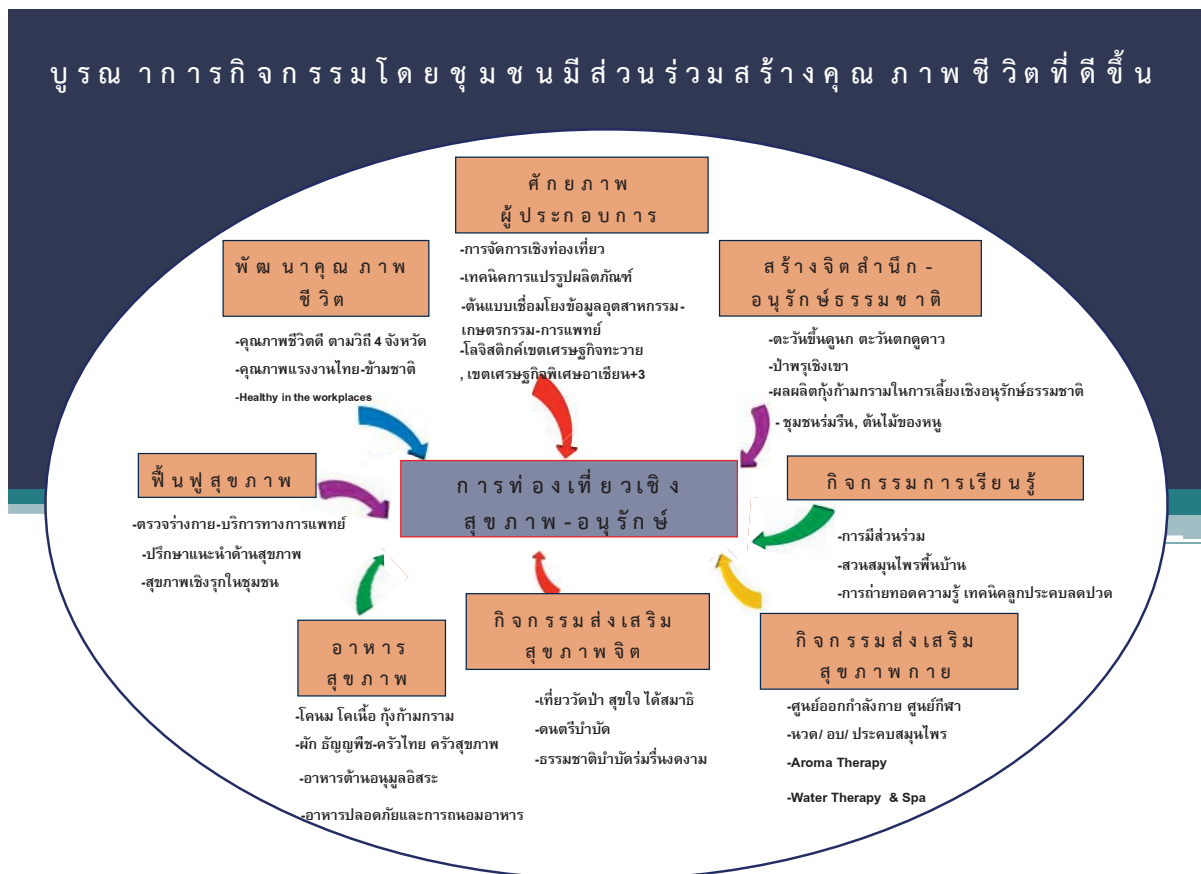
ในลักษณะของการบูรณาการกิจกรรมและงานบริการด้านต่างๆ ได้แก่

- ด้านศักยภาพผู้ประกอบการ ได้แก่ การจัดการเชิงท่องเที่ยว
- ด้านสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ธรรมชาติ ได้แก่ การบริหารจัดการขยะต้นทาง การหมุนเวียนใช้

วัตถุดิบหรือวัสดุต่างๆ การทดสอบคุณภาพของแหล่งน้ำ การทดสอบคุณภาพของสิ่งแวดล้อมในชุมชน และธนาคารปลา

- ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ การให้ความรู้เรื่องการบริหารจัดการ ดินและน้ำ การให้ความรู้แบบบูรณาการในการป้องกัน ส่งเสริมและดูแลสุขภาพแบบองค์รวม

- ด้านอาหารสุขภาพ ได้แก่ การให้ความรู้เรื่องการผลิตและการบริโภคอาหารที่ปลอดภัย

แผนภาพที่ 4.1 กิจกรรมและงานบริการด้านต่างๆ ที่บูรณาการโดยชุมชนมีส่วนร่วม

รายละเอียดกิจกรรมและงานบริการด้านต่างๆ ที่ชุมชนมีส่วนร่วมใช้ในการบูรณาการ มี 3 โครงการ รายละเอียดดังนี้

1.1) โครงการชุมชนร่มรื่น/ต้นไม้ของหนู/สายตรวจนิเวศน์ร่วมกับการพัฒนาการมีส่วนร่วม มีผลการจัดกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1.1.1) การบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องหรือ ถูกนำไปทิ้งในพื้นที่สาธารณะหลายแห่ง

1.1.2) การหมุนเวียนใช้วัตถุดิบหรือวัสดุต่าง ๆ ที่มีในครัวเรือนนำกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การนำขยะอินทรีย์ มาแปรรูปเป็น ปุ๋ยหมักชีวภาพ การหมักน้ำหมักสมุนไพรเพื่อนำมาใช้ในการเกษตร เช่น สารสกัดไล่แมลงชนิดต่างๆ การทำผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดในครัวเรือน เช่น สบู่ ผงซักฟอก ยาสระผม น้ำยาล้างจาน ฯลฯ

1.1.3) การให้ความรู้เรื่องการบริหารจัดการดินและน้ำ เพื่อให้เหมาะสมกับการทำการเกษตร โดยเน้นการให้ความรู้ด้านการทำเกษตรอินทรีย์ หรือ เกษตรธรรมชาติ ซึ่งมีความสำคัญกับการปรับปรุงคุณภาพของดิน หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี ไม่มีการเผาทำลายหน้าดิน ฯลฯ เพื่อสร้างความสมดุลให้กับระบบนิเวศน์มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

1.1.4) การให้ความรู้แบบบูรณาการในด้านการป้องกัน ส่งเสริมและดูแลสุขภาพแบบองค์รวม โดยใช้หลักการธรรมชาติบำบัดหรือการแพทย์ทางเลือก โดยเฉพาะการดูแลร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรง ลดหลีกเลี่ยงและป้องกันภาวะการเกิดการเจ็บป่วยเรื้อรัง ในขณะเดียวกันก็ไม่ปฏิเสธการรักษาทางการแพทย์แผนปัจจุบันซึ่งเกี่ยวข้องกับการให้การรักษาในกรณีเร่งด่วน เช่น กรณีอุบัติเหตุ หรือรวมทั้งการวิเคราะห์ทางการแพทย์แผนปัจจุบัน ซึ่งมีความเที่ยงตรงและมีการตรวจสอบได้ด้วยเทคโนโลยีทางการแพทย์สมัยใหม่ เป็นต้น

1.1.5) การให้ความรู้เรื่องการผลิตและการบริโภคอาหารที่ปลอดภัย สนับสนุนให้ความรู้เพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการมีสุขภาพที่ดี การให้ความรู้เรื่องการปลูกผักสวนครัว ความปลอดภัยของอาหารและการปนเปื้อนของอาหาร ฯลฯ

1.2) โครงการการทดสอบคุณภาพของแหล่งน้ำ/การทดสอบคุณภาพของสิ่งแวดล้อมในชุมชน/ธนาคารปลา

วิธีการศึกษา

ข้อมูลปฐมภูมิ

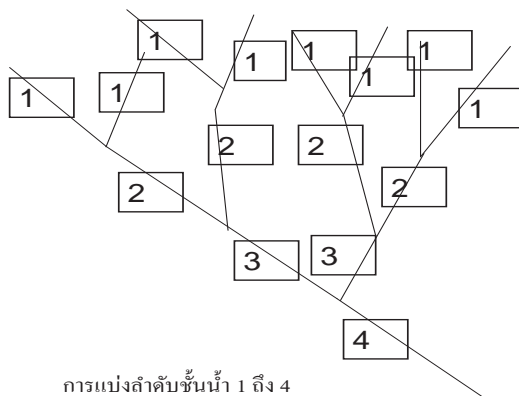
ศึกษาข้อมูลจากเอกสารรายงานต่างๆ และเว็บไซต์ที่มีความเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในเขตภาคตะวันตกทั้ง 4 จังหวัด เพื่อเป็นข้อมูลในการนำมาประยุกต์ใช้เบื้องต้นในการศึกษาและสำรวจเชิงลึก เพื่อลดระยะเวลา ขั้นตอน เงินทุน ในการศึกษาวิจัย เช่น ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด ข้อมูลประชากร และตำแหน่งที่ตั้งของจังหวัด

การเก็บและวิเคราะห์ตัวอย่าง

การเก็บตัวอย่างข้อมูลปัจจัยทางด้านเคมีและฟิสิกส์ (คุณภาพน้ำ) ในเขตลุ่มน้ำที่เชื่อมโยงกับน้ำตก โดยแบ่งตาม Stream order ของลุ่มน้ำ โดยครอบคลุมจังหวัดกาญจนบุรีและนครปฐม

การแบ่งลุ่มน้ำ

ลุ่มน้ำที่เก็บตัวอย่างจะทำการจัดบันทึกตามลักษณะของการแบ่งลุ่มน้ำและการแบ่งลำดับชั้นน้ำ (stream orders) เป็น 1, 2, 3, และ 4 ลำดับหรือ 5 ในบางสถานี ตามการปรากฏของแนวเขตลุ่มน้ำในแผนที่ 1: 50,000 และกำหนดการเรียกชื่อสถานีตามชื่อน้ำตกและลำธารที่เก็บตัวอย่างและในบางลำธารที่ไม่ปรากฏชื่อในแผนที่ จะทำการสอบถามจากชุมชนและกำหนดและจัดบันทึกตามการเรียกชื่อของชุมชนในท้องถิ่น (local stream name)

แผนภาพที่ 4.2 การกำหนดลำดับชั้นน้ำตามแผนภาพ

เก็บตัวอย่างปลาโดยใช้เครื่อง Smith Root Model LR24 (ปลาที่เก็บจะไม่ตายและปล่อยคืนสู่แหล่งน้ำเดิมเสมอ และเก็บปลาบางชนิดที่ต้องนำมาจำแนกในห้องปฏิบัติการ และสำหรับเป็นตัวอย่างในการศึกษาต่อไป) ประยุกต์ตามวิธีของ (Beamish et al 2006)

การเก็บตัวอย่างปลา

เก็บตัวอย่างปลาจากบริเวณด้านล่างของน้ำตกและสาขาลุ่มน้ำที่ใกล้เคียงโดยใช้เครื่องมือ Smith Root electro-fisher Model 15D และการเก็บโดยวิธีลากอวน (passive sampling) ประยุกต์ตามวิธีของ (Beamish et al 2006) ก่อนที่จะทำการเก็บตัวอย่างปลาด้วยเครื่องมือ Smith Root electro-fisher Model LR24 จะต้องมีการตรวจวัดกระแสไฟฟ้าในแหล่งน้ำก่อนทุกครั้ง เพราะว่าเมื่อพบว่ากระแสไฟฟ้าในแหล่งน้ำหรือค่าความนำไฟฟ้ามีมากกว่า 7000 ไมโครซีเมนต์ เครื่องเก็บตัวอย่างปลาจะไม่สามารถทำงานได้ ดังนั้นสถานที่ที่มีค่าความนำไฟฟ้าเกินกว่า 7000 ไมโครซีเมนต์ ตัวอย่างปลาจะถูกเก็บโดยวิธีลากอวนโดยใช้ตาข่ายขนาด 3x3 มิลลิเมตร และเครื่องมือเก็บตัวอย่างปลาจะถูกกำหนดให้มีค่ากระแสไฟฟ้าให้มีความเหมาะสมต่อแหล่งน้ำมากที่สุด

วิธีการเก็บตัวอย่างปลา

สถานีแต่ละสถานีจะถูกกั้นด้วยตาข่ายขนาด 3x3 มิลลิเมตร ในบริเวณต้นน้ำและปลายน้ำเพื่อป้องกันการอพยพและการหนีของปลาในขณะที่ทำการเก็บตัวอย่าง ในแต่ละสถานีตัวอย่างปลาจะถูกเก็บทั้งหมด 3-5 ครั้งด้วยเครื่อง Smith Root electro-fisher Model LR24 ในการเก็บแต่ละครั้งเวลาจะถูกบันทึกไว้และตัวอย่างปลาทั้งหมดจะถูกจัดจำแนกจนถึงระดับสกุลและชนิด และเมื่อมีปลาบางชนิดที่ไม่สามารถจำแนกได้ตามหลักอนุกรมวิธาน จะถูกนำกลับมายังห้องปฏิบัติการเพื่อทำการจัดจำแนกชนิดอีกครั้ง ส่วนปลาที่สามารถจัดจำแนกได้ในภาคสนามปลาทุกชนิดจะถูกปล่อยลงสู่แหล่งน้ำในบริเวณปลายน้ำและปลาทุกชนิดที่เก็บมาจะมีปริมาณการตายน้อยที่สุด

วิธีการเก็บตัวอย่างแมลงน้ำ

การเก็บตัวอย่างแมลงน้ำ (Aquatic macro-invertebrate) จะทำการเก็บตัวอย่างแมลงน้ำในเขตลุ่มน้ำเชื่อมโยงกับน้ำตกและบริเวณน้ำตกเพื่อนำมาเป็นตัวชี้วัดทางชีวภาพ ซึ่งแมลงน้ำจะเก็บด้วย Stream surber ที่มีขนาด 0.09 ตารางเมตร เส้นผ่านศูนย์กลางของตาข่ายขนาด 500 ไมโครเมตร เมื่อได้ตัวอย่างแล้ว

จะนำมากรองด้วยตะแกรงที่มีขนาดของรูเส้นผ่านศูนย์กลาง 500 ไมโครเมตร และ 250 ไมโครเมตร ตามลำดับ เพื่อแยกชนิดของสิ่งมีชีวิตและขยะธรรมชาติออกจากตัวอย่าง หลังจากนั้นนำมารักษาสภาพด้วยน้ำยาฟอร์มาลินที่ความเข้มข้น 10 % แล้วนำตัวอย่างแมลงน้ำมาจัดจำแนกตามหลักอนุกรมวิธาน ซึ่งกลุ่มแมลงน้ำจะทำการจัดจำแนกจนถึงระดับครอบครัว (family) เท่านั้น โดยนำมาแยกภายใต้กล้องจุลทรรศน์แบบสเตอริโอและแบบไมโครสโคป ในห้องปฏิบัติการ จำนวนความชุกชุมของแมลงน้ำในระดับครอบครัวจะนำข้อมูลมาประยุกต์ใช้ในการประเมินคุณภาพแหล่งน้ำและติดตามการเปลี่ยนแปลงของแหล่งน้ำได้ง่ายขึ้น สำหรับตัวอย่างจะเก็บแมลงน้ำจะเก็บไว้ที่ตึกปฏิบัติการทางชีววิทยา ของมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตกาญจนบุรี

ลักษณะทางด้านปัจจัยสิ่งแวดล้อมหรือลักษณะทางด้านฟิสิกส์หรือเคมีจะมีการตรวจวัดดังนี้ เพื่อนำข้อมูลมาสนับสนุนคุณภาพของแต่ละสถานี โดยปัจจัยที่ทำการตรวจวัดคือ

- อุณหภูมิ (Temperature, °C)
- ความเป็นกรดด่าง (pH)
- ความขุ่น (Turbidity, NTU)
- ค่าความนำไฟฟ้า (Conductivity, μ S/cm)
- อัลคาไลน์ิตี้ (Alkalinity, mg/l)
- ความเข้มข้นของเหล็ก (Total iron, mg/l)
- ปริมาณความเข้มข้นของซิลิกา (Silica, mg/l)
- ออกซิเจนที่ละลายในน้ำ (Dissolved oxygen; DO, mg/l)
- ฟอสฟอเฟต (Total phosphate, mg/l)
- ความเข้มข้นแอมโมเนีย (Ammonia, mg/l)
- ความเข้มข้นไนไตรท์ (Nitrite, mg/l)
- ความเข้มข้นไนเตรท (Nitrate, mg/l)
- ค่าบีโอดี (Biochemical oxygen demand; BOD, mg/l)
- MPN (การตรวจวัดปริมาณการปนเปื้อนของแบคทีเรียรวม)

ปัจจัยทางด้านเคมีจะใช้ตามหลักการของ APHA (1992) และปัจจัยอื่น ๆ ที่ทำการตรวจวัดคือ ค่าความกว้าง (m) ความลึก (cm) ความเร็วของกระแสน้ำ (m/s) อัตราการไหล (l/s) และรวมถึงเปอร์เซ็นต์การปกคลุมของพืช (% canopy) ซึ่งจะถูกบันทึกเป็นค่าเปอร์เซ็นต์ของแต่ละสถานี สำหรับเครื่องมือที่เป็นแบบหัววัด (probe) จะทำการปรับเครื่องมือให้เป็นมาตรฐาน (calibration) ก่อนทุกครั้งเพื่อให้ผลการวัดมีความเที่ยงตรงมากที่สุด

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทน้ำตก

จากการสำรวจและเข้าพื้นที่แหล่งน้ำตกได้ 6 แห่ง ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 แหล่งน้ำตกที่ได้ทำการตรวจวัดคุณภาพน้ำ เพื่อเป็นปัจจัยสิ่งแวดล้อม¹

ชื่อน้ำตก	ที่ตั้งและเขตติดต่อ	ระดับการรู้จัก ²	กลุ่มนักท่องเที่ยว	ช่วงเวลาการท่องเที่ยวที่เหมาะสม	ระดับที่สมควรได้รับการพัฒนา ³
น้ำตกสตัตมิตร์	อำเภอทองผาภูมิ	1	ผจญภัย/ออฟโร้ด	มกราคม-เมษายน	2
น้ำตกผาดาด	อำเภอศรีสวัสดิ์	3	ทั่วไป	น้ำแห้งช่วงหน้าแล้งหรือมีน้ำน้อย	1
น้ำตกจ๊อกกระดิ่น	อำเภอทองผาภูมิ	1	ผจญภัย/ออฟโร้ด	มกราคม-เมษายน	2
น้ำตกเกรียงกระเวีย	อำเภอสังขละบุรี	5	ทั่วไป	ทั้งปี	4
น้ำตกไทรโยคน้อย	อำเภอไทรโยค	5	ทั่วไป/ชาวรัสเซีย	ทั้งปี	4
น้ำตกไทรโยคใหญ่	อำเภอไทรโยค	5	ทั่วไป/ชาวรัสเซีย/ต่างชาติ	ทั้งปี	4

หมายเหตุ

¹ อยู่ระหว่างรอผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำ

² ระดับรู้จักของนักท่องเที่ยวภายในประเทศ/ต่างประเทศ 1 น้อยสุด จนถึง 5 มากที่สุด

³ น้อยสุด จนถึง 5 มากที่สุด (จากการสำรวจเบื้องต้นใน 2 เดือนแรกของโครงการ)

ปัญหาและอุปสรรค

ก) น้ำตกที่เข้าถึงยากและยังต้องการการพัฒนาของเส้นทาง มี 2 แห่ง

ก.1 น้ำตกสตัตมิตร์

จากการสำรวจครั้งนี้พบน้ำตกที่ยังไม่มีรายงานของจังหวัดกาญจนบุรีคือ น้ำตกสตัตมิตร์ เป็นแหล่งน้ำตกที่มีตำแหน่งที่ตั้งอยู่ในอาณาเขตของอำเภอทองผาภูมิ แต่น้ำตกแห่งนี้มีปรากฏชื่อในการแนะนำแหล่งท่องเที่ยวของเว็บไซต์ “ที่นี้ประเทศไทย” ซึ่งแสดงให้เห็นว่า น้ำตกแห่งนี้ยังไม่มี การสนับสนุนเป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรีเท่าที่ควร

ลักษณะน้ำตกและอยู่ใกล้กับแนวท่อก๊าซของบริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) โดยมีชื่อเรียกว่า บล็อกวาล์วที่ 2 นับจากบล็อกวาล์วที่ 1 ที่ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านอิตอง ซึ่งเป็นน้ำตกที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 600 เมตร สามารถแบ่งจำนวนชั้นของน้ำตกได้ประมาณ 5 ชั้น ตามตำแหน่งที่สามารถเข้าถึงได้ โดยสภาพแวดล้อมของน้ำตก มีความสมบูรณ์ของระบบนิเวศมาก มีแอ่งน้ำที่ไม่กว้างมากในน้ำตกสามารถทำได้แค่

เพียงนั่งเล่นเท่านั้น พื้นที่บริเวณใกล้น้ำตกเหมาะกับการตั้งแคมป์พักผ่อนมากเพราะช่วงเวลากลางคืน อากาศจะหนาวและเย็นมรสายหมอกทั้งกลางวันและในช่องเช้า

ระยะทาง น้ำตกสัตมิตร อยู่ห่างจากอุทยานแห่งชาติทองผาภูมิประมาณ 30 กม และจากถนนทางหลวงแยกเส้นทางเข้าน้ำตกทางเหมืองสมศักดิ์เก่าประมาณ 21 กม ซึ่งสุดเส้นทางพอดี ก็จะถึงน้ำตก ในช่วงระหว่างทางจะเป็นเส้นทางคดเคี้ยว และขึ้นเขาตามลักษณะเส้นทางเหมืองเก่า และบางที่มีลักษณะเหมือนน้ำตกขนาดเล็กไหลผ่านเส้นทาง การเข้าไปเที่ยวควรใช้รถออฟโรด เพียงอย่างเดียวและควรไปตั้งแต่สองคันขึ้นไปและจัดเตรียมเสบียงอาหารและยาให้พร้อม เพราะเส้นทางข้างในจะไม่มีบ้านคนเลย นอกจากจุดพักที่เหมืองสมศักดิ์ ต่อจากนั้นในผู้ที่การขับรถจะต้องมีความชำนาญพอสมควรในการขับรถออฟโรด เนื่องจากเส้นทางจะเป็นหิน มีร่องของน้ำเซาะ ส่วนขอบเส้นทางหรือขอบถนนจะเป็นหน้าผาชันตามตำแหน่งของภูเขา และต้องขับลงห้วยในบางช่วง ในระยะทาง 21 กม อาจจะต้องใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 5-6 ชม ดังนั้นควรเริ่มเดินทางช่วงเช้า ซึ่งอาจจะไปค้างคืนก่อนในเหมืองสมศักดิ์ (มีโฮมสเตย์ให้เช่า) หรือ ค้างคืนที่อุทยานแห่งชาติทองผาภูมิ แล้วเริ่มเดินทางตอนเช้า เมื่อสุดปลายทางจะต้องเดินเท้าประมาณ 300 เมตร ดีกว่าที่จะนำรถเข้าไปเพราะอาจจะทำให้ส่วนหน้าของน้ำตกมีความเสื่อมโทรมเร็วได้ และควรมีถุงกันทากด้วยเพราะมีทากค่อนข้างเยอะ

ก.2 น้ำตกจ้อกระด้น

น้ำตกจ้อกระด้น อยู่ห่างจากอุทยานทองผาภูมิประมาณ 5 กิโลเมตร เป็นน้ำตกที่มีชื่อเสียงของอุทยานแห่งชาติทองผาภูมิ และรถที่จะเข้าได้ต้องเป็นรถออฟโรดเท่านั้น เป็นน้ำตกที่เหมาะสมแก่การเล่นน้ำ เพราะเป็นแอ่งขนาดใหญ่และมีพื้นเป็นทราย มีน้ำไหลทั้งปี การไปเที่ยวควรไปค้างคืนก่อน 1 คืน ที่อุทยานแห่งชาติทองผาภูมิ ก่อนถึงน้ำตกต้องเดินเท้าประมาณ 650-700 เมตร ต้องมีถุงกันทากระหว่างเดิน แต่ที่น้ำตกไม่มีทาก

น้ำตกที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายประกอบด้วย 4 แห่ง แต่ต้องการพัฒนาทางด้านสุขลักษณะคือ

1. น้ำตกผาดาด	2. น้ำตกเกรียงกระเวีย
3. น้ำตกไทรโยคน้อย	4. น้ำตกไทรโยคใหญ่

สิ่งที่ควรพัฒนาเบื้องต้นในบริเวณแหล่งน้ำตก คือ

1. การทิ้งขยะและการกำจัดขยะ	2. การจัดตำแหน่งร้านค้า
3. น้ำดื่มจากร้านค้า	4. บริเวณจอดรถ
5. ห้องน้ำสะอาด	

ปัจจัยสิ่งแวดล้อม

จากการสำรวจได้ตรวจวัดคุณภาพน้ำในบริเวณแหล่งน้ำตกที่เป็นตัวติดตามการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศแหล่งน้ำ ซึ่งปัจจัยที่ตรวจวัดทั้งหมดจะประกอบด้วยปัจจัยทางด้านกายภาพและเคมี รวมถึงปัจจัยทางด้านชีวภาพ เพื่อเป็นการติดตามระบบนิเวศที่ประยุกต์ทั้งการเปลี่ยนแปลงของสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อมร่วมกัน เพื่อที่จะสามารถนำข้อมูลประยุกต์ใช้ในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ระบบนิเวศ รวมถึงสิ่งมีชีวิตทั้งหมด

สัตว์ประจำถิ่นที่มีศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยว

จากการเข้าสำรวจข้อมูล พบว่า ที่ตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของ

ปูราชินี ซึ่งเป็นสัตว์ประจำถิ่นที่สามารถพบได้เฉพาะในจังหวัดกาญจนบุรี ชุมชนท้องถิ่นเรียกว่า พูปูราชินี ในปัจจุบันภายในปูปูราชินีมีการสร้างสะพานศึกษาธรรมชาติโดยอุตสาหกรรมป่าไม้ร่วมกับชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นความต้องการของชุมชนในท้องถิ่นรวมถึงการอนุรักษ์ปูราชินีด้วย

ปัญหาที่พบในป่าปูราชินีคือ นักท่องเที่ยวใช้รถกระบะ หรือ ขับเคลื่อนสี่ล้อเข้าพื้นที่ปูปูราชินี ทำให้บางครั้ง รถสามารถเหยียบบรูให้ตายได้ จึงควรจัดการพื้นที่ในการจอดรถและใช้ประโยชน์ให้ชัดเจนเพื่อประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน

“ปูราชินี” มีชื่อภาษาอังกฤษว่า Regal Crab เป็นปูน้ำจืดประเภทปูป่าที่มีสีส้มสวยงามมากชนิดหนึ่ง ซึ่งมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Thaiphusa sirikit* (Naiyanetr, 1992) และสามารถเรียกได้อีกชื่อหนึ่งคือ “ปูสามสี” ซึ่งมีลักษณะ 3 สี คือ สีแดงส้ม ที่บริเวณขาและปาก สีขาว ที่บริเวณโคนขา ก้ามหนีบ และขอบกระดอง สีน้ำเงินอมม่วง ที่บริเวณกระดองตรงกลาง ซึ่งมีรายงานพบในประเทศไทย ซึ่งจะอาศัยอยู่ตามบริเวณริมห้วย หรือพื้นที่ชุ่มน้ำใน อ.ทองผาภูมิ จ. กาญจนบุรี โดยจะพบได้จำนวนมากในพื้นที่ปูปูราชินี

รูปภาพที่ 4.7 ปูราชินี (*Thaiphusa sirikit*)

ป่าปูปูราชินีที่มีความจำเพาะของระบบนิเวศของสัตว์ประจำถิ่น ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ชุมชนต้องการการพัฒนาให้ถูกต้องอยู่บนกรอบของการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์อย่างยั่งยืน

สรุปผลการศึกษา

จังหวัดกาญจนบุรีประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกหลายแห่งด้วยกัน และแหล่งน้ำในบริเวณน้ำตกที่ทำการศึกษายังอยู่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของคุณภาพน้ำผิวดิน สิ่งมีชีวิตประเภทปลาน้ำจืดมีความหลากหลายทางชีวภาพค่อนข้างสูง รวมถึงกลุ่มสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง (aquatic macro invertebrates) ก็มีความหลากหลายทางชีวภาพที่สูงเหมือนกัน อย่างไรก็ตาม การประยุกต์สิ่งมีชีวิตทั้งแมลงน้ำและปลาในการประเมินคุณภาพน้ำของแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกกรวมกับปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางเคมีและกายภาพ มีแนวโน้มที่สามารถนำมาประยุกต์ได้ ส่วนระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกค่อนข้างสมบูรณ์และจากการศึกษาพบน้ำตกจ๊อกกระดิ่นและน้ำตกสัตมิตที่ต้องการการพัฒนาเส้นทางให้มีความเข้าถึงได้ง่ายขึ้นเพื่อส่งเสริมแหล่งการท่องเที่ยว

4.3 ข้อมูลความพึงพอใจในเส้นทางท่องเที่ยว ความพึงพอใจด้านอนามัยแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 4.6 ร้อยละของนักท่องเที่ยว 4 จังหวัดภาคตะวันตก จำแนกตามคุณลักษณะทางประชากร/จุดประสงค์การท่องเที่ยว/การเดินทาง/แหล่งข้อมูลการท่องเที่ยว/ระยะเวลาท่องเที่ยว/ที่พัก/ค่าใช้จ่ายและรายจังหวัด

N=400

คุณลักษณะทางประชากร		4 จังหวัดภาคตะวันตก(ร้อยละ)				
		กาญจนบุรี	สุพรรณบุรี	ราชบุรี	นครปฐม	รวม
เพศ	ชาย	31.6	45.0	45.0	39.0	40.3
	หญิง	68.4	55.0	54.0	61.0	59.6
	ไม่ระบุ	0	0	1.0	0	0.2
	Missing data	5	0	0	0	5
อายุ	ต่ำกว่า 15 ปี	20.0	1.0	10.0	1.0	8.0
	16-25 ปี	18.0	22.0	29.0	27.0	24.0
	26-35 ปี	23.0	30.0	26.0	42.0	30.3
	36-45 ปี	10.0	27.0	14.0	12.0	15.7
	46-60 ปี	18.0	20.0	14.0	16.0	17.0
	60 ปีขึ้นไป	4.0	0	6.0	2.0	3.0
	ไม่ระบุ	7.0	0	1.0	0	2.0
การศึกษา	ประถมศึกษา	16.0	6.0	17.0	2.0	10.3
	มัธยมศึกษา	21.0	5.0	38.0	8.2	18.1
	อาชีวศึกษา	21.0	8.0	7.0	10.2	11.5
	ปริญญาตรี	25.0	61.0	27.0	72.4	46.2
	สูงกว่าปริญญาตรี	2.0	17.0	1.0	7.2	6.8
	อื่น ๆ	0	3.0	5.0	0	2.0
	ไม่ระบุ	15.0	0	5.0	0	5.0
	Missing data	0	0	0	2	2
จุดประสงค์	ท่องเที่ยว/พักผ่อน	65.6	90.0	79.8	68.7	76.2
	ทัศนศึกษา	18.3	6.0	15.2	8.1	11.8
	ติดต่อราชการ	1.1	0	1.0	3.0	1.3
	ธุรกิจ	9.7	0	0	7.1	4.1
	เยี่ยมญาติ	5.4	4.0	2.0	11.1	5.6
	อื่น ๆ	0	0	1.0	2.0	.8
	ไม่ระบุ	0	0	1.0	0	.2
	Missing data	7	0	1	1	9
พาหนะ	รถยนต์ส่วนตัว	70.0	86.0	76.0	82.0	78.5
	จักรยานยนต์	4.4	0	18.0	6.0	7.2
	รถประจำทาง	16.7	1.0	4.0	5.0	6.4

คุณลักษณะทางประชากร		4 จังหวัดภาคตะวันตก(ร้อยละ)				
		กาญจนบุรี	สุพรรณบุรี	ราชบุรี	นครปฐม	รวม
	รถบริษัททัวร์	3.3	7.0	0	3.0	3.3
	รถจ้างเหมา	5.6	5.0	2.0	2.0	3.6
	อื่น ๆ	0	1.0	0	2.0	0.8
	Missing data	10	0	0	0	10
ผู้ร่วมเดินทาง	คนเดียว	7.3	4.0	10.0	14.1	8.9
	ครอบครัว	45.8	61.0	66.0	56.6	57.4
	กลุ่มเพื่อน / ผู้ร่วมงาน	42.7	31.0	20.0	27.3	30.1
	คณะทัวร์	4.2	3.0	1.0	2.0	2.5
	อื่น ๆ	0	1.0	3.0	0	1.0
	Missing data	4	0	0	1	5
แหล่งข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยว	จากเพื่อนหรือคนรู้จัก	63.2	72.0	74.0	58.2	66.9
	นิตยสารท่องเที่ยว	9.5	7.0	3.0	15.3	8.7
	บริษัททัวร์	1.0	0	0	1.0	0.5
	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	11.6	9.0	1.0	7.1	7.1
	วิทยุ/โทรทัศน์/สื่อโฆษณาต่างๆ	14.7	7.0	16.0	11.2	12.2
	อื่น ๆ	0	5.0	6.0	7.1	4.6
	Missing data	5	0	0	2	7
เคยเยือนสถานที่นี้มาก่อน	เคย	61.1	54.0	90.9	59.2	66.3
	ไม่เคย	38.9	46.0	9.1	40.8	33.7
	Missing data	5	0	1	2	8
ระยะเวลาที่ใช้ท่องเที่ยว	ไม่พัก	0	8.0	0	0	3.2
	1 วัน	24.5	25.0	60.0	0	38.7
	2 วัน	37.7	44.0	4.0	0	26.9
	3 วัน	5.7	21.0	5.0	0	11.5
	4 วัน	7.5	1.0	2.0	0	2.8
	5 วัน	20.8	1.0	0	0	4.7
	6 วันขึ้นไป	3.8	0	1.0	0	1.2
	ไม่ระบุ	0	0	28	0	11.1
	Missing data	47	0	0	0	47
สถานที่พัก	บ้านญาติ/บ้านเพื่อน	28.3	20.0	40.0	35.5	31.0
	โรงแรม/รีสอร์ท/เกสเฮาส์	8.3	62.0	6.0	47.4	32.4

คุณลักษณะทางประชากร		4 จังหวัดภาคตะวันตก(ร้อยละ)				
		กาญจนบุรี	สุพรรณบุรี	ราชบุรี	นครปฐม	รวม
	อื่น ๆ	63.3	18.0	46.0	17.1	34.2
	ไม่ระบุ	0	0	8.0	0	2.4
	Missing data	40	0	0	24	64
ค่าใช้จ่ายการ ท่องเที่ยว	0-500 บาท	40.6	11.1	32.0	0	19.0
	501-1000 บาท	32.8	14.1	14.0	0	13.5
	1001-2000 บาท	20.3	12.1	5.0	10.0	11.0
	2001-5000 บาท	6.3	35.4	3.0	90.0	36.4
	5000 บาทขึ้นไป	0	27.3	1.0	0	7.7
	ไม่ระบุ	0	0	45.0	0	12.4
	Missing data	36	1	0	0	37

จากตารางที่ 4.6 แสดงให้เห็นว่า

นักท่องเที่ยว 4 จังหวัดภาคตะวันตก ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 59.6 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 40.4 อายุ ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 26-35 ปี ร้อยละ 30.3 รองลงมาอายุระหว่าง 16-25 ปี ร้อยละ 24.0 และอายุ 46-60 ปี ร้อยละ 17.0

ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 46 รองลงมาจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา ร้อยละ 18.1 และร้อยละ 11.5 ตามลำดับ

จุดประสงค์ของการเดินทาง ส่วนใหญ่มีจุดประสงค์เพื่อการท่องเที่ยว/พักผ่อน ร้อยละ 76.2 รองลงมาทัศนศึกษา ร้อยละ 11.8

พาหนะ ส่วนใหญ่เดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว ร้อยละ 78.5 รองลงมาเดินทางโดยรถจักรยานยนต์ และรถประจำทาง ร้อยละ 7.2 และร้อยละ 6.4 ตามลำดับ

ผู้ร่วมเดินทาง ส่วนใหญ่เดินทางไปเที่ยวกับครอบครัว ร้อยละ 57.4 รองลงมาเดินทางร่วมกับกลุ่มเพื่อน/เพื่อนร่วมงาน ร้อยละ 30.1

การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารจากเพื่อนหรือคนรู้จัก ร้อยละ 66.9 รองลงมาได้รับข่าวสารจากวิทยุ/โทรทัศน์/สื่อโฆษณา ร้อยละ 12.2 นิตยสารการท่องเที่ยว ร้อยละ 8.7 และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ร้อยละ 7.1 เคยเยือนแหล่งท่องเที่ยว 4 จังหวัดภาคตะวันตก ร้อยละ 66.3

การใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ใช้เวลาท่องเที่ยว 1 วัน ร้อยละ 38.7 รองลงมาใช้เวลาท่องเที่ยว 2 วัน ร้อยละ 26.9 และกลุ่มที่ใช้เวลาท่องเที่ยว 3 วัน ร้อยละ 11.5 ส่วนกลุ่มที่ใช้เวลาท่องเที่ยว 4 วันขึ้นไป พบเล็กน้อย เท่านั้น

ที่พักในสถานที่ท่องเที่ยว ส่วนใหญ่พักในโรงแรม/รีสอร์ท/เกสเฮาส์ ร้อยละ 32.4 และบ้านญาติ/บ้านเพื่อน ร้อยละ 31.0

ค่าใช้จ่ายระหว่างการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายระหว่าง 2,001 – 5,000 บาท ร้อยละ 36.4 รองลงมามีค่าใช้จ่ายระหว่างท่องเที่ยว ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 500 บาท ร้อยละ 19.0

เมื่อจำแนกรายจังหวัด ผลการวิจัย ดังนี้

จังหวัดสุพรรณบุรี นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 68.4 อายุ 26-35 ปี ร้อยละ 23.0 การศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 25.0 จุดประสงค์เพื่อการท่องเที่ยวและพักผ่อน ร้อยละ 65.6 โดยสารพาหนะส่วนตัว ร้อยละ 70.0 เดินทางไปเที่ยวกับครอบครัว ร้อยละ 45.8 ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวจากเพื่อนหรือคนรู้จัก ร้อยละ 63.2 เคยมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ ร้อยละ 61.1 ใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยว 2 วัน ร้อยละ 37.7 พักบ้านเพื่อน/บ้านญาติ ร้อยละ 28.3 มีค่าใช้จ่ายระหว่างการท่องเที่ยว 0 – 500 บาท ร้อยละ 40.6

จังหวัดราชบุรี นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 55.0 อายุ 26-35 ปี ร้อยละ 30.0 การศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 61.0 จุดประสงค์เพื่อการท่องเที่ยวและพักผ่อน ร้อยละ 90.0 โดยสารพาหนะส่วนตัว ร้อยละ 86.0 เดินทางไปเที่ยวกับครอบครัว ร้อยละ 61.0 ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวจากเพื่อนหรือคนรู้จัก ร้อยละ 72.0 เคยมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ ร้อยละ 54.0 ใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยว 2 วัน ร้อยละ 44.0 พักโรงแรม/รีสอร์ท/เกสเฮ้าส์ ร้อยละ 62.0 มีค่าใช้จ่ายระหว่างการท่องเที่ยว 2,001 – 5,000 บาท ร้อยละ 35.4

จังหวัดนครปฐม นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 54.5 อายุ 16-25 ปี ร้อยละ 29.0 การศึกษาระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 38.0 จุดประสงค์เพื่อการท่องเที่ยวและพักผ่อน ร้อยละ 79.8 โดยสารพาหนะส่วนตัว ร้อยละ 76.0 เดินทางไปเที่ยวกับครอบครัว ร้อยละ 66.0 ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวจากเพื่อนหรือคนรู้จัก ร้อยละ 74.0 เคยมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ ร้อยละ 90.9 ใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยว 1 วัน ร้อยละ 60.0 พักบ้านเพื่อน/บ้านญาติ ร้อยละ 40.0 มีค่าใช้จ่ายระหว่างการท่องเที่ยว 0 – 500 บาท ร้อยละ 32.0

จังหวัดกาญจนบุรี นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 61.0 อายุ 26-35 ปี ร้อยละ 42.0 การศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 72.4 จุดประสงค์เพื่อการท่องเที่ยวและพักผ่อน ร้อยละ 68.7 โดยสารพาหนะส่วนตัว ร้อยละ 82.0 เดินทางไปเที่ยวกับครอบครัว ร้อยละ 56.6 ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวจากเพื่อนหรือคนรู้จัก ร้อยละ 58.2 เคยมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ ร้อยละ 59.2 พักโรงแรม/รีสอร์ท/เกสเฮ้าส์ ร้อยละ 47.4 มีค่าใช้จ่ายระหว่างการท่องเที่ยว 2,001 – 5,000 บาท ร้อยละ 90.0

ตารางที่ 4.7 ร้อยละของนักท่องเที่ยว 4 จังหวัดภาคตะวันตก จำแนกตามความพึงพอใจต่อบริการของสถานที่ท่องเที่ยวและรายจังหวัด

N=400

การบริการ		4 จังหวัดภาคตะวันตก(ร้อยละ)				
		สุพรรณบุรี	ราชบุรี	นครปฐม	กาญจนบุรี	รวม
ที่พัก	ดีมาก	9.8	24.0	15.0	0	14.8
	ดี	78.9	67.0	33.0	100	62.9
	พอใช้	11.3	7.0	11.0	0	8.4
	ต้องปรับปรุง	0	2.0	1.0	0	1.0
	ไม่ระบุ	0	0	40.0	0	12.9
	Missing data	29	0	0	61	90
ห้องสุขา	ดีมาก	11.6	15.0	13.0	0	11.2
	ดี	67.3	68.0	38.0	100	64.2

การบริการ		4 จังหวัดภาคตะวันตก(ร้อยละ)				
		สุพรรณบุรี	ราชบุรี	นครปฐม	กาญจนบุรี	รวม
	พอใช้	21.1	16.0	38.0	0	21.2
	ต้องปรับปรุง	0	1.0	8.0	0	2.6
	ไม่ระบุ	0	0	3.0	0	0.9
	Missing data	5	0	0	46	51
อาหารและ เครื่องดื่ม	ดีมาก	20.0	19.0	19.0	0	16.2
	ดี	54.7	64.0	44.0	100	61.6
	พอใช้	24.2	16.0	32.0	0	20.2
	ต้องปรับปรุง	1.1	1.0	2.0	0	1.1
	ไม่ระบุ	0	0	3.0	0	0.9
	Missing data	5	0	0	43	48
ของที่ระลึก	ดีมาก	12.7	17.0	12.0	0	12.1
	ดี	41.5	63.0	32.0	100	53.0
	พอใช้	36.2	18.0	28.0	0	23.5
	ต้องปรับปรุง	9.6	2.0	2.0	0	3.8
	ไม่ระบุ	0	0	26.0	0	7.6
	Missing data	6	0	0	54	60
เจ้าหน้าที่	ดีมาก	13.8	18.0	13.0	0	12.6
	ดี	55.3	65.0	41.0	100	61.0
	พอใช้	30.9	16.0	35.0	0	22.9
	ต้องปรับปรุง	0	1.0	3.0	0	1.2
	ไม่ระบุ	0	0	8.0	0	2.3
	Missing data	6	0	0	45	51
การเดินทาง	ดีมาก	29.5	18.0	14.0	0	17.0
	ดี	61.0	70.0	62.0	100	70.2
	พอใช้	9.5	10.0	19.0	0	10.8
	ต้องปรับปรุง	0	2.0	0	0	0.6
	ไม่ระบุ	0	0	5.0	0	1.4
	Missing data	5	0	0	43	48
ควา ม ปลอดภัย	ดีมาก	15.1	14.0	15.0	0	12.4
	ดี	73.1	71.0	55.0	100	71.6
	พอใช้	11.8	14.0	27.0	0	14.9
	ต้องปรับปรุง	0	1.0	0	0	0.3
	ไม่ระบุ	0	0	3.0	0	0.9
	Missing data	7	0	0	45	52
ที่ทิ้งขยะและ สิ่งแวดล้อม	ดีมาก	13.7	14.0	17.5	0	13.0
	ดี	74.7	66.0	44.3	100	65.9

การบริการ		4 จังหวัดภาคตะวันตก(ร้อยละ)				
		สุพรรณบุรี	ราชบุรี	นครปฐม	กาญจนบุรี	รวม
	พอใช้	11.6	16.0	32.9	0	17.5
	ต้องปรับปรุง	0	4.0	5.1	0	2.7
	ไม่ระบุ	0	0	3.0	0	0.9
	Missing data	5	0	3	58	64
อื่น ๆ	ดีมาก	12.5	15.8	2.0	0	6.2
	ดี	62.5	73.7	3.0	0	24.8
	พอใช้	12.5	7.9	1.0	0	3.5
	ต้องปรับปรุง	12.5	2.6	1.0	0	2.1
	ไม่ระบุ	0	0	92.9	0	63.4
	Missing data	92	62	1	100	255

จากตารางที่ 4.7 ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยว 4 จังหวัดภาคตะวันตก ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อบริการของสถานที่ท่องเที่ยวด้านต่างๆ ดังนี้

ด้านที่พัก ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อบริการด้านที่พักระดับดีและดีมาก ร้อยละ 62.9 และร้อยละ 14.8 ตามลำดับ

ด้านห้องสุขา มีความพึงพอใจต่อบริการด้านห้องสุขาระดับดีและพอใช้ ร้อยละ 64.2 และร้อยละ 21.2 ตามลำดับ

ด้านอาหารและเครื่องดื่ม มีความพึงพอใจต่อบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มระดับดีและพอใช้ ร้อยละ 61.6 และร้อยละ 20.2 ตามลำดับ

ด้านของที่ระลึก มีความพึงพอใจต่อบริการด้านของที่ระลึกระดับดีและพอใช้ ร้อยละ 53.0 และร้อยละ 23.5 ตามลำดับ

ด้านเจ้าหน้าที่ มีความพึงพอใจต่อบริการด้านเจ้าหน้าที่ระดับดีและพอใช้ ร้อยละ 61.0 และร้อยละ 22.9 ตามลำดับ

ด้านการเดินทาง มีความพึงพอใจต่อบริการด้านการเดินทางระดับดีและดีมาก ร้อยละ 70.2 และร้อยละ 17.0 ตามลำดับ

ด้านความปลอดภัย มีความพึงพอใจต่อบริการด้านความปลอดภัยระดับดีและระดับพอใช้ ร้อยละ 71.6 และร้อยละ 14.9 ตามลำดับ

ด้านที่สิ่งขยะและสิ่งแวดล้อม มีความพึงพอใจต่อบริการด้านที่สิ่งขยะและสิ่งแวดล้อมระดับดี และพอใช้ ร้อยละ 65.9 และร้อยละ 17.5 ตามลำดับ

เมื่อจำแนกรายจังหวัด ผลการวิจัย ดังนี้

จังหวัดสุพรรณบุรี นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการบริการด้านที่พักระดับดี ร้อยละ 78.9 ความพึงพอใจต่อการบริการด้านสุขาระดับดี ร้อยละ 67.3 ความพึงพอใจต่อการบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มระดับดี ร้อยละ 54.7 ความพึงพอใจต่อการบริการด้านของที่ระลึกระดับดี ร้อยละ 41.5 ความพึงพอใจต่อการบริการด้านเจ้าหน้าที่ระดับดี ร้อยละ 55.3 ความพึงพอใจต่อการบริการด้านการเดินทางระดับดี ร้อยละ 61.0 ความพึงพอใจต่อการบริการด้านความปลอดภัยระดับดี ร้อยละ 73.1 และความพึงพอใจต่อการบริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกระดับดี ร้อยละ 74.7

จังหวัดราชบุรี นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการบริการด้านที่พักระดับดี ร้อยละ 67.0 ความพึงพอใจต่อการบริการด้านสุขาระดับดี ร้อยละ 68.0 ความพึงพอใจต่อการบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มระดับดี ร้อยละ 64.0 ความพึงพอใจต่อการบริการด้านของที่ระลึกระดับดี ร้อยละ 63.0 ความพึงพอใจต่อการบริการด้านเจ้าหน้าที่ระดับดี ร้อยละ 65.0 ความพึงพอใจต่อการบริการด้านการเดินทางระดับดี ร้อยละ 70.0 ความพึงพอใจต่อการบริการด้านความปลอดภัยระดับดี ร้อยละ 71.0 และความพึงพอใจต่อการบริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกระดับดี ร้อยละ 66.0

จังหวัดนครปฐม นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการบริการด้านที่พักระดับดี ร้อยละ 33.0 ความพึงพอใจต่อการบริการด้านสุขาระดับดีและพอใช้เท่ากันคือ ร้อยละ 38.0 ความพึงพอใจต่อการบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มระดับดี ร้อยละ 44.0 ความพึงพอใจต่อการบริการด้านของที่ระลึกระดับดี ร้อยละ 32.0 ความพึงพอใจต่อการบริการด้านเจ้าหน้าที่ระดับดี ร้อยละ 41.0 ความพึงพอใจต่อการบริการด้านการเดินทางระดับดี ร้อยละ 62.0 ความพึงพอใจต่อการบริการด้านความปลอดภัยระดับดี ร้อยละ 55.0 และความพึงพอใจต่อการบริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกระดับดี ร้อยละ 44.3

จังหวัดกาญจนบุรี นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการบริการทุกด้านในระดับดี ร้อยละ 100 ได้แก่ ความพึงพอใจต่อการบริการด้านที่พัก ด้านสุขา ด้านอาหารและเครื่องดื่ม ด้านของที่ระลึก ด้านเจ้าหน้าที่ ด้านการเดินทาง ด้านความปลอดภัยและด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

โครงการสำรวจเพื่อพัฒนาเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย มีวัตถุประสงค์เพื่อ

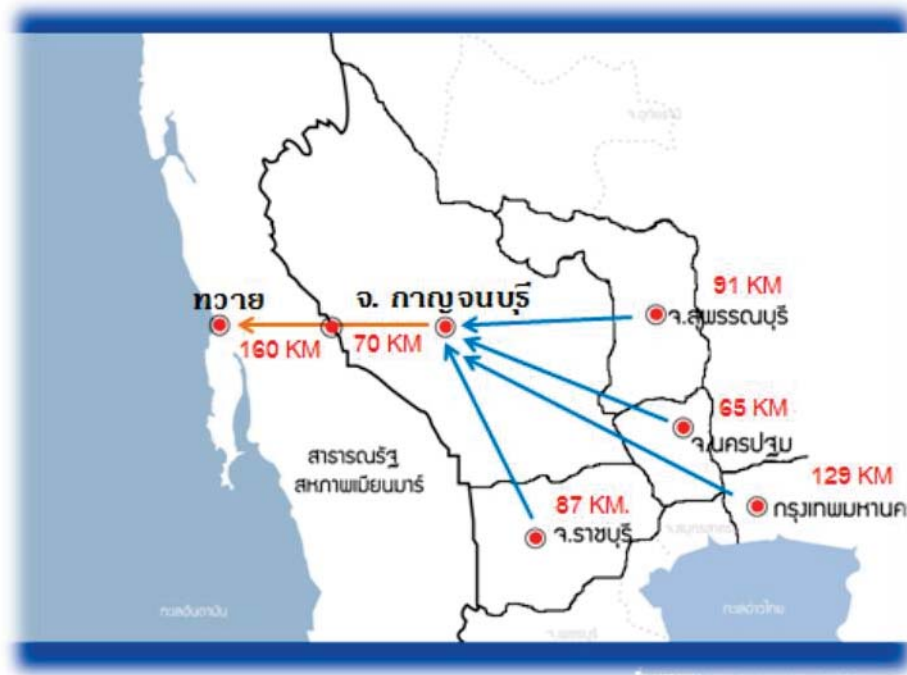
- 1) สำรวจ รวบรวม และจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตก
- 2) เป็นศูนย์กลางด้านข้อมูล การอบรม เผยแพร่ ผลการศึกษาพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการบริหารจัดการน่านน้ำสิ่งแวดล้อมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้แก่ส่วนราชการและภาคเอกชน
- 3) สร้างกลไกการพัฒนาการมีส่วนร่วมและตั้งกลุ่มในการพัฒนา ปรับปรุง ดูแลน่านน้ำสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก และขยายผลแนวคิดไปยังภาคส่วนอื่นๆ
- 4) สร้างกระแสและกระตุ้นให้เกิดการรับรู้ของนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ ชุมชนและจังหวัดในการดูแลปัญหาน่านน้ำสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

วิธีการดำเนินงานวิจัย

- 1) สำรวจ ศึกษาพื้นที่และตรวจสอบเส้นทางกับแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยว บริเวณโดยรอบเส้นทางเมืองทวาย-บ้านน้ำพุร้อน-กาญจนบุรี
  - 1.1) สำรวจ ตรวจสอบทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ในด้านขีดความสามารถรองรับนักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก และความสามารถในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
  - 1.2) ศึกษาสถานภาพของสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ณ ปัจจุบันใน 4 ด้านได้แก่ น้ำ ขยะ จำนวนพื้นที่สีเขียว ภูมิทัศน์
- 2) จัดกิจกรรมรณรงค์โครงการร่วมกับพัฒนาการมีส่วนร่วมในการดึงดูดกลุ่มเป้าหมายให้เข้ามามีส่วนร่วมในการฟื้นฟู ดูแล รักษา น่านน้ำสิ่งแวดล้อม และเชิงนิเวศแหล่งท่องเที่ยว และสร้างผู้นำที่มีความตระหนักถึง การมีส่วนร่วมกันพัฒนา
- 3) สำรวจความพึงพอใจในเส้นทางท่องเที่ยวและการจัดบริการของแหล่งท่องเที่ยว กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย จำนวน 550 คน ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ และบริษัทผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 4) จัดทำคู่มือแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวต้นแบบ

5.1 สรุปผลการวิจัย

- 1) ผลการสำรวจ ศึกษาพื้นที่และตรวจสอบเส้นทางกับแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยว บริเวณโดยรอบเส้นทางเมืองทวาย-บ้านน้ำพุร้อน-กาญจนบุรี

รูปภาพที่ 5.1 เส้นทางสำรวจเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก
สู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย

1.1) ผลสำรวจ ตรวจสอบทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ในด้านขีดความสามารถรองรับนักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก และความสามารถในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า แหล่งท่องเที่ยว มีสิ่งอำนวยความสะดวกครอบคลุมทุกด้าน ได้แก่ ที่พัก ห้องน้ำสาธารณะ ร้านจำหน่ายอาหาร/ของที่ระลึก ระบบสื่อความหมาย สาธารณูปโภค ระบบกำจัดขยะ การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1.1) อาคารบริการนักท่องเที่ยว ได้แก่ จัดบริการพิพิธภัณฑ/ห้องแสดงนิทรรศการ

1.1.2) การรักษาความปลอดภัย ได้แก่ เพิ่มป้อมยามและจุดแจ้งเหตุ/เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย/ ระบบการจัดการความปลอดภัย

1.1.3) การจัดการเชิงสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ นวดแผนไทย นวดสปา แช่น้ำร้อน เป็นต้น

1.1.4) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ได้แก่ เพิ่มการประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการ การเตือนเกี่ยวกับมัจฉาชีพ เพิ่มการประชาสัมพันธ์ภาษาต่างประเทศ

1.1.5) การพัฒนา/ปรับปรุงด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ขยะ น้ำเสีย ทัศนียภาพแหล่งท่องเที่ยว

1.1.6) ปัญหานโยบายการจัดการ ได้แก่ ค่าเข้าชม/ ค่าที่พัก/ ของที่ระลึกราคาแพง ไม่มีบริการจุดน้ำดื่มฟรี, ไม่มีรถบริการเที่ยวชมสถานที่, ปัญหาจราจร, การสร้างภาพลักษณ์, ลานจอดรถไม่เพียงพอ และขาดระเบียบ, การจัดเก็บข้อมูลนักท่องเที่ยว, ของที่ระลึกขาดการแสดงอัตลักษณ์, ห้องน้ำสาธารณะไม่เพียงพอ/ไม่สะอาด

2) การจัดกิจกรรมพัฒนาร่วมกับชุมชนในเรื่องการบริหารจัดการขยะ การหมุนเวียนใช้วัสดุดิบ การบริหารจัดการดินและน้ำ การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำตรวจวัดปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม พบว่า แหล่งน้ำในบริเวณน้ำตกยังอยู่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของคุณภาพน้ำผิวดิน

3) ผลการสำรวจความพึงพอใจแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มี

ความพึงพอใจต่อบริการทุกด้านในระดับดี ได้แก่ ที่พัก ห้องสุขา อาหารและเครื่องดื่ม ของที่ระลึก เจ้าหน้าที่การเดินทาง ความปลอดภัย ที่นั่งขยะและสิ่งแวดล้อม

5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะที่ภาครัฐและภาคเอกชนควรส่งเสริมนักท่องเที่ยวโดยพิจารณากำหนดนโยบายและมาตรการ ดังนี้

1) นโยบายด้านการส่งเสริมตลาดนักท่องเที่ยว

ภาครัฐควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนและต่อเนื่องในการส่งเสริมให้ประเทศไทยต้อนรับนักท่องเที่ยวสูงอายุอย่างจริงจัง และขณะเดียวกันพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้มีความพร้อมและสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้จริง โดยเริ่มต้นจากการปรับปรุงเมืองท่องเที่ยวหลักสำหรับนักท่องเที่ยวก่อน

มาตรการ

1) การจัดทำโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยการจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยวเพื่อเป็นจุดเริ่มต้น โดยภาครัฐขอความร่วมมือผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องในการลดราคาค่าบริการเป็นพิเศษ จัดเป็นรายการนำเที่ยว Special Package ประกอบด้วย ค่าโดยสาร การบริการที่พักแรม การนำเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญที่มีชุมชนมีส่วนร่วม กิจกรรมเพื่อการพักผ่อน รวมทั้งมีกิจกรรมดึงดูด อาทิ สปา การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวแหล่งธรรมชาติเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น

2) การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวเที่ยวนานขึ้น เกิดการใช้จ่ายที่สูงขึ้น ได้แก่

(a) การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้พักผ่อนและผ่อนคลายอย่างเต็มที่ เช่น กิจกรรมเพื่อการผ่อนคลาย ควรเพิ่มกิจกรรมนวดและสปา การนั่งสมาธิ วิปัสสนา เป็นต้น

(b) การจัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้และหาประสบการณ์ใหม่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวสูงอายุ ได้แก่

(i) การเรียนนวด การเรียนรู้วิถีชีวิตในชุมชน การเรียนโภชนาการเพื่อการรับประทานอาหารที่เหมาะสมกับสุขภาพ การเรียนรู้การรักษาสุขภาพ การเล่นเกม ไข่ไก่ การจัดฝึกหัดกีฬา กอล์ฟโดยมีครูผู้สอน เป็นต้น

(ii) การนำชมศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การนำชมชีวิตความเป็นอยู่ที่เป็นเอกลักษณ์ของคนท้องถิ่นหรือชุมชนพื้นเมืองดั้งเดิม หรือนำชม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

(c) การจัดโปรแกรมนำเที่ยวแบบ Cluster รวม 2-3 จังหวัดในการเที่ยวครั้งเดียวกัน

(d) การจัดอาหารและเครื่องดื่มให้มีความหลากหลายและเพื่อสุขภาพที่ดีของนักท่องเที่ยว

(e) การจัดโปรแกรมแบบ Slow Tourism คือไม่เร่งรีบ ท่องเที่ยวในชุมชนที่เรียบง่าย สบายๆ ใกล้ชิดธรรมชาติ ปลอดภัยจากมลพิษและไม่สร้างมลพิษ ดำเนินกิจกรรม เช่น เก็บผักปลอดสารพิษ ทำอาหารกินเอง

3) การเจาะตลาดกลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยว โดยติดต่อบริษัทนำเที่ยว (Tour Operator) ที่สนใจแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และจัดทำ Familiarization trip เพื่อนำเสนอโปรแกรมการท่องเที่ยว

4) การจัดทำ Web Site การท่องเที่ยวในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย

5) การโฆษณาประเทศไทยในฐานะจุดหมายปลายทางในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย ผ่านสื่อในต่างประเทศ เช่น โทรทัศน์ นิตยสารการท่องเที่ยว ป้ายบนทางหลวง เป็นต้น

6) การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย ผ่านสื่อสาธารณะ โดยการนำเสนอว่าประเทศไทยมีความพร้อมอย่างไร โดยการจัด Media Trip โดยเชิญนักเขียนและสื่อมวลชนจากต่างประเทศเยือนประเทศไทย

7) การจัดทำ Road show ไปยังประเทศเป้าหมาย โดยนำธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพไปด้วย เช่น โรงพยาบาล โรงแรม เป็นต้นการร่วมงาน Trade show และ Cultural Fair

8) การส่งเสริมการขายแบบ Word of Mouth หรือปากต่อปาก

9) การเสริมสร้างความน่าสนใจ (Appeal) และภาพลักษณ์ (Image) ของแหล่งท่องเที่ยวไทยที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

2) นโยบายด้านการส่งเสริมนักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ

รัฐบาลเล็งเห็นความสำคัญและโอกาสของการเจริญเติบโตของตลาดนักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ แต่ยังไม่ได้มีการสนับสนุนอย่างชัดเจน รัฐบาลจึงควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมตลาดนักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ ซึ่งจะควบคู่ไปกับการส่งเสริมตลาดนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้

มาตรการ

1) การส่งเสริม Medical Tourism ให้ประเทศไทยเป็น Medical Hub เช่น การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ร่วมกับการส่งเสริมตลาดนักท่องเที่ยว

2) การเจาะตลาดผ่าน Medical Agent ที่มีความสามารถเป็นตัวกลางระหว่างนักท่องเที่ยว

3) การเจาะตลาดนักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ ผ่านโรงพยาบาล บริษัทประกันสุขภาพ บริษัทประกันชีวิตในต่างประเทศ หรือสินค้าสุขภาพที่ผู้สูงอายุบริโภค

4) การร่วมงานแสดงสินค้าประเภท Health and Wellness ที่จัดให้มีขึ้นในประเทศต่างๆ

5) การส่งเสริมการบริการด้าน Health and Wellness เช่น การตรวจร่างกาย การตรวจหัวใจ การทำฟัน โดยการให้โรงพยาบาลไปร่วม Road Show หรือไปร่วมงานแสดงสินค้าในประเทศ

3) นโยบายการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

มาตรการ

1) การเพิ่มการรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวและปรับปรุงมาตรฐานความปลอดภัยของการบริการในเมืองท่องเที่ยว เช่น การเพิ่มจำนวนตำรวจท่องเที่ยว การปรับปรุงมาตรฐานของยานพาหนะและผู้ขับขี่รถโดยสาร เรือโดยสาร/นำเที่ยว เป็นต้น

2) การกำหนดมาตรการลงโทษด้านความปลอดภัยและดำเนินการลงโทษอย่างจริงจังแก่ผู้กระทำความผิด เช่น ผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวที่ละเลยการรักษาความปลอดภัย เช่น บริการคมนาคมขนส่ง เป็นต้น

3) การรณรงค์ให้เมืองท่องเที่ยวเป็นพื้นที่ที่มีความปลอดภัยโดยเน้นให้ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต่อนักท่องเที่ยวและสังคม และประชาชนในพื้นที่ให้เป็นเจ้าบ้านที่ดีช่วยเหลือและเฝ้าระวัง เพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยว

4) การจัดทำคู่มือป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นแก่นักท่องเที่ยวสูงอายุ เช่น การแนะนำและการระวังมิฉะนั้นที่อาจทำให้นักท่องเที่ยวได้รับอันตรายทั้งชีวิตและทรัพย์สินได้

4) นโยบายการพัฒนาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย

การพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและปรับปรุงสิ่งแวดล้อมมีความจำเป็นและรัฐบาลพึงกระทำ เพราะจะเป็นประโยชน์สำหรับการวางรากฐานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งรัฐบาลไทยเริ่มมองเห็นความสำคัญเช่นกัน

มาตรการ

- 1) พัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวกบนถนนหนทางในบริเวณเมือง เช่น การปรับปรุงบาทวิถีให้มีระดับเดียวกัน การสร้างทางลาดชันสำหรับรถเข็น การปรับปรุงความสะอาดของห้องน้ำสาธารณะ การสร้างห้องน้ำสาธารณะสำหรับผู้พิการหรือมีโรคสำหรับผู้สูงอายุ
- 2) การปรับปรุงความสะอาด บนถนนหนทาง ชายหาด ห้องน้ำสาธารณะ และการลดมลพิษในพื้นที่ท่องเที่ยว
- 3) การควบคุมดูแลผู้ขายสินค้าบริเวณท้องถนนที่ก่อความรำคาญให้แก่นักท่องเที่ยวสูงอายุ และกำหนดบทลงโทษให้เหมาะสม
- 4) การออกกฎระเบียบในการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างชัดเจน อาทิ ตรวจสอบสิ่งมีนเมา ก่อนเข้าอุทยานแห่งชาติ ตลอดจนตรวจสอบคุณภาพแหล่งน้ำ กำหนดช่วงเวลาฟื้นฟูสภาพแวดล้อม เป็นต้น

5) นโยบายด้านการส่งเสริมและสนับสนุนด้านที่พักและแหล่งท่องเที่ยว

รัฐบาลควรพิจารณาใส่ใจและส่งเสริมนักท่องเที่ยวในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวายให้ส่วนลดในการใช้บริการต่างๆ ที่จะมีผลดีแก่นักท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน รวมทั้งสนับสนุนธุรกิจที่พักแรม ดังนี้

มาตรการ

- 1) การให้ส่วนลดหรือราคาพิเศษในการใช้บริการสาธารณะ การเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ในประเทศไทยสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งคนไทยและชาวต่างประเทศ เช่น อุทยานแห่งชาติ พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น
- 2) การปรับปรุงที่พักแรมให้รองรับได้มากขึ้น โดยรัฐบาลช่วยเหลือการลงทุนด้วยการให้เงินอุดหนุนดอกเบี้ยต่ำ

6) นโยบายการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ แก่นักท่องเที่ยวจะทำให้เกิดนักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจและมาซ้ำ และบอกต่อ อันจะส่งผลดีต่อการท่องเที่ยวไทยในระยะยาว มาตรการที่สำคัญ ได้แก่

มาตรการ

- 1) การพัฒนาและปรับปรุงภาษาต่างประเทศของมัคคุเทศก์และผู้ให้บริการที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาอังกฤษ และภาษาอื่นๆ เช่น ภาษาเยอรมัน สเปน ดิเนเวีย ฝรั่งเศส เป็นต้น
- 2) การปรับปรุงมาตรฐานการรักษาความปลอดภัยบริเวณชายหาด เช่น การจัดเจ้าหน้าที่ประจำอุทยานแห่งชาติ เพื่อช่วยเหลือนักท่องเที่ยว การติดตั้งสัญลักษณ์เส้นทาง ความปลอดภัย
- 3) การจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวที่มีลักษณะเป็น One Stop Service Center ตั้งอยู่ตามเมืองท่องเที่ยวหลักในภูมิภาค เพื่อให้ข้อมูล คำแนะนำ การช่วยเหลือนักท่องเที่ยว การรักษาความปลอดภัย รวมทั้งการบริการนำเที่ยวโดยมัคคุเทศก์หรือเพื่อนเดินทาง (escort) ที่ถูกต้องตามกฎหมาย

กล่าวโดยสรุป ภาควิทางการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนควรร่วมมือเร่งดำเนินมาตรการตามนโยบายที่กล่าวข้างต้น เพื่อส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย ให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น อันจะนำไปสู่รายได้ของประเทศที่เพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

1. ยุพาพร รูปงาม. (2545). การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานงบประมาณ ในการปฏิรูป ระบบราชการ.ภาคินพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
2. โกวิทย์ พวงงาม. (2545). การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. ม.ป.ท.
3. สานิตย์ บุญชู. (2527). การพัฒนาชุมชน: การมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
4. ชิต นิลพานิช และกุลธนา ธนาพงศธร. (2532). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ชนบท. ในเอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบล หมู่บ้าน (พิมพ์ครั้งที่ 3, หน่วยที่ 8) . นนทบุรี:โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
5. สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย. (2545). ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. กรุงเทพมหานคร: เอส. อาร์. พรินติ้ง.
6. นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณี ตัวอย่าง. กรุงเทพมหานคร: 598 Print.
7. อคิน รพีพัฒน์. (2527). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคม และวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภารพิมพ์.
8. นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.
9. วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. (2531). การพัฒนาชนบทไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
10. ศูนย์สารสนเทศสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม www.environnet.in.th

โครงการย่อยที่ 2

“โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพใน
เขต 4 จังหวัด ภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย”

บทสรุปผู้บริหาร

การท่องเที่ยวในประเทศไทยได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติมาเป็นระยะเวลานานและทำรายได้ให้แก่ประเทศ จำนวนหลายแสนล้านบาทต่อปี ในปัจจุบันด้วยสถานการณ์เศรษฐกิจโลก ความไม่มั่นคงทางการเมืองภายในประเทศและการเปิดตัวแคมเปญส่งเสริมการท่องเที่ยวจากประเทศเพื่อนบ้านทำให้เกิดการแข่งขันอย่างรุนแรง มีผลกระทบต่อประเทศไทยโดยตรง โดยทำให้การจัดเก็บรายได้จากการท่องเที่ยวลดลงมากกว่า หนึ่งแสนล้านบาทต่อปี ทั้งที่ประเทศไทยนั้นมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย อาทิ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งพักผ่อนหย่อนใจ ที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้เปรียบ หากได้รับการพัฒนาโดยผนวกกับการบริการทางการแพทย์และสาขาอื่นๆที่เกี่ยวข้อง อาทิ นวด สปา อบสมุนไพร แพทย์แผนไทย ฯลฯ น่าจะทำให้ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวของประเทศไทยสามารถคืนกลับมาสู่การสร้างรายได้จำนวนมากอีกครั้ง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ใน 2 ลักษณะได้แก่ ก.กลุ่มนักท่องเที่ยวจำลองซึ่งมาจากภาครัฐ-เอกชน ข.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 550 คน แบ่งเป็น 1) ประชาชนในพื้นที่ 70 คน 2) ประชาชนนอกพื้นที่ 30 คน 3) นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดตัวอย่างข้างต้น โดยใช้กลุ่มตัวอย่างรวม 200คน 4) นักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดตัวอย่างข้างต้นโดยใช้กลุ่มตัวอย่างรวม 200 คน 5) บริษัทผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ใช้แบบสำรวจเหตุผลแรงจูงใจที่มาท่องเที่ยวและความพึงพอใจต่อบริการทางด้านสุขภาพที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเฉพาะที่ ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการแก้ไข รวมถึงแนวโน้มการกลับมาใช้บริการ

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (จุลสารการท่องเที่ยว 2541) ได้นำเสนอแนวทางสร้างความยั่งยืนของการท่องเที่ยวไทยไว้ 5 ประเด็น คือ

(1) ให้มองความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในความหมายที่กว้างกว่าเรื่องของตัวเลข ดังนั้น ตัวเลขจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จึงอาจไม่มีความสำคัญ แต่ควรมองถึงความยั่งยืนในกรณีที่นักท่องเที่ยวจำนวนที่พอเหมาะ ซึ่งทรัพยากรและวัฒนธรรมไม่ได้ถูกทำลาย

(2) ควรสร้างความหลากหลายทางการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา การท่องเที่ยวเพื่อความบันเทิง และการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ

(3) การท่องเที่ยวต้องเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ในสังคม ไม่ใช่ธุรกิจ และต้องปรับเปลี่ยนการเรียนรู้ย้ายฐานออกจากห้องเรียนไปสู่กิจกรรม

(4) องค์การการท่องเที่ยวของรัฐต้องปรับบทบาทจากการส่งเสริมไปสู่การให้ความรู้และสร้างความตระหนัก

(5) เน้นคนเป็นเป้าหมายในการจัดการการท่องเที่ยว เช่น ผู้ให้บริการ นักท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น

หลักการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว (เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2545) ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวมีอยู่อย่างจำกัด และเสื่อมสลายได้เราจึงควรเน้นการใช้ทรัพยากรนี้ให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสมและคงสภาพยาวนานที่สุด การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องทำใน 2 ส่วน คือ ก) ต้องอนุรักษ์เพื่อคงไว้ซึ่งความหลากหลายเชิงชีวภาพ เพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจได้ศึกษาเท่ากับเจ้าของพื้นที่ ข) ต้องมีการพัฒนาคนโดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งจะเป็หลักประกันสำคัญในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเหมาะสมถูกต้องตลอดจนมีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง

องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization, WTO 1997) นำเสนอหลักการสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ดังนี้

(1) มีการดำเนินงานภายใต้ขีดความสามารถในอันที่จะทดแทนฟื้นฟูคืนมาได้ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมและความต้องการของคนในชุมชน

(2) มีการกระจายประโยชน์อย่างเป็นธรรมสู่ท้องถิ่น

(3) ให้ประสบการณ์ันทนาการที่มีคุณค่าแก่ผู้มาเยือน

(4) ผู้มาเยือนต้องได้รับโอกาสเรียนรู้ เข้าใจพื้นที่ ทรัพยากร และวิถีชีวิต

(5) การออกแบบที่พักต้องกลมกลืนและใช้วัสดุในท้องถิ่น

(6) เน้นการผสมผสานการท่องเที่ยวจากท้องถิ่นสู่ภูมิภาค และระดับประเทศ

ผศ.ดร.กฤษติกา คงสมพงษ์ ได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาตลาดเพื่อให้เป็นที่ยอมรับจากกลุ่มผู้บริโภค โดยมีนโยบายการให้บริการและสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า การให้ความสำคัญร่วมกับการพัฒนาและใส่ใจทั้งหมด 5 ประเด็น ดังนี้

(1) การพัฒนาด้านสินค้า (innovative products) เพื่อการแข่งขันในตลาดได้อย่างยั่งยืน และตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภค ดังนั้นผู้ประกอบการจะต้องกระตุ้นและปลูกจิตสำนึกให้พนักงานมีส่วนร่วมในการปรับปรุงคุณภาพสินค้าให้ดียิ่งขึ้นในทุก ๆ ด้าน ภายใต้ความต้องการของลูกค้า รูปแบบที่สวยงาม รวมทั้งตั้งราคาขายที่เหมาะสม

(2) การพัฒนาด้านบริการ (proactive caring services) ต้องมีการปรับปรุงเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการให้เกิดรูปแบบของการให้บริการเชิงรุกอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การบริการจะต้องโดดเด่น แปลกใหม่ อาจเป็นไปได้ว่าผู้ประกอบการจำเป็นต้องนำเสนอที่ทันสมัยเข้ามาสนับสนุนงานขายและงานการตลาด เน้นการให้บริการที่สอดคล้องกับผลิตภัณฑ์และไลฟ์สไตล์ของผู้บริโภค

(3) การพัฒนาด้านเทคโนโลยี (technology) จำเป็นต้องเพิ่มกำลังผลิต การนำเอาเครื่องจักรอัตโนมัติและระบบคอมพิวเตอร์ควบคุมการผลิตในทุกขั้นตอน คือ สิ่งที่จะทำให้การผลิตทันต่อความต้องการของลูกค้า ต้องมีคุณภาพมากที่สามารถแข่งขันในตลาดได้ และการพัฒนาระบบการผลิตสมัยใหม่จะช่วยลดความเสียหาย ทำให้ประหยัดวัตถุดิบ

(4) การพัฒนาด้านบุคลากร (certified people) ผู้ประกอบการจำเป็นต้องเน้นเรื่องการฝึกอบรมด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพของพนักงานให้สอดคล้องกับการเติบโตของธุรกิจ ที่สำคัญจะต้องปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กรสำหรับเป็นแนวทางปฏิบัติในการทำงานเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) แบ่งตามจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการท่องเที่ยวและความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็น 2 ประเภทหลัก ดังนี้

(1) การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion Tourism) เป็นการเดินทางไปท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้วิถีชีวิตและพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งเวลาจากการท่องเที่ยวส่วนหนึ่งมาทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในที่พักผ่อนหรือนอกที่พักผ่อนอย่างถูกวิธี ตามหลักวิชาการและมีคุณภาพมาตรฐานอย่างแท้จริง เช่น การนวด / อบ / ประคบสมุนไพร การบริการสวดมนต์บำบัด (Aroma Therapy) และวารีบำบัด (Hydro Therapy) การอาบน้ำแร่หรือน้ำพุร้อน การฝึกกายบริหารท่าฤาษีดัดตน การฝึกปฏิบัติสมาธิแนวพุทธศาสนา การบริการอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ และอื่นๆ โดยทั่วไป จึงมักนิยมการเดินทางไปท่องเที่ยวในชนบทต่างจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและวัฒนธรรมที่สวยงาม โดยจัดโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพที่หลากหลายบรรจุไว้ในโปรแกรมการท่องเที่ยวด้วย และเลือกพักผ่อนในสถานที่พักตากอากาศประเภทโรงแรมหรือรีสอร์ทที่มีศูนย์สุขภาพหรือศูนย์กีฬาให้บริการส่งเสริมสุขภาพที่มีมาตรฐานคุณภาพอย่างแท้จริง เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในสถานที่พักผ่อนนั้นๆ จัดไว้ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ดังนั้น ในการให้บริการดังกล่าวแก่นักท่องเที่ยวผู้ประกอบการและผู้ให้บริการจึงต้องดำเนินการพัฒนาบริการ จัดโปรแกรมการท่องเที่ยว และกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและได้มาตรฐานคุณภาพที่เหมาะสม การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพจึงถือเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้รับการนิยมแพร่หลายเป็นอย่างมาก และมีประโยชน์ในการสร้างจิตสำนึกต่อการส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักท่องเที่ยว รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมไปในตัวอีกด้วย

(2) การท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพ (Health Healing Tourism) เป็นการเดินทางไปท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้วิถีชีวิตและพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งเวลาส่วนหนึ่งจากการท่องเที่ยวไปรับบริการบำบัดรักษาสุขภาพการรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลที่มีคุณภาพมาตรฐานอย่างแท้จริงเช่น การตรวจร่างกาย การรักษาโรคต่างๆ การทำฟันและการรักษาสุขภาพฟัน การผ่าตัดเสริมความงาม การผ่าตัด

แปลงเพศ และอื่นๆ เป็นต้น โดยทั่วไปจึงมักมีการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวที่บรรจุโปรแกรมการเข้ารับบริการบำบัดรักษาโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพต่างๆที่หลากหลาย เช่น การตรวจร่างกาย การรักษาโรคต่างๆ การท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพจึงเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งประโยชน์ต่อการรักษาฟื้นฟูสุขภาพนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ

จุดประสงค์หลักของการท่องเที่ยวทั้ง 2 ประเภทนี้ คือ การส่งเสริมบำรุงรักษาสุขภาพกายและสุขภาพจิต การบำบัดรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพ ตลอดจนการได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสังสรรค์ทางสังคมเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพที่ดีกับผู้อื่นในระหว่างการท่องเที่ยว ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทักษะ และค่านิยมในการส่งเสริมและรักษาฟื้นฟูสุขภาพให้สมบูรณ์ด้วยตัวเองมากยิ่งขึ้น การสร้างเสริมสุขภาพด้วยตนเองนั้นสามารถแสดงออกมาในรูปแบบของการออกกำลังกายและการเล่นกีฬา การควบคุมน้ำหนักตัว การนิยมเลือกรับประทานอาหารและเครื่องดื่มสมุนไพรที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ การทำจิตใจให้สงบด้วยการฝึกปฏิบัติสมาธิตามแนวพุทธศาสนา และการใช้ยารักษาโรคจากสมุนไพรที่มีผลกระทบข้างเคียงน้อย

รูปแบบของการจัดการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในประเทศไทย การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Promotion Tourism) มีรูปแบบการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่แตกต่างหลากหลาย อาทิ

(1) ทัวร์แพทย์แผนไทย เยี่ยมชมวัดโพธิ์ที่มีประวัติความเป็นมาที่มีชื่อเสียงเก่าแก่ ซึ่งได้รับยกย่องว่าเป็นมหาวิทยาลัยเปิดแห่งแรกของประเทศไทย รับฟังการบรรยายสรุปและชมการสาธิตการนวดไทยแผนโบราณเพื่อการรักษาโรคและการส่งเสริมสุขภาพ ตลอดจนเรียนรู้และฝึกปฏิบัติวิธีการนวดไทยแผนโบราณจากผู้ที่มีความสามารถเปรียบเทียบกับวิธีการนวดแผนโบราณของประเทศไทยกับการนวดของประเทศอื่นๆของโลก

(2) ทัวร์อาหารสมุนไพร เยี่ยมชมศูนย์เกษตรสมุนไพร สวนพฤกษศาสตร์ สมุนไพร และศึกษาเรียนรู้ภูมิปัญญาไทยที่สร้างสรรค์โรงวัฒนธรรมทางด้านอาหารสมุนไพรไร้พิษที่มีแคลอรีต่ำและเครื่องดื่มสมุนไพรที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ การนวดแพทย์แผนไทยและอบสมุนไพรเพื่อบำบัดรักษาโรคและบำรุงรักษาสุขภาพ รวมทั้งการฝึกปฏิบัติสมาธิแนวพุทธศาสนา / ฝึกโยคะ / ฝึกกายบริหารท่าฤาษีดัดตน และชมการสาธิตกระบวนการผลิตอาหารและเครื่องดื่มสมุนไพร

(3) ทัวร์เกษตรธรรมชาติ เยี่ยมชมแหล่งการทำเกษตรธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์ เกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริและการเรียนรู้ปลูกผักพื้นบ้านปลอดสารพิษ ด้วยการฝึกฝนวิธีการปลูกผักพื้นบ้านสำหรับบริโภคได้เอง การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทยในการทำเกษตรยั่งยืนแผนใหม่ ไร้ปุ๋ย ไร้ยาฆ่าแมลง โดยมีการทัศนศึกษาและพบปะสนทนาและพูดคุย กับนักวิชาการพื้นบ้านเกษตรกรรมไทย

(4) ทัวร์น้ำพุร้อนและอาบแร่ เยี่ยมชมทัศนศึกษาแหล่ง น้ำพุร้อนและบ่อน้ำแร่ ที่มีอยู่ในหลายจังหวัดทั้ง 4 ภูมิภาคของประเทศไทย และพักในโรงแรมและรีสอร์ทที่ตั้งอยู่ในหรือใกล้สถานที่ให้บริการอาบแร่เพื่อบำบัดสุขภาพ โดยมีการท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจไปในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่สวยงามในจังหวัดอันเป็นที่ตั้งของน้ำพุร้อนและบ่อน้ำแร่นั้น

(5) ทัวร์ฝึกสมาธิและบำเพ็ญภาวนา เยี่ยมชมวัดป่ากลางธรรมชาติอันสวยงามและสงบสุข ทำการฝึกปฏิบัติแนวสมาธิพุทธศาสนา เพื่อสร้างความสงบเยือกเย็นของจิตใจท่ามกลางสภาพธรรมชาติที่ร่มรื่นงดงาม หรือนั่งวิปัสสนาบำเพ็ญภาวนาขั้นสูงในสถานที่ที่จัดเตรียมไว้ใน วัดป่าธรรมชาติ โดยมีการให้

คำปรึกษาแนะนำวิธีปฏิบัติสมาธิอย่างถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อการคลายเครียดในชีวิตประจำวัน รวมทั้งศึกษาเรียนรู้ปรัชญาชีวิตและจิตวิญญาณตะวันออก

นโยบายภาครัฐ ที่สนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการอนุรักษ์

การพัฒนาการท่องเที่ยวการศึกษา

พัฒนา บุคลากร และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมเดิมที่มีอยู่แล้ว ส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในเชิงกลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพสามารถเชื่อมโยงธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ของประเทศรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลงทุนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ 5 ด้าน ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว (Infrastructure & Logistics)

กลยุทธ์ที่ 1.1 : พัฒนาและปรับปรุงระบบโลจิสติกส์ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 1.2 : พัฒนาและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 1.3 : การสร้างโครงข่ายเส้นทางคมนาคมและระบบเชื่อมโยงการเดินทางท่องเที่ยวทั่วประเทศเพื่อนบ้านและในภูมิภาค

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูและพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน

กลยุทธ์ที่ 2.1 : การฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 2.2 : การยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของแหล่งเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 2.3 : ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การพัฒนาปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว และยกระดับมาตรฐานธุรกิจที่เกี่ยวข้อง

กลยุทธ์ที่ 3.1 : การสร้างและพัฒนากลไกในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 3.2 : การป้องกันและรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 3.3 : การเสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน

กลยุทธ์ที่ 3.4 : การสร้างสรรคกิจกรรม นวัตกรรมและมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 3.5 : การเสริมสร้างโอกาสและแรงจูงใจเพื่อพัฒนาการค้าการลงทุนด้านการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 4 : ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูภาพลักษณ์และยกระดับความเชื่อมั่นด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย

กลยุทธ์ที่ 4.1 : สร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวและยกระดับความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 4.2 : สร้างสภาพแวดล้อมและพัฒนาระบบสนับสนุนการตลาดท่องเที่ยว
ยุทธศาสตร์ที่ 5 : ยุทธศาสตร์กระตุ้นการเดินทางท่องเที่ยวและสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว

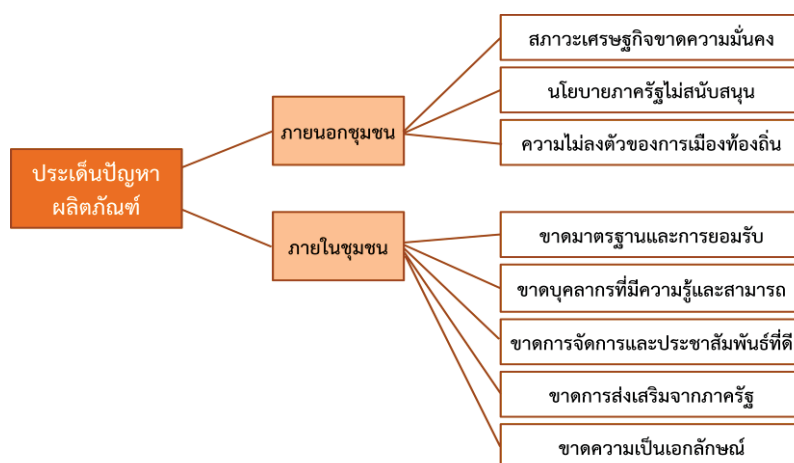
กลยุทธ์ที่ 5.1 : ส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อสร้างรายได้เข้าประเทศจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ

กลยุทธ์ที่ 5.2 : สร้างกระแสการรับรู้ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 5.3 : การสร้างกระแสการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทย

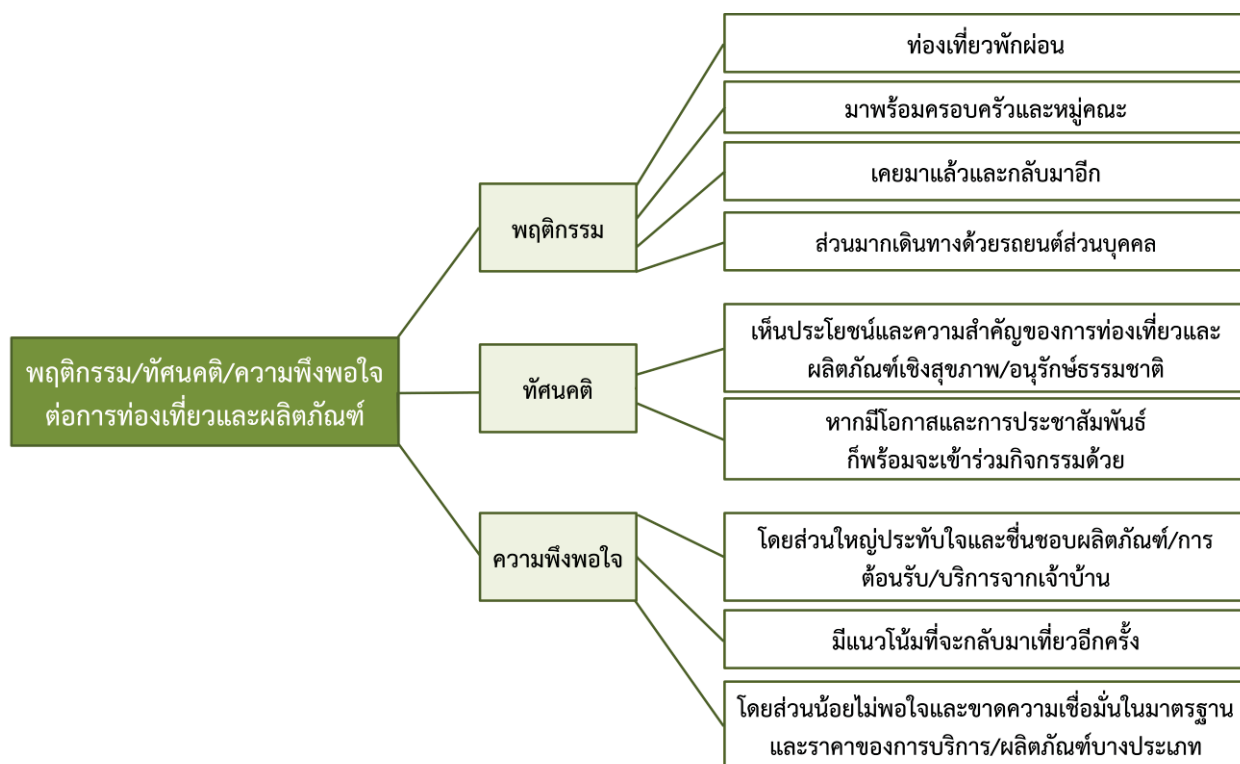
เพื่อเป็นการมุ่งพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถให้แก่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยทั้งในภาคเศรษฐกิจและการแข่งขันในตลาดโลก โครงการวิจัยนี้จึงจัดทำแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์ต่อสุขภาพ ในเขตพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตก โดยทำการสำรวจศึกษาและเก็บข้อมูลผลิตภัณฑ์ ผู้ผลิต สถานที่ผลิต/จำหน่าย จุดเด่น/จุดด้อยของผลิตภัณฑ์ และปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ทักษะคติ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศที่มีต่อผลิตภัณฑ์ในแต่ละจังหวัด ผ่านแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก

จากการสำรวจและศึกษาข้อมูลจากกลุ่มประชากรในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตก ทำให้ทราบถึงสถานะและปัญหาที่เกิดขึ้นกับผลิตภัณฑ์ในแต่ละพื้นที่ อาทิ ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในการผลิต หรือขาดบุคลากรการผลิตที่มีความรู้ความชำนาญในงานฝีมือเฉพาะด้านสำหรับผลิตภัณฑ์นั้นๆ หรือตัวผู้ผลิตเองขาดความรู้เรื่องการตลาด ขาดการจัดการบริหารที่เป็นระบบระเบียบ การขาดการออกแบบและประชาสัมพันธ์ในตัวผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่ดึงดูดใจ เป็นต้น

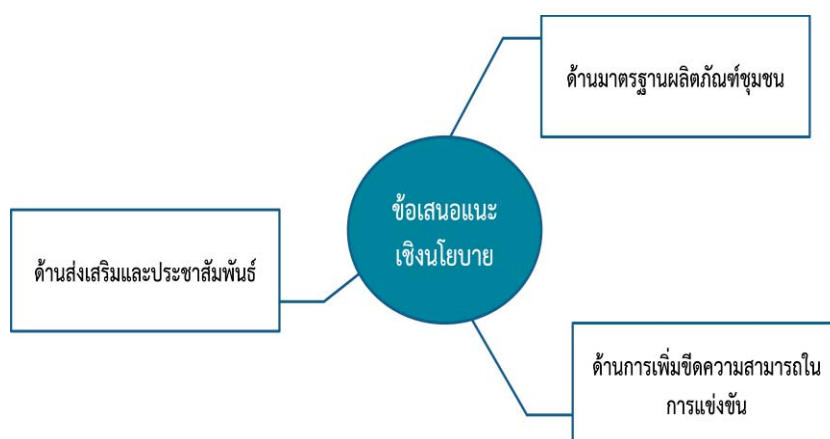
แผนภาพที่ 1 สรุปประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับผลิตภัณฑ์ในเขตพื้นที่ท่องเที่ยว 4 จังหวัด

นอกจากนี้ ยังทราบถึงภาพรวมของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ทักษะคติ และความพึงพอใจที่นักท่องเที่ยวมีต่อแหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ในเขตพื้นที่ท่องเที่ยว 4 จังหวัด ดังนี้

แผนภาพที่ 2 ภาพรวมของพฤติกรรม ทัศนคติ และความพึงพอใจต่อมีต่อแหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์

จากการประเดิมปัญหาและภาพรวมของพฤติกรรม/ทัศนคติ/ความพึงพอใจที่เกิดขึ้น นำไปสู่การประชุมและจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อร่วมวิเคราะห์หาหรือถึงกระบวนการแก้ปัญหา การศึกษาและจัดทำแนวทาง/ข้อเสนอแนะที่เหมาะสมต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยว/การบริการที่เกิดประโยชน์ต่อสุขภาพอย่างยั่งยืน ดังนี้

แผนภาพที่ 3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

แนวทางและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

(1) ด้านการเพิ่มมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ให้ได้รับการรับรองและเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย เพิ่มความมั่นใจในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าแก่นักท่องเที่ยว

(2) การส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างการรับรู้และกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวทั้งต่อผู้ประกอบการในชุมชนและนักท่องเที่ยว เป็นการสร้างแรงจูงใจทั้งทางตรงและทางอ้อมให้เกิดการท่องเที่ยวและเลือกสรรผลิตภัณฑ์

(3) เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เป็นการสนองตอบนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลในด้านการเพิ่มและพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อาทิ การสร้างเอกลักษณ์ให้แก่ผลิตภัณฑ์ รวมไปถึงตัวบรรจุภัณฑ์นั้น หรือการสนับสนุนแหล่งเงินทุนในการต่อยอดและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

(4) บุคลากรผู้ผลิตผู้ให้บริการสุขภาพในท้องถิ่น

-ผู้ผลิตยาไทย จากการสำรวจ.....ซึ่งเป็นผู้ผลิตยาไทยของจังหวัดนครปฐมส่งจำหน่ายให้แก่ผู้ใช้ในเขต 4 จังหวัดเป้าหมาย ทั่วประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน สถานการณ์ในขณะนี้ไม่สามารถผลิตได้ตามความต้องการ ด้วยสาเหตุดังต่อไปนี้

ก.) การหาวัสดุดิบ อาทิ สินแร่ กัมมะถันขาว กัมมะถันเหลือง ซึ่งต้องนำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้าน พืชสมุนไพรที่ใช้เป็นส่วนประกอบสำคัญ เกิดความขาดแคลนอย่างหนัก ต้องใช้วิธีลักลอบ นำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้านทำให้ราคาสูงมาก

ข.) จำนวนผู้มีความรู้ความชำนาญในการแยกแยะสินแร่บริสุทธิ์และสมุนไพร มีจำนวนลดลง เนื่องจากเป็นทักษะที่ถูกถ่ายทอดกันเฉพาะในครัวเรือนที่เกี่ยวข้องกัน รวมถึงความปลอดภัยถึงการเดินป่าเพื่อหาสมุนไพร

ค.) กระบวนการในการจัดส่ง การเข้ายาไทยมักใช้น้ำมันจากพืชเป็นส่วนประกอบสำคัญ ทำให้เก็บรักษาได้ไม่นานอาจมีกลิ่นหืน เป็นที่น่ารังเกียจ อาจเหนียวเหนอะหนะ หรือเสื่อมคุณภาพ อาจจัดเก็บได้ระยะเวลาไม่นาน ดังนั้นเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการผลิตจึงมีความจำเป็นต้องจัดส่งในขณะที่ผลิตภัณฑ์ยังมีคุณภาพดีอยู่ ในความเป็นจริงผู้ผลิตยาไทยจะผลิตตามออเดอร์ของลูกค้าและเก็บรักษาไว้ ณ สถานที่ผลิต โดยไม่มีการเก็บรักษาเพื่อถนอมคุณภาพและรอให้ลูกค้ามารับไปเอง

แนวทางการแก้ไข

ผู้วิจัยเห็นว่ากระบวนการผลิตยาไทยถือเป็นต้นน้ำที่สำคัญที่จะทำให้เกิดรายได้ในธุรกิจท่องเที่ยวสุขภาพถูกขับเคลื่อนต่อไป จากการสอบถามผู้ผลิตและผู้ให้บริการสามารถแก้ไขวงจรการผลิตได้ดังนี้

-ต้องส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรเพื่อแก้ปัญหาความขาดแคลน ขณะนี้คนท้องถิ่นไม่ค่อยสนใจปลูกสมุนไพรไทย ไม่เห็นศักยภาพในการสร้างรายได้ทำให้ต้องนำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้าน หากหน่วยงานราชการ สามารถส่งเสริมหาพันธ์พืชสมุนไพร จัดหาแหล่งรับซื้อและขนส่งอย่างเป็นระบบจะทำให้ลดปัญหาการขาดแคลนสมุนไพรลงได้ ทำให้ห่วงโซ่อุปทานเกิดการขับเคลื่อนไปได้

-เพิ่มจำนวนบุคลากรที่มีความรู้ด้านสมุนไพรไทย โดยอาศัยองค์กรแพทย์ที่มีอยู่ในสถาบันบัน การศึกษาและจัดอบรมความรู้ระยะสั้นสำหรับบุคลากรในท้องถิ่นเพื่อสามารถคัดเลือกสมุนไพรได้อย่างถูกต้อง

-การบริหารจัดการด้านการจัดส่งผลิตภัณฑ์ โดยความร่วมมือของหอการค้าจังหวัดและผู้ประกอบการขนส่งภายในท้องถิ่น มีการจัดทำตารางเวลารับ-ส่งเป็นวงรอบเพื่ออำนวยความสะดวก และให้สินค้าที่ผลิตขึ้นถูกขนส่งไปถึงปลายทางในเวลาที่เหมาะสม

ด้วยข้อเสนอแนะและแนวทางดังกล่าว จะก่อให้เกิดการพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้และแนวคิดที่สร้างสรรค์แก่ผลิตภัณฑ์ ในอนาคตข้อเสนอแนะและแนวทางดังกล่าวจะถูกจัดทำและประชาสัมพันธ์ผ่านศูนย์กลางการให้บริการสุขภาพและข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ความรู้และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เกิดเขตพื้นที่ต้นแบบใน 4 จังหวัดภาคตะวันตก (กาญจนบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม และราชบุรี) เป็นแหล่งเรียนรู้ให้เขตพื้นที่หรือจังหวัดอื่นๆ

บทคัดย่อ

การเปิดเขตการค้าเสรีเศรษฐกิจอาเซียนที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้นี้ ส่งผลให้ประเทศไทยเป็นประเทศศูนย์กลางประชาคมอาเซียน ทำให้การสนับสนุนท่าเรือน้ำลึกบนอ่าวทวายและการจัดตั้งเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวายในประเทศพม่า นั้น ส่งผลถึงการเพิ่มขีดความสามารถอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย ตลอดจนการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับและสามารถขยายตลาดสู่กลุ่มเป้าหมายแม้ว่าประเทศไทยจะเป็นที่ยอมรับด้านบริการสุขภาพด้านนวด สปา แต่ประเทศไทยยังขาดการยกระดับมาตรฐานสินค้า ขาดแคลนแรงงานในการผลิต ขาดบุคลากรการผลิตที่มีความรู้และความชำนาญในงานฝีมือเฉพาะด้านสำหรับผลิตภัณฑ์นั้นๆ หรือตัวผู้ผลิตเองขาดความรู้เรื่องการตลาด ขาดการจัดการบริหารที่เป็นระบบระเบียบ การขาดการออกแบบและประชาสัมพันธ์ในตัวของผู้ผลิตและผู้จำหน่ายที่ดึงดูดใจ โครงการนี้จึงมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อส่งเสริมและพัฒนา 4 พื้นที่ท่องเที่ยวโดยรอบเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย ได้แก่ กาญจนบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม และราชบุรี โดยมุ่งพัฒนาผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการอนุรักษ์ การขยายตลาดการท่องเที่ยว ส่งเสริมและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยมีเสถียรภาพและยั่งยืนในตลาดเศรษฐกิจใหญ่ของโลก

โครงการวิจัยนี้ได้จัดทำแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์ต่อสุขภาพในเขตพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตก โดยสำรวจและศึกษาผลิตภัณฑ์และปัญหาที่เกิดขึ้น รวมไปถึงสำรวจและศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ทักษะคน และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศที่มีต่อผลิตภัณฑ์นั้นๆ ผ่านแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก ข้อมูลที่ได้จะถูกนำมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์ อาทิ การสร้างมาตรฐานสินค้าชุมชน การเพิ่มความรู้และสามารถให้แก่บุคลากรในชุมชน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายได้เป็นอย่างดี เกิดการต่อยอดทางความคิดสู่ผลิตภัณฑ์ในรูปแบบที่มีความหลากหลายขึ้น เกิดกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่การตลาดที่กว้างขึ้น ทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้บุคลากรและหน่วยงานในชุมชนร่วมพัฒนาศักยภาพผลิตภัณฑ์ของตนให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น เกิดการสร้างรายได้และอาชีพแก่บุคลากรในชุมชนอีกด้วย

Abstract

The opening of the ASEAN Economic Community, AEC, in 2015 causes Thailand as the hub of AEC. Supporting Dawei Deep-Sea Port and Special Economic Zone Project increases the capacity of Thailand tourism industry and promotes the Thai products to the acceptable quality and to expand the market to the target group. However, Thailand lacks of standard promotion to products, labors for production, personnel with knowledge and expert for particular product. In addition, the manufacturers also lack of knowledge about marketing, effective management, design and public relations of products and attractive packaging. The major objective of this study was to develop and promote four tourism areas around Dawei Special Economic Zone Project. There were Kanchanaburi, Suphan Buri, Nakhon Pathom and Ratchaburi. We focused on developing products which promote Medical and Conservation Tourism, expanding tourism market, promote and increase the competitiveness of Thai tourism industry in the world market.

This study developed the guideline of products promoting medical tourism in the area of four western provinces by observation and investigation of existing product problems. Thai and foreign tourists were in-depth interviewed by questionnaires about the behavior, attitude, and contentment of particular product. The obtained data was analyzed to find out the guideline and suggestion for product improvement and development such as developing community product standard, increasing the personal skills and competence in the community, and improving the product quality to meet the target tourism demand. The business extension to more variety of products, target group and wide marketing area were occurred and the co-operation between personnel and sectors in the community to increase product capacity and value was also promoted. Finally, it can foster income generation and job creation to the personnel in the community.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผลในการดำเนินงาน

ในปัจจุบัน การท่องเที่ยวมีความสำคัญมากต่อระบบเศรษฐกิจ ซึ่งสะท้อนศักยภาพในการพัฒนาประเทศ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมี 2 ลักษณะ คือ ก) การท่องเที่ยวเพื่อศึกษาระรรมชาติ เช่น การเดินป่า ดูนก ส่องสัตว์ ดูธรรมชาติ การค้างแรมในป่า ล่องแก่ง ดำน้ำดูปลา-ปะการัง ฯลฯ และ ข) การท่องเที่ยวที่ได้ทั้งสุขภาพจิตและสุขภาพกาย เช่น การล่องแก่ง ขี่จักรยาน การปีนเขา ฯลฯ เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยถึงปีละหลายแสนล้านบาท การสร้างสินค้าที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม งานบริการเพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจึงเป็นความจำเป็นที่ทุกภาคส่วนต้องพยายามดำรงรักษารายได้ในส่วนนี้เอาไว้ ซึ่งรายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพบริการมากมาย เป็นได้ทั้งอาชีพเสริมและอาชีพหลัก เช่น การผลิตหัตถกรรมพื้นบ้าน หรือการผลิตอาหารบริการตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ และจะแปรเป็นรายได้ที่กระจายไปสู่ประชากรโดยตรงและอย่างกว้างขวาง

การสร้างอาชีพอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทำให้เกิดการสร้างงานทั้งการปลูกสร้างถาวรวัตถุ การสร้างผลิตภัณฑ์สื่อความหมายการมาเยือน และที่สำคัญคือเป็นอุตสาหกรรมบริการที่ต้องใช้คนทำหน้าที่บริการ โดยเฉพาะในธุรกิจทางตรง เช่น โรงแรม ภัตตาคาร บริษัทนำเที่ยว ฯลฯ ส่วนในธุรกิจทางอ้อมอาจเป็นอาชีพเสริม เช่น การนำเที่ยว หัตถกรรมพื้นบ้าน ฯลฯ จากการประเมินสถานการณ์ของตลาดท่องเที่ยวสามารถคาดการณ์ได้ว่า ในปี พ.ศ. 2554 นี้ตลาดท่องเที่ยวของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามายังประเทศไทยประมาณ 16.5-16.6 ล้านคน ซึ่งก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยว คิดเป็นมูลค่าประมาณ 6 แสนล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาประมาณร้อยละ 14 – 17 (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2553) ประกอบกับการที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ, วัฒนธรรมและมรดกโลกจำนวนมาก รวมถึง น้ำใจของคนไทยที่มีความเอื้อเฟื้อ อธิยาศัยที่ดีของคนไทยทำให้นักท่องเที่ยวมีความชื่นชอบและนิยมเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย และจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นข้างต้นแสดงให้เห็นถึงโอกาสสำคัญที่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวของไทยจะเร่งพัฒนา แต่จากรายได้จำนวนมากจากการท่องเที่ยวนี้เอง ทำให้เกิดภาวะการแข่งขันอย่างรุนแรงทั่วโลก และโดยเหตุที่จะมีการเปิดเขตการค้าเสรีเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งประกอบด้วยประเทศในกลุ่มอาเซียน รวมถึง ประเทศญี่ปุ่น จีนและเกาหลี ฯลฯ ย่อมไม่ได้หมายถึงโอกาสของประเทศไทยเพียงแห่งเดียวที่จะมีการรองรับให้นักท่องเที่ยวในกลุ่มดังกล่าวมาใช้บริการ แต่หากยังเป็นการแย่งแย่งลูกค้าในกลุ่มเดียวกัน ดังเช่นการเปิดโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศอาเซียน ประเทศลาวและบรูไนในปี 2553 จึงมีความจำเป็นที่ทุกภาคส่วนในประเทศไทยต้องช่วยกันระดมสมองจัดทำ ปรบยุทธศาสตร์และมองหาโอกาสใหม่ๆ ที่เสริมศักยภาพการท่องเที่ยวของประเทศ

การดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เข้าใช้บริการในธุรกิจนี้ อยู่ในวงแคบเฉพาะสถานประกอบการเอกชนเป็นส่วนใหญ่ซึ่งเป็นลักษณะของสปาและนวดไทย ซึ่งมีข้อเสียหลายประการ เช่น ผู้ให้บริการไม่มีความรู้จริงด้านสุขภาพ ดังที่พบผลข้างเคียงจากการนวดการกดจุดรุนแรง การแอบแฝงค่าประเวณี “กระทรวงสาธารณสุขเตรียมแผนพัฒนาให้ไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติให้ได้ภายในพ.ศ.2556 โดยเน้น 2 บริการหลัก คือ ธุรกิจรักษาพยาบาล และบริการสปาเพื่อสุขภาพ เน้นบริการที่ได้มาตรฐาน ถูกต้องตามหลักวิชาการ และเข้าถึงหัวใจลูกค้า เนื่องจากทิศทางตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจะเติบโตอย่างต่อเนื่อง และเกิดการแข่งขันในภูมิภาคเอเชีย ตั้งเป้าดึงดูดรายได้เข้าประเทศเพิ่มจากหลักหมื่นล้านบาทให้ได้หลักแสนล้านบาทต่อปี คาดว่าภายใน 5 ปี จะนำรายได้เข้าประเทศได้ไม่ต่ำกว่า 4 แสนล้านบาท” นายวิทยากล่าว (วิทยา แก้วภราดัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข 11 มิถุนายน พ.ศ. 2552)

มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นสถาบันการศึกษาที่เน้นการศึกษาเพื่อความรู้ความชำนาญด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพและการบริหารจัดการทางธุรกิจด้านการรักษาสุขภาพแวดล้อม ได้ตระหนักถึงภารกิจที่จะมีส่วนช่วยเหลือประเทศชาติและสังคม เห็นความสำคัญในเชิงปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจไทยให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้นเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยให้มีเสถียรภาพ และยั่งยืน รวมทั้ง ขยายโอกาสให้แก่ชุมชนได้นำความสามารถและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาแปรเป็นรายได้ เกื้อหนุนขีดความสามารถของไทยในการแข่งขันในตลาดเศรษฐกิจใหญ่ของโลก นอกจากการเปิดเขตการค้าเสรีเศรษฐกิจอาเซียนแล้ว ไทยยังสนับสนุนการสร้างท่าเรือน้ำลึกบนอ่าวทวาย โดยตั้งพื้นที่นี้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษและประตูการค้าแห่งใหม่ โดยท่าเรือน้ำลึกทวายจะกลายเป็นท่าเรือที่เชื่อมโยง ตลาดยุโรป แอฟริกา ตะวันออกกลาง เอเชียใต้ ภูมิภาคอินโดจีน จีน ญี่ปุ่น และเกาหลี รวมถึงประเทศในแถบแปซิฟิก ซึ่งการตั้งให้ท่าเรือแห่งนี้เป็นจุดศูนย์กลางของภาคการส่งออกและธุรกิจที่สำคัญของไทยนั้นก่อให้เกิดเป็นช่องทางการขยายโอกาสและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของภาคตะวันตก (กาญจนบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม และราชบุรี) ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าจะเกิดผลกระทบทั้งทางบวกและลบตามมาหลายประการ เช่น การสร้างรายได้สู่ชุมชนย่อยๆ การสร้างสินค้าพื้นบ้านรูปแบบใหม่ๆ การอพยพของแรงงานทั้งจากในและนอกประเทศ การนำมาซึ่งโรคบางอย่างที่ไม่ค่อยพบในประเทศไทย การใช้ทรัพยากรสาธารณสุขไปอย่างฟุ่มเฟือย ฯลฯ การเติบโตทางเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยว จึงควรมีพัฒนาหรือสร้างแหล่งท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการระวังป้องกันทั้งด้านสุขภาพอนามัยและด้านสิ่งแวดล้อม จุดขายที่น่าสนใจดังกล่าว นอกจากพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตกไม่ได้เป็นแค่ทางผ่านทางเชื่อมระหว่างชายฝั่งอันดามันและอ่าวไทยเท่านั้น หากแต่จะเกิดต้นแบบการบริหารจัดการที่เสริมสร้างสุขภาพและอนุรักษ์ธรรมชาติไปในคราวเดียวกัน

โดยที่พื้นที่แถบ 4 จังหวัดนี้เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์โลกที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวจากของประเทศญี่ปุ่นและยุโรปอย่างต่อเนื่อง ด้วยความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ตราตรึงใจชาวโลก นอกจากนี้ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศจีน เกาหลีและญี่ปุ่นซึ่งมีแนวโน้มเป็นผู้สูงอายุมากขึ้นซึ่งต้องการหาที่พักระยะยาวที่อยู่ใกล้กับแหล่งเศรษฐกิจหรือใกล้กับประเทศของตนเอง สถิตินักท่องเที่ยวญี่ปุ่นจะมาพำนักรับในประเทศไทยยาวนานขึ้นจาก 3 เดือนเป็น 6 เดือน และจะมาทั้งครอบครัว มีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ เพราะฉะนั้นจึงเป็นโอกาสอันดีที่จะพัฒนาพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตกให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและเชิงนิเวศ เนื่องด้วยพื้นที่แถบภาคตะวันตก (กาญจนบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม และราชบุรี) มีสภาพภูมิประเทศ

ที่เป็นทั้งแม่น้ำ ป่าไม้ ภูเขา น้ำตก จึงมีความพร้อมด้านทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์หลากหลายที่มีศักยภาพสูงในด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อีกทั้งยังมีแหล่งเพาะปลูก ผักผลไม้ นานาชนิดและมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวทั้งเชิงประวัติศาสตร์และโบราณคดี เชิงธรรมชาติ และแหล่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น เชื้อน และวัดต่างๆ รวมถึงสินค้าพื้นบ้านที่สร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัด การส่งเสริมให้เกิดอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น ใช้ศักยภาพของมหาวิทยาลัยมหิดลในการสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างเสริมสุขภาพของผู้มาเยือน ประชาชนในพื้นที่ สร้างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อันเป็นการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่รักษาคุณภาพทั้งการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรม ซึ่งในที่สุดแล้วจะมีการจัดการองค์ความรู้และถ่ายทอดไปสู่ประชาชนในท้องถิ่นให้สามารถสร้างรายได้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปของงานบริการที่เกิดประโยชน์ต่อสุขภาพอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตก

1.2.2 ศึกษาถึงพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเขตพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตก

1.2.3 เพื่อศึกษาทัศนคติในการให้ความสำคัญต่อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เขตพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตก

1.2.4 เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

1.3 ขอบเขตการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตการวิจัยด้านพื้นที่

4 จังหวัดภาคตะวันตก ได้แก่ กาญจนบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม และราชบุรี

1.3.2 ขอบเขตการวิจัยด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยว จำนวน 300 คน แบ่งเป็น 2 ระดับ

(1) นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดตัวอย่างข้างต้น

ในระยะเวลา 1 ปีของการศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างรวม 150 คน

(2) นักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดตัวอย่างข้างต้น

ในระยะเวลา 1 ปีของการศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างรวม 150 คน

1.4 วิธีการศึกษาวิจัย

1.4.1 สํารวจ ศึกษาพื้นที่และตรวจสอบผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตก

1.4.2 สํารวจ สอบถาม เก็บข้อมูล ความความพึงพอใจในเส้นทางท่องเที่ยว ความพึงพอใจด้านอนามัย แหล่งท่องเที่ยว โดยเก็บข้อมูลก่อน เป็นระยะทวงรอบ 3 เดือน กับ กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย จำนวน 300 คน แบ่งเป็น 2 ระดับ

(1) นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดตัวอย่างข้างต้น

ในระยะเวลา 1 ปีของการศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างรวม 150 คน

(2) นักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดตัวอย่างข้างต้น

ในระยะเวลา 1 ปีของการศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างรวม 150 คน

1.4.3 การรวบรวมจัดหมวดหมู่ข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

1.4.4 จัดทำแนวทางการพัฒนาและนำเสนอ

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบของงานบริการ ที่ตรงต่อความต้องการของตลาดและกลุ่มเป้าหมายชัดเจน

1.5.2 ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวในรูปแบบการดูแลสุขภาพควบคู่กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

1.5.3 บุคลากร หน่วยงาน ชุมชน สามารถพัฒนาศักยภาพผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เกิดการสร้างรายได้ สร้างอาชีพ

1.6 การนำผลงานไปใช้ประโยชน์

1.6.1 มีศูนย์กลางให้บริการสุขภาพ-ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ให้ความรู้และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

1.6.2 ได้เขตพื้นที่ต้นแบบใน 4 จังหวัดภาคตะวันตก สำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านบริการสุขภาพให้กับเขตอื่นๆ หรือจังหวัดอื่นๆ

1.7 แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมายเมื่อสิ้นสุดการวิจัย

การดำเนินงานถ่ายทอดผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมายจะ ดำเนินงานในรูปแบบ การสัมมนากลุ่ม การให้คำปรึกษา โดยกลุ่มเป้าหมายคือ ชุมชน ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยวประเภทต่างๆ การท่องเที่ยวจังหวัด หอการค้าจังหวัด เจ้าหน้าที่ของกระทรวงการท่องเที่ยว บุคลากรทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหิดล และเจ้าหน้าที่ของภาครัฐหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจากภาคส่วนต่างๆ

บทที่ 2

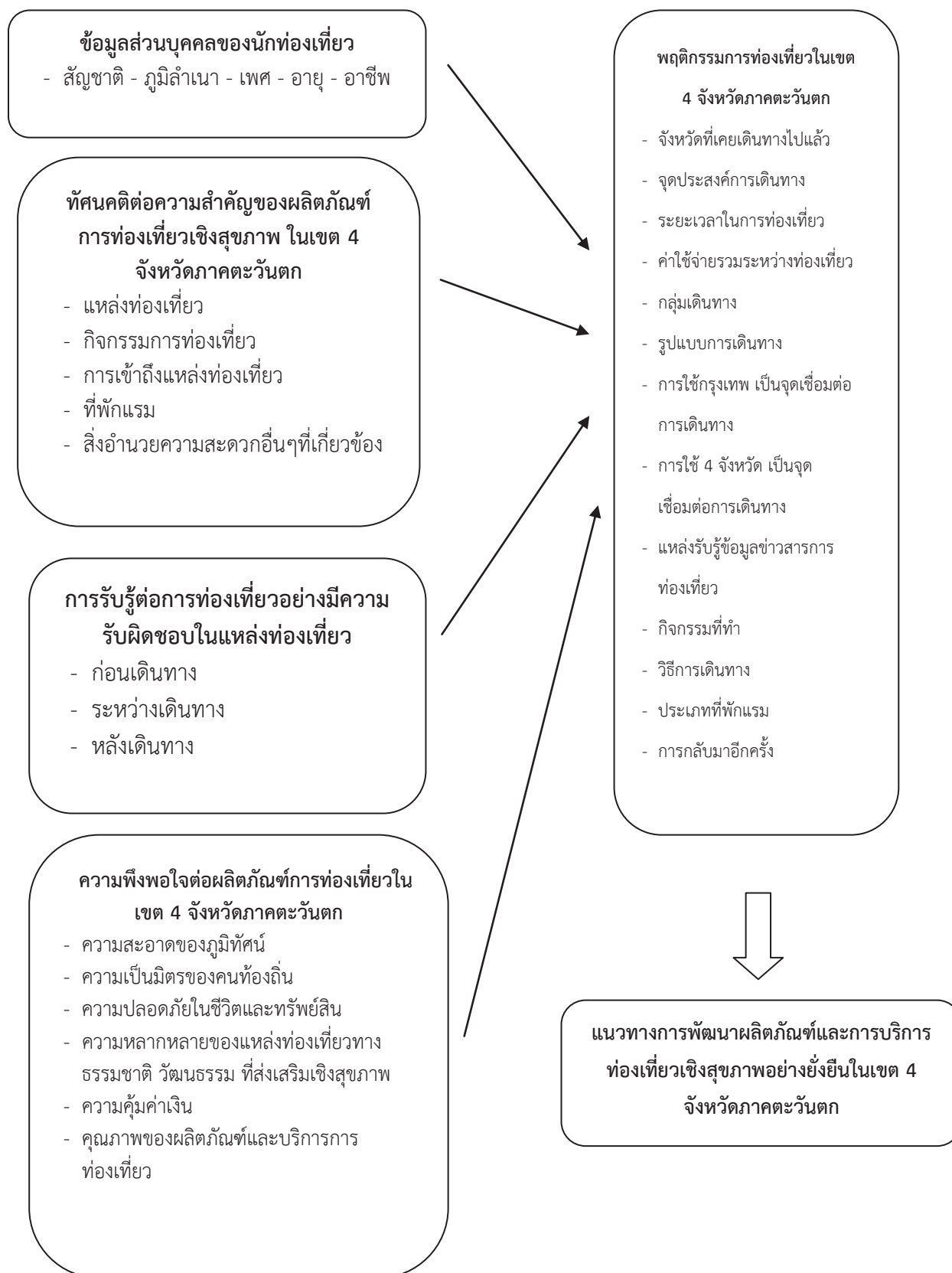
ทฤษฎี กรอบแนวความคิดการวิจัย และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีการวิจัย

2.1.1 ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นความต้องการอย่างยิ่งของกลุ่มเป้าหมายทั้งในระดับบุคคลและครอบครัวทั้งจากในและต่างประเทศ

2.1.2 การตลาด การสร้างผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การบริหารจัดการที่ดี และการถ่ายทอดความรู้สามารถสร้างรายได้ไปสู่ประชากรในพื้นที่ได้อย่างชัดเจน

2.2 กรอบแนวความคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 2.1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

2.3 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

นางสุนงกษ ทรัพย์แดง , นางจิตต์เรขา ทองมณี , นางสาวอารยา หงษ์เพชร (กรมวิทยาศาสตร์บริการ สาขาวิทยาศาสตร์เคมีและเภสัช) ได้ดำเนินงานในโครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่ใช้ในสถานบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตั้งแต่ปี 2548 โดยมีการวิจัยและพัฒนาเพื่อปรับปรุงสูตรผลิตภัณฑ์สมุนไพรและกระบวนการผลิตที่เหมาะสมสำหรับผู้ผลิตให้สามารถผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่มีคุณภาพได้ โดยจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร "การพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่ใช้ในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ" โดยมีผลิตภัณฑ์ที่จัดอบรมการผลิต ได้แก่ สบู่ก้อน สบู่เหลว แชมพู เกลือขัดผิว โดยทั้งหมดมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาให้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรของผู้ประกอบการมีคุณภาพได้มาตรฐานที่ทางราชการกำหนด เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคและเป็นการยกระดับสินค้า โครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์สมุนไพรฯ ของกรมวิทยาศาสตร์บริการได้ดำเนินการต่อเนื่องมาเป็นปีที่ 4 แล้ว และถูกจัดให้เข้าร่วมในแผนยุทธศาสตร์ "อยู่ดีมีสุข" ของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การดำเนินงานมุ่งเน้นให้เกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรมที่สามารถประเมินได้ เพื่อจะพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนให้มีคุณภาพดีได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิต และพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งเวลาจากการท่องเที่ยว เพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและ / หรือการบำบัดรักษาฟื้นฟูสุขภาพ เช่น การรับคำปรึกษาแนะนำด้านสุขภาพ การออกกำลังกายอย่างถูกวิธี การนวด/อบ/ ประคบสมุนไพร การฝึกปฏิบัติสมาธิ ตลอดจน การตรวจร่างกาย การรักษาพยาบาล และอื่นๆ โดยเป็นการท่องเที่ยว ที่มีจิตสำนึกต่อการส่งเสริมและรักษาสุขภาพและสิ่งแวดล้อม โดยทั่วไป การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) จึงมีการจัดรายการท่องเที่ยวพักผ่อนท่ามกลางธรรมชาติ เพื่อเรียนรู้วิถีใช้พลังงานจากธรรมชาติมาบำบัดรักษาและสร้างเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิต ให้สดชื่นผ่อนคลาย เป็นการเพิ่มพูนพลังกำลังให้สมบูรณ์แข็งแรง ปรับสภาพจิตใจและร่างกายให้สมดุล

ทัวริสสุขภาพถูกจัดให้เป็นหนึ่งในวาระแห่งชาติเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้กว่า 5000,000 ล้านบาทในปี 2552 ซึ่งภาครัฐยังวิเคราะห์ว่าต่ำกว่าเป้าหมายที่ควรจะเป็น และน่าจะส่งเสริมให้ได้มากกว่านี้อีกปัญหาหนึ่งในปัจจุบันมาจากความเข้าใจผิดของนักท่องเที่ยวเหตุเพราะกทม. ถูกจัดให้เป็น เมืองที่น่าท่องเที่ยวที่สุดในโลกทำให้ชาวต่างชาติต่างเพ่งเล็งเป้าหมายการเดินทางไปอยู่ที่ กทม. โดยไม่ยอมไปเที่ยวในจังหวัดอื่นๆ ทั้งๆที่ 4 จังหวัดตะวันตก อยู่ห่างจาก กทม.ไม่เกิน 3 ชั่วโมง

ในขั้นต้นรูปแบบการท่องเที่ยวและให้บริการสุขภาพจำเป็นต้องเน้นคุณภาพ ไม่ใช่ในเชิงเศรษฐกิจ ทั้งนี้เพื่อการสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ ขณะเดียวกันควรปลูกจิตสำนึกให้แก่คนทุกกลุ่มให้นึกถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ จึงเกิดแนวทางพัฒนาสู่ความยั่งยืนได้

รูปแบบบริการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในประเทศไทยได้มีการจัดรูปแบบกิจกรรมการให้บริการส่งเสริมสุขภาพที่แตกต่างหลากหลายบรรจุไว้ในโปรแกรมท่องเที่ยว เชิงส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion Tourism) ที่บริษัทนำเที่ยวเสนอขายให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ อาทิ

การนวดแผนไทย ถือเป็นวิธีบำบัดรักษาโรคของไทยที่มีมาแต่ดั้งเดิม เริ่มต้นมาจากความพยายามในการบรรเทาอาการปวดเมื่อย ปวดหัว ด้วยการสัมผัสจับต้อง หรือกดบริเวณที่เจ็บเพื่อช่วยเหลือนตนเองและสิ่งสมประสงค์มาเป็นการนวด เริ่มจาก การนวดตนเอง นวดเพื่อช่วยเหลือบุคคลในครอบครัว และกระจายกว้างขวางออกไปในชุมชน

ประโยชน์ของการนวดแผนไทย คือ

- (1) ช่วยทำให้ระบบหมุนเวียนของโลหิตดี สุขภาพแข็งแรง
- (2) ช่วยทำให้การเคลื่อนไหวของสรีระ คล่องแคล่วอย่างธรรมชาติ
- (3) สามารถบรรเทาโรค และอาการปวดต่างๆ ของข้อต่อและกล้ามเนื้อ
- (4) เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและถ่ายทอดความเอื้ออาทรต่อผู้ถูกนวด

นโยบายภาครัฐ ที่สนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการอนุรักษ์

การพัฒนาการท่องเที่ยวการกีฬา

พัฒนา บุคลากร และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมเดิมที่มีอยู่แล้ว ส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในเชิงกลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพสามารถเชื่อมโยงธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ของประเทศรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลงทุนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว (Infrastructure & Logistics)

ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ 1.1 : พัฒนาและปรับปรุงระบบโลจิสติกส์ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 1.2 : พัฒนาและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 1.3 : การสร้างโครงข่ายเส้นทางคมนาคมและระบบเชื่อมโยงการเดินทางท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านและในภูมิภาค

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูและพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ 2.1 : การฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 2.2 : การยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของแหล่งเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 2.3 : ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การพัฒนาปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว และยกระดับมาตรฐานธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ 3.1 : การสร้างและพัฒนากลไกในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 3.2 : การป้องกันและรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 3.3 : การเสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน

กลยุทธ์ที่ 3.4 : การสร้างธุรกิจกรรม นวัตกรรมและมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 3.5 : การเสริมสร้างโอกาสและแรงจูงใจเพื่อพัฒนาการค้าการลงทุนด้านการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 4 : ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูภาพลักษณ์และยกระดับความเชื่อมั่นด้านการ

ท่องเที่ยวของประเทศไทย ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ 4.1 : สร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวและยกระดับความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 4.2 : สร้างสภาพแวดล้อมและพัฒนาระบบสนับสนุนการตลาดท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 5 : ยุทธศาสตร์กระตุ้นการเดินทางท่องเที่ยวและสร้างรายได้จากการ

ท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ 5.1 : ส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อสร้างรายได้เข้าประเทศจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ

กลยุทธ์ที่ 5.2 : สร้างกระแสการรับรู้ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 5.3 : การสร้างกระแสการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทย

บทที่ 3

วิธีการและเครื่องมือศึกษาวิจัย

3.1 วิธีการศึกษาวิจัย

3.1.1 สํารวจ ศึกษาพื้นที่ และตรวจสอบผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตก

3.1.2 สํารวจ สอบถาม เก็บข้อมูล ความพึงพอใจในเส้นทางท่องเที่ยว ความพึงพอใจด้านอนามัย แหล่งท่องเที่ยว โดยเก็บข้อมูลก่อน เป็นระยะเวลารอบ 3 เดือน กับ กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย จำนวน 300 คน แบ่งเป็น 2 ระดับ

(1) นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดตัวอย่างข้างต้น

ในระยะเวลา 1 ปีของการศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างรวม 150 คน

(2) นักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดตัวอย่างข้างต้น

ในระยะเวลา 1 ปีของการศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างรวม 150 คน

3.1.3 การรวบรวมจัดหมวดหมู่ข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1.4 จัดทำแนวทางการพัฒนาและนำเสนอ

3.2 เครื่องมือศึกษาวิจัย ประกอบด้วย

3.2.1 แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดังนี้

(1) แบบสอบถามนักท่องเที่ยว

(2) แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานระดับแหล่งท่องเที่ยว

(3) แบบสำรวจข้อมูลสภาพปัญหาของประชาชน

3.2.2 การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ

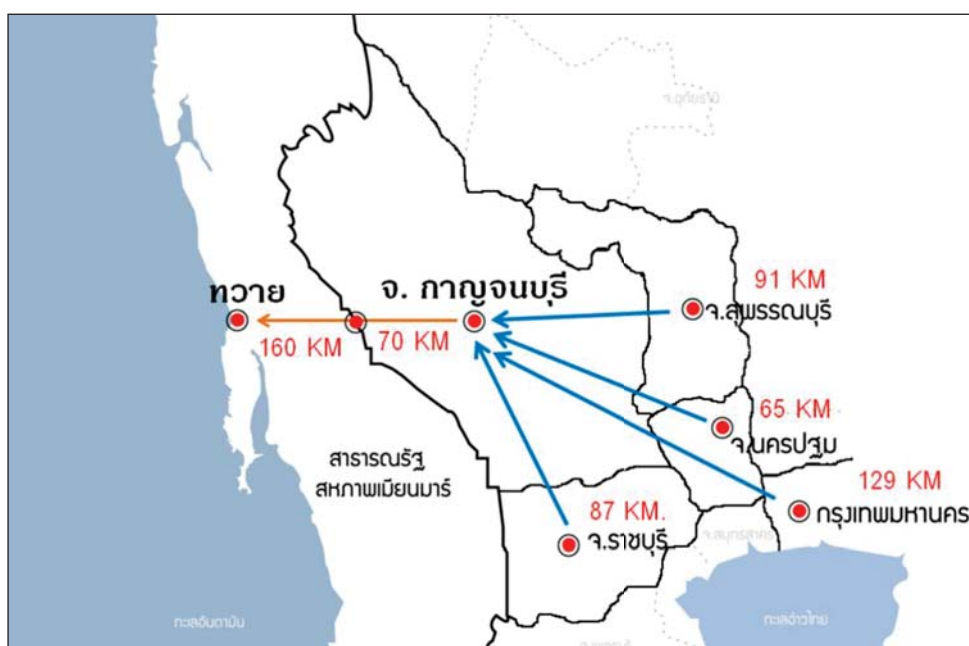
ศึกษาข้อมูลจากเอกสารรายงานต่างๆ และบทความที่มีความเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมในเขตภาคตะวันตกทั้ง 4 จังหวัด เพื่อเป็นข้อมูลในการนำมาประยุกต์ใช้เบื้องต้นสำหรับศึกษา และสำรวจเชิงลึก เพื่อลดระยะเวลา ขั้นตอน เงินทุน ในการศึกษาวิจัย เช่น ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด ข้อมูลประชากร และตำแหน่งที่ตั้งของจังหวัด

บทที่ 4

ผลการศึกษาวิจัย

4.1 ข้อมูลพื้นฐานเขตพื้นที่ท่องเที่ยว 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย

สำรวจข้อมูลพื้นฐานและผลิตภัณฑ์ตามเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเขตพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตก ได้แก่ กาญจนบุรี, สุพรรณบุรี, นครปฐม และราชบุรี เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์สู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย

รูปภาพที่ 4.1 เส้นทางการสำรวจพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย

สำรวจศึกษาพื้นที่ 4 จังหวัด (กาญจนบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม และราชบุรี) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบของงานบริการ พฤติกรรมการท่องเที่ยว ทัศนคติและความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รวมไปถึงระดับการรับรู้ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและอนุรักษ์

4.2 ข้อมูลผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี

4.2.1 ผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

จากการสำรวจความต้องการการสนับสนุนในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เพื่อพัฒนาสู่สากล (OTOP to global) ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี รวมจำนวนทั้งหมด 11 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ กลุ่มประเภทอาหาร เครื่องดื่ม ผ้าและเครื่องแต่งกาย พบว่า โดยส่วนใหญ่กลุ่มได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์สินค้าของมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) และมาตรฐานองค์การอาหารและยา (อย.) รวมไปถึงมาตรฐาน GMP HALAL อีกด้วย ในส่วนของการดูแลอาคารสถานที่และอุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ สำหรับการผลิตยังพบว่าไม่เป็นไปตามมาตรฐานหลักเกณฑ์ที่ควร รวมถึงการบริหารจัดการที่ดีในลักษณะของการสร้างกลุ่มและบุคลากร การหมุนเวียนงบประมาณเพื่อใช้ในกลุ่ม และการหาโอกาสในการสร้างช่องทางทางการตลาด แต่นอกเหนือจากกลุ่มดังกล่าวแล้ว พบว่ามีผู้ประกอบการบางรายที่สามารถดำเนินธุรกิจไปได้ด้วยดี เช่นกลุ่มอาชีพสตรีอาสาพัฒนาเกษตรกรทุ่งสมอ กาแฟสดจากไร่คุณหญิง และบางรายผลิตภัณฑ์ที่เป็นผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน แต่ยังมีบางส่วนที่ยังต้องการความรู้ด้านบริหารจัดการ และต้องแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรในการผลิต ขาดเครื่องมืออุปกรณ์และคำแนะนำให้เกิดความแปลกใหม่ เช่น กลุ่มมัดย้อมทอผ้าบ้านหนองขาว (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 4.1 ผลลัพธ์ที่โครงการ OTOP Upgrade ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 11 ผลิตภัณฑ์

ลำดับ	ผู้ผลิต/สถานที่	ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดด้อย/ปัญหา
1	กาแฟสดจากไร่คุณหญิง	กาแฟสดรสอมอค่า	มีหน้าร้านของตนเอง มีการกระจายสินค้าออกต่างประเทศ มีการแปรรูปสินค้าออกเป็นหลากหลายประเภท ได้รับ GMP, ออ, อย. จากอิตาลี มีการประชาสัมพันธ์ในหลายช่องทาง	ขาดพื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกกาแฟ (กาแฟ)
2	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหนองเต็งก้างหน้า	ชาเขียว ใบหม่อนนพรัตน์	มีการปลูกวัตถุดิบเอง ได้รับ ออ, มพช. มีการบริหารจัดการด้านบุคลากรและการเงิน มีตลาดรองรับสินค้า	ขาดเครื่องมือเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีปัญหาเกี่ยวกับการติดต่อกับต่างประเทศ
3	กลุ่มอาชีพสตรีอาสาพัฒนาเกษตรกรทุ่งสมอ	จมูกข้าว รุ่งอรุณบด รสใบเตย	มีหน้าร้านและโรงงานผลิตเป็นของตนเอง สถานที่ผลิตที่ได้รับมาตรฐาน GMP มีการบริหารจัดการด้านบุคลากร มีตลาดรองรับสินค้า ได้รับมาตรฐานออ. และ มคอ.	ขาดองค์ความรู้ในเครื่องมือที่ทันสมัยบางชิ้น ไม่มีการตรวจสอบคุณภาพก่อนการบรรจุ ขาดการบริหารจัดการด้านการเงิน
4	กลุ่มผ้าทอมือบ้านหนองขาว	ผ้าขาวม้าร้อยสี (ลายตาจ๊ก)	มีหน้าร้านเป็นของตนเอง มีสินค้าหลากหลายรูปแบบ	ไม่สามารถวางแผนและควบคุมการผลิตได้ บุคลากรในการผลิตมีน้อย
5	นางนพรัตน์ ทองแย้ม	ไส้อั่วสมุนไพร	มีหน้าร้านเป็นของตัวเอง ได้รับ GMP, ออเป็นสินค้าขึ้นชื่อของจังหวัดกาญจนบุรี	ขาดมาตรฐานในกระบวนการและสถานที่ผลิต ผลิตภัณฑ์มีปัญหาด้านการขนส่งทำให้เสียเร็ว ขาดการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย
6	หมวยสมนไพรทอใบตอง	หมวยสมนไพรทอใบตอง	มีหน้าร้านเป็นของตนเอง มีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ได้รับ GMP, ออ, มพช.	ขาดเครื่องมือจักรที่ทันสมัย ขาดทักษะทางการตลาด

ลำดับ	ผู้ผลิต/สถานที่	ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดด้อย/ปัญหา
7	กลุ่มทองม้วน นวลศรี	ทองม้วนกรอบ	มีหน้าร้านเป็นของตนเอง และมีตลาดส่งออกอย่างต่อเนื่อง เป็นสินค้าขึ้นชื่อ เป็นของฝากประจำจังหวัดกาญจนบุรี	ไม่มีการจัดการสถานที่การผลิตและการตรวจสอบคุณภาพของวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ ขาดการดูแลเรื่องรายรับ-รายจ่าย และการประชาสัมพันธ์สินค้า
8	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทุ่งสมอสามัคคี	จุกข้าวกลิ้งหอมมะลิแดง (ตราป่าจุก)	มีหน้าร้านเป็นของตนเอง มีวัตถุดิบสำรองเพียงพอตลอดเวลาได้รับ GMP, อย, มผช, มก, จ.ก.ส และการรับรองแหล่งพืช (GAP)	ขาดอุปกรณ์และการทดสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ไม่มีการพัฒนารูปแบบของสินค้า ขาดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการด้านต่างๆ
9	กลุ่มม้าย้อมผ้าบ้านหนองขาว	ผ้าขาวม้าร้อยสี	เป็นสินค้าพื้นเมืองขึ้นชื่อของจังหวัดกาญจนบุรี ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทอ มีหน้าร้านในการขายสินค้า และมีการส่งออกอย่างต่อเนื่อง มีหน่วยราชการเคยเข้ามาช่วยออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้	ไม่มีการบริหารจัดการด้านวัตถุดิบ บุคลากรและรายรับ-รายจ่าย บุคลากรในการผลิตมีน้อย และมีอายุสูงทำให้ได้จำนวนผ้าทอจำนวนน้อยและไม่มี การออกแบบให้ทันสมัยหรือเพิ่มความหลากหลายของสินค้าที่ผลิตจากผ้าทอ
10	ฟาริดฟาร์ม	นมแพะผู้พัน	มีการบริหารจัดการโรงเรือนและสถานที่ผลิตเป็นอย่างดี วางแผนและควบคุมแรงงานได้อย่างดี	วัตถุดิบไม่เพียงพอ ไม่มีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ไม่สามารถเก็บผลิตภัณฑ์ไว้นาน
11	กลุ่มแม่บ้านป่าชุมชน บ้านห้วยสะพานสามัคคี	ข้าวเกรียบวรรมรส	มีหน้าร้านเป็นของตนเอง และมีตลาดส่งออกอย่างต่อเนื่อง มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มแม่บ้านหมุนเวียนในการผลิต	สถานที่ผลิตยังไม่ได้มาตรฐาน เครื่องมือในการผลิตเก่าขาดการตรวจสอบ ผลิตไม่ทันตามจำนวนส่งเงินหมุนเวียนน้อย

ดังนั้น เพื่อเป็นการยกระดับสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์สู่สากล จึงควรส่งเสริมให้มีการเข้าไปช่วยเหลือผู้ประกอบการให้คำปรึกษาและการจัดอบรม เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพในการผลิต และสร้างระบบความปลอดภัยให้แก่สถานประกอบการต่อไป

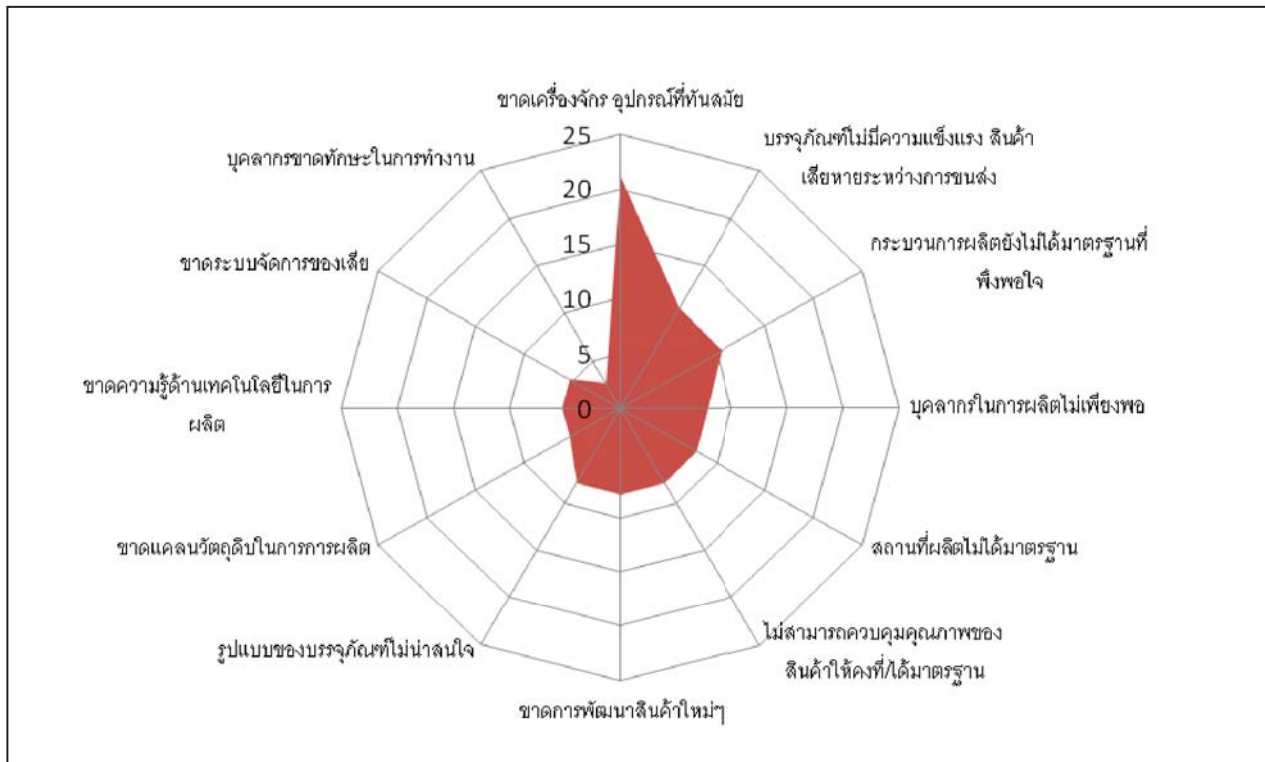
รูปภาพที่ 4.2 ตัวอย่างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดกาญจนบุรี

4.2.2 สรุปประเด็นปัญหาที่ต้องการพัฒนา

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานจากผู้ประกอบการภายในชุมชน พบว่า ประเด็นปัญหาที่ต้องการพัฒนาของจังหวัดกาญจนบุรี แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ ปัญหาด้านการผลิตและด้านการตลาด พบว่า ปัญหาด้านการผลิตส่วนใหญ่เกิดจากการขาดเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ทันสมัย บรรจุภัณฑ์ไม่มีความแข็งแรงทำให้ผลิตภัณฑ์เสียหาย รวมไปถึงการผลิตที่ไม่ได้มาตรฐานตามสมควร เป็นต้น ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 4.2 ปัญหาด้านการผลิต

ด้านการผลิต	ร้อยละ
- ขาดเครื่องจักร อุปกรณ์ ที่ทันสมัย	21.05
- บรรจุภัณฑ์ไม่มีความแข็งแรง ทำให้สินค้าได้รับความเสียหายในระหว่างขนส่งและจัดเก็บ	10.53
- กระบวนการผลิตยังไม่ได้มาตรฐานที่พึงพอใจ	10.53
- บุคลากรในการผลิตไม่เพียงพอ	7.89
- สถานที่ในการผลิตไม่ได้มาตรฐาน	7.89
- ไม่สามารถควบคุมคุณภาพของสินค้าให้คงที่ได้ตามมาตรฐาน	7.89
- ขาดการพัฒนาสินค้าใหม่ๆ	7.89
- รูปแบบของบรรจุภัณฑ์ไม่น่าสนใจ	7.89
- ขาดแคลนวัตถุดิบในการผลิต	5.26
- ขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีในการผลิต	5.26
- ขาดระบบการจัดการของเสีย	5.26
- บุคลากรขาดทักษะในการทำงาน	2.63

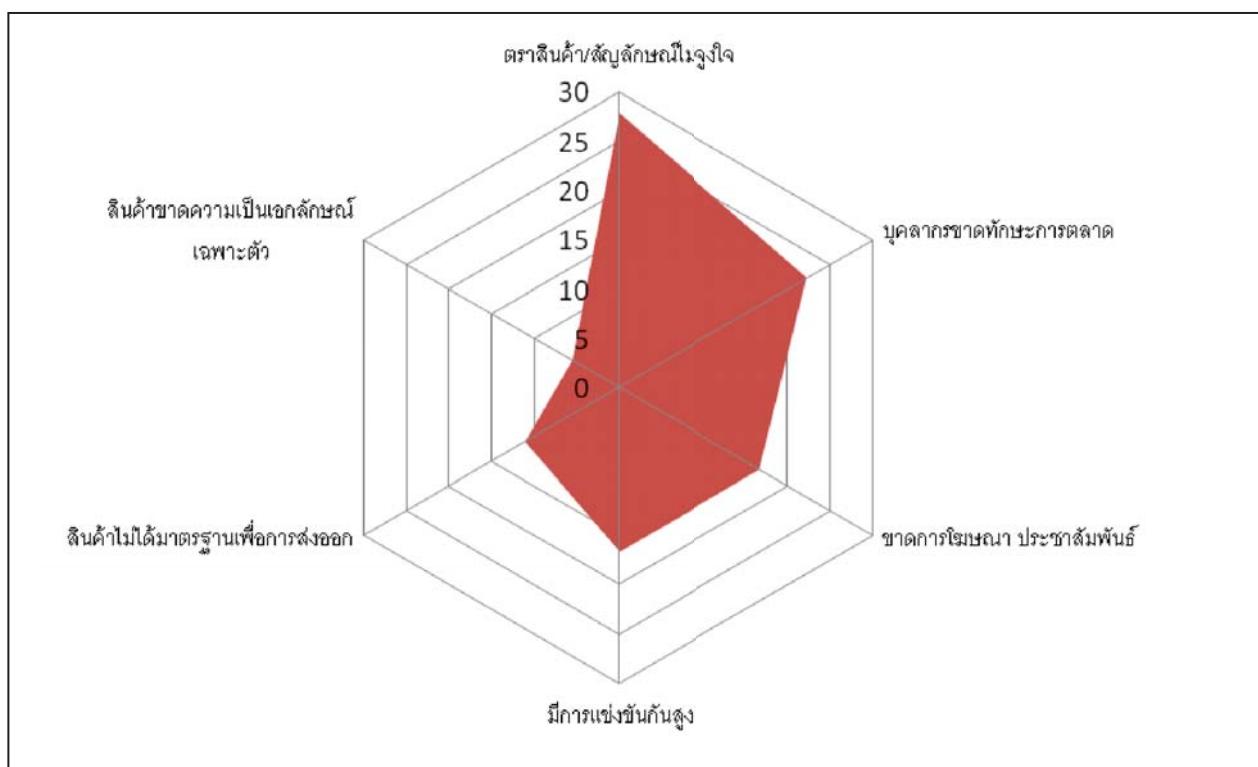

แผนภูมิที่ 4.1 สัดส่วนปัญหาด้านการผลิต

ในส่วนปัญหาด้านการตลาดที่พบส่วนใหญ่ คือ ฉลากตราสินค้า/สัญลักษณ์ไม่ชัดเจน นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ผู้ประกอบการบางรายยังขาดทักษะทางด้านการตลาด การโฆษณาและการประชาสัมพันธ์สินค้า เป็นต้น ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 4.3 ปัญหาด้านการตลาด

ด้านการตลาด	ร้อยละ
- ตราสินค้า / สัญลักษณ์ไม่ชัดเจนในการซื้อ	27.78
- บุคลากรขาดทักษะด้านการตลาด	22.22
- ขาดการโฆษณา ประชาสัมพันธ์	16.67
- มีการแข่งขันกันสูง	16.67
- สินค้าไม่ได้มาตรฐานเพื่อการส่งออก	11.11
- สินค้าขาดความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว	5.56

แผนภูมิที่ 4.2 สัดส่วนปัญหาด้านการตลาด

4.2.3 ภาพรวมของพฤติกรรม ทักษะ และความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

จากการสำรวจพฤติกรรม ทักษะ และความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ พบว่า

นักท่องเที่ยวที่ใช้บริการท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรีส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 68.4 และเพศชาย ร้อยละ 31.6 ซึ่งมีอายุเฉลี่ยอยู่ในช่วง 26-35 ปี ส่วนใหญ่มีจุดประสงค์เพื่อท่องเที่ยวและพักผ่อน การเดินทางที่สะดวกคือเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว ส่วนใหญ่มาพร้อมครอบครัว กลุ่มเพื่อน หรือเพื่อนร่วมงาน จำนวนสมาชิกโดยประมาณ 1-5 คน พักอาศัยตามบ้านญาติหรือบ้านเพื่อน และอื่นๆตามอัธยาศัย โดยเฉลี่ย 1-2 คืน

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักทัศนาจร ซึ่งในบางรายที่เคยมาเที่ยวที่กาญจนบุรีแล้ว มีแนวโน้มที่จะกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้งถึง ร้อยละ 89 เพราะมีความประทับใจในสถานที่ท่องเที่ยว แหล่งอำนวยความสะดวก อาหารและเครื่องดื่ม ของที่ระลึก การดูแลต้อนรับที่เป็นมิตรจากเจ้าหน้าที่และเจ้าบ้าน มีทัศนคติที่ดีและเห็นถึงประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการอนุรักษ์ธรรมชาติ ซึ่งค่าใช้จ่ายโดยประมาณ คือ 500-1000 บาท

4.3 ข้อมูลผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี

4.3.1 ผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

สุพรรณบุรี เป็นที่ราบติดชายฝั่งแม่น้ำสุพรรณบุรี มีทิวเขาน้อยใหญ่ไล่เรียงกันไป ในอดีตเป็นเมืองโบราณและมีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ไทย ทั้งยังเป็นเมืองต้นกำเนิดแห่งตำนานวรรณคดีไทย "ขุนช้างขุนแผน" อีกทั้งสภาพภูมิประเทศที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยดินน้ำและต้นไม้เขียวใหญ่ จึงเอื้ออำนวยต่อการประกอบกิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจหรือการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดสุพรรณบุรีที่โดดเด่นและได้รับความสนใจ ได้แก่

ตารางที่ 4.4 ผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 12 ผลิตภัณฑ์

ลำดับ	ผู้ผลิต	ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดด้อย/ปัญหา
1	กลุ่มหัตถกรรมชุมชนตลาดบ้านทิง /ตลาดสามชุกร้อยละ 2	ผลิตภัณฑ์จักสาน/ตะกร้า	มีหน้าร้านของตนเอง เป็นงานฝีมือที่มีความประณีต มีผลิตภัณฑ์ให้เลือกใช้งานได้หลากหลาย	การใช้แรงงานในท้องถิ่นที่เป็นการทำอาชีพเสริมไม่สามารถวางแผนและควบคุมการทำงานได้ ประกอบกับขาดบุคลากรที่มีทักษะเฉพาะทาง
2	ร้านเอกชัย /อาคารศูนย์รวมของฝากเอกชัย (ริมถนนสายบางบัวทอง-สุพรรณบุรี)	ขนมสาเลี (สาเลีเอกชัย) และขนมอื่นๆ	ขนมสาเลีสูตรต้นรับที่เป็นเอกลักษณ์ทางด้านรสชาติและความนุ่มเนียนของเนื้อขนม นอกจากนี้ยังมีขนมอื่นๆหลากหลายชนิดและรสชาติให้เลือกซื้อหา	ผู้ผลิตต้องการขยายตลาดในกลุ่มลูกค้าเพิ่มขึ้นแต่ขาดการศึกษาค้นคว้าความต้องการของกลุ่มลูกค้าและอาศัยการพัฒนาต่อยอดจากสินค้าเดิม
3	สันติสมุนไพร /อ.ศรีประจันต์	ยาสมุนไพรและผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพจากสมุนไพร	เป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพที่ผลิตจากสมุนไพรไทย ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจาก ออย. GMP เป็นต้น เป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ มีความปลอดภัย บำบัดและรักษาโรคได้	ผลิตภัณฑ์มีราคาค่อนข้างสูง ความไม่แน่นอนของวัตถุดิบ และงานวิจัยที่ส่งเสริมความน่าเชื่อถือและมาตรฐานสินค้า
4	กลุ่มศิลปสยามเบญจรงค์ /อ.หนองหญ้าไซ	เครื่องเบญจรงค์	เครื่องเบญจรงค์ที่มีความสวยงามประณีตในการเขียนลายลงลายด้วยน้ำทองพร้อมลงสีหลัก 5 สี อย่างละเอียดอ่อน	ค่าใช้จ่ายสำหรับเตาเผามีราคาแพง อีกทั้งปัจจุบันช่างที่มีฝีมือละเอียดในการลงลายมีน้อยลง
5	กลุ่มศิลปะไม้แกะ /อ.บางปลาม้า	เฟอร์นิเจอร์ไม้	ไม้เป็นวัสดุที่เป็นที่ยอมรับ ทนทาน และมีลวดลายที่สวยงามในตัวเอง ทำให้เฟอร์นิเจอร์ที่ได้รับความนิยมแข็งแรงทนทาน สวยงาม	วัตถุดิบในการผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการช่างฝีมือขาดแคลน ขาดการพัฒนาบุคลากรใหม่อย่างต่อเนื่อง

ลำดับ	ผู้ผลิต	ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดด้อย/ปัญหา
6	กลุ่มศิลปหัตถกรรมบ้านธรรมคุณ /อ.เมืองสุพรรณบุรี	แจกันดินเผาแนวจิตรกรรมไทย	ลวดลายจิตรกรรมบนแจกันล้วนได้แรงบันดาลใจมาจากวิถีชีวิตและความเป็นมาของหมู่บ้าน ภาพจิตรกรรมของวัดที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ เรืองราววรรณคดี การละเล่นเด็กไทย และวิถีชนบทในสมัยก่อน ส่งผลให้ตัวผลิตภัณฑ์ดูมีเสน่ห์ นอกจากนี้ยังมีการคิดค้นรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ออกมาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ลูกค้าสมัยอีกด้วย	การขยายตลาดยังจำกัดอยู่ในกลุ่มลูกค้าเดิม ขาดการต่อยอดสู่กลุ่มลูกค้าใหม่ ยังไม่มีการพัฒนารูปแบบให้ทันสมัยตอบสนองต่อความต้องการในวิถีชีวิตปัจจุบัน
7	กลุ่มเลี้ยงไหมบ้านทุ่งสามแสมและหอผ้า/อ.หนองหญ้าไซ	ผ้าไหมมัดหมี่	ผ้าไหมมัดหมี่เป็นศิลปะการทอผ้าพื้นเมืองที่ได้รับค่านิยมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และในภาคกลางบางจังหวัดของประเทศไทย ทำให้ผ้ามัดหมี่มีเอกลักษณ์ลวดลายและความสวยงามเฉพาะตัวแตกต่างกันไป และด้วยเทคนิคการมัดย้อมผ้าไหมทำให้ผ้าไหมมัดหมี่ที่ได้มีสีสันสดใสสวยงาม	ขาดการส่งเสริมภาพลักษณ์ให้มีความหลากหลายจากความเคยชินในกลุ่มผู้สูงอายุ แม้ว่าจะมีการออกแบบให้เกิดความทันสมัย
8	วิสาหกิจชุมชนพัฒนาการปลูกและแปรรูปข้าวเพื่อสุขภาพ	ข้าวกล้องงอกหอมนิล	เป็นข้าวที่มีสีดำโดยกำเนิด รสชาติอร่อย และมีกลิ่นหอมเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีคุณค่าทางโภชนาการ ทางยา วิตามิน เกือบแร่ต่างๆ ครบถ้วน โดยเฉพาะสาร GABA ป้องกันโรคอัลไซเมอร์จะมีในข้าวกล้องสีนิลมากกว่าสีอื่น	ถ้าซื้อข้าวที่เก็บไว้นาน ข้าวจะแข็งและไม่อร่อย อีกทั้งเกษตรกรมีการปลูกข้าวสีนิลน้อย เพราะไม่ใช่พันธุ์ข้าวเศรษฐกิจ ดูแลยาก เลยทำให้มีราคาแพงกว่าข้าวประเภทอื่น 2-3 เท่าตัว
9	กลุ่มปักผ้าต้นมือ	ผ้าปักต้นมือ	ผ้าต้นมือ เป็นงานหัตถกรรม ไม่มีการใช้เครื่องจักร	ไม่สามารถขยายตลาดแม้ว่าเป็นที่ยอมรับเนื่องจาก

ลำดับ	ผู้ผลิต	ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดด้อย/ปัญหา
	/อ.อุ๋ทอง		ฝีมือประณีต และเป็นที่ยอมรับของชาวต่างชาติ	ความสามารถในการผลิตยังอยู่ในระดับต่ำ ขาดบุคลากรช่างฝีมือ
10	ศูนย์พันธุ์พืชเพาะเลี้ยง /อ.อุ๋ทอง	ไม้ผลและไม้ใบหลากหลายชนิด	เป็นสวนพันธุ์ไม้ที่ขึ้นเองโดยไม่เบียดหลายชนิดที่ผ่าน การค้นคว้าวิจัยและขยายพันธุ์จนได้พันธุ์ที่ดีที่สุด เพื่อให้เกษตรกรได้นำไปเพาะปลูกต่อไป	จะมีการจัดแสดงพันธุ์ไม้ใหม่เรื่อยๆวันวันไปตามฤดูกาล ทำให้พันธุ์ไม้ที่วางต้องวางแผนล่วงหน้าหากต้องการ ชมพันธุ์ไม้ชนิดใดชนิดหนึ่ง
11	คุณประจวบ อ่อนละมูล /อ.บางปลาม้า	ไม้กวาดพื้นปี	เป็นไม้กวาดที่ทำจากไยมะพร้าวและดอกหญ้า มี ความแข็งแรงทนทาน ด้ามจับสวยงาม มีรูปทรงที่ เป็นเอกลักษณ์	ขาดแรงงานในการผลิต หากมีการขยายตลาดยังไม่ มีเครื่องจักรที่สามารถเพิ่มความสามารถในการผลิต ได้
12	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร แก้วเจ้าจอม /อ.ด่านช้าง	ทองม้วนสมุนไพร	เป็นการพัฒนาทองม้วนรสกะทิแบบธรรมดามาเป็น ทองม้วนสมุนไพรเพื่อสุขภาพ อาทิ ทองม้วนรส น้ำพริกเผาใบมะกรูด รสขิง รสชาเขียว รสใบหม่อน รสกระเทียม รสสาหร่าย และรสต้นหอม เป็นต้น	บรรจุภัณฑ์ยังไม่สามารถป้องกันความเสียหายใน ระหว่างขนส่ง ประกอบกับความไม่ทันสมัยละไม่เป็น ที่ดึงดูดกลุ่มตลาดใหม่

รูปภาพที่ 4.3 ตัวอย่างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสุพรรณบุรี

4.3.2 สรุปประเด็นปัญหาที่ต้องการพัฒนา

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานจากผู้ประกอบการภายในชุมชน พบว่า ประเด็นปัญหาที่ต้องการพัฒนาของจังหวัดสุพรรณบุรี คือ ปัญหาการขาดแรงงานการผลิตที่มีทักษะเฉพาะทาง อาทิ ช่างงานฝีมือ ช่างแกะสลัก ช่างวาดลาย เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้ประกอบการบางรายยังขาดความรู้ความสามารถในด้านการตลาด ประชาสัมพันธ์ การออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีเอกลักษณ์ ทันสมัย และดึงดูดกลุ่มตลาดใหม่ๆ ในส่วนปัญหาด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า ผลิตภัณฑ์บางรายมีราคาสูง เนื่องจากความไม่แน่นอนของราคาและปริมาณของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือในการผลิต

4.3.3 ภาพรวมของพฤติกรรม ทักษะ และความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

จากการสำรวจพฤติกรรม ทักษะ และความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ พบว่า

นักท่องเที่ยวที่ใช้บริการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรีส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 55.5 และเพศชาย ร้อยละ 45.0 ซึ่งมีอายุเฉลี่ยคละกันไป ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 16-60 ปี มีจุดประสงค์เพื่อท่องเที่ยวและพักผ่อน การเดินทางที่สะดวกคือเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว ส่วนใหญ่มาพร้อมครอบครัว กลุ่มเพื่อน หรือเพื่อนร่วมงาน จำนวนสมาชิกโดยประมาณ 1-3 คน พักอาศัยตามบ้านของญาติหรือเพื่อน โดยเฉลี่ย 1-2 คืน

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักทัศนาจรและนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งในบางรายที่เคยมาเที่ยวที่สุพรรณบุรีแล้ว มีแนวโน้มที่จะกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้งถึง ร้อยละ 79 เพราะมีความประทับใจในสถานที่ท่องเที่ยว แหล่งอำนวยความสะดวก อาหารและเครื่องดื่ม ของที่ระลึก และการดูแลต้อนรับที่เป็นมิตรจากเจ้าหน้าที่และชาวบ้าน มีทัศนคติที่ดีและเห็นถึงประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการอนุรักษ์ธรรมชาติ ซึ่งค่าใช้จ่ายโดยประมาณ คือ 2000-5000 บาท

4.4 ข้อมูลผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐม

4.4.1 ผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

นครปฐม ตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำท่าจีน พื้นที่ทั่วไปราบลุ่ม ไม่มีภูเขา มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงหลายจังหวัด มีการเดินทางที่สะดวก ทำให้นครปฐมเป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกแห่งที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดนครปฐมที่มีความโดดเด่นและได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว มีดังนี้

ตารางที่ 4.5 ผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 15 ผลิตภัณฑ์

ลำดับ	ผู้ผลิต	ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดด้อย/ปัญหา
1	โรงงานไอศกรีมเชอร์รี่ /อ.สามพราน	ไอศกรีมกะทิตราราชเออรี่	ไอศกรีมกะทิสดหลากหลายรูปแบบ อาทิ โคน ถ้วย และแท่ง	วัตถุดิบมีราคาผันผวนไม่สามารถควบคุมต้นทุนการผลิตได้ ขาดการส่งเสริมด้านการตลาด
2	ร้านลิ้ม หุย เอียง /อ.เมืองนครปฐม	ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากหมู	สินค้าแปรรูปเนื้อหมูขึ้นชื่อของจังหวัดนครปฐม รสชาติอร่อย มีหลากหลายรูปแบบ อาทิ หมูแผ่น หมูแท่ง หมูเส้น หมูหยอง หมูหยองเส้นกรอบ หมูทูบ และกุนเชียงไขมัน	ขาดการขยายตลาดไปในเขตเมือง การกระจายสินค้ายังคงเป็นปัญหาหลัก
3	กลุ่มทำหมอนไม้ฝรั่ง /อ.เมืองนครปฐม	หมอนไม้ฝรั่ง	หมอนไม้ฝรั่ง เป็นสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและได้รับความนิยมมาก	ขาดการพัฒนาองค์ความรู้ในการเพาะปลูก หมอนไม้ฝรั่งในรูปแบบบอร์ดแกนกลาส์ ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดที่มีอำนาจในการซื้อสูง
4	ชุมพล คอลเลคชั่น /อ.พทุธมณฑล	หงส์จากไขนกกิมู และ ผลิตภัณฑ์ไขนกแกะรูป	เป็นของตกแต่งประดับบ้าน มีสีสันธรรมชาติ ภายในบุด้วยกำมะหยี่ ตัวหงส์เป็นโลหะทำมาจากทองเหลือง ชูบินกเกิล มีลวดลายเส้นสายวิจิตรสวยงาม นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์จากไขนกอีกหลากหลาย อาทิ กระเป๋าจากไขนก โทรศัพท์ เรือใบ เป็นต้น ซึ่งทำจากไขนกกระจอกเทศ ไขนกห่าน	กลุ่มลูกค้ายังคงเป็นกลุ่มเดิม ขาดการขยายตลาด การทำประชาสัมพันธ์ที่ตรงจุด
5	นายประวิทย์ บุญมี	ส้มโอนครชัยศรี	ผลไม้ขึ้นชื่อของนครปฐม ด้วยคุณภาพและรสชาติที่	เนื่องจากเป็นสินค้าที่เป็นที่ยอมรับการทำตลาดจึง

ลำดับ	ผู้ผลิต	ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดด้อย/ปัญหา
	/อ.สามพราน		อร่อยและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีรสหวานอร่อย เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศ	ง่ายต่อการสื่อสาร แต่ยังคงขาดการตรวจสอบคุณภาพ
6	กลุ่มกะละแมห์หลวง /อ.เมืองนครปฐม	กาดะแมลงพร	กาดะแมลงพร สูตรธัญพืช หอม หวาน มัน อร่อย มีหลายรสชาติ อาทิ รสใบเตย และมีบรรจุภัณฑ์ที่น่ารักสวยงาม ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว อาทิ กาดะแมแบบลูก ลูกเป็นพวง ลูกเป็นแถว หรือลูกเป็นกระเช้าอย่างสวยงาม	สินค้าส่วนใหญ่ใช้การขนส่งไปยังร้านค้าภายในจังหวัด ด้วยรูปแบบสินค้าที่ไม่ได้มีการพัฒนาให้เกิดความหลากหลาย
7	บ.ขนมเปี๊ยะแม่อ้อย /อ.เมืองนครปฐม	ขนมเปี๊ยะ	ขนมเปี๊ยะหลากหลาย รสรวมรส อร่อย ถูกสุขอนามัย นอกจากนี้ยังมีบรรจุภัณฑ์และดีไซน์รูปลักษณ์ของตัวขนมเปี๊ยะที่สร้างสรรค์และสวยงามดึงดูดใจนักท่องเที่ยว	ขาดเครื่องจักรที่รองรับการขยายตลาด แรงงานขาดแคลน
8	กลุ่มอาชีพตำบลท่า ตลาด /อ.สามพราน	ดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย-ญี่ปุ่น	ดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย-ญี่ปุ่น มีสีสันสวยงาม ตามธรรมชาติ ทำให้ดอกไม้ที่ได้นั้นเสมือนจริงมากที่สุด และยังมีความคงทนถาวรอยู่ได้นาน ได้มาตรฐาน มผช. นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างอาชีพสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนอีกด้วย	ขาดการส่งเสริมไปยังตลาดต่างประเทศที่มีความต้องการสินค้า
9	กลุ่มเจริญโรจน์ หัตถกรรม แม่ไม้มวยไทย /อ.เมืองนครปฐม	มวยไทย "กลองไม้"	เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ ที่ถูกประดิษฐ์ขึ้นเป็นนักมวยที่สามารถวาดลวดลายได้หลากหลาย อิริยาบถ มีหลากหลายขนาดและรูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม เล่าเรื่องราวและเอกลักษณ์ของศิลปะ	วัตถุดิบหลักหายาก ไม่สามารถขยายตลาดได้ ข้างมีฝีมือไม่เพียงพอ

ลำดับ	ผู้ผลิต	ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดด้อย/ปัญหา
			การต่อสู้ของไทยได้อย่างอ่อนข้อและสวยงาม นอกจากนี้ยังมีการออกแบบจัดทำเป็นรูปลักษณ์ และอริยาบถการใช้ชีวิตแบบไทยสมัยก่อนอีกด้วย อาทิ การละเล่นของเด็กไทย การเล่นบรรเลงดนตรี ไทย เป็นต้น	
10	วิสาหกิจชุมชนตำบล ดอนตูม /อ.บางเลน	มะเขือเทศสด แม่ฉุย	มะเขือเทศสด แม่ฉุย ได้รับการแปรรูปหลากหลาย รสชาติ ทั้งแช่แข็ง อบแห้ง หรือแต่งรสบ๊วย เป็นต้น มีช่องทางการจำหน่ายที่หลากหลาย	ขาดการปรับปรุงด้านรูปลักษณ์ และการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ใหม่อย่างต่อเนื่อง
11	กลุ่มมะพร้าวน้ำหอม /อ.สามพราน	มะพร้าวน้ำหอม	ผลไม้ขึ้นชื่อของนครปฐม มีรสชาติ กลิ่น และความ หอมเฉพาะตัว	ขาดการส่งเสริมการปลูกมะพร้าวหอมที่เป็นที่ ต้องการของตลาดต่างประเทศ ทำให้สินค้าไม่ เพียงพอต่อความต้องการ
12	เมี่ยงคำสมุนไพร /อ.บางเลน	เมี่ยงคำลำพญา	เมี่ยงคำสมุนไพรเพื่อสุขภาพ และยังมีการออกแบบ บรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม และแยกขายเป็นคำ เป็น แนวคิดที่แปลกใหม่	ขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในแสดงถึงความ เป็นอัตลักษณ์เฉพาะในชุมชน
13	กลุ่มไม้แขวนเสื้อกัน แมลง /อ.กำแพงแสน	ไม้แขวนเสื้อผ้าฝ้าย/ไม้แขวน เสื้อกันแมลง	เป็นแนวคิดใหม่ที่ช่วยปกป้องเสื้อผ้าจากการถูก แมลงกัดกิน โดยการบริหารรักษาผ้าฝ้ายแพทหอมใน เนื้อผ้าฝ้ายที่หอมไม่แฉวน	ขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้าเชิงนวัตกรรมที่ สร้างมูลค่าเพิ่มในสินค้า ขาดการศึกษาวิจัยต่อยอด ไปสู่อื่นๆให้มีความหลากหลาย
14	กลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก /อ.นครชัยศรี	แก้วถัก/ตุ๊กตาแก้วถัก	เป็นการนำแก้วมาทำให้อ่อนและถักขึ้นเป็นรูปต่างๆ อาทิ รถ หงส์ ตุ๊กตา ที่คนแก้ว ที่เสียบผม มีความ	ขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในกลุ่มลูกค้า ต่างประเทศและการผลิตบุคลากรให้มีความต่อเนื่อง

ลำดับ	ผู้ผลิต	ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดด้อย/ปัญหา
15	กลุ่มผู้ประกอบการข้าว หลामนครปฐม /จังหวัดนครปฐม	ข้าวหลाम	<p>สวยงามและประณีต มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นและดึงดูดใจนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ</p> <p>เอกลักษณ์ข้าวหลामนครปฐมอยู่ที่ความอร่อย หวานมัน ข้าวเหนียวเหนียวเมล็ดเล็กอ่อนนุ่มในตัว นอกจากสูตรดั้งเดิม คือ ข้าวหลามข้าวเหนียวขาว/ดำแล้ว ยังมีการวิจัยและพัฒนาสูตรใหม่ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค เช่น ข้าวหลามหน้ากุ้ง ข้าวหลามอัญชัน เป็นต้น อีกทั้งกระบวนการทำยังเป็นวิธีที่สืบทอดกันมาช้านานทำให้ได้รสชาติอร่อยนุ่มนวลไม่เปลี่ยนแปลง</p> <p>นอกจากนี้ ข้าวหลามนครปฐมยังได้ปรับปรุงมาตรฐานและเครื่องหมาย อย. เป็นจังหวัดแรกและจังหวัดเดียวในประเทศไทย</p>	<p>ไม่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายและยากต่อการบริโภค ยังคงมีรูปแบบเดิม</p>

รูปภาพที่ 4.4 ตัวอย่างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดนครปฐม
สำหรับตัวอย่างการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ดำเนินอยู่แล้ว ได้แก่ บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโรงพยาบาล
หลวงพ่อเป็น อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

	โปรแกรมทัวร์สุขภาพโรงพยาบาลหลวงพ่อบึง
07.00 น.	เดินทางมาถึงพร้อมที่โรงพยาบาลหลวงพ่อบึง ลงทะเบียน ชั่งน้ำหนัก วัดความดันโลหิต ตรวจสอบสุขภาพเบื้องต้น
09.00 น.	นมัสการการหลวงพ่อบึงวัดบางพระ
09.30 น.	ล่องเรือชมธรรมชาติสองฝั่งแม่น้ำนครชัยศรี นวดแผนไทยและอาหารว่าง
10.00 น.	เยี่ยมชมอนุสรณ์สถานสามจอมทัพ เยี่ยมชมวัด
12.00 น.	รับประทานอาหารกลางวันตลาด
14.00 น.	ล่องเรือกลับโรงพยาบาลหลวงพ่อบึง บรรยายความรู้เพื่อสุขภาพ
15.00 น.	เดินทางกลับถึง รพ. พบแพทย์ฟังผลการตรวจ เดินทางกลับบ้าน

จุดเด่นของโครงการ

1. เป็นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีการตรวจสอบสุขภาพก่อนการลงแพ เช่น การวัดความดัน เอ็กซเรย์ปอด และเจาะเลือด ซึ่งทำให้ส่วนหนึ่งของค่าใช้จ่ายสามารถเบิกกับหน่วยงานต้นสังกัด/ราชการได้
2. มีบริการอาหารสุขภาพและผลไม้ตามฤดูกาลของไทย
3. ระหว่างการเดินทางมีมัคคุเทศก์เล่าประวัติความเป็นมาของบ้านเรือนสิ่งปลูกสร้างของ 2 ฟากแม่น้ำนครชัยศรี

บริการเชิงสุขภาพบนแพ ซึ่งเคยเป็นจุดขายได้แก่การนวดแผนไทย แต่ภาวะปัจจุบันมีคู่แข่งเป็นจำนวนมาก โดยไม่ต้องล่องแพ ดังนั้นผู้ประกอบการได้พยายามเพิ่มจุดขายโดย การจัดให้มีคาราโอเกะ ในขณะที่ล่องแพ ระยะเวลาในการเดินทางไป-กลับรวมทั้งสิ้น 4-5 ชั่วโมงโดยประมาณ

ปัญหาอุปสรรค

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าคณะผู้ดำเนินการพบปัญหาอุปสรรคสำคัญคือ

1. จำนวนผู้มารับบริการลดลงและเป็นลูกค้าเก่าทั้งสิ้น แพท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสามารถบรรจุลูกค้าได้ 60 คน แต่มีผู้มารับบริการจริง ประมาณ 12-15 คนต่อ แพ และมีลูกค้าเฉพาะในวันหยุดซึ่งอยู่ในภาวะขาดทุน

2. การจัดให้มีคาราโอเกะ ได้รับการประเมินในเชิงลบจากผู้ร่วมเดินทางบางท่าน ซึ่งต้องการมาพักผ่อน ใช้ชีวิตสบาย สงบเงียบบริมฝั่งแม่น้ำ
3. การบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมมีค่าใช้จ่ายสูงแม้ในภาวะที่ไม่มีลูกค้า
4. ขณะนี้กิจกรรมเชิงสุขภาพโรงพยาบาลหลวงพ่อบึง ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ ผู้มารับบริการเท่าที่มีในขณะนี้มาจากคนในท้องถิ่นและบอกต่อ โดยปากต่อปาก

แนวทางแก้ปัญหา

- ก. ด้านการประชาสัมพันธ์สมควรขอรับการสนับสนุนจากองค์กรของรัฐ การออกสื่อในลักษณะ แผ่นพับ โปสเตอร์ สื่อออนไลน์ ฯลฯ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ
- ข. เพิ่มจุดขายที่หลากหลายซึ่งไม่เฉพาะการนวดเช่นการประคบสมุนไพร สปา นวดกดจุด และ แพทย์แผนจีน
- ค. สร้างเครือข่ายและการพึ่งพากับผู้ประกอบการรายอื่นๆ ที่อยู่สองฝั่งแม่น้ำ ทั้งนี้เพื่อลดการแข่งขันกันเองเพื่อสามารถแบ่งรายได้ซึ่งกันและกัน
- ง. ขยายจำนวนวันในลักษณะของ Long stay 3-5 วันโดยมีการตรวจร่างกายอย่างจริงจังและเป็นระบบผ่านหน่วยงานของโรงพยาบาลหลวงพ่อบึง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้รับบริการสามารถแปลงค่าใช้จ่ายส่วนหนึ่งไปเป็นการตรวจโรคประจำปีได้

4.4.2 สรุปประเด็นปัญหาที่ต้องการพัฒนา

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานจากผู้ประกอบการภายในชุมชน พบว่า ประเด็นปัญหาที่ต้องการพัฒนาของจังหวัดนครปฐม คือ วัตถุดิบในการผลิตสินค้าเกื้อหนุนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพยังมีความผันผวน ขาดแคลน ส่งผลให้การควบคุมค่าใช้จ่ายในการผลิตเป็นไปได้ยาก ขาดการพัฒนาเพื่อบูรณาการให้เกิดมูลค่าเพิ่มของสินค้าหลากหลายประเภท มีความจำเป็นต้องนำความโดดเด่นในท้องถิ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรอินทรีย์ อาทิ หน่อไม้ฝรั่ง ส้มโอนครชัยศรี มะเขือเทศ และมะพร้าวน้ำหอม ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ขึ้นชื่อของนครปฐม ไปสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

4.4.3 ภาพรวมของพฤติกรรม ทักษะ และความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

จากการสำรวจพฤติกรรม ทักษะ และความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ พบว่า

นักท่องเที่ยวที่ใช้บริการท่องเที่ยวในจังหวัดนครปฐมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 61 และเพศชาย ร้อยละ 39 ซึ่งมีอายุเฉลี่ยอยู่ในช่วง 16-35 ปี ส่วนใหญ่มีจุดประสงค์เพื่อท่องเที่ยวและพักผ่อน การเดินทางที่สะดวกคือเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว ส่วนใหญ่มาพร้อมครอบครัว กลุ่มเพื่อน หรือเพื่อนร่วมงาน จำนวนสมาชิกโดยประมาณ 3-5 คน พักอาศัยตามโรงแรม รีสอร์ท หรือเกสเฮ้าท์ โดยเฉลี่ยเพียงหนึ่งคืน

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักทัศนาจรไม่มีการพักค้างคืน เนื่องจากการคมนาคมสะดวก ซึ่งในบางรายที่เคยมาเที่ยวที่นครปฐมแล้ว มีแนวโน้มที่จะกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้งถึง ร้อยละ 93 เพราะมีความประทับใจในสถานที่ท่องเที่ยว แหล่งอำนวยความสะดวก อาหารและเครื่องดื่ม ของที่ระลึก การดูแลต้อนรับที่

เป็นมิตรจากเจ้าหน้าที่และชาวบ้าน มีทัศนคติที่ดีและเห็นถึงประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการอนุรักษ์ธรรมชาติ ซึ่งค่าใช้จ่ายโดยประมาณ คือ 2000-5000 บาท

4.5 ข้อมูลผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี

4.5.1 ผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ราชบุรี มีสภาพภูมิประเทศที่มีความหลากหลาย เช่น พื้นที่ภูเขาสูง พื้นที่ราบสูง ราบลุ่ม และลุ่มต่ำ ลักษณะภูมิอากาศได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากมหาสมุทรอินเดีย ทำให้ราชบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสภาพอากาศที่แตกต่างกัน ทั้งยังมีพื้นที่ชายแดนติดกับประเทศพม่า โดยมีเทือกเขาตะนาวศรีเป็นแนวพรมแดนสันปันน้ำ ทำให้ราชบุรีมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และศิลปวัฒนธรรม ส่งผลให้จังหวัดราชบุรีเป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่มีวิถีการดำเนินชีวิตที่มีเสน่ห์ดึงดูดใจ ผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีมีอยู่หลากหลายประเภทด้วยกัน ดังนี้

ตารางที่ 4.6 ผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี จำนวน 10 ผลิตภัณฑ์

ลำดับ	ผู้ผลิต	ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดด้อย/ปัญหา
1	เกษตรกรผู้เพาะเห็ด /จังหวัดราชบุรี	เห็ดสายพันธุ์ต่างๆ	ราชบุรีเป็นแหล่งผลิตเห็ดรายใหญ่ของไทย เห็ดเป็นพืชที่มีคุณค่าและสารอาหารหลากหลาย นอกจากนี้ยังสามารถนำมาแปรรูปและผลิตเป็นอาหารได้หลากหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นอาหารคาว หรือของกินเล่น นอกจากนี้ กลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ดยังคิดค้นวิธีการเพิ่มมูลค่าผลผลิตโดยการแปรรูปเห็ดในรูปแบบต่างๆอีกด้วย	เกษตรกรขาดความรู้ด้านวิชาการในการเพาะเห็ด การระบาดของโรคแมลงในเห็ด ซึ่งเกษตรกรบางคนขาดความรู้และเลือกใช้สารเคมีในการป้องกันทำให้เห็ดที่ได้อาจมีสารเคมีตกค้างและไม่ผ่านมาตรฐานปัญหาที่สำคัญอีกประการ คือ ปัญหาผลผลิตเห็ดล้นตลาด ทำให้ราคาเห็ดต่ำลง และเกษตรกรไม่สามารถเก็บรักษาผลผลิตได้ สุดท้ายก็ต้องทิ้งหรือขายออกในราคาที่ขาดทุน
2	ศูนย์จำหน่ายสินค้า ราชบุรี /อ.บางแพ	ผักผลไม้อร์แกนิกปลอดสารพิษ และผลไม้มตามฤดูกาล/ ของที่ระลึกอื่นๆ	จำหน่ายสินค้าส่งออก ของฝาก พื้นเมือง โดยเฉพาะผักผลไม้ เป็นผลไม้อร์แกนิกปลอดสารพิษ อาทิ ฝรั่งกิมจู ชมพู่ทับทิมจันทร์ ส้มโอ มะพร้าว น้ำหอมที่ได้มาตรฐานการส่งออก นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังสามารถแวะพักนอนจากการเดินทาง โดยมีมุมนั่งพัก ปรียากาศสบาย มีร้านขายเครื่องดื่มและขนม มีบริการ free Wi-Fi หรือจะเดินชมผลิตภัณฑ์ภายในศูนย์ฯ	วัตถุดิบไม่เพียงพอ ไม่มีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ไม่สามารถเก็บผลิตภัณฑ์ไว้ได้นาน

ลำดับ	ผู้ผลิต	ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดด้อย/ปัญหา
3	รัตนโกสินทร์เชรามิกส์ 4 /อ.เมือง	สินค้าเชรามิก โอ่ง กระถาง ของที่ระลึก	โอ่งราชบุรี เป็นผลิตภัณฑ์เชรามิกชิ้นที่ชาวบุรีรัมย์ชื่อเสียง ได้รับความสนใจจากกลุ่มเป้าหมายหลายกลุ่ม อาทิ ในหมู่คนเฒ่าคนแก่ มักซื้อเป็นของขวัญของใช้ภายในบ้านเพราะทนทาน หากเป็นโอ่งที่มีลวดลายสวยงามงาม ก็จะเป็นที่ต้องการในหมู่นักสะสม เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีความหลากหลายทั้งสี สัน รูปทรง ลวดลาย และดีไซน์ของโอ่ง ทำให้น่าสนใจและดึงดูดใจนักท่องเที่ยว	สถานที่ผลิตยังไม่ได้มาตรฐาน เครื่องมือในการผลิตเก่าขาดการตรวจสอบ ผลิตไม่ทัน
4	โรงงานพาชญา (PASAYA) /อ.บางแพ	ผลิตภัณฑ์ประเภทผ้า อาทิ ผ้าผืน ผ้าผืน เครื่องแต่งกาย ชุดเครื่องนอน ชุดบุโซฟา เป็นต้น	แบรนด์ PASAYA ได้เริ่มขั้นตอนการผลิตเองตั้งแต่การออกแบบลายผ้า เตรียมเส้น การทอ การฟอก ย้อมสีผ้า ตัดเย็บ และส่งมอบสินค้าถึงมือลูกค้า โดยทุกกระบวนการมีขั้นตอนของการตรวจสอบคุณภาพ อีกทั้งอาคารสถานที่ได้รับการออกแบบให้เหมาะสมกับสภาพการทำงานและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอีกด้วย	สินค้าราคาสูง
5	Monarch /อ.บ้านโป่ง	ผลิตภัณฑ์หวายสังเคราะห์	ผลิตภัณฑ์หวายสังเคราะห์ที่มีดีไซน์และหลากหลายรูปแบบการใช้งาน ทั้งเครื่องใช้ภายในบ้าน ของตกแต่งบ้าน และเฟอร์นิเจอร์ เป็นงานจากหวายเทียมจึงช่วยลดการตัดไม้ทำลายป่า ล้างทำความสะอาดได้ ไม่แตกหัก และไม่เกิดเชื้อรา ทั้งยังสาน	ป้ายโรงงานไม่ค่อยโดดเด่น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักจะขับรถเลยไป

ลำดับ	ผู้ผลิต	ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดด้อย/ปัญหา
6	ศิญาดา /อ.บ้านโป่ง	สปาแนวเพื่อสุขภาพ	<p>ขึ้นรูปด้วยมือทำให้งานละเอียดและมีคุณภาพดี มีการผลิตและจำหน่ายทั้งภายในและต่างประเทศ</p> <p>เป็นการขายบริการเพื่อดูแลสุขภาพ โดยการนวดเพื่อผ่อนคลายทั้งร่างกายและจิตใจ เพิ่มการไหลเวียนของโลหิตและการทำงานของเส้นประสาท เป็นสปาที่ได้รับมาตรฐาน บรรยายกาศภายในเรียบง่ายและเป็นส่วนตัว นอกจากนี้ยังมีสถานปฏิบัติธรรมสำหรับเดินจงกรม สวดมนต์ นั่งสมาธิ เป็นต้น</p>	ขาดการบริหารจัดการธุรกิจอย่างเป็นระบบ เป็นธุรกิจที่ต้องการอาศัยความน่าเชื่อถือและคุณภาพ การบริการที่อาศัยบุคลากร
7	อาจารย์ไม่บ้านค่าไม่ เก่า /อ.บางแพ	ไม้เท้า ไม้เข็ม ไม้แปรรูป และ เฟอร์นิเจอร์	<p>ย่านค่าไม้เก่าหลากหลายที่ตั้งเรียงรายไปตามถนน ทางหลวงหมายเลข 325 จำหน่ายผลิตภัณฑ์ไม้ และไม้แปรรูป รวมไปถึงรับสั่งทำเฟอร์นิเจอร์ตามแบบ ข้อดีของไม้เก่า คือ จะไม่หดไม่ย่น เนื้อไม้แข็ง และยังให้ลวดลายที่สวยงาม</p>	ขาดเครื่องมือเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีปัญหาเกี่ยวกับการขนส่ง
8	ตุ๊กตาบ้านสิงห์ /อ.โพธาราม	ตุ๊กตา	<p>เป็นของที่ระลึกที่สร้างชื่อเสียงให้แก่ราชบุรี ได้รับมาตรฐาน มอก. มีวางจำหน่ายตามช่องทางทางถนน เพชรเกษม ตุ๊กตาที่จำหน่ายมีคุณภาพ ฝีมือประณีต มีรูปแบบหลากหลายและราคาไม่แพง และยังรับสั่งทำตุ๊กตาตามแบบอีกด้วย จึงเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการอนุรักษ์และส่งเสริมให้อยู่คู่บ้านคูเมืองราชบุรีต่อไป</p>	ไม่สามารถวางแผนและควบคุมการผลิตได้ บุคลากรในการผลิตมีน้อย

ลำดับ	ผู้ผลิต	ผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	จุดด้อย/ปัญหา
9	ปิ่น คำหอม /อ.บ้านโป่ง	เบเกอรี่หลากหลายชนิด อาทิ ขนมปัง เค้ก ขนมไทย	สินค้ามีความหลากหลายกว่า 200 ชนิด กระบวนการผลิตเน้นผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ ใช้ วัตถุดิบที่มีคุณภาพดี เส้นทางการมาถึงร้านได้สะดวก หาที่จอดรถง่าย และเปิดจำหน่ายทุกวัน	ขาดมาตรฐานในกระบวนการและสถานที่ผลิต และ ขาดการประชาสัมพันธ์กลุ่มลูกค้าสำหรับการขยาย ตลาด
10	สหกรณ์โคนมหนองโพ ราชบุรี จำกัด /อ.โพธาราม	นม โยเกิร์ต ไอศกรีม	ผลิตภัณฑ์นม โยเกิร์ต และไอศกรีมที่มีคุณภาพ รสชาติหลากหลาย ราคาถูก และหาซื้อได้ง่ายตาม ศูนย์จำหน่ายของสหกรณ์	สถานที่ผลิตยังไม่ได้มาตรฐาน เครื่องมือในการผลิต แก่ขาดการตรวจสอบ ผลิตไม่ทันตามจำนวนสั่ง เงินทุนหมุนเวียนน้อย

รูปภาพที่ 4.5 ตัวอย่างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดราชบุรี

ตัวอย่างจากจังหวัดราชบุรี

จากการลงพื้นที่สำรวจในเขตจังหวัดราชบุรี อำเภอจอมบึง ซึ่งเป็นตัวอย่างของสวนพฤกษศาสตร์ผสมผสานที่มีการปลูกพืชพันธุ์ไม้หลากหลายชนิดโดยไม่พึ่งพาจากแหล่งภายนอก มีการกำจัดเศษใบไม้ เพื่อนำไปแปรกลับเป็นปุ๋ยอินทรีย์ มีการผลิตควบคุมจำนวนแมลงจากผลไม้และพืชไร่เอง ผู้ดำเนินการได้จัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อการดูแลสิ่งแวดล้อม โดยไม่ใช้สารเคมีซึ่งทำลายสุขภาพ มีการดำเนินงานในลักษณะแคมป์

เยาวชนปลูกฝังการดำรงชีวิตด้วยวิถีไทย แต่กลับพบว่าเยาวชนที่เข้ารับการอบรมมาจากท้องถิ่นอื่นและรับได้จำนวนจำกัด เนื่องด้วยมีที่พักจำกัด

จากการสำรวจพื้นที่โดยรอบยังพบผู้ประกอบการที่สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ ธัญพืชเพื่อสุขภาพไว้ใช้เองในครัวเรือน ในลักษณะสัดส่วนของข้าว ถั่ว งา น้ำผลไม้ซึ่งได้รับการยอมรับภายในท้องถิ่นเล็กๆ ซึ่งยังไม่ได้รับการเผยแพร่ออกสู่ภายนอก

ปัญหาอุปสรรค

การบูรณาการในพื้นที่

ทำแพคเกจทัวร์

หลักสูตรอบรมระยะสั้น อาหารสุขภาพ การดำรงชีวิต “ท่องเที่ยวสุขภาพดี วิถีไทย ไร้สารพิษ”

พบว่าผู้ประกอบการยังไม่มีมีการบูรณาการในการใช้องค์ความรู้สร้างสินค้าเชิงสุขภาพที่สำคัญ

4.5.2 สรุปประเด็นปัญหาที่ต้องการพัฒนา

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานจากผู้ประกอบการภายในชุมชน พบว่า ประเด็นปัญหาที่ต้องการพัฒนาของจังหวัดราชบุรี มีดังนี้ ในส่วนเกษตรกรผู้เพาะเห็ด พบว่า เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในการเพาะเห็ด การควบคุม และการป้องกันโรคแมลงในเห็ดอย่างถูกวิธี เป็นผลให้เกิดการเสื่อมเสียของผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ ในหลายผลิตภัณฑ์ยังไม่ได้มาตรฐานในส่วนของสถานที่และเครื่องมือในการผลิต การผลิตสินค้าไม่ทันตามกำหนด ผู้ผลิตมีการจัดทำบัญชีรายรับ-จ่ายที่มาเป็นระเบียบ เป็นเหตุให้เกิดปัญหาการขาดเงินทุนหมุนเวียนตามมาได้

4.5.3 ภาพรวมของพฤติกรรม ทักษะ และความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

จากการสำรวจพฤติกรรม ทักษะ และความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ พบว่า

นักท่องเที่ยวที่ใช้บริการท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรีส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 54 และเพศชาย ร้อยละ 45 ซึ่งมีอายุเฉลี่ยอยู่ในช่วง 16-35 ปี ส่วนใหญ่มีจุดประสงค์เพื่อท่องเที่ยวและพักผ่อน การเดินทางที่สะดวกคือเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว ส่วนใหญ่มาพร้อมครอบครัว กลุ่มเพื่อน หรือเพื่อนร่วมงาน จำนวนสมาชิกโดยประมาณ 3-5 คน พักอาศัยตามบ้านญาติ หรือบ้านเพื่อน และอื่นๆตามอัธยาศัย โดยเฉลี่ยเพียงหนึ่งคืน

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยและนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งในบางรายที่เคยมาเที่ยวที่ราชบุรีแล้ว มีแนวโน้มที่จะกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้งถึง ร้อยละ 92 เพราะมีความประทับใจในสถานที่ท่องเที่ยว แหล่งอำนวยความสะดวก อาหารและเครื่องดื่ม ของที่ระลึก การดูแลต้อนรับที่เป็นมิตรจากเจ้าหน้าที่และเจ้าบ้าน มีทัศนคติที่ดีและเห็นถึงประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการอนุรักษ์ธรรมชาติ ซึ่งค่าใช้จ่ายโดยประมาณ คือ 500-1000 บาท

บทที่ 5

แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบของงานบริการ ที่เกิดประโยชน์ต่อสุขภาพอย่างยั่งยืน

จากการสำรวจข้อมูลผลิตภัณฑ์ พฤติกรรม ทักษะ และความต้องการจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว ทำให้ทราบถึงปัญหาและการรับรู้ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนี้ ได้นำมาซึ่งการประชุมหารือและการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ทั้งในแง่การตลาด ไปจนถึงแนวทางในการสร้างผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวแนวใหม่ขึ้น จากการประชุมและจัดอบรมเชิงปฏิบัติการทำให้ได้ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

5.1. ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

การยกระดับผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ได้รับการรับรองให้เป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายและสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ

มาตรการ

- 1) การจัดทำมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อรองรับการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนหรือระดับพื้นที่ที่ไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร
- 2) การส่งเสริมด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ เน้นให้มีการพัฒนาแบบยั่งยืน อีกทั้งสนับสนุนนโยบายสำคัญของรัฐบาลโครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในการแก้ไขปัญหาความยากจนของชุมชน โดยมุ่งให้ความสำคัญของการนำภูมิปัญญาชาวบ้าน และทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น
- 3) การพัฒนาและสร้างมูลค่าของผลิตภัณฑ์ให้สูงขึ้น มีคุณภาพ มีจุดเด่น มีเอกลักษณ์ มีการพัฒนาท้องถิ่น สร้างชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้ สร้างงาน สร้างรายได้ด้านพัฒนาผู้ผลิตในชุมชน
- 4) การแก้ปัญหาในการทำผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน อาทิ การส่งผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิชาการเข้าไปให้ความรู้เบื้องต้นโดยการฝึกอบรมและให้คำปรึกษาแนะนำ ณ ตำบลสถานที่ผลิตจนมีขีดความสามารถขอรับการรับรองได้

5.2. ด้านส่งเสริมและประชาสัมพันธ์

สร้างการรับรู้เพื่อให้รู้จักและเกิดความตระหนักตื่นตัว โดยเปิดตัวและแนะนำผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวายผ่านสื่อต่างๆเช่น สื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ สร้างแรงจูงใจทั้งทางตรงและทางอ้อม

มาตรการ

- 1) จัดประชุมผู้นำชุมชนหมู่บ้านที่มีผลิตภัณฑ์ชุมชนและเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ให้ทราบด้วยวิธีการต่างๆ เน้นใช้สื่อในท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ เช่น สปอตโฆษณา ทางวิทยุโทรทัศน์ ฯลฯ
- 2) ส่งเสริมความสำเร็จของผู้ได้รับการรับรองและยกย่องเชิดชูเพื่อเป็นแบบอย่างความสำเร็จของผลิตภัณฑ์ชาวบ้านภูมิปัญญาไทย และให้ผู้ผลิตเกิดภาพพจน์ที่ดีว่าเป็นสินค้าคุณภาพเทียบสินค้าแบรนด์เนมทั้งหลาย
- 3) การพัฒนากลยุทธ์เพื่อต่อยอดการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวายและการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายที่ต้องสามารถตอบโจทย์ให้กับผู้บริโภคได้ทุกเพศ ทุกวัย โดยเฉพาะในปัจจุบันที่กระแสการดูแลสุขภาพร่างกายและจิตใจเป็นหลักทั้งผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า,เครื่องประดับ,ของตกแต่งเพื่อสุขภาพ,อาหารและเครื่องดื่ม,ผลิตภัณฑ์เพื่อ ความงามและสปา ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพ และลานน้ำชาเพื่อสุขภาพ
- 4) การพัฒนาเป็นสินค้าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก สู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวายเพื่อสุขภาพครบทั้งวงจรการผลิต ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ จนเป็นผลิตภัณฑ์ชั้นนำและผลิตภัณฑ์มาตรฐานสากล ที่เป็นที่ยอมรับในตลาดต่างประเทศอย่างกว้างขวาง
- 5) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน อาทิ สมาพันธ์ สมาคม และกรมกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ในผลิตภัณฑ์ดูแลสุขภาพด้วยความรู้จากภูมิปัญญาไทย
- 6) การสนับสนุนผู้ผลิตรายย่อยให้ทำผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและสนับสนุนด้านการตลาดโดยการให้เครื่องหมายรับรองซึ่งจะเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน และยกระดับการผลิต

5.3. ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

การสนองตอบนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับเขตเศรษฐกิจพิเศษทวายในด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย จำเป็นต้องวิเคราะห์การถึงกลุ่มเป้าหมาย ศักยภาพ

มาตรการ

- 1) การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก สู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวายเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของธุรกิจชุมชน อาทิ ส่งเสริมความสามารถของบุคลากร
- 2) การสร้างรูปลักษณ์ความเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ ให้เกิดความร่วมมือและความเป็นสากล อาทิ โครงการช่วยเหลือด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ศูนย์ประสานงานตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ จัดคลินิกแนะนำด้านการวางแผนธุรกิจระดับครัวเรือนหรือชุมชน

การเงินทุนในการต่อยอดผลิตภัณฑ์ระดับครัวเรือนสู่ระดับชุมชน และพัฒนาต่อไปในระดับประเทศ โดยอาศัยโครงการส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งอาจอยู่ในช่วงพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน หรือเตรียมการขยายตลาดกำลังการผลิต

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาวิจัย

ปัจจุบัน การท่องเที่ยวในประเทศไทยได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติเป็นจำนวนมาก เนื่องจากประเทศไทยนั้นมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย อาทิ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งพักผ่อนหย่อนใจเชิงสุขภาพและอนุรักษ์ธรรมชาติ เป็นต้น ประกอบกับอัยยาศัยไมตรีของคนไทย ล้วนเป็นที่กล่าวขานถึงความเป็นเจ้าบ้านที่มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้การต้อนรับ การดูแลช่วยเหลือเป็นอย่างดี สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเสน่ห์ดึงดูดใจ สร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยวรู้สึกอบอุ่นและอยากกลับมาเยือนใหม่อีกครั้ง

จากการศึกษาวิจัย คณะผู้วิจัยได้ทำการสำรวจศึกษาและเก็บข้อมูลผลิตภัณฑ์ ผู้ผลิต สถานที่ผลิต/จำหน่าย จุดเด่น/จุดด้อยของผลิตภัณฑ์ รวมถึงการสำรวจพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ทักษะคติ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศที่มีต่อผลิตภัณฑ์ในแต่ละจังหวัด ผ่านแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้

ตารางที่ 6.1 สรุปประเด็นปัญหาและภาพรวมของพฤติกรรม ทักษะคติ และความพึงพอใจ ของพื้นที่ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก

จังหวัด	ผลิตภัณฑ์ชุมชน	ประเด็นปัญหา	ภาพรวมของพฤติกรรม ทักษะคติ และ ความพึงพอใจ
กาญจนบุรี	ชาเขียวใบหม่อน นมแพะผู้พัน จมูกข้าว ไส้อั่วสมุนไพร หมวยสมุนไพร ทองม้วนกรอบ ข้าวเกรียบรวมรส ผ้าขาวม้าร้อยสี	1.ปัญหาด้านการผลิตส่วนใหญ่เกิดจากการขาดเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ทันสมัย บรรจุภัณฑ์ไม่มีความแข็งแรงทำให้ผลิตภัณฑ์เสียหาย รวมไปถึงการผลิตที่ไม่ได้มาตรฐาน ฉลากตราสินค้า/สัญลักษณ์ไม่ชักจูงใจนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ผู้ประกอบการขาดทักษะทาง 2. ด้านการตลาด การโฆษณา และการประชาสัมพันธ์สินค้า	นักท่องเที่ยวที่ใช้บริการท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรีส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 68.4 และเพศชาย ร้อยละ 31.6 ซึ่งมีอายุเฉลี่ยอยู่ในช่วง 26-35 ปี ส่วนใหญ่มีจุดประสงค์เพื่อท่องเที่ยวและพักผ่อน การเดินทางที่สะดวกคือเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว ส่วนใหญ่มาพร้อมครอบครัว กลุ่มเพื่อน หรือเพื่อนร่วมงาน จำนวนสมาชิกโดยประมาณ 1-5 คน พักอาศัยตามบ้านญาติหรือบ้านเพื่อน และอื่นๆตามอัยยาศัย โดยเฉลี่ย 1-2 คืน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักทัศนาจร ซึ่งในบางรายที่เคยมาเที่ยวที่กาญจนบุรีแล้ว มีแนวโน้มที่จะกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้งถึง

จังหวัด	ผลิตภัณฑ์ชุมชน	ประเด็นปัญหา	ภาพรวมของพฤติกรรม ทักษะ และ ความพึงพอใจ
			ร้อยละ 89 เพราะมีความประทับใจในสถานที่ท่องเที่ยว แหล่งอำนวยความสะดวก อาหารและเครื่องดื่ม ของที่ระลึก การดูแลต้อนรับที่เป็นมิตรจากเจ้าหน้าที่และเจ้าบ้าน มีทัศนคติที่ดีและเห็นถึงประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการอนุรักษ์ธรรมชาติ ซึ่งค่าใช้จ่ายโดยประมาณ คือ 500-1000 บาท
สุพรรณบุรี	ผลิตภัณฑ์จักสาน/ตะกร้า ขนมหาลี่ (สาลี่ เอกชัย) ยาสมุนไพรและผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพจากสมุนไพร เครื่องเบญจรงค์ เฟอร์นิเจอร์ไม้ไฟ แจกันดินเผาแนวจิตรกรรมไทย ผ้าไหมมัดหมี่ ข้าวกลิ้งงอก หอมนิล ผ้าปักต้นมือ ไม้ผลและไม้ใบ หลากหลายชนิด ทองม้วนสมุนไพร ไม้กวาดพันปี	ปัญหาการขาดแรงงานการผลิตที่มีทักษะเฉพาะทาง อาทิ ช่างงานฝีมือ ช่างแกะสลัก ช่างวาดลาย เป็นต้น นอกจากนี้ผู้ประกอบการบางรายยังขาดความรู้ความสามารถในด้านการตลาด ประชาสัมพันธ์ การออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีเอกลักษณ์ ทันสมัย และดึงดูดกลุ่มตลาดใหม่ๆ ในส่วนปัญหาด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า ผลิตภัณฑ์บางรายมีราคาสูง เนื่องจากความไม่แน่นอนของราคาและปริมาณของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือในการผลิต	นักท่องเที่ยวที่ใช้บริการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรีส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 55.5 และเพศชาย ร้อยละ 45.0 ซึ่งมีอายุเฉลี่ยคละกันไป ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 16-60 ปี มีจุดประสงค์เพื่อท่องเที่ยวและพักผ่อน การเดินทางที่สะดวกคือเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว ส่วนใหญ่มาพร้อมครอบครัว กลุ่มเพื่อน หรือเพื่อนร่วมงาน จำนวนสมาชิกโดยประมาณ 1-3 คน พักอาศัยตามบ้านของญาติหรือเพื่อน โดยเฉลี่ย 1-2 คืน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักทัศนจรและนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งในบางรายที่เคยมาเที่ยวที่สุพรรณบุรีแล้ว มีแนวโน้มที่จะกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้งถึง ร้อยละ 79 เพราะมีความประทับใจในสถานที่ท่องเที่ยว แหล่งอำนวยความสะดวก อาหารและเครื่องดื่ม ของที่ระลึก และการดูแลต้อนรับที่เป็นมิตรจากเจ้าหน้าที่และเจ้าบ้าน มีทัศนคติที่ดีและเห็นถึงประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการอนุรักษ์ธรรมชาติ ซึ่งค่าใช้จ่ายโดยประมาณ คือ 2000-5000 บาท

จังหวัด	ผลิตภัณฑ์ชุมชน	ประเด็นปัญหา	ภาพรวมของพฤติกรรม ทักษะ และ ความพึงพอใจ
นครปฐม	ไอศกรีมกะทิตรา เชอร์รี่ ผลิตภัณฑ์แปรรูป จากหมู หน่อไม้ฝรั่ง หงส์จากไข่นกอีมู และผลิตภัณฑ์ไข่นกแปรรูป ส้มโอนครชัยศรี กาดะแมลงพร ขนมเปียะ ดอกไม้ประดิษฐ์ จากดินไทย-ญี่ปุ่น มวยไทย "กลอง ไม้" มะเขือเทศสด แม่ฉุย มะพร้าว น้ำหอม เมี่ยงคำลำพูน ไม้แขวนเสื้อผ้า ฝ้าย/ไม้แขวนเสื้อ กันแมลง แก้วถัก/ตุ๊กตา แก้วถัก ข้าวหลาม	การพัฒนาของจังหวัด นครปฐม คือ ปัญหาราคาต้นทุน วัตถุดิบผันผวนส่งผลให้การ ควบคุมค่าใช้จ่ายในการผลิต เป็นไปได้ยาก ขาดการพัฒนาองค์ ความรู้ในเรื่องของการเพาะปลูก สินค้าประเภทเกษตรอินทรีย์ อาทิ หน่อไม้ฝรั่ง ส้มโอนครชัยศรี มะเขือเทศ และมะพร้าวน้ำหอม ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ขึ้นชื่อของ นครปฐม ส่งผลให้คุณภาพของ ผลิตภัณฑ์ไม่สม่ำเสมอและไม่ เพียงพอต่อความต้องการของ ตลาด อีกทั้งปัญหาการขาดแคลน แรงงานในการผลิต ปัญหาผู้ผลิต ขาดการประชาสัมพันธ์ และการ จัดการกระจายสินค้าที่เหมาะสม จึงทำให้เสียโอกาสและช่องทางใน การหาตลาดหรือกลุ่มเป้าหมาย ใหม่ๆ	นักท่องเที่ยวที่ใช้บริการท่องเที่ยวใน จังหวัดนครปฐมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อย ละ 61 และเพศชาย ร้อยละ 39 ซึ่งมีอายุ เฉลี่ยอยู่ในช่วง 16-35 ปี ส่วนใหญ่มี จุดประสงค์เพื่อท่องเที่ยวและพักผ่อน การ เดินทางที่สะดวกคือเดินทางด้วยรถยนต์ ส่วนตัว ส่วนใหญ่มาพร้อมครอบครัว กลุ่ม เพื่อน หรือเพื่อนร่วมงาน จำนวนสมาชิก โดยประมาณ 3-5 คน พักอาศัยตาม โรงแรม รีสอร์ท หรือเกสเฮ้าส์ โดยเฉลี่ย เพียงหนึ่งคืน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนัก ทัศนอาจร ซึ่งในบางรายที่เคยมาเที่ยวที่ นครปฐมแล้ว มีแนวโน้มที่จะกลับมา ท่องเที่ยวอีกครั้งถึง ร้อยละ 93 เพราะมี ความประทับใจในสถานที่ท่องเที่ยว แหล่ง อำนวยความสะดวก อาหารและเครื่องดื่ม ของที่ระลึก การดูแลต้อนรับที่เป็นมิตรจาก เจ้าหน้าที่และเจ้าบ้าน มีทัศนคติที่ดีและ เห็นถึงประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวเชิง สุขภาพและการอนุรักษ์ธรรมชาติ ซึ่ง ค่าใช้จ่ายโดยประมาณ คือ 2000-5000 บาท

จังหวัด	ผลิตภัณฑ์ชุมชน	ประเด็นปัญหา	ภาพรวมของพฤติกรรม ทักษะ และ ความพึงพอใจ
ราชบุรี	เห็ดสายพันธุ์ ต่างๆ ผักผลไม้อร์แกนิก ปลอดสารพิษ และผลไม้ตาม ฤดูกาล/ ของที่ ระลึกอื่นๆ สินค้าเซรามิค โอ่ง กระจก ของ ที่ระลึก ผลิตภัณฑ์ ประเภทผ้า อาทิ ผ้ามา่น ผ้าม้วน เครื่องแต่งกาย ชุดเครื่องนอน ชุดบุโซฟา เป็น ต้น ผลิตภัณฑ์หวาย สังเคราะห์ สพานวดเพื่อ สุขภาพ ไม้เก่า ไม้ใหม่ ไม้ แปรรูป และ เฟอร์นิเจอร์ ตุ๊กตา เบเกอร์หลากหลาย ชนิด อาทิ ขนมปัง เค้ก ขนมไทย นม โยเกิร์ต ไอศกรีม	ส่วนเกษตรกรผู้เพาะเห็ด พบว่า เกษตรกรขาดความรู้ความ เข้าใจในการเพาะเห็ด การ ควบคุม และการป้องกันโรคแมลง ในเห็ดอย่างถูกวิธี เป็นผลให้เกิด การเสื่อมเสียของผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ ในหลายผลิตภัณฑ์ยัง ไม่ได้มาตรฐานในส่วนของการผลิต การ และเครื่องมือในการผลิต การ ผลิตสินค้าไม่ทันตามกำหนด ผู้ผลิตมีการจัดทำบัญชีรายรับ- จ่ายที่มาเป็นระเบียบ เป็นเหตุให้ เกิดปัญหาการขาดเงินทุน หมุนเวียนตามมาได้	นักท่องเที่ยวที่ใช้บริการท่องเที่ยวใน จังหวัดราชบุรีส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อย ละ 54 และเพศชาย ร้อยละ 45 ซึ่งมีอายุ เฉลี่ยอยู่ในช่วง 16-35 ปี ส่วนใหญ่มี จุดประสงค์เพื่อท่องเที่ยวและพักผ่อน การ เดินทางที่สะดวกคือเดินทางด้วยรถยนต์ ส่วนตัว ส่วนใหญ่มาพร้อมครอบครัว กลุ่ม เพื่อน หรือเพื่อนร่วมงาน จำนวนสมาชิก โดยประมาณ 3-5 คน พักอาศัยตามบ้าน ญาติ หรือบ้านเพื่อน และอื่นๆตามอัธยาศัย โดยเฉลี่ยเพียงหนึ่งคืน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาร และนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งในบางราย ที่เคยมาเที่ยวที่ราชบุรีแล้ว มีแนวโน้มที่จะ กลับมาท่องเที่ยวอีกครั้งถึง ร้อยละ 92 เพราะมีความประทับใจในสถานที่ ท่องเที่ยว แหล่งอำนวยความสะดวก อาหารและเครื่องดื่ม ของที่ระลึก การดูแล ต้อนรับที่เป็นมิตรจากเจ้าหน้าที่และเจ้า บ้าน มีทัศนคติที่ดีและเห็นถึงประโยชน์ต่อ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการอนุรักษ์ ธรรมชาติ ซึ่งค่าใช้จ่ายโดยประมาณ คือ 500-1000 บาท

ข้อมูลที่ได้ทำให้ทราบถึงสถานะและปัญหาที่เกิดขึ้นกับผลิตภัณฑ์ในแต่ละพื้นที่ อาทิ ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในการผลิต หรือขาดบุคลากรการผลิตที่มีความรู้ความชำนาญในงานฝีมือเฉพาะด้านสำหรับผลิตภัณฑ์นั้นๆ หรือตัวผู้ผลิตเองขาดความรู้เรื่องการตลาด ขาดการจัดการบริหารที่เป็นระบบระเบียบ การขาดการออกแบบและประชาสัมพันธ์ในตัวของผู้ผลิตและผู้จำหน่ายที่ดึงดูดใจ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังทราบถึงพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ทักษะ และความพึงพอใจที่นักท่องเที่ยวมีต่อแหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์

จากปัญหาและข้อมูลที่ได้รับ นำไปสู่การประชุมหารือถึงกระบวนการแก้ปัญหา ทำให้ได้ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปของงานบริการที่เกิดประโยชน์ต่อสุขภาพอย่างยั่งยืน ดังนี้

(1) การเพิ่มมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ให้ได้รับการรับรองและเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย เพิ่มความมั่นใจในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าแก่นักท่องเที่ยว

(2) การส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างการรับรู้และกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวทั้งต่อผู้ประกอบการในชุมชนและนักท่องเที่ยว เป็นการสร้างแรงจูงใจทั้งทางตรงและทางอ้อมให้เกิดการท่องเที่ยวและเลือกสรรผลิตภัณฑ์

(3) เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เป็นการสนองตอบนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลในด้านการเพิ่มและพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อาทิ การสร้างเอกลักษณ์ให้แก่ผลิตภัณฑ์รวมไปถึงตัวบรรจุภัณฑ์นั้น หรือการสนับสนุนแหล่งเงินทุนในการต่อยอดและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

ด้วยข้อเสนอแนะและแนวทางดังกล่าว จะก่อให้เกิดการพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้และแนวคิดที่สร้างสรรค์แก่ผลิตภัณฑ์ ในอนาคตข้อเสนอแนะและแนวทางดังกล่าวจะถูกจัดทำและประชาสัมพันธ์ผ่านศูนย์กลางการให้บริการสุขภาพและข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ความรู้และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เกิดเขตพื้นที่ต้นแบบใน 4 จังหวัดภาคตะวันตก (กาญจนบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม และราชบุรี) เป็นแหล่งเรียนรู้ให้เขตพื้นที่หรือจังหวัดอื่นๆ

ภาคผนวก ก

ภาคผนวก ก
แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานระดับแหล่งท่องเที่ยว

แบบสอบถาม ชุดที่ 1

โครงการ “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและอนุรักษ์ ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก

- แบบสอบถามนี้ใช้ในการสำรวจข้อมูลสภาพปัญหาของประชาชนเพื่อปรับใช้ในการฟื้นฟูพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอนุรักษ์ และปัญหาอื่นๆ ในเขตพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตก
- เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุดขอให้ผู้ตอบแบบสอบถามฉบับนี้ตอบตามสภาพความเป็นจริงมากที่สุด

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

- 1.1 เพศ ( ) หญิง ( ) ชาย
- 1.2 อายุ ( ) ต่ำกว่า 15 ปี ( ) 15 – 24 ปี
( ) 25 – 34 ปี ( ) 35 – 44 ปี
( ) 45 – 54 ปี ( ) มากกว่า 54 ปีขึ้นไป
- 1.3 สถานภาพ ( ) โสด ( ) สมรส ( ) หม้าย ( ) หย่าร้าง
- 1.4 อาชีพหลัก ..... รายได้เฉลี่ยต่อปี.....
- 1.5 อาชีพเสริม ..... รายได้เฉลี่ยต่อปี.....
- 1.6 การศึกษา .....
- 1.7 สมาชิกในครอบครัว.....คน (รวมตัวท่านแล้ว)

2. แบบสอบถามข้อมูลสภาพปัญหาของประชาชน

ที่	ปัญหาด้านเศรษฐกิจ	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	รายได้จากการประกอบอาชีพหลักไม่เพียงพอ					
2	หนี้สินเพิ่มขึ้นจากการประกอบอาชีพ					
3	กู้เงินจากนอกระบบเพิ่มขึ้น					
4	ครัวเรือนมีรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายประจำวัน					
5	ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ/ขาดทุน					
6	การว่างงานของคนในชุมชนเพิ่มขึ้น					
7	ขาดที่ดินทำกินเป็นของตนเอง					
8	ภัยแล้งซ้ำซาก					
9	ขาดความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง					

แสดงความคิดเห็นสภาพปัญหาเพิ่มเติม

.....

.....

.....

3. ปัญหาด้านสังคม

ที่	ปัญหาด้านเศรษฐกิจ	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ยาเสพติดระบาดในชุมชนเพิ่มขึ้น					
2	กลุ่มคนในชุมชนขาดความเข้าใจซึ่งกันและกันทะเลาะเบาะแว้งกันขาดความสามัคคี					
3	คนในชุมชนขาดจิตสำนึกในการพัฒนาตนเอง					
4	ความเหลื่อมล้ำทางสังคมของคนรวยและคนจน ในชุมชน					
5	สุขลักษณะ เช่น ขยะมูลฝอย/ฝุ่นละอองมลพิษในชุมชนเพิ่มขึ้น					
6	สุขภาพของคนในชุมชนมีการเจ็บป่วยและเกิดโรคระบาด					
7	ขาดคนกลางในการแก้ปัญหาความขัดแย้งของคนในหมู่บ้าน					
8	อิทธิพลจากภายนอกพื้นที่ทำให้พัฒนาหมู่บ้านล่าช้า					
9	ความเชื่อและประเพณีของหมู่บ้านทำให้ขัดแย้งทางสังคม					

แสดงความคิดเห็นสภาพปัญหาเพิ่มเติม

.....

.....

.....

4. ปัญหาการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว

ที่	ปัญหาด้านเศรษฐกิจ	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ระบบสาธารณูปโภคบริโภคของชุมชน เช่น ประปา ไฟฟ้า ไม่เพียงพอ					
2	การคมนาคมและการสัญจรไม่สะดวก					
3	ขาดความรู้ด้านสุขลักษณะและมีการดูแลความสะอาดของหมู่บ้าน					
4	ป่าเสื่อมโทรมและมีการทำลายทรัพยากรของชุมชนเพิ่มขึ้น					
5	ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมไม่เอื้อต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยว					
6	มีการบุกรุกที่ดินสาธารณะเพิ่มขึ้น					
7	แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนขาดการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนา					
8	ประชาชนในชุมชนขาดความรู้ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน					
9	ขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของคนในชุมชน					
10	ประชาชนในชุมชนขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน					

แสดงความคิดเห็นสภาพปัญหาเพิ่มเติม

.....

.....

.....

5. ปัญหาในด้านอื่นๆ

ที่	ปัญหาด้านเศรษฐกิจ	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	การคมนาคมสัญจรไม่สะดวก					
2	ขาดแหล่งน้ำเพียงพออุปโภค บริโภค ในชุมชน					
3	ขาดกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน					
4	ขาดแคลนทุนในการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน					
5	ชุมชนขาดความเข้มแข็งในด้านการรวมกลุ่ม					
6	มีโรคติดต่อภายในชุมชน					
7	ประชาชนขัดแย้งแบ่งพรรคแบ่งพวก					
8	เยาวชนขาดจิตสำนึกในการพัฒนาตนเอง					
9	ขาดแคลนแหล่งเงินทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ					
10	การประสานงานกับภาครัฐไม่ต่อเนื่อง					
11	ขาดการสืบสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น					
12	ขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรเพื่อการประกอบอาชีพ					

แสดงความคิดเห็นสภาพปัญหาเพิ่มเติม

.....

.....

.....

แบบสอบถาม ชุดที่ 2

แบบสอบถามนักท่องเที่ยว

โครงการ “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและอนุรักษ์ ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก” เพื่อการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและอนุรักษ์

-
1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. อายุ ☐ ต่ำกว่า 15 ปี ☐ 16 – 25 ปี ☐ 26 – 35 ปี
☐ 36 – 45 ปี ☐ 46 – 60 ปี ☐ 60 ปีขึ้นไป
3. การศึกษา ☐ ประถมศึกษา ☐ มัธยมศึกษา ☐ อาชีวศึกษา
☐ปริญญาตรี ☐ สูงกว่าปริญญาตรี ☐ อื่นๆ ระบุ.....
4. อาชีพ.....
5. ที่อยู่ปัจจุบัน อำเภอ..... จังหวัด.....
6. จุดประสงค์ในการเดินทางมาเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยว/จังหวัด ครั้งนี้ เพื่อ
☐ ท่องเที่ยว ,พักผ่อน ☐ ทัศนศึกษา ☐ ติดต่อราชการ
☐ ธุรกิจ ☐ เยี่ยมญาติ ☐ อื่นๆ(ระบุ).....
7. ท่านเดินทางมาด้วยพาหนะแบบใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ รถยนต์ส่วนตัว ☐ รถจักรยานยนต์ ☐ รถประจำทาง, รถบัส
☐ รถบริษัททัวร์ ☐ รถจ้างเหมา ☐ อื่นๆ(ระบุ).....
8. ท่านเดินทางมาโดย ☐ คนเดียว ☐ มาพร้อมครอบครัว ☐ กลุ่มเพื่อน / ผู้ร่วมงาน
☐ มากับคณะทัวร์ ☐ อื่นๆ (ระบุ).....
9. จำนวนสมาชิกในกลุ่มที่ร่วมเดินทาง (รวมตัวท่านด้วย).....คน

10. ท่านรู้จักและทราบข้อมูลของ สถานที่ท่องเที่ยว/จังหวัด ได้อย่างไร(ตอบได้มากกว่า1 ข้อ)

- ☐จากนิตยสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
☐บริษัททัวร์ ☐การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
☐วิทยุ โทรทัศน์ /สื่อโฆษณาต่างๆ ☐อื่นๆ (ระบุ).....

11. ท่านเคยเดินทางมาเยือนสถานที่แห่งนี้มาก่อนหรือไม่

- ☐เคย จำนวน .....ครั้ง ☐ไม่เคย

12. ในการเดินทางครั้งนี้ ท่านใช้เวลาอยู่ใน สถานที่ท่องเที่ยว/จังหวัด กี่วัน.....วัน

13. ระหว่างการท่องเที่ยวใน สถานที่ท่องเที่ยว/จังหวัด ท่านพักค้างคืนที่ใดบ้าง

- ☐บ้านพักของญาติ/เพื่อน.....คืน ☐โรงแรม/รีสอร์ท/เกสเฮาส์ .....คืน
☐อื่นๆ (ระบุ).....จำนวน.....คืน

14. การบริการในส่วนของ สถานที่ท่องเที่ยว/จังหวัด เป็นอย่างไร

	ดีมาก	ดี	พอใช้	ต้องปรับปรุง
• ที่พัก	☐	☐	☐	☐
• ห้องสุขา	☐	☐	☐	☐
• อาหารและเครื่องดื่ม	☐	☐	☐	☐
• ของที่ระลึก	☐	☐	☐	☐
• การบริการของเจ้าหน้าที่	☐	☐	☐	☐
• การเดินทาง	☐	☐	☐	☐
• ความปลอดภัย	☐	☐	☐	☐
• ที่ทิ้งขยะ	☐	☐	☐	☐
• อื่นๆ ข้อเสนอ.....	☐	☐	☐	☐

15. ค่าใช้จ่ายต่างๆสำหรับการท่องเที่ยวใน สถานที่ท่องเที่ยว/จังหวัด ครั้งนี้ประมาณ.....บาท

16. ท่านรู้จักการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและอนุรักษ์หรือไม่

- ☐ไม่รู้จัก เพราะ.....
☐รู้จัก
☐ไม่แน่ใจ

17. ให้อ่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและอนุรักษ์ดังต่อไปนี้

	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ
• เป็นการท่องเที่ยวที่เพิ่มพูนความรู้ด้านสุขภาพ	☐	☐	☐
• เป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	☐	☐	☐
• เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม	☐	☐	☐
• เป็นการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด	☐	☐	☐
• เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ	☐	☐	☐
• เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	☐	☐	☐
• เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นความสัมพันธ์กับคนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว	☐	☐	☐
• เป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาประวัติศาสตร์	☐	☐	☐
• เป็นการท่องเที่ยวที่คนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์	☐	☐	☐

18. ท่านมีความรู้สึกอย่างไรต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและอนุรักษ์

- ☐ ชอบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและอนุรักษ์
- ☐ ค่อนข้างชอบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและอนุรักษ์
- ☐ รู้สึกเฉยๆต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและอนุรักษ์
- ☐ ค่อนข้างไม่ชอบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและอนุรักษ์
- ☐ ไม่ชอบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและอนุรักษ์

19. การเดินทางมา สถานที่ท่องเที่ยว/จังหวัดครั้งนี้ท่านจัดตัวเองว่าเป็น

- ☐ นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
- ☐ นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- ☐ นักเดินทาง
- ☐ นักท่องเที่ยวทั่วไป/นักทัศนาจร
- ☐ อื่นๆ (ระบุ).....

20. ท่านคิดว่าจะกลับมาเที่ยวอีกหรือไม่

- ☐ กลับมาอีกเพราะ.....
- ☐ ไม่กลับมาอีกเพราะ.....

21. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในส่วนของ สถานที่ท่องเที่ยว/จังหวัด

.....

.....

.....

22. ข้อคิดเห็นสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและอนุรักษ์ สถานที่ท่องเที่ยว/จังหวัด

.....

.....

.....

ขอขอบคุณท่านที่ให้เวลาในจัดทำการศึกษาข้อมูลในครั้งนี้ค่ะ

แบบสอบถาม ชุดที่ 3

Questionnaire on
“Development of the Eco-Health Tourism in 4 provinces of Western Thailand”

---

1. Gender   ☐ Male   ☐ Female
2. Age
- ☐ Under 15 yrs   ☐ 16 – 25 yrs   ☐ 26 – 35 yrs
- ☐ 36 – 45 yrs   ☐ 46 – 60 yrs   ☐ Over 60 yrs
3. Education
- ☐ Primary School   ☐ High School   ☐ College
- ☐ Bachelor Degree   ☐ Above Bachelor Degree
- ☐ Others (please specify) .....
4. Occupation .....
5. Present address: ..... Town/City.....
- Province.....
6. Reasons for visiting
- ☐ Holiday and Relaxation   ☐ Field trip   ☐ Official visit
- ☐ Business   ☐ Visiting friends/ relatives
- ☐ Others (please specify).....
7. Mode of transportation
- ☐ Personal car   ☐ Motorcycle   ☐ Public transportation
- ☐ Coach   ☐ Hired car   ☐ Others (please specify).....

8. Do you travel with accompany?

- ☐ No, by myself   ☐ Family   ☐ Friends/Colleagues
☐ With agency group   ☐ Others (please specify).....

9. Number of the groups (including yourself) ..... people

10. How did you know about this place? (You can choose more than 1 answer)

- ☐ Friends/Colleagues   ☐ Tourist Magazines
☐ Travel agency   ☐ Tourism Authority of Thailand
☐ Radio/ Television/ advertisements   ☐ others (please specify).....

11. Have you ever been here before?

- ☐ Yes, how many times .....   ☐ Never

12. Length of stay in the present trip? ..... days

13. Which accommodation did you choose?

- ☐ At friends/Relatives' house.....nights
☐ Hotel/Resort/Guest house.....nights
☐ Others (please specify)....., ...nights

14. Your satisfaction regarding to facilities

	Very good	Good	Fair	Need to be Improved
• Accommodations	☐	☐	☐	☐
• Toilets	☐	☐	☐	☐
• Foods & Drinks	☐	☐	☐	☐
• Souvenirs	☐	☐	☐	☐
• Officer services	☐	☐	☐	☐
• Travelling	☐	☐	☐	☐
• Safety	☐	☐	☐	☐
• Rubbish bin & Environment	☐	☐	☐	☐
• Others (please specify).....	☐	☐	☐	☐

15. How much did you spend on this trip? ..... Baht

16. Do you know about Eco-Health tourism?

- ☐ No
☐ Yes
☐ Not sure

17. Your opinions about Eco-Health tourism?

	Agree	Not agree	Not sure
• It improves health knowledge	☐	☐	☐
• It is an eco-tourism	☐	☐	☐
• It is a cultural tourism	☐	☐	☐
• It has less effect to the environment	☐	☐	☐
• It is a natural travelling resource	☐	☐	☐
• It is a sustained tourism	☐	☐	☐
• It focuses on local people	☐	☐	☐
• It is a historical tourism	☐	☐	☐
• It benefits to local people	☐	☐	☐

18. How would you rate about this Eco-health tourism?

- ☐ Very good
☐ Good
☐ Fair
☐ Poor
☐ Very poor

19. How would you clarify yourself in this trip?

- ☐ As a health tourist
☐ As an eco-tourist
☐ As a traveler
☐ As an ordinary tourist
☐ Others (please specify).....

20. Would you like to revisit here again?

☐ Yes because.....

☐ No, because.....

21. Your comments/ suggestions regarding to this trip

.....

.....

.....

22. Your comments/suggestions regarding to the Eco-Health tourism

.....

.....

.....

Thank you for your cooperation

ภาคผนวก ข

ภาคผนวก ข

การประชุมและฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

การประชุมครั้งที่ 1

สรุปประชุมกลุ่มย่อยในการสร้างประเด็นการวิจัยสำหรับแผนของประชากร
วันที่ 1 มีนาคม 2556 เวลา 13.00 - 14.00 น.

จากการประชุมกลุ่มย่อยในการสร้างประเด็นการวิจัยสำหรับแผนของประชากร สรุปได้ว่าสำหรับแผนของประชากรจะประกอบไปด้วย 3 โจทย์หลัก คือ

1. การดูแลสุขภาพและคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่
2. ภาษาและวัฒนธรรม
3. Cross Border Tour

จาก 3 โจทย์หลัก สามารถจัดกลุ่มที่จะศึกษาในแผนของประชากรได้เป็นชุดโครงการย่อยทั้งหมด 4 ชุดโครงการ ซึ่งครอบคลุมโจทย์วิจัยทั้ง 3 ข้อ คือ

1). แนวทางการพัฒนาสันติสุขในพื้นที่

ซึ่งในการประชุมกลุ่มย่อยได้ให้แนวทางว่าในการพัฒนาสันติสุขในพื้นที่นั้น ควรจะมีทั้งการศึกษาปัญหาและกลไกต่างๆ การแนะนำวิธีการ การทดสอบวิธีการ และเป็นการนำกลไกที่ได้หรือเครื่องมือวิธีการต่างๆมาใช้ในการพัฒนาและสร้างความเป็นสันติสุขในพื้นที่ โดยอาจจะประกอบไปด้วยกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมประเพณี 4 เผ่า หรือกิจกรรมอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางวัฒนธรรม หรือกิจกรรมทางศาสนา โดยเน้น (การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ช่วยกันสร้างชาติ) ซึ่งกิจกรรมที่สร้างขึ้นจะต้องเป็นกิจกรรมแบบ Non-Competitive Event และหากจะให้กิจกรรมต่างๆที่จัดขึ้นเป็นการสร้างสันติสุขในพื้นที่อย่างแท้จริง และทุกคนเห็นความสำคัญ ก่อเกิดความร่วมมืออย่างไว้วางใจหน่วยงานราชการต่างๆจะต้องเข้ามามีส่วนร่วม

2). การพัฒนาระบบสาธารณสุข

ในการประชุมกลุ่มย่อยได้ให้แนวทางว่าจะแบ่งเป็น 2 ปี

ปีที่ 1 : การศึกษาระบบคุณภาพและแนวทางการพัฒนาเพื่อรองรับ ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
การเข้าถึงระบบสุขภาพ และแนวทางการแก้ไขระบบสุขภาพ

ปีที่ 2 : การจัดการเชิงระบบ

- ควรมีโรงพยาบาลเพิ่มเท่าไรในจังหวัด
- เครื่องมือต่างๆที่จำเป็น
- การส่งต่อระบบในเรื่องสุขภาพ

- ชาวบ้านต้องสามารถแยกแยะได้ว่าตนเองเป็นโรคอะไร รักษาได้ที่ไหน

(ท้ายที่สุดจะต้องได้เป็น Booklet เพื่อเป็นแนวทางและความรู้ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ โดยอาจมีหลากหลายภาษาด้วยกัน) ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยอาจเป็นแบบสอบถาม เพื่อดูว่าเขาเข้าถึงระบบสุขภาพอย่างไร

สำหรับ Cross Border Tour เน้นเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษเท่านั้น สร้างระบบ Medical Care เป็นระบบสุขภาพที่ดีมีมาตรฐาน ซึ่งเน้นการขายเป็น Packet เป็น Health Care ที่ให้บริการแบบครบวงจร

3). การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต

สร้างคนในท้องถิ่นให้มีอาชีพ มีความรู้ติดตัว โดยอาจศึกษาดูว่าในท้องถิ่นมีผลิตภัณฑ์อะไรที่โดดเด่น นำผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมาจัดเป็นระบบการผลิตที่ครบวงจรและเป็นลูกโซ่ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้น เช่น หากในท้องถิ่นนั้นเด่นในเรื่องของการทอผ้าไหม อาจนำเอาข้อมูลดังกล่าวมาจัดทำเป็นระบบการผลิตให้กับหมู่บ้าน โดยแบ่งให้ตำบล 1 ปักไหม ตำบล 2 ย้อมไหม ตำบล 3 ปั่นไหม ตำบล 4 ทอไหม ตลอดจนออกแบบ packet เป็นต้น เพื่อสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นและหาช่องทางการจัดจำหน่าย อีกทั้งชาวบ้านจะมีความรู้แบบยั่งยืนซึ่งจะสามารถเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้

4). การพัฒนาทุนมนุษย์ (อาชีพ หลักสูตร ฝีมือแรงงาน)

- การพัฒนาหลักสูตรที่สามารถทำให้คนในพื้นที่มาศึกษา เพื่อสร้างการศึกษาแบบยั่งยืน
- สินค้าอะไรที่คนในเมื่อนั้นต้องการ แล้วเผ่าไหนมี สร้างให้เขามีรายได้ โดยสถาบันการศึกษาต้องเข้ามามีส่วนร่วม
- ทุกคนพูดไทยได้หมดหรือไม่ หากไม่ได้ต้องใช้ Interpreter ไหม และอาจมีการใส่ภาษาไทยไว้ในโรงเรียนของเขา

การประชุมครั้งที่ 2

การประชุมระดมสมองสรุปผลการถ่ายทอดองค์ความรู้

“การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและอนุรักษ์ ใน เขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกอย่างยั่งยืน”

วันพุธที่ 10 กรกฎาคม 2556 เวลา 09.00-16.00 น.

ณ ห้องมินิเธียเตอร์ ชั้น 3 อาคารศูนย์การเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา

ถนนพุทธมณฑลสาย 4 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม

*****

หลักการและเหตุผล

การท่องเที่ยวเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจที่ต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งภายในและต่างประเทศ สถานที่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีหลากหลายในประเทศไทยบางแห่งมีศักยภาพสูงที่จะแปรเป็นรายได้ทั้งแก่ชุมชนและระดับจังหวัดแต่ยังไม่ได้ถูกสำรวจ ในกลุ่ม 4 จังหวัด ภาคตะวันตก หากรวมถึงการที่จะเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวใน 4 จังหวัดข้างต้นในอนาคตจากโอกาสการเปิดเขตเศรษฐกิจประชาคมอาเซียน (AEC) และเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย (Dawei Special Economics Zone ของรัฐบาลไทยเพื่อรองรับโครงการท่าเรือน้ำลึกทวาย) อาจส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและสิ่งมีชีวิตที่มีความหลากหลายในพื้นที่นั้นๆ จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาและร่วมจัดทำแผนพัฒนาที่ดี

ตามนโยบายของประเทศในการที่ต้องจัดทำการศึกษาเพื่อรองรับโครงการท่าเรือน้ำลึกทวาย ซึ่งจะมีผลกระทบทั้งด้านสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวและสุขภาพของประชาชน คณะผู้ดำเนินงานการศึกษาดังกล่าวจะได้มีการประชุมระดมสมอง สรุปผลการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับ “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและอนุรักษ์ ใน เขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกอย่างยั่งยืน” และปัญหาในเบื้องต้นเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับภาระงาน โดยเน้นที่ 4 จังหวัดในภาคตะวันตก ในการนี้จึงได้เชิญนักวิชาการ ผู้รับผิดชอบทั้งจากภาครัฐและเอกชน การท่องเที่ยวจังหวัด สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และบางส่วนจากจังหวัดเป้าหมาย เพื่อให้ทราบสถานะสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงในการร่วมกันทำสรุปพร้อมถ่ายทอดองค์ความรู้ของแต่ละจังหวัดเพื่อให้เกิดความยั่งยืนยิ่งขึ้นไป และไปปรับใช้ในชุมชนและจังหวัดใกล้เคียงเพื่อเป็นต้นแบบ ชักจูงให้นักท่องเที่ยว เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดของตัวเองมากขึ้น มีการสร้างจุดเด่นโดยการดึงดูดเด่นจากวัฒนธรรมพื้นบ้านเข้ามาใช้เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของแต่ละชุมชนเยอะขึ้น ขณะเดียวกันยังต้องให้มีการดูแลบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมที่ดีให้คงอยู่ต่อไปได้ด้วย การประชุมครั้งนี้จะมีการชี้แจงและนำเสนอข้อมูลเพื่อนำไปสู่สรุปผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและอนุรักษ์ ใน เขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกอย่างยั่งยืน” รวมไปถึงการจัดทำเครือข่ายผู้ประสานงานให้ครบทั้ง 4 จังหวัด เพื่อให้เกิดบูรณาการระหว่างผู้วิจัยและตัวแทนจังหวัด ระหว่างจังหวัดกับจังหวัดเอง และรวมไปถึงชุมชนพื้นที่ใกล้เคียง จึงเป็นภารกิจที่จะมีส่วนช่วยเหลือประเทศชาติและสังคม เพิ่มขีดความสามารถในการ

ขยายโอกาสสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนจากแหล่งท่องเที่ยวและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยให้มีเสถียรภาพและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสรุปผลการถ่ายทอดองค์ความรู้จากการศึกษาในเบื้องต้นเพื่ออันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และร่วมจัดลำดับแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก
2. เพื่อนำเสนอแนวทางส่งเสริมให้เป็นพื้นที่ลงทุนภาคธุรกิจและการบริการสุขภาพ
3. เพื่อสร้างแนวทางในการขยายผล เผยแพร่ การสร้างรายได้ของชุมชน องค์กรต่างๆ ในการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ร่วมกำหนดประเด็นที่โดดเด่น สร้างศักยภาพจากความแตกต่างในพื้นที่ทำให้เกิดเป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจน และนำไปสู่แนวทางการพัฒนาสร้างรายได้อย่างยั่งยืน
2. ชุมชนในพื้นที่เล็งเห็นถึงความสำคัญการพัฒนาทรัพยากรไปสู่รายได้และพร้อมที่จะอนุรักษ์ในพื้นที่ของตนเองเอาไว้
3. นำเสนอตัวอย่างต้นแบบแผนการพัฒนาสู่ระดับผู้กำหนดนโยบาย

สถานที่จัดประชุม

วันพุธที่ 10 กรกฎาคม 2556 เวลา 09.00-16.00 น. ณ ห้องมินิเธียเตอร์ ชั้น 3
อาคารศูนย์การเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายาถนนพุทธมณฑลสาย4 ต.ศาลายา
อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้ว่าราชการจังหวัด
สภาหอการค้าจังหวัด
สำนักงานการท่องเที่ยวและการกีฬา
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด
สถานประกอบการ, สถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ
องค์การบริหารส่วนจังหวัด
นายอำเภอ, อบต., กำนัน, นายก อบต., ผู้นำชุมชน
และผู้ที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ

การประชุมครั้งที่ 3

รายงานการประชุมระดมสมองพัฒนาโจทย์วิจัย เตรียมรับโครงการทวาย

วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2556 เวลา 10.00 – 12.00 น.

ณ. ห้องประชุม Pr 401 ภาควิชาสรีรวิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. ผศ.ดร.รุ่งชัย ขวณไชยะกุล	มหาวิทยาลัยมหิดล
2. นายแพทย์ฉันทน์ ครุฑกุล	โรงพยาบาลรามาริบัติ
3. ดร.อำนาจ เจริญรัตน์	มหาวิทยาลัยมหิดล
4. ดร.สายฝน กองคำ	มหาวิทยาลัยมหิดล
5. ผศ.ดร.สุรพงษ์ จรัสโรจนกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
6. อาจารย์ดนุพล แสงนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
7. นางสาวสรัญนา มินสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยมหิดล
8. นางสาวจินทนา เศรษฐสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยมหิดล
9. นางสาวรัชณี คงจุด	มหาวิทยาลัยมหิดล
10. นางสาวนิภาวรรณ วงศ์ใหญ่	มหาวิทยาลัยมหิดล
11. นางสาววรรณวิสา อุ่นคำ	คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
12. นางสาวสำร่าย อุตสหะพันธ์	สำนักประสานงานโครงการวิจัยด้านโลจิสติกส์
13. นางสาวรจนา หนูเจียม	มหาวิทยาลัยมหิดล
14. ว่าที่ร.ต.วสันต์ นาคเสนีย์	ม.ราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
15. ผศ.ว่าที่ร.ต.ปัญญา คามิศักดิ์	ม.ราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
16. รศ.ดร.สุมิตร สุวรรณ	ม.เกษตรศาสตร์ กำแพงแสน
17. ดร.วิมลมาศ ประชากุล	ม.เกษตรศาสตร์ กำแพงแสน
18. ดร.ธัญญ์ วงศ์สายเชื้อ	ม.เกษตรศาสตร์ กำแพงแสน
19. อ.อภิรักษ์ จันทกรณ	ม.ราชภัฏนครปฐม
20. ดร.ภรณ์ยา อามฤตรัตน์	ม.ราชภัฏนครปฐม
21. อ.รุจิราวดี ธรรมแสง	ม.ราชภัฏนครปฐม
22. รศ.ดร.รัตนวัฒน์ ไชยรัตน์	คณะสิ่งแวดล้อมมหาวิทยาลัยมหิดล
23. อ.มาลี คำเครือ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

เริ่มประชุม เวลา 10.15 น.

ผศ.ดร.รุ่งชัย ขวณไชยะกุล ได้กล่าวต้อนรับและชี้แจงเรื่องที่ สกว.จะมีการจัดสรรเงินทุนเพื่อสนับสนุนการวิจัย ในปี 2556 เกี่ยวกับการเปิดท่าเรือน้ำลึกทวาย ซึ่งท่าเรือดังกล่าวจะเป็นเส้นทางธุรกิจที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของไทย และปัญหาที่จะเกิดตามมาอีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของสุขภาพ อนามัย แหล่งเสื่อมโทรม ฯลฯ ดังนั้นทีมวิจัยจึงเห็นควรที่จะมีการระดมสมองเพื่อพัฒนาโจทย์วิจัย เพื่อให้ได้โจทย์ที่ตอบสนองความต้องการของคนในพื้นที่จริงๆ โดยจะมีการรวมกลุ่มของ 4 จังหวัด ภาคตะวันตก ประกอบไปด้วย กาญจนบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี ราชบุรี ทั้งในส่วนของหน่วยภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคอุตสาหกรรม ฯลฯ เพื่อระดมสมองพัฒนาโจทย์วิจัยดังกล่าว ซึ่งในวันนี้จึงได้เชิญทุกท่านมาร่วมกันหารือร่างกำหนดการ และรูปแบบ ในการจัดประชุมระดมสมองพัฒนาโจทย์วิจัยในเดือนมีนาคม

ที่ประชุมได้อภิปรายกันอย่างกว้างขวางโดยสรุปประเด็นสำคัญ ดังนี้

มุมมองของการพัฒนาโจทย์วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

โดยสรุปคืออาจมีชุดโครงการ 3 ชุด ตามแนวตั้ง หรืออาจมองในภาพแนวนอนด้วยก็ได้ ซึ่งทั้งหมดต้องมุ่งไปที่ mission เดียวกัน คือร่วมพัฒนา 4 จังหวัดภาคตะวันตก

ทั้งนี้ในการประชุมระดมสมองเพื่อขับเคลื่อนพัฒนาโจทย์วิจัย กำหนดจัดขึ้นในวันที่ 19 มีนาคม 2556 ณ จังหวัดกาญจนบุรี โดยรูปแบบในการจัดประชุม จะเป็นการแบ่งกลุ่มตามความสนใจ 3 กลุ่มข้างต้น คือ กายภาพ ประชากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อระดมสมองในแต่ละด้าน ซึ่งจะมีผู้รับผิดชอบในแต่ละกลุ่มดังนี้

1. กายภาพ ผู้รับผิดชอบคือ คณบดีคณะสิ่งแวดล้อม/อ.ปนัดดา
2. ประชากร ผู้รับผิดชอบคือ อ.ดร.สุรพงษ์/ผศ.ดร.รุ่งชัย ชวนไชยะกุล
3. สิ่งแวดล้อม ผู้รับผิดชอบคือ ดร.ดวงพร

ทั้งนี้จะขอเชิญทุกท่านประชุมร่วมกันอีกครั้งเพื่อเตรียมการประชุมระดมสมองดังกล่าว ในวันที่ 1 มีนาคม 2556 เวลา 10.00 – 12.00 น. ณ อาคารศูนย์การเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล

ปิดการประชุมเวลา 12.00 น.

รจนา หนูเจียม
ผู้จัดบันทึกรายงานการประชุม

การประชุมครั้งที่ 4

สรุปการประชุมระดมสมอง เพื่อจัดทำแนวทางการพัฒนาเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

วันที่ 30 พฤศจิกายน 2555 เวลา 07.30-16.30 น.

ณ ห้องประชุมอาคารศูนย์การเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา

จากการได้จัดการประชุมระดมสมอง เพื่อจัดทำแนวทางการพัฒนาเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2555 เวลา 07.30-16.30 น. ที่ผ่านมา ณ ห้องประชุมอาคารศูนย์การเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยมีศาสตราจารย์ นายแพทย์ รัชตะ รัชตนาวิน อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดลเป็นผู้กล่าวเปิดการประชุม และมีสาระสรุปได้ว่า มหาวิทยาลัยมหิดลเห็นถึงความสำคัญของโครงการฯ และยินดีที่จะให้การสนับสนุนการดำเนินงานอย่างเต็มที่ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะที่ควรมีการระดมสรรพกำลังจากส่วนงานต่างๆ มากขึ้น โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานภายนอก การจัดประชุมระดมสมองนี้ขึ้นเพื่อที่ต้องจัดทำการศึกษาเพื่อรองรับโครงการทำเรื่อน้ำล็กทวาย ซึ่งจะมีผลกระทบทั้งด้านสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวและสุขภาพของประชาชน คณะผู้ดำเนินงานการศึกษาดังกล่าวจะได้มีการประชุมระดมความคิดและถกแถลงปัญหาในเบื้องต้นเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับภาระงาน โดยเน้นที่ 4 จังหวัดในภาคตะวันตก ได้แก่ นครปฐม ราชบุรี สุพรรณบุรี และกาญจนบุรี ในการนี้จะได้เชิญนักวิชาการ ผู้รับผิดชอบ ทั้งจากภาครัฐ และเอกชน หอการค้าจังหวัด การท่องเที่ยวจังหวัด การกีฬาแห่งประเทศไทย และบางส่วนจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้แทน อบต. จากจังหวัดเป้าหมาย เพื่อให้ทราบสภาวะสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงในการร่วมกันทำแผนพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าทางธุรกิจ ขณะเดียวกันยังต้องให้มีการดูแลบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมที่ดีให้คงอยู่ต่อไปได้ด้วย การประชุมครั้งนี้มีการชี้แจงและนำเสนอข้อมูลเพื่อนำไปสู่การคัดกรองแหล่งท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัด รวมถึงการชี้แจงแหล่งความรู้และทรัพยากรที่น่าจะพัฒนาไปสู่ผลิตภัณฑ์หรือเสริมศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัด รวมไปถึงการจัดทำเครือข่ายผู้ประสานงานให้ครบทั้ง 4 จังหวัด เพื่อให้เกิดบูรณาการระหว่างผู้วิจัยและตัวแทนจังหวัด ระหว่างจังหวัดกับจังหวัด พร้อมส่งเสริมขอบข่ายงานบริการทางวิทยาศาสตร์สุขภาพที่มีอยู่และการบริหารจัดการทางธุรกิจที่ควรนำเสนอให้เกื้อหนุนต่อชุมชนนั้นๆ การสร้างจิตสำนึกด้านการรักษาสภาพแวดล้อม เพิ่มขีดความสามารถในการขยายโอกาสสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนจากแหล่งท่องเที่ยวและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยให้มีเสถียรภาพและยั่งยืน

ผู้เข้าร่วมการประชุมทั้งหมดที่ลงนามชื่อ มีทั้งหมด 83 คน

- ผู้ว่าราชการจังหวัดนครปฐม ราชบุรี สุพรรณบุรี และ กาญจนบุรี
- สภาหอการค้าจังหวัดนครปฐม ราชบุรี สุพรรณบุรี และ กาญจนบุรี
- สำนักงานการท่องเที่ยวและการกีฬา 4 จังหวัด
- ผู้แทนศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC)
- ผู้นำชุมชน 4 จังหวัด
- นักวิชาการอิสระและจากสถาบันการศึกษา
- ผู้สื่อข่าวท้องถิ่นและผู้สังเกตการณ์

ประโยชน์ที่ได้รับจากผู้เข้าร่วมประชุม

- คนในพื้นที่เกิดจิตสำนึก ตระหนัก เห็นถึงคุณค่า ความสำคัญของการฟื้นฟูอนุรักษ์ และดูแลนามัยสิ่งแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน โดยเริ่มจากผู้นำเห็นและให้ความสำคัญและเห็นด้วยกับโครงการฯ
- เกิดกลไกความร่วมมือระหว่างชุมชนกับกลุ่มประกอบธุรกิจด้านการบริการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ-อนุรักษ์ ไปสู่การเป็นพันธมิตรด้านการค้าร่วม เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มมูลค่าสินค้าผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ลงสู่ชุมชน
- ประชาชนในพื้นที่มีโอกาสเข้าถึงศูนย์กลางเทคโนโลยีข้อมูลสารสนเทศ สามารถประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับสินค้าและบริการเพื่อสุขภาพ ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว 4 จังหวัดภาคตะวันตกแก่นักท่องเที่ยวด้วยตนเอง
- เศรษฐกิจของประเทมีอัตราการเติบโตสูงขึ้น และมีอัตราความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศลดน้อยลงหรือไม่เกิดขึ้นเลย ซึ่งจะทำให้แหล่งท่องเที่ยวคงสภาพความสวยงามไว้ได้อย่างยั่งยืน

การประชุมครั้งที่ 5

สรุปการประชุมระดมสมองพัฒนา Research Master Plan and Roadmap

วันอังคารที่ 19 มีนาคม 2556 เวลา 13.00-14.00 น.

ณ โรงแรมเฟลิกซ์ ริเวอร์แคว รีสอร์ท จังหวัดกาญจนบุรี

กลุ่มภาพ แบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย (ห้องโพลิน)

กลุ่มย่อยที่ 1 : Moderator

ช่วงเวลา	ชื่อแผนงาน / โครงการ	ผู้นำเสนอ
13.00-13.10	<p>1. แผนงานการศึกษาวิจัยยุทธศาสตร์กระบี่ โครงสร้างพื้นฐานและ โลจิสติกส์ภาคอุตสาหกรรมเพื่อรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย มณฑลฉะนาวศรี</p> <p>1.1 โครงการศึกษาความเป็นไป ได้การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย มณฑลฉะนาวศรี (Industrial Zone Feasibility)</p> <p>1.2 โครงการศึกษาพัฒนาผังเมืองและการกำหนดการใช้พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย</p> <p>1.3 โครงการศึกษาพัฒนาระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย มณฑลฉะนาวศรี</p> <p>1.4 โครงการศึกษาปัจจัยและผลกระทบจากการเชื่อมต่อเส้นทางคมนาคม และโครงสร้างพื้นฐานเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย มณฑลฉะนาวศรี</p> <p>1.5 โครงการศึกษาวิจัยผลกระทบและการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจจากการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย มณฑลฉะนาวศรี</p> <p>1.6 การศึกษาผลกระทบด้านกฎระเบียบ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมจากท่าเรือทวาย ภาคฉะนาวศรี ประเทศสหภาพเมียนมาร์</p> <p>1.7 โครงการศึกษาพัฒนาระบบการจัดการ โลจิสติกส์ภาคอุตสาหกรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย มณฑลฉะนาวศรี</p> <p>1.8 โครงการศึกษาพัฒนาระบบการจัดการพลังงานทดแทนในเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย มณฑลฉะนาวศรี (Renewable Energy)</p> <p>1.9 โครงการศึกษาวิจัยผลกระทบ ใ้อุปทาน และพัฒนาระบบการท่องเที่ยวยั่งยืนของพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย มณฑลฉะนาวศรี</p> <p>1.10 โครงการศึกษาวิจัยใ้อุปทานอุตสาหกรรมประมง และการจัดการวัสดุเหลือจากการผลิตเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย มณฑลฉะนาวศรี</p> <p>1.11 โครงการศึกษาวิจัยใ้อุปทานอุตสาหกรรมสิ่งทอ และการจัดการวัสดุเหลือจากการผลิตเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย มณฑลฉะนาวศรี</p> <p>1.12 โครงการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบและพัฒนาแบบจำลองการจัดการใ้อุปทานภาคอุตสาหกรรมพลังงานอย่างยั่งยืนของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทวาย</p> <p>1.13 โครงการศึกษาวิจัยใ้อุปทานอุตสาหกรรมเหมืองแร่และป่าไม้ เพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย มณฑลฉะนาวศรี</p> <p>1.14 โครงการศึกษาวิจัยใ้อุปทานอุตสาหกรรมเครื่องประดับ และการจัดการวัสดุเหลือจากการผลิตเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย มณฑลฉะนาวศรี</p> <p>ทีมวิจัย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ดร.บุญทรัพย์ พานิชการ มหาวิทยาลัยนเรศวร (หัวหน้าแผนงาน) - ดร.คมสัน ศิริพันธ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร - ดร.คุณัฐ สติระเศรษฐี มหาวิทยาลัยนเรศวร 	<p>ผศ.ดร.อุพงษ์ พงษ์เจริญ</p> <p>มหาวิทยาลัยนเรศวร</p>